

Rijadus Salihin

KOMPLET

Me emrin e All-llahut, Të Gjithëmëshirshmit, Mëshirëplotit.

- 1.** Nga emiri i besimta-rëve, Ebu Hafse Umer ibn el Hattab ibn Nu-fejl ibn Abduluzzi ibn Rijah ibn Abdil-lah ibn Kurt ibn Rezah ibn Adijj ibn Ka'b ibn Luejj ibn Galib el Kurshijj el-Adevijj, All-llahu qoftë i kënaqur me të, trans-me-to-het se ka thënë: “E kam dëgjuar Të Dërguarin e All-llahut (s.a.v.s) duke thënë: *“Veprat vlerësohen sipas që-lli-meve dhe çdokujt i takon ajo që e ka për qëllim. Prandaj, kush shpërngulet (bën hixhret) për shkak të All-llahut dhe Të Dërguarit të Tij, shpërngulja e tij është për All-llahun dhe Të Dërguarin e Tij. Ndërsa kush shpërngulet të fitojë disa të mira të kësaj bote ose të martohet me ndonjë femër, shpërngulja e tij vlerësohet për atë që është shpërngulur”*. (Mutte-fekun alejhi)
- 2.** Trans-me-tohet nga Ebu Ab-dull-llah Xhabir ibn Abdull-llah el-Ensarij r.a., që thotë: “Në një be-tejë ishëm me Të Dërguarin e All-llahut (s.a.v.s) me ç’rast na tha: *“Vërtet në Medine ka burra të cilët kanë qenë me ju, qoftë kur keni ecur nëpër kodra, qoftë nëpër lugina. Ata i ka penguar së-mund-ja”*. Sipas një transmetimi tjetër: *“Ata janë pjesëmarrës me ju në shpërblim”*. (Muslimi)
- 3.** Kurse sipas transmetimit të Buhariut, hadithi i tra-nsmetuar nga Enesi r.a. thotë: “Ne u kthyem nga beteja e Tebukut me Të Dërguarin e All-llahut (s.a.v.s) i cili tha: *“Vërtet ka njerëz të cilët kanë mbetur në Medine pas nesh, e të cilët janë me ne kudo që të shko-jmë; në kodra apo në lugina, ata i ka penguar sëmundja”*.
- 4.** Trans-me-tohet nga Ebu Jezid Ma'n ibn Jezid ibn Ahnes r.a., ba-bai dhe gjy-shi i të cilit kanë qenë ashabë, se ka thënë: “Babai im Jezidi, i ka marrë disa dinarë (prej ari) që t'i ndajë sadaka dhe i lë te një njeri në xhami. Pastaj unë shkova, i mora dhe i solla, e ai më tha: “Pasha All-llahun, unë nuk t'i kam destinuar ty”. U ankova për të tek I Dërguari i All-llahut s.a.v.s. i cili na tha: *“E jotja është ajo çka ke vendos, o Jezid, kurse e jotja ajo që e ke marrë o Ma'n”*. (Buhariu)
- 5.** Trans-me-tohet nga Ebu Hure-jre Abdurrahman ibn Sahr r.a. se i Dërguari i All-llahut s.a.v.s. ka thënë: *“Vërtet All-llahu nuk shikon në trupat tuaj as në fizionomitë tuaja, por shikon në zemrat tuaja”*. (Muslimi)
- 6.** Trans-me-tohet nga Ebu Musa Abdull-llah ibn Kajs el-Esh'arij r.a. që thotë: “E kanë pyetur Të Dërguarin e All-llahut s.a.v.s. për njeriun që lufton për të treguar trimëri, që lufton për fanatizëm (nacional, fisnor ose familjar) dhe për sy të botës, cila prej këtyre (luftërave) është në rrugë të All-llahut?” I Dërguari i All-llahut s.a.v.s. thotë: *“Kush lufton (me armikun) vetëm për dominim dhe epërsi të fjalës së All-llahut (fesë së Tij - Islamit), vetëm ai është në rrugë të All-llahut”*. (Muttefekun alejhi)
- 7.** Nga Ebu Bekrete Nufej'i ibn el-Harith eth-Thekafijj trans-me-to-het se Pej-gam-be-ri (s.a.v.s) ka thënë: *“Kur të përleshën dy mus-limanë me shpatat e tyre (për ta vrarë njëri-tjetrin), edhe vrasësi edhe i vrari janë në zjarr”*. Atëherë i thashë: “O I Dërguari i All-llahut, për vrasësin është e qartë, por përse edhe i vrari?” Pej-gam-be-ri atëherë përgjigjet: *“Sepse edhe i vrari ka dëshiruar ta vret shokun e vet”*. (Muttefekun alejhi)
- 8.** Ebu Hurejre r.a. përcjell se I Dërguari i All-llahut s.a.v.s ka thënë: “Namazi i njeriut në xhemat është

më i vlefshëm se namazi i tij në shtëpinë e tij apo diku tjetër për njëzet e disa shkallë. Kush merr abdest, në formën më të mirë, pastaj shkon në xhami me të vet-min qëllim që ta falë namazin në xhemat, duke mos i interesuar as-gjë tjetër, për çdo hap të tij i shto-het nga një gradë dhe i shlyhet nga një mëkat derisa të hyjë në xhami, e kur të hyjë në xhami, atëherë në namaz është aq sa i ka marrë kohën namazi (në xhami). Secilin prej jush e bekojnë engjëjt, derisa të gjendet në vendin ku është falë namazi, ata thonë: “O Zot, mëshiroje! O Zot, fale! O Zot, pranoja pendimin”. Engjëjt vep-roj-në kështu përderisa njeriu të mos fillojë t’u pengojë të tjerëve, apo ta prish abdestin në xhami”. (Mu-tte-fekun alejhi)

9. Trans-me-tohet nga Ebu-l-Ab-bas Abdull-llahu ibn Abbas ibn Ab-dul-Mutalib r.a., nga I Dërguari i All-llahut s.a.v.s., se All-llahu i Madhërishëm ka thënë: “*Vërtet All-llahu i ka përcaktuar cilat janë veprat e mira e cilat të këqija, pastaj i ka sqaruar ato: Kush dëshiron me zemër të bëjë një vepër të mirë por nuk mund ta kryejë, All-llahu në tërësi do t’ia shkruajë atë vepër si të kryer, kurse nëse dëshiron të bëjë një vepër të mirë dhe e kryen, All-llahu do t’ia shkruajë dhjetë deri në shtatëqindherë më tepër. Por nëse dëshiron të bëjë ndonjë vepër të keqe e nuk e kryen, All-llahu do t’i shkruajë një vepër të mirë në tërësi, kurse nëse dëshiron dhe kryen një vepër të keqe, atëherë All-llahu ia shënon vetëm një vepër të keqe*”. (Muttefekun alejhi)

10. Trans-me-tohet nga Abdur-rahman Abdull-llahu ibn Umer ibn el-Hattab r.a. se ka thënë: E kam dëgjuar Të Dërguarin e All-llahut s.a.v.s. duke thënë: “*Tre veta nga gjeneratat para jush u nisën për në rrugë, e një ditë i zuri nata para një shpelle në të cilën hynë dhe bujtën. Një shkëmb u rrokullis nga kodra dhe plotësisht e mbylli hyrjen e shpellës. Ata thanë: “Shpë-timi nga ky shkëmb është vetëm që ta lusim All-llahun e madhërishëm që ta largojë për hir të veprave tona të mira*”.

Njëri prej tyre tha: “O Zoti im, unë i kam pasur prindërit pleq të thinjur dhe asnjëherë para tyre nuk ju kam dhënë të hanë e as të pijnë fëmijëve të mi e as mallit tim (shërbëtorëve). Një ditë më hutoi kërkimi i kullosës më të mirë për kopenë time, e nuk ju erdha me kohë dhe ata kishin fjetur. Unë e mola qumështin në enë dhe ua solla por i gjeta duke fjetur. Më erdhi keq t’i trazoj, por edhe që t’i ushqej para tyre familjen dhe shërbëtorët, andaj kam pritur me enë në dorë dhe kam shikuar kur do të zgjohen, e kjo pritje ka zgjatur deri në agim. Fëmijët e mi aty te këmbët e mia klithnin të uritur, të cilëve u kam dhënë qumësht pasi janë zgjuar prindërit dhe e kanë pirë qumështin të cilin ua kisha sjellur. O Zoti im! Nëse këtë e kam bërë vetëm për Ty, e për askënd tjetër, atëherë na e largo këtë shkëmb nga hyrja e kësaj shpe-lle në të cilën gjendem!” Shkëmbi pak u lëviz, por jo edhe aq sa të mund të dalin!

Njeriu i dytë tha: “O Zoti im, e kam pasur një kushërirë të afërme të cilën e kam dashuruar më tepër se tërë botën, - sipas një trans-metimi tjetër - e kam dashur aq fort siç i duan burrat gratë, andaj kërkova prej saj (siç kërkohen bu-rrat prej grave të tyre), por ajo nuk më lejoi. Një vit mbre-tëronte uria e kushërira e dashur u detyrua të vijë tek unë dhe unë i dhashë 120 dinarë (monedha ari) që të vetmohet vetëm ajo me mua, dhe kur ajo ashtu veproi dhe unë plotësisht e përfitova, - sipas një transmetimi tjetër - kur i bashkova këmbët e mia me të saj, ajo (duke qarë) më tha: “Frikësoju All-llahut dhe mos e përbiro unazën (mos e kryej aktin) pa të drejtë”. Atëherë u largova prej saj duke e kursyer nga akti i turpshëm edhe pse e doja më tepër se çdokënd tjetër, e lëshova në liri duke ia dhuruar të hollat e dhëna. O Zoti im, nëse unë këtë e kam bërë vetëm për të fituar kënaqësinë Tënde, na e largo këtë në të cilën jemi!” Shkëmbi përsëri edhe pak lëvizi nga hyrja e shpe-llës, por jo edhe aq sa të mund të dilet prej saj.

Njeriu i tretë tha: “O Zoti im, unë kam pasur rrogtarë dhe të gjithëve ua kam paguar menjëherë fitimin e merituar përveç një njeriu i cili u largua para se ta marrë mëditjen. Unë mëditjen e tij pastaj e kam përdorur si du-het dhe pasu-ria e tij u shumëzua. Pas një kohe rrogtari im më erdhi e më tha: “O robi i

Zotit, m'i jep të hollat për mëditjen time të papaguar!" Unë i thashë: "Krejt çka sheh, pasuria, delet, lopët, devet dhe robërit janë prej mëditjes tënde që është shtuar". Ai tha: "O rob i Zotit, mos u tall me mua!" Unë atëherë i thashë: "Unë nuk po tallem me ty", pastaj e mori tërë mallin dhe e çoi, duke mos më lënë asgjë. O Zoti im, nëse unë këtë e kam bërë vetëm për Ty, atëherë na e largo këtë shkëmb nga hyrja e shpellës!" Shkëmbi u rrokullis, kurse udhëta-rët dolën dhe e vazhduan rrugën!" (Mutte-fe-kun alejhi)

Të gjithë dijetarët islamë janë të një mendimi, se tevbeja (pendimi dhe lënia, braktisja e mëkateve) është obligim i fortë is-lam (vaxhib). Nëse mëkati ka të bëjë vetëm me All-llahun e jo edhe me të drejtën e ndonjë njeriu, atëherë pendimi ka tre kushte. I pari, që menjëherë të largohet nga mëkati, i dyti që me zemër të bëhet pendimi për kryerjen e tij dhe i treti, që paluhatshëm të vendoset që as-njëherë të mos i kthehet të njëjtit mëkat. Nëse mungon njëri prej këtyre kushteve atëherë pendimi nuk është i vlefshëm. Nëse mëkati ka të bëjë me ndonjë njeri atëherë pendimi ka katër kushte: tre të theksuarit dhe (i katërti) borxhin t'ia kthejë atij që i ka borxh. Nëse borxhi është i natyrës materiale atëherë të njëjtin ia kthen, kurse nëse mëkati është i atillë që ka dënim më të madh gjy-qësor ose të ngjashëm, atëherë është i obliguar të mundësojë ekze-ku-timin e dënimit ndaj tij, ose të kërkojë falje nga ai të cilin e ka dëmtuar, e nëse ka të bëjë me ofendim gjuhësor - atëherë do t'ia kërkojë hallallin personit të cilin e ka ofenduar. Pendimi duhet të bëhet për të gjitha mëkatet. Nëse pendimi bëhet vetëm për disa mëkate - ai është i vlefshëm - dhe i falen ato mëkate, por të tjerat i mbesin pa iu falë. Për domosdoshmërinë e pendimit dhe braktisjes së mëkateve ekzistojnë shumë argumente të Librit të All-llahut, të Sunnetit të Pej-gam-be-rit dhe të Ixhmai Ummetit.

All-llahu i Madhërishtëm thotë:

"...Dhe të gjithë pendohuni tek All-llahu, o besim-tarë, ndoshta do të shpë-to-ni". (en-Nûr, 31)

"Dhe që të kërkon falje nga Zoti juaj dhe të pendohuni". (Hud, 3)

"O besimtarë! Pendohuni tek All-llahu me sinqeritet të thellë" (Tahrim, 8)

11. Ebu Hurejre r.a. thotë se e ka dëgjuar Të Dërguarin e All-llahut s.a.v.s. duke thënë: *"Pasha All-llahun, unë i drejtohem me tevbe dhe istigfar All-llahut për mëshirë dhe falje më tepër se shtatëdhjetëherë në ditë". (Buhariu)*

12. Nga el-Egarr ibni Jesar el-Muzennij r.a. trans-me-tohet se I Dërguari i All-llahut s.a.v.s. ka thënë: *"O njerëz, drejtohuni All-llahut me tevbe dhe kërkim për falje, edhe unë i bëj tevbe All-lla-hut nga njëqindherë në ditë". (Muslimi)*

13. Ebu Hamza Enes ibni Malik el-Ensarij r.a, shërbëtori i Të Dërguarit të All-llahut s.a.v.s. thotë se Alejhisselami ka thënë: *"All-llahu më tepër gëzohet për pendimin e robit të vet se sa që do të gëzohej ndonjëri prej jush kur do ta gjente devenë e humbur në shkretëtirë, pa ujë dhe fryte". (Mutte-fekun alejhi)*

Ndërsa sipas transmetimit të Muslimit, ky hadith është si vijon: *"All-llahu më tepër gëzo-het për pendimin (tevben) e robit të vet kur të pendohet, se ndonjëri prej jush i cili ka udhëtuar me deve nëpër shkretëtirë, e i humbet, kurse me të edhe i tërë uji dhe ushqimi, e kërkon por e humb shpresën për ta gjetur, pastaj vjen nën një lis dhe nga lodhja shtrihet nën hijen e tij me shpresë të humbur, dhe duke qenë në këtë gjendje, e sheh devenë e vet duke qëndruar përpara tij, ai ngrihet, e kap për litari dhe nga gëzimi i madh bërtet: "O Zoti im! Ti je rob i im, kurse unë jam zoti yt" duke u shprehur gaboi nga gëzimi i fortë".*

14. Nga Ebu Musa Abdull-llah ibn Kajs el-Esh'arij r.a. përcillet se I Dërguari i All-llahut s.a.v.s. ka

thënë: “Vërtet All-llahu i Madhëri-shëm gjatë natës e mban të shtrirë dorën për të pranuar pendimin e mëkatarëve të ditës; dhe e shtrin dorën gjatë ditës për të pranuar pendimin e mëkatarëve të natës, derisa të lind Dielli nga Perëndimi”. (Muslimi)

15. Nga Ebu Hurejre r.a. përci-llet se I Dërguari i All-llahut s.a.v.s. ka thënë: “Kush pendohet para se të lind Dielli nga Perëndimi, All-llahu do ta falë”. (Muslimi)

16. Nga Ebu Abdurrahman Ab-dull-llah ibn Umer ibn el-Hattab përcillet se I Dërguari i All-llahut s.a.v. s. ka thënë: “Vërtet All-llahu i Gjithëfuqishëm e pranon pendi-min e robit të vet deri para gargarës së tij (frymës së tij të fundit)”. (Tirmidhiu thotë se është hadith hasen)

17. Nga Ebu Seid Sa’d ibn Ma-lik ibn Sinan el-Hudrij r.a. përci-llet se i Dërguari i All-llahut s.a.v.s. ka thënë: “Moti para jush ka qenë një njeri që ka vrarë nëntëdhjete e nëntë veta, ka pyetur për njeriun më të dijshëm në botë. Atë e udhë-zuan te një murg (prift). Shkon te murgu e i thotë se ka vrarë 99 veta, andaj a ka për të tevbe (mëshirë prej All-llahut dhe falje). Murgu i thotë se për të nuk ka tevbe. Ky e vret edhe murgun dhe me të i plotëson njëqind të vrarët. Pastaj vazhdon të kërkojë njeriun më të ditur në botë, e udhëzuan te një dijetar. Ky pasi e gjen i tregon se ka vrarë 100 njerëz dhe e pyet edhe këtë se a ka për të tevbe? Dijetari i tha: “Po! E cili është ai që mund të ndërhyjë ndërmjet tij dhe tevbës së tij? -Shko në atë vend dhe në atë vend, aty banojnë njerëz të cilët e adhurojnë All-lla-hun edhe ti adhuroje All-llahun me ta dhe mos u kthe kurrë në vendin tënd, sepse është vend i keq”. Njeriu u nis për në vendin e adhu-rimit të All-llahut dhe kur arriti në gjysmë të rrugës i erdhi vdekja. Atëherë lindi grindja në mes en-gjëjve të mëshirës dhe engjëj-ve të dënimit. Engjëjt e mëshirës thanë: “Ai deri këtu ka ardhur i penduar për mëkatet me zemër të drejtuar kah All-llahu i Madhërishëm”. Kurse engjëjt e dënimit thanë: “Asnjëherë më parë nuk ka bërë mirë”. Atëherë këtyre engjëjve u vjen një engjëll tjetër në formë të njeriut e këta e morën për gjykatës që të gjykojë se cilët kanë të drejtë. Ky u thotë: “Matni në mes dy vendeve (vendit të adhurimit dhe atij të mëkateve), e më afër cilit vend të jetë, atij vendi edhe i ta-kon”. Engjëjt e matën hapë-sirën në mes dy vendeve dhe konstatuan se i penduari ishte më afër vendit që synonte, andaj e morën engjëjt e mëshirës”. (Mutte-fekun alejhi)

Në Sahihun e Buhariut është ky transmetim: “Njeriu i pen-duar ishte më afër vendit të ibadetit vetëm për një pëllëm-bë, andaj dhe u llogarit si banor i tij”. Po ashtu, në Sa-hihun e Buhariut i shtohet edhe ky citat: “All-llahu i urdhë-ron njërit vend (të keqit) largohu kurse tjetrit vend (të mirit) afrohu, pastaj urdhëron engjëjt ta masin largësinë në mes dy vendeve, e engjëjt kon-statojnë se i penduari është vetëm për një pëllëmbë më afër vendit të tevbës dhe ibadetit - andaj iu falën mëkatet”. Kurse në një trans-metim qëndron: “Me gjoksin e zemrën e tij ishte më afër ven-dit të tevbës dhe de-votshmërisë”.

18. Nga Ibni Abbasi dhe Enes ibni Maliku r.a. përcillet se I Dër-guari i All-llahut s.a.v.s. ka thënë: “Sikur njeriu të kishte një luginë me arë, do të dëshironte t’i ketë dy lugina (në vend të njëjës). Dhe gojën e tij asgjë nuk mund ta mbushë (ngopë) përveç dheut. Atyre që bëjnë tevbe All-llahu xh.sh. ua pranon tevbën e tyre”. (Muttefekun alejhi)

19. Nga Ebu Hurejre r.a. përci-llet se I Dërguari i All-llahut s.a.v.s. ka thënë: *“All-llahu i Madhë-rishëm qeshet (është i këna-qur) me dy njerëz, të cilët luftojnë në mes veti, e njëri e vret tjetrin, dhe të dy hyjnë në Xhennet! Njëri prej tyre lufton në rrugë të All-llahut, vritet dhe hyn në Xhen-net, kurse vrasësin e mëshiron All-llahu, e ky e pranon Islamin e pas-taj edhe vet bëhet shehid (vritet në xhihad)”*. (Muttefekun alejhi)

All-llahu i Madhë-rishëm thotë:

“O besimtarë, kini durim dhe jini të qëndrueshëm...” (Ali Imran, 200)

“Ne gjithsesi do t’ju spro-vojmë me diçka nga frika dhe uria, edhe me hu-mbje të pasurisë dhe të jetës e të fry-teve. Dhe ti (Muhammed) përgëzoi durimtarët”. (el-Bekare, 155)

“...Vetëm ata që janë të durueshëm realizojnë shpër-blim të pakufizuar”. (ez-Zu-mer, 10)

“Por kush duron dhe falë, ajo është nga punët e men-çura”. (esh-Shûrâ 43)

“...Kërkoni ndihmë për vete duke duruar dhe duke kryer faljen! All-llahu pa dyshim është me durim-tarët”. (el-Bekare, 153)

“Ne do t’ju sprovojmë de-risa t’i dallojmë luftëtarët nga me-si juaj dhe durim-tarët”. (Muhammed, 31)

Ajetet të cilat flasin për sabrin dhe shpjegojnë rëndësinë e tij janë të shumta dhe të njohura, kurse në vazhdim ja hadithet e Alejhis-s-elamit:

20. Nga Ebu Malik el-Harith ibn Asim el-Esh’arij r.a. përcillet se I Dërguari i All-llahut s.a.v.s. ka thënë: *“Pastërtia është gjysma e imanit (besimit), el-hamdu li-l-lahi (falënderimi All-llahut) ia plotëson (besimtarit) peshojën (e veprave), subhanall-llahi velhamdu li-l-lahi (lavdia dhe falënderimi All-llahut) e mbush krejt në mes të qiejve dhe të Tokës, namazi është dritë (e zemrës), sadakaja (lëmosha) është dëshmi (e besimit), durimi (sabri) është shkëlqim, kurse Kur’ani është argument për ty ose kundër teje. Çdo njeri kur gdhin, shpirtin e vet e shet, e shpëton ose e shkatërron”*. (Muslimi)

21. Nga Ebu Seid Sa’d ibni Malik el-Hudrij r.a. trans-me-tohet se ka thënë: *“Një grup njerëzish prej Ensarëve kërkoi (gjësente të ndryshme) nga I Dërguari i All-llahut s.a.v.s. dhe ai u dha, ata për-sëri kërkuan, e ai prap u dha çka kërkuan derisa nuk i mbeti atij as-gjë, e kur harxhoi krejt çka kishte ju tha atyre: “Çdo gjë të mirë që posedoj do t’ju jap, asgjë nuk do të kursej as s’do të mbaj për vete, por kush kërkon nderë (duke mos zgjatur dorën dhe edhe pse ka shumë nevojë) All-llahu do ta nderojë, e kush kërkon të jetë i pavarur (të këtë sa mos t’ia shtrijë dorën tjetërkujt), All-llahu do ta pavarësojë, e kush bën shumë durim, All-llahu do t’i ndihmojë në durim. Askujt nuk i është dhënë dhuratë më e mirë dhe më e rëndësishme se sa durimi (sabri)”*. (Muttefekun alejhi)

22. Nga Ebu Jahja Suhejb ibn Sinan r.a. përcillet se I Dërguari i All-llahut s.a.v.s. ka thënë: *“E çuditshme është çështja e besim-tarit. Çështja e tij është krejt mirë për të dhe nuk është e tillë për as-kënd tjetër. Nëse besimtarin e go-det gëzimi, ai falënderon (All-lla-hun), e kjo i sjell dobi, kurse nëse e godet e*

keqja, ai bën durim (sabër) andaj edhe kjo i sjell dobi". (Mus-limi)

23. Trans-me-tohet nga Enesi r.a. që thotë: "Pasi që e rëndoi sëmund-ja Pej-gam-be-rin s.a.v.s., e kaploi mundimi i vdekjes, ndërsa Fatimeja r.anha tha: "O mundimi i babait tim!" (Ai alejhisselam) Tha: "*Pas sodit, babai yt nuk do të ketë më mundime*". Kurse pasi ndërroi jetë Alej-his-selami, Fatimeja r.a. tha: "O babai, im iu përgjigje thirrjes së Zotit tënd, o babai im xhenneti Firdeus u bë shtrati yt, o babai im, te Xhibrili po e ndajë pikëllimin tim". Ndërkaq, kur u varros, Fatimeja r.a. tha: "A u pajtuan shpirtrat tuaj që të hedhin dhé mbi Të Dërguarin e All-llahut?" (Buhariu)

24. Trans-me-tohet nga Ebu Zejd Usame ibn Zejd ibn Hârithe - rob i liruar i Të Dërguarit të All-llahut s.a.v.s., i dashur i tij dhe bir i të dashurit të tij r.a. se ka thënë: "Vajza e Pej-gam-be-rit s.a.v.s. më dërgoi tek Alejhisselami me porosi se djalin e ka të sëmurë për vdekje, që të vijë tek ajo. Pej-gam-be-ri e kthen me selam dhe i thotë: "*Vërtet, e All-llahut është gjithçka që merr, gjithçka që jep dhe çdo gjë tek Ai është me afat të caktuar, andaj le të bëjë durim duke llogaritur shpërblim me të tek All-llahu*". Vajza e Alejhisselamit e dërgoi përsëri dhe i betohet që të vijë. (Alejhisselami) U ngrit në këmbë, e me të ishin: Sa'd ibn Ubade, Muadh ibn Xhebel, Ubej ibn Ka'b, Zejd ibn Thabit dhe të tjerë radi-jall-llahu anhum. Kur erdhi Pe-j-gam-be-ri te vajza e tij ia dhanë fëmijën në duar, ky e mori në pre-hrin e vet, trupi i dridhej ndërsa lotët i shpërthyen. Sa'di i tha: "Ç'është kjo, o I Dërguari i All-llahut? (Pej-gam-be-ri) Tha: "*Kjo është mëshirë të cilën All-llahu e vendos në zemrat e robërve të tij*". Kurse sipas një transmetimi tjetër: "*Në zemrat e robërve të tij të cilëve dëshiron, dhe njëmend, All-llahu bën mëshirë ndaj robërve të tij që janë të mëshirueshëm*". (Muttefekun alejhi)

25. Trans-me-tohet nga Enesi r.a. që thotë: "Pej-gam-be-ri s.a.v.s. kaloi pranë një gruaje e cila qante mbi një varr dhe i tha: "*Frikësoju All-llahut dhe bëj durim*". Gruaja i tha: "Largohu prej meje, sepse ty nuk të ka goditur fatkeqësia ime!" Ajo nuk e njihte Të Dërguarin. Kur i treguan se ai ishte Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ajo shpejtoi deri te dera e shtëpisë së Pej-gam-be-rit dhe pasi nuk gjeti roje te dera, e hapi derën dhe tha: (O I Dërguari i All-llahut) "Unë ty nuk të kam njohur". (Pej-gam-be-ri) Tha: "*Durimi është në goditjen e parë (sepse atëherë është më së vështiri)*". (Muttefekun alejhi)

Në Sahihun e Muslimit qën-dron: "Gruaja qante për fëmi-jën e saj (të vogël)".

26. Nga Ebu Hurejre r.a. për-ci-llet se I Dërguari i All-llahut s.a.v.s. ka thënë: "*All-llahu i Madhë-rishëm thotë: "Shpërblimi i ro-bit tim besimtar, kur t'ia merr të dashurin e tij nga banorët e kësaj bote, e ai bën durim për të duke llogaritur shpërblim, është me Xhennet*". (Buhariu)

27. Trans-me-tohet nga Aisheja r.a. se ajo e ka pyetur Të Dërguarin e All-llahut s.a.v.s për murtajën (taûn) dhe ai e ka lajmëruar se: "*Ishte dënim (vuajtje) që All-llahu ia dërgonte kujt të dojë, kurse për besimtarët e ka bërë mëshirë (rahmet). Nuk ka asnjë rob që gjendet në vendin ku është për-ha-pur murtaja dhe që qëndron në ven-din e vet, duke duruar dhe duke llogaritur në shpërblimin e All-lla-hut (për durim) dhe duke ditur se asgjë nuk mund ta godasë për-veç asaj që All-llahu ia ka për-cak-tu-ar - e që të mos e ketë shpër-bli-min e shehidit*". (Buhariu)

28. Trans-me-tohet nga Enesi r.a. që thotë se e ka dëgjuar Të Dërguarin e All-llahut s.a.v.s. duke thënë:

“All-llahu xh.sh. thotë “Në-se robin tim e sprovuj me dy të dashurit e tij (me humbjen e syve) e ai bën durim, do t'ia kompensoj me Xhennet”. (Buha-riu)

29. Nga Ata'ibn Ebi Rebahu trans-me-tohet se ka thënë: “Mua ibni Abbasi më ka thënë: “A do të ta tregoj një nga gratë e Xhennetit? “Gjithsesi” - i thashë, e ai më tha: “Kjo grua zezake erdhi te Pej-gam-be-ri s.a.v.s. e i tha: “Mua nga-një-he-rë më godet epilepsia dhe unë (në atë gjendje) zhvishem, andaj lute për mua All-llahun e madhë-ri-shëm”. (Pej-gam-be-ri) Tha: “Nëse do, bëj durim në sëmundje, do ta fitosh Xhennetin, e nëse do, po i bëj lutje All-llahut të madhërishëm që të të shërojë”. Ajo tha: “Do të duroj”. Pastaj ajo vazhdoi: “Unë (në atë gjendje) zhvishem, andaj lute All-llahun që mos të zhvishem”. Dhe Pej-gam-be-ri i bëri lutje”. (Muttefekun alej-hi)

30. Trans-me-tohet nga Ebu Ab-du-rrahman Abdull-llah ibn Mes'udi r.a. i cili ka thënë: “Sikur e shikoj Të Dërguarin e All-llahut s.a.v.s se si tregon për njërin nga pej-gam-berët e All-llahut, sala-va-tull-lla-hi ve selamuhu alejhim, se si e rrahu populli i vet aq shumë sa e ka përgjakur, ndërsa ai duke e fshirë gjakun nga fytyra thoshte: “O Zoti im, fale popullin tim, se ata nuk dinë”. (Muttefekun alejhi)

31. Nga Ebu Seidi dhe Ebu Hurejre r.anhuma përcillet se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: “Çkado që e godet muslimanin, qoftë lo-dhje, pikëllim, brengë, hidhërim, mundim nga sëmundje a fatkeqësi, madje edhe të shpuarit e ferrës - me cilëndo prej këtyre, All-llahu ia shlyen mëkatet atij”. (Muttefekun alejhi)

32. Nga Ebu Hurejre r.a. përcillet se I Dërguari i All-llahut s.a.v.s. ka thënë: “Kujt dëshiron All-llahu t'i japë të mira, do të sprovohet nga Ai (në trup, në pasuri, apo në të dashurit”. (Buhariu)

33. Nga Enesi r.a. përcillet se I Dërguari i All-llahut s.a.v.s. ka thënë: “Assesi askush prej jush mos ta dëshirojë vdekjen e vet për shkak se e ka goditur ndonjë e keqe. E nëse është i detyruar, atëherë le të thotë: O Zoti im, më le të jetoj përderisa jeta të jetë për mua më e dobishme, kurse më vdis nëse vdekja është për mua më e dobishme”. (Muttefekun alejhi)

34. Trans-me-tohet nga Ebu Ab-dull-llah Habbab ibn el-Eret'ti r.a. që thotë: “Iu ankuam Të Dërguarit të All-llahut s.a.v.s. (për per-se-ku-timet nga mushrikët) derisa ai ishte i mbështetur nën hije të Qa'besë në burdën e tij që e kishte bërë jastëk, e ne i thamë: “A nuk bënë të kërkosh ndihmë për ne, a nuk do të na bësh lutje (dua)? Ai na tha: “Më parë (para jush), për shkak të fesë e merrnin njeriun, e hapnin një gropë, e vendosnin në të, e pastaj e merrnin sharrën dhe ia vendosnin në kokë dhe e përgjysmonin, pastaj ia rryepnin mishin dhe lëkurën me krehër hekuri, por as kjo nuk e largonte nga feja e tij. Pasha All-llahun, All-llahu do ta plotësojë këtë fe ashtu që kalorësi do të shkojë prej Sana-së deri në Hadramevt e nuk do të frikësohet prej askujt tjetër përveç prej All-llahut, dhe prej ujkut për kopenë e vet, mirëpo ju po nguteni”. (Buhariu)

Në një transmetim shtohet ky citat: “Ai e pat vendosur burdën si jastëk, kurse neve mushrikët ashpër na per-sekutonin”.

35. Nga Enesi r.a. përcillet se I Dërguari i All-llahut s.a.v.s. ka thënë: “Kur All-llahu i dëshiron një robi të vet diç të mirë (hajr), Ai ia shpejton dënimin në këtë botë, ndërsa kur All-llahu dëshiron që një rob të vet ta qëllojë e keqja (sherr), Ai ia lë mëkatet e pafalura në këtë botë, ashtu që të vijë me mëkate në Ditën e Gjykimit (dhe aty e gjen e keqja)”. Pej-gam-be-ri s.a.v.s. po ashtu ka thënë: “Vërtet, madhë-sia e shpërblimit është sipas ma-dhësisë së vështirësisë (fat-ke-që-si-së). Vërtet, All-llahu kur e do një popull, Ai e sprovon me fat-ke-që-si-. Kush është i kënaqur me All-llahun në fatkeqësi (bela), edhe All-llahu është

i kënaqur me të, ndërsa kush hidhërohet për këtë, edhe All-llahu hidhërohet me të". (Tirmidhiu thotë se është hadith hasen)

36. Nga Ebu Hurejre r.a. për-cillet se I Dërguari i All-llahut s.a.v.s. ka thënë: "*Nuk është trim ai që fiton në (mundje), por trim është ai që e përmban veten nga zemërimi*". (Muttefekun alej-hi)

37. Nga Sulejman ibn Sured r.a. përcillet se ka thënë: "Isha ulur me Pej-gam-be-rin s.a.v.s. kurse dy njerëz grindeshin ndërmjet veti. Njëri prej tyre u skuq prej zemërimit dhe iu frynë damarët e qafës. I Dërguari i All-llahut s.a.v.s. tha: "*Vërtet unë e di një fjalë që nëse e thotë do t'i kalojë ajo që e ka gjetur. Nëse thotë: E udhu bi-l-lahi minesh-shejtanirr-raxhim (I mbështetem All-llahut nga djalli i mallkuar), do t'i kalojë ajo që e ka kapluar*". Të pranishmit i thanë: "Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë që t'i mbështetesh All-llahut nga djalli i mallkuar". (Muttefekun alejhi)

38. Nga Muadh ibn Enesi r.a. përcillet se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: "*Kush e përmban zemë-ri-min e tij atëherë kur ka mundësi t'ia kthejë (personit që e ka zemëruar), All-llahu i Madhë-rishëm në Ditën e Gjykimit do ta ftojë që para të gjitha krije-sa-ve ta zgjedhë cilën të dojë nga hyri-të*". (Ebu Davudi dhe Tirmi-dhiu thonë se është hadith hasen)

39. Nga Ebu Hurejre r.a. trans-me-tohet: "Një njeri i tha Të Dërguarit të All-llahut s.a.v.s.: "Më porosit diçka (më përudh)". I Dërguari tha : "*Mos u zemëro!*" Ky e përsëriti pyetjen disa herë. I Dërguari sërish tha: "*Mos u zemëro!*". (Buhariu)

40. Nga Ebu Hurejre r.a. për-ci-llet se I Dërguari i All-llahut s.a.v.s. ka thënë: "*Besimtarit dhe besim-tares nuk i pushojnë së godituri fatkeqësitë në ve-tveten e tij, në fëmijët e tij dhe në pasurinë e tij, derisa të takohet me All-lla-hun e madhërishëm kur në të nuk do të mbetet asnjë mëkat*". (Tirmi-dhiu thotë: hadith hasen sahih)

41. Nga Ebu Ibrahim Abdull-llah ibn Ebi Evfa r.anhuma për-cillet se I Dërguari i All-llahut s.a.v.s. në një prej ditëve kur e pritte taki-min me armikun deri në fillim të perëndimit të diellit, u ngrit dhe të pranishmëve u tha: "*O nje-rëz, mos e dëshironi përleshjen me armikun, luteni All-llahun për shëndet, por kur të përlesheni me armikun, atëherë bëhuni të qëndru-eshëm dhe di-jeni se Xhenneti është nën hije të shpatave*". Pastaj Pej-gam-be-ri s.a.v.s. tha: "*O Zoti im, që je Shpallës i Librit, Lëvizës i reve, Mundës i aleatëve, mundi ata dhe neve na ndihmo ndaj tyre!*" (lutja u bë në Luftën e Hendekut). (Mu-ttefekun alejhi)

Ndihma dhe sukcesi janë nga All-llahu xh.sh..

- Besimi i fortë dhe i singertë

All-llahu i Madhërishëm thotë:

"O besimtarë, frikësojuni All-llahut dhe jini me ata që janë të singertë!" (et-Tewbe, 119)

".. Edhe të singertëve e të singertave." (el-Ahzab, 35)

“.. Do të ishte më mirë për ata të jenë besnikë ndaj All-llahut”. (Muhammed,21)

Kurse prej haditheve mbi këtë temë janë edhe këto:

42. Nga Ibni Mes’udi, r.a. përcillet se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: *“Sinqeriteti (sidk) shpie në mirësi, kurse mirësia shpie në Xhennet. Vërtet njeriu i cili vazhdimisht është i sinqertë (në besim dhe në të folur), tek All-llahu shkruhet besimtar i vërtetë (siddik). Gënjeshtër shpie në prish-je (morale), kurse prishja shpie në Xhehennem. Njeriu që gënjen vazhdimisht, më në fund tek All-llahu shkruhet gënjeshtar”*. (Muttefekun alejhi)

43. Nga Ebu Muhammed el-Hasan ibn Ali ibn Ebi Talib r.a. përcillet se ka thënë: *“Kam mba-jtur në mend se I Dërguari i All-llahut s.a.v.s. ka thënë: “Largohu prej gjithçkaje që është e dyshimtë, kurse përmbaju asaj që nuk është e dyshimtë. Vërtet sinqe-ri-teti në be-sim është siguri, kurse gënjeshtër është dyshim”*. (Tir-mi-dhiu thotë se është hadith sahih)

44. Nga Ebu Thabiti, e është thënë nga Ebu Seidi, e është thënë edhe nga Ebu-l-Velidi, Sehl ibn Hunejfi që ishte pjesëmarrës i Luftës së Bedrit thuhet se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: *“Kush dëshiron dhe kërkon sinqerisht nga All-llahu që të jetë shehid, All-llahu do t’ia japë gradën e shehidit edhe nëse vdes në shtratin e vet”*. (Muslimi)

All-llahu i Madhërishtëm thotë:

“I cili të sheh kur ngrihesh të kryesh faljen, namazin, me të tjerët”. (esh-Shuara, 218-219)

“Ai është me ju, kudo qof-shi”. (el-Hadid, 4)

“Për All-llahun nuk ka asgjë të fshehur, as në tokë e as në qiell”. (Ali Imran, 5)

“Sepse Zoti yt është njëmend në pritë”. (el-Fexhr,14)

“Ai e di ç’fshehin sytë mashtrues dhe ç’fshehin kraharorët”. (el-Mu’minu, 19)

Ajetet e Kur’anit mbi këtë temë janë të njohura dhe të shumta, kurse prej haditheve po i theksojmë disa:

45. Trans-me-tohet nga Umer ibn Hattabi r.a. se ka thënë: *“Një ditë ishim duke ndenjor tek I Dërguari i All-llahut s.a.v.s. kur u duk një njeri me rroba shumë të bardha dhe flokë shumë të zeza. Në të nuk hetohej shenja e udhëtimit dhe askush prej nesh nuk e njohëm. U ul pranë Pej-gam-be-rit s.a.v.s. duke i mbështetur gjunjët e vet në gjunjët e tij, i vendosi duart e veta në kof-shën e tij dhe tha: “O Muhammed, më trego ç’është Islami?” I Dërguari i All-llahut s.a.v.s. tha: “Islami është të dëshmosh se nuk ka zot tjetër përveç All-llahut dhe se Muhammedi është i dërguar i All-llahut, ta kryesh namazin, ta ndash zekatin, ta agjërosh Ramazanin, ta vizitosh Qa’benë, nëse ke mundësi ta bësh këtë!” Ai tha: “Të vërtetën e the”. Ne u çuditëm: Po e pyet dhe po ia vërteton. Ai tha: “Më trego, ç’është imani? (Pej-gam-be-ri) Tha: “Të besosh All-llahun, engjëjt e Tij, librat e Tij, të dërguarit e Tij, Ditën e fundit dhe të besosh në të caktuarit e Tij të të mirës dhe të keqes”. Tha: “Të vërtetën e the”. Tha: “Më trego ç’është ihsani?” (Pej-gam-be-ri) Tha: “Ta adhurosh All-llahun sikur ta shohësh, sepse edhe pse ti nuk e sheh, Ai vërtet të sheh ty”. Tha: “Më trego ç’është çasti (i fundit, Dita e shka-të-rrimit)?” (Pej-gam-be-ri) Tha: “Për këtë i pyeturi nuk di më shumë nga ai që pyet”. Tha: “Më trego mbi shenjat e tij?” (Pej-gam-be-ri) Tha: “Kur robëre-sha t’i lind vetes zo-njushë, kur të shihen barinjët kem-bëzbathur, të zhveshur e të mjerë se si garojnë në ndërtimin e godi-nave të mëdha”. Pastaj shkoi, kurse unë mbeta një kohë. Pastaj (I Dërguari) tha: “O Umer, a e di kush ishte pyetësi?” Thashë: “All-llahu dhe I Dërguari i Tij më së miri e dinë”. Tha: “Vërtet ishte Xhibrili, erdhi t’ua mësojë fenë tuaj”*. (Muslimi)

46. Nga Ebu Dherr Xhundub ibn Xhunadeh dhe Ebu Abdurrahman Muadh ibn Xhebeli r. anhuma trans-me-tohet se I Dërguari i All-llahut s.a.v.s. ka thënë: “*Ki ndër-mend (frikësohu) All-llahun kudo që të jeshë. Të keqen përcille me të mirë, ajo do ta fshijë të keqen. Dhe me njerëzit bëhu i moralshëm-me moral dhe sjellje të mira*”. (Tir-mi-dhiu thotë se është hadith hasen)

47. Trans-me-tohet nga Ibni Ab-basi r.a. i cili ka thënë: “*Isha pas Pej-gam-be-rit s.a.v.s. një ditë, kur më tha: “O vogëlush, unë po t’i mësoj disa fjalë: Ruaje All-llahun (duke i kryer urdhrat e Tij dhe duke u larguar nga ndalimet e Tij), dhe Ai ty do të ruajë, ruaje All-llahun dhe Ai do të jetë me ty (do të mbrojë dhe ndihmojë), nëse dikënd e lut, atëherë lute vetëm All-llahun, nëse kërkon ndihmë, atëherë kërko vetëm prej All-lla-hut, dije se sikur mbarë populli të mblidhet për të ndihmuar në diçka, ata nuk mund të të ndihmojnë as-gjë më tepër se sa që të ka për-caktuar All-llahu. Po edhe sikur të mblidhen për të dëmtuar diçka, ata nuk do t’ia dalin të të dëmtojnë përveç asaj që All-llahu të ka për-caktuar. Lapsat (për shënimin e përcaktimeve) janë ngri-tur, kurse ngjyra e shkrimit (të fatit) është tharë. (Don të thotë:nuk mund të shlyhet dhe të ndryshohet përcak-timi)*”. (Tirmidhiu thotë se është hadith hasen sahih)

Kurse në një transmetim tjetër të këtij hadithi shënohen edhe këto fjalë: “*Ruaje All-llahun, do ta gjesh përpara teje, njihe All-llahun (duke e respektuar) në rehati, e Ai ty do të njohë (me ndihmën e Tij) në vështirësi, dije se ajo prej të cilës ke shpëtuar nuk ka mundur të të godasë, dhe asaj që të ka goditur nuk ke mundur t’i shpëtosh, dije se fitorja arrihet me durim, kurse sukcesi me mundim dhe se pas vështirësive vjen lehtësimi.*”

48. Trans-me-tohet nga Enesi r.a. se ka thënë: “*Vërtet ju i bëni disa punë të cilat në sytë tuaj janë më të vogla se qimja e flokut, kurse ne në kohën e Të Dërguarit të All-lla-hut s.a.v.s. i numëronim dhe konsideronim prej ga-bimeve (mëkat-eve) më të mëdha*”. (Buhariu)

49. Nga Ebu Hurejre r.a. përci-llet se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: “*Vërtet All-llahu i Madhëruar është xheloz. Xhelozia e All-llahut vjen në shprehje kur njeriu i bën ato vepra të cilat i ka ndaluar All-llahu*”. (Muttefekun alejhi)

50. Nga Ebu Hurejre r.a. përci-llet se e ka dëgjuar Pej-gam-be-rin s.a.v.s. duke thënë: “*Tre njerëz nga Beni Israilët, All-llahu xh.sh. dëshiroi t’i sprovojë. Njëri prej tyre ishte zgjeban, i dyti qelan kurse i treti i verbër. All-llahu ua dërgoi një engjëll i cili së pari i vjen zgjebanit dhe i thotë: “Ç’ki-she dëshiruar më së shum-ti?” Tha: “Më së shumti kisha dëshiruar të kem ngjy-rë dhe lëkurë të mirë dhe të çlirohem nga kjo për shkak të së cilës më urrejnë njerëzit”. Engjëlli e fërkoj me dorë dhe prej tij ranë krejt zgjebet dhe e fitoi ngjyrën e mirë (të tru-pit). (Pastaj engjëlli) Tha: “Cilën pasuri më së shumti e dëshiron?” Tha: “Devetë - ose lo-pët” (nuk i kujtohet sakt trans-me-tu-esit), ai ia jep një deve barsë dhe i thotë: “All-llahu të bekoftë me të!” Pastaj shkoi te qelani dhe i tha: “Ç’kishe dëshiruar më së shumti?” (Qelani) Tha: “Flokë të bukura dhe të largohet prej meje ajo prej së cilës njerëzit neveriten nga unë.” Engjëlli e fërkon dhe ai shërohet e i jipen flokë të bukur. (Engjëlli) Tha: “Cilën pasuri e dëshiron më së shumti?” (Qelani) Tha: “Lopët”. Engjëlli ia jep një lopë barsë dhe i thotë: “All-llahu të bekoftë me të”. Engjëlli i shkon të verbërit e i thotë: “Ç’kishe dëshiruar më së shumti?” (I ver-bëri) Tha:” Të ma kthejë All-llahu të pamurit, që t’i shoh njerëzit”. Engjëlli e fërkon dhe All-llahu ia kthen të pamurit. (Engjëlli) Tha:” Cilën*

pasuri e dëshiron më së shumti?” (I verbëri) Tha: “Dhen-të!” Engjëlli ia jep një dele që lind. Te të tre pasuria u shtua e u rrit kështu që njëri (zgjebani) e bëri një luginë me deve, i dyti (qelani) e bëri një luginë me lopë dhe i treti (i verbëri) e bëri një lu-gi-në me dele. Pas kësaj engjëlli i vjen zgjebanit në formën dhe pam-jen e tij të mëparshme e i thotë-ë: “Unë jam një njeri i mjerë, më janë këputur lidhjet në këtë udhëtim timin, andaj sot askush nuk mund të më ndihmojë përveç All-llahut, e pastaj ti, andaj po të lutem në em-rin e Atij që të ka dhënë ngjyrë dhe lëkurë aq të bukur dhe që të ka dhënë kaq deve, të më japësh një deve që të mund ta va-zhdoj rrugën”. (Ish-zgjebani, tash pasa-nik) Tha: “Jo, unë kam shumë ob-li-gime (borxhe). (Engjëlli) I tha:” Sikur po të njoh unë ty, a mos ke qenë një zgjeban nga i cili neveriteshin njerëzit, një i varfër të cilin All-llahu e ka pasuruar! “Tha: “Unë këtë pasuri e kam trashëguar nga të parët e më-dhenj”. (Engjëlli i) Tha: “Nëse po gënjen, le të të kthejë All-llahu në atë gjendje në të cilën ke qenë”.

Engjëlli pastaj i shkon qelanit - por në formën dhe pamjen e tij të mëparshme e i thotë ashtu siç i tha zgjebanit, por edhe ky i përgjigjet ashtu siç iu pat përgjigjur zgje-bani. (Engjëlli) Tha: “Nëse po gënjen le të të kthejë All-llahu në atë gjendje në të cilën ke qenë!”

Pastaj engjëlli i shkon ish të verbërit, por në formën dhe pam-jen e tij të mëparshme dhe i thotë: “Unë jam i mjerë dhe udhëtar, më janë këputur lidhjet në këtë udhëtim timin, andaj sot askush nuk mund të më ndihmojë përveç All-llahut, pastaj ti. Të lutem me atë që të ka kthyer të pamurit, më jep një dele, që (të ndihmohem me të e) të vazhdoj rrugën”. (Ish i verbëri) Tha: “Vërtet unë kam qenë i ver-bër, por All-llahu ma ka kthyer të pamurit, merr vëlla çka të duash dhe lë çka të duash! Pasha All-lla-hun, asgjë sot nuk të ndaloj të marrësh në emër të All-llahut të Gjithëfuqishëm e të Madhërishëm. (Engjëlli) Tha: “Mbaje krejt pasurinë, ju vetëm keni qenë të sprovuar. All-llahu është i kënaqur me ty, kurse është i hidhëruar me dy shokët e tu”. (Muttefekun ale-jhi)

Në transmetimin e Buhariut qëndron: “Nuk të falënderoj nëse lë diçka që të nevojitet”.

51. Nga Ebu Ja’la Shedad ibn Evs r.a. përcillet se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: “Mendjemprehtë është ai që e kontrollon vetveten dhe punon për jetën pas vdekjes, kurse kokëtul është ai që ndjek dëshirat e epshit të vet dhe (pa kurrfarë merite) shpreson se All-llahu do t’ia falë”. (Tirmidhiu thotë: hadith ha-sen)

52. Nga Ebu Hurejre r.a. përci-llet se I Dërguari i All-llahut s.a.v.s. ka thënë: “Nga e mira e Islamit të njeriut është lënia e asaj nga ajo që nuk i intereson”. (Hadith hasen. Trans-me-ton Tirmidhiu dhe të tjerët)

All-llahu i Madhërishëm thotë:

“O besimtarë, frikësojuni All-llahut me devotshmëri të vërtetë”. (Ali Imran, 102)

“Prandaj, shprehni de-votshmëri All-llahut sa të mundeni”. (et-Tegabun, 16)

“O besimtarë! Frikësojuni prej All-llahut dhe flisni vetëm të vërtetën!” (el-Ahzab, 70)

Ajetet që urdhërojnë për de-votshmëri janë të shumta dhe të njohura. Po ashtu All-llahu i Madhërishëm thotë:

“...Ai që i ruhet All-llahut, për atë ka rrugëdalje. Dhe do ta furnizojë prej nga nuk e kujton fare”. (et-Talak 2-3)

“...Nëse i frikësoheni All-llahut Ai do t’ju bëjë të aftë ta dalloni të pavërtetën nga e vërteta dhe do t’i largojë veprat tuaja të këqija e do t’ua falë. All-llahu është bamirës i madh”. (el-Enfal, 29)

Aje-tet rreth kësaj temë janë të shumta dhe të njohura, kurse prej hadi-theve ja disa:

53. Trans-me-tohet nga Ebu Hurej-re r.a. që thotë se e kanë pye-tur Pej-gam-be-rin: “O I Dërguari i All-llahut, cili është njeriu më i ndershëm?” (Pej-gam-be-ri) Tha: “*Ai që është më i devotshëm*”. (Të pranishmit i) Thanë: “Nuk të pye-tëm për këtë”. (Pej-gam-be-ri) Tha: “*Jusufo është pej-gam-ber i All-llahut, bir i pej-gam-be-rit të All-lla-hut, bir i pej-gam-berit të All-llahut, bir i dostit (halilit) të All-llahut*”. Thanë: “Ne as për këtë nuk të pyetëm!” (Pej-gam-be-ri) Tha: “*Atëherë për të parët e arabëve po më pyetni? Më të dalluarit prej tyre në xhahilijet do të jenë më të dalluarit në Islam nëse vetëdijësohen (e pranojnë Islamin)*”. (Muttefekun alejhi)

54. Nga Ebu Se'id el-Hudrij r.a. përcillet se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: “*Vërtet kjo botë (dunjaja) është e ëmbël dhe tërheqëse dhe vërtet All-llahu juve në të ju ka bërë mëkëmbës (zëvendës), Ai ju vështron si vepro-ni, andaj ruajuni dunjasë dhe ruajuni grave, sepse vërtet intriga (fi-tneja) e parë e Beni Israilëve ka qenë për shkak të grave*”. (Muslimi)

55. Nga Ibni Mes'udi përcillet se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: “*O Zoti im, unë të lutem Ty për udhë-zim (përudhje), për devotshmëri, për ndershmëri dhe për pavarësi (nga njerëzit)*”. (Muslimi)

56. Nga Ebu Tarif Adij ibn Hatim et-T'aj r.a. përcillet se e ka dëgjuar Të Dërguarin e All-llahut s.a.v.s. duke thënë: “*Kush betohet me betim për diçka, e pastaj vëren diç më të devotshme (se ajo për të cilën është betuar), le ta marrë (apo veprojë) atë që është më e devot-shme (duke e thyer-shkelur beti-min!)*”. (Muslimi)

57. Nga Ebu Umame Suddejj ibn Axhlan el-Bahilij r.a. përcillet se e ka dëgjuar Të Dërguarin e All-llahut s.a.v.s. duke e mbajtur hutbenë në Haxhxhin lamtumirës ku thotë: “*Frikësojuni All-llahut, falni pesë kohët e namazit, agjëroni muajin e agjërimit, jepni zekatin e pasu-ri-së suaj dhe respektoni udhë-heqësit tuaj, kështu do të hyni në Xhe-nnetin e Krijuesit tuaj*”. (Tir-mi-dhiu në fund të kaptinës për namazin thotë: hadith hasen sahih)

All-llahu i Madhërishëm thotë:

“Dhe kur besimtarët i panë aleatët, thanë: Kjo është ajo që na pat premtuar All-llahu dhe Pej-gam-be-ri i Tij; All-llahu dhe I Dërguari i Tij e kanë folur të vërtetën dhe kjo atyre vetëm ua ka forcuar besimin dhe bind-shmë-rinë”. (el-Ahzab, 22):

“Ata të cilëve kur u thanë njerëzit: “Po tubohen njerëzit për shkak tuajin, kini fri-kën”, ajo ua forcoi be-simin dhe thanë: “Na mjafton All-llahu, eh sa Zot i mirë është Ai” dhe u kthyen aleatët me mirësinë e All-llahut. Nuk i qëlloi (besim-tarët) kurrfarë e keqe dhe pasuan kënaqësinë e All-lla-hut. All-llahu është i mirë pa masë”. (Ali Imran, 173-174)

“Ti kij bindje (mbështetje) në atë që është i gjallë, që nuk vdes”. (el-Furkan, 58)

“...Dhe besimtarët vetëm tek All-llahu le të mbësh-te-ten!” (Ibrahim, 11)

“..E kur të vendosësh, atë-he-rë mbë-shtetu tek All-lla-hu”. (Ali Imran, 159)

Ajetet për urdhrin e mbështe-tjes (në All-llahun) janë të shumta dhe të njohura. I Lartmadhërishmi thotë:

“Kush mbështetet tek All-llahu, pa dyshim Ai i mjafton atij”. (et-Talak, 3)

“Besimtarë të vërtetë janë ata, zemrat e të cilëve kur përmendet All-llahu mbu-shen me frikë, e kur u lexo-hen ajetet e Tij, ua shtojnë be-si-min dhe që mbështeten vetëm te Zoti i tyre”. (el-En-fal, 2)

Ajetet për vlerën e tevekkulit janë të shumta dhe të njohura. Në vazhdim po i the-ksojmë hadithet mbi këtë temë:

58. Trans-me-tohet nga Ibni Ab-basi r. an-huma se I Dërguari i All-llahut s.a.v.s. ka thënë: “*O Zoti im, Ty të jam dorëzuar, Ty të kam be-suar, në Ty jam mbështetur, te Ti jam kthyer dhe në emër Tënd hasmohem. O Zoti im, i mbështetem madhërisë Tënde, nuk ka zot tjetër përveç Teje, të më ruash nga lajthitja. Ti je i gjallë që nuk vdes, kurse xhinnët dhe njerëzit vdesin*”. (Muttefekun alejhi)

Ky është transmetim i Mu-s-limit kurse Buhariu e ka shkur-tuar.

59. Trans-me-tohet po ashtu nga Ibni Abbasi r.a. se ka thënë: “Has-bunall-llahu ve ni’me-l-vekil” (Na mjafton All-llahu, Ai është më i miri mbrojtës). Këtë shprehje e ka thënë Ibrahim i s.a.v.s. kur e kanë hedhur në zjarr. E ka thënë Muhammedi s.a.v.s. kur (armiqtë) i kanë thënë: “**Vërtet njerëzit (ar-miqtë tuaj) kanë tubuar grumbull të madh kundër jush, andaj frikëso-huni. Përkundrazi, kjo ua shtoi e ua forcoi besimin (besimtarëve) dhe thanë: “Hasbunall-llahu ve ni’me-l-vekil” (Na mjafton All-llahu, Ai është më i miri mbrojtës)**”. (Buhariu)

Në një transmetim tjetër nga Ibni Abbasi r.a. thuhet: “Fjala e fundit e Ibrahimit s.a.v.s. kur e kanë hedhur në zjarr, ka qenë: “Hasbijall-llahu ve ni’me-l-vekil” (Më mjafton All-llahu, Ai është më i miri mbrojtës)

60. Trans-me-tohet nga Umeri r.a. se e ka dëgjuar Të Dërguarin e All-llahut s.a.v.s. duke thënë: “*Sikur ju të mbështeteshit në All-llahun me mbështetje të njëmendtë, do t’ju furnizonte siç i furnizon shpezët, gdhijnë të uritur, ndërsa ngrysen të ngopur*”. (Tirmidhiu thotë: hadith ha-sen)

61. Trans-me-tohet nga Ebu Umarete el-Berá ibn Azib r. an-huma se I Dërguari i All-llahut s.a.v.s. ka thënë: “*O filan, kur të biesh në shtratin tënd, thuaj: 'O Zoti im, shpirtin tim ta dorëzova Ty, fytyrën time e drejtova kah Ti, çështjen time ta dorëzova Ty, shpinën time e mbështeta te Ti - duke shpresuar në Ty dhe duke u frikësuar nga Ti, nuk ka nga Ti vendstrehim as vendshpëtim për-veç te Ti. Kam besuar në Librin Tënd të cilin e ke shpallur dhe në Pej-gam-be-rin Tënd që e ke dër-guar'. Nëse vdesish atë natë, do të vdesish me iman, e nëse gdhihesh, atëherë (gdhihesh) i shpërblyer me mirësi*”. (Muttefekun alejhi)

Në një transmetim tjetër të dy sa-hihëve thuhet: “Më ka thënë I Dërguari i All-llahut s.a.v.s.: “*Kur të nisesh për në shtrat merr abdest sikur për namaz, pastaj bjer në anën tënde të djathtë dhe thuaj atë që u cek më lartë*”. Pastaj tha: “*Bëri këto fjalët të fundit që i thua (para gjumit)*!”

62. Trans-me-tohet nga nëna e be-simtarëve, Ummi Seleme, emri i së cilës ishte Hind bintu Ebi Umejje Hudhejfe el-Mahzumijje r. anha, se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. kur dilte nga shtëpia e tij thoshte: “*Në emër të All-llahut, mbështetem në All-lla-hun: O Zoti im, të drejtohem për mbrojtje të mos lajthitem e as të më lajthis dikush, të mos rrëshqas e as të rrëshqitem nga dikush, të mos bëj zullum e as të më bëjnë zullum, të mos injorohem kënd, e as mos të injorohem nga të tjerët*”. (Hadithi sahih, e trans-me-tojnë Ebu Davudi, Tirmidhiu dhe të tjerë me senede sahih. Tirmidhiu thotë: hadith hasen sahih. Ndërsa ishte në shprehje të Ebu Davudit)

63. Nga Enesi r.a. trans-me-tohet se I Dërguari i All-llahut s.a.v.s. ka thënë: “*Kush thotë - kur del prej shtëpisë - Në emër të All-llahut, jam mbështetur në All-llahun dhe nuk ka kurrfarë fuqie as forcë për-veç në All-llahun - i thuhet atij: “Je i udhëzuar, i mbrojtur dhe i ruajtur, dhe prej tij ik djalli*”. (Ebu Davudi, Tirmidhiu, Nesaiu etj. Tirmidhiu thotë: hadith hasen. Ebu Davudi e shton këtë fjali: “*Djalli i thotë djallit tjetër: “Si ia del me njeriun i cili është i udhë-zuar, i ruajtur dhe i mbrojtur?*”)

All-llahu i Madhërisëm thotë:

“Ti shko rrugës së drejtë siç je urdhëruar”. (Hud, 112)

“Atyre që thonë, Zoti ynë është All-llahu e pastaj qën-drojnë në këtë, u vijnë en-gjëjt: “Mos u frikësoni dhe mos u pikëlloni por gëzohuni Xhennetit që u është prem-tuar”. Ne jemi miqtë tuaj në jetën e kësaj bote dhe në botën tjetër. Atje do të keni tërë ato që dëshirojnë shpirtrat tuaj dhe çdo send që të kërkoni. Si shpërblim nga ai që fal dhe është mëshirëplotë”. (Fussilet, 30-32)

“Ata që thonë: Zoti ynë është All-llahu dhe qëndro-jnë në këtë, të mos frikëso-hen as të mos pikëllohen! Ata janë banorë të Xhen-netit. Aty do të mbesin përgjithmonë si shpërblim për atë çka kanë punuar”. (el-Ahkaf, 13-14)

64. Nga Ebu Amri - ose Ebu Amrete - Sufjan ibn Abdull-llahu r.a. trans-me-tohet se ka thënë: “Thashë: O I Dërguari i All-llahut! Më thuaj për Islamin atë për çka nuk do të kem nevojë të pyes askënd përveç teje”. Tha: *“Thuaj, e besoj All-llahun, pastaj vazhdo me ngulm (në këtë)”*. (Muslimi)

-Për kalueshmërinë e kësaj bote, për tmerret dhe çështjet e tjera të Ahiretit, për mangësitë dhe vetedukimin personal dhe nxitjen e vetvetes në korrektësi

All-llahu i Madhëruar thotë:

“Thuaj! Unë ju këshilloj vetëm një gjë. “Ngrihuni ndaj All-llahut me sinqeritet, dy nga dy, ose një nga një, e pastaj mendoni”. (Sebe, 46)

“Në krijimin e qiejve dhe të tokës, edhe në ndërrimin e natës e të ditës ka me të vërtetë argumente për ata që kanë mend. Për ata që për-mendin All-llahun në këmbë, edhe ulur, edhe ratë dhe mendojnë thellë për krijimin e qiejve dhe të tokës. O Zoti ynë, Ti nuk e ke krijuar këtë më kot, qofsh lartësuar! Dhe ruana prej dënimit të zja-rrit”. (Ali Imran, 190-191)

“A nuk i shikojnë devetë si janë krijuar. Edhe qiellin - sa lart është ngritur. Edhe malet - si janë vënduar. Edhe tokën si është zgjeruar? Ti këshillo - Ti je vetëm këshillues”. (el-Ga-shije, 17-21)

“Pse ata nuk shkojnë nëpër botë të shohin si për-funduan”. (Muhammed, 10)

Ajetet për këtë temë janë të shumta, kurse prej haditheve, është hadithi i theksuar më lart: *“Njeri i mençur është ai i cili e kontrollon vetveten”*. (Hadithi nr. 51 i kësaj përmbledhjeje)

- Që ta pranojë atë me seri-ozitet dhe pa kurrfarë ngurrimi -

All-llahu i Madhëruar thotë:

“...Por ju bëni konkurren-cë me vepra të mira..“ (el-Bekare, 148)

dhe thotë:

“Dhe shpejtoni për të kërkuar falje nga Zoti juaj dhe për në Xhennet, gjerësia e të cilit kap qiejt dhe tokën, e është përgatitur për të de-votshmit”. (Ali Imran, 133).

Ndërsa prej haditheve për këtë temë janë këto:

65. Trans-me-tohet nga Ebu Hurejre r.a. se ka thënë: “Erdhi një njeri te Pej-gam-be-ri s.a.v.s. dhe i tha: “O I Dërguari i All-llahut, cila sadaka e ka shpërblimin më të madh?” Tha: *“Të japësh sadaka kur të jesh i shëndoshë e koprrac, e frikësohesh nga varfëria, dhe e dëshiron pasurinë. Mos e vono këtë gjer kur të vjen shpirti në fyt, e atëherë të thuash: “Jepjani këtë atij dhe këtë atij tjetrit, ndërsa kjo qysh më herët veç ka qenë e tij”*. (Muttefekun alejhi)

66. Trans-me-tohet nga Ebu Hurejre r.a. se I Dërguari i All-lla-hut s.a.v.s. ka thënë: *“Bëni vepra të mira*

para se t'u gjejë njëra prej shtatë soshëve: Mos pritni t'u gjejë varfëria e rëndë, ose pasuria që ju masht-ron, ose sëmundja që ju dëm-ton, ose pleqëria që ju shkatërron, ose vdekja e shpejtë, ose dexhxhalin - ai është më i keqi që pritet e nuk ka ardhë, ose çasti i fundit - kurse çasti i fundit do të jetë më i ziu dhe më i hidhuri". (Tirmidhiu që ka thënë: hadith hasen)

All-llahu i Madhërishëm thotë:

“Ata, të cilët bëjnë luftë për ne, Ne do t'i drejtojmë me siguri rrugëve tona; Ndërkaq All-llahu është me të vërtetë në anën e ba-mi-rës-ve”. (el-Ankebut, 69)

“Por përmende emrin e Zotit tënd dhe Atij përkushtoj plotësisht!” (el-Muzemmil, 8)

“Dhe adhuro Zotin tënd sa të jesh gjallë (deri në vdek-je)” (el-Hixhr, 99)

“Ai që punon mirë, sa grima - e sheh atë”. (ez-Zel-zele, 7)

“...Ndërsa të mirat që tek All-llahu i siguroni për vete qysh më parë, do t'i gjeni edhe më të mëdha tek All-llahu dhe do të fitoni shpër-blime edhe më të madh”. (el-Muzemmil, 20)

“...Dhe çkado që jepni për të mirë, All-llahu me siguri e di”. (el-Bekare, 273)

Ajetet mbi këtë temë janë të shumta dhe të njohura.

Kurse prej haditheve të kësaj teme janë këto:

67. Trans-me-tohet nga Ebu Hurejre r.a. se I Dërguari i All-lla-hut s.a.v.s. ka thënë: *“Vërtet All-llahu i Madhërishëm ka thënë: “Kushdo që tregon armiqësi ndaj mikut (velij) Tim, unë do t'i shpall luftë. Me asgjë rob i Im nuk mund më mirë të më afrohet, pos me atë me çfarë Unë e kam obliguar dhe vazhdimisht rob i Im më afrohet me vepra të mira (nafîle), derisa ta dua, e kur ta dua, Unë bëhem veshi i tij me të cilin dëgjon; syri i tij me të cilin sheh; dora e tij me të cilën sulmon fuqishëm; këmba e tij me të cilën ec. I këtilli nëse më kërkon diç, do t'ia jap, e nëse kërkon mbrojtje nga Unë, do ta mbrojë atë”. (Buhariu)*

68. Nga Enesi r.a. trans-me-tohet se Pej-gam-be-rit s.a.v.s. i është për-cjellur nga Krijuesi i tij i Madhëri-shëm i cili ka thënë: *“Kur të më afrohet rob i Mua një pëllëmbë, Unë atij i afrohem një krah; kurse nëse ai Mua më afrohet një krah, Unë atij i afrohem një pash, dhe kur të më vjen ai duke ecur, Unë i vijë atij duke vrapuar”. (Buhariu)*

69. Trans-me-tohet nga Ibni Ab-basi r. anhumas se I Dërguari i All-llahut s.a.v.s. ka thënë: *“Në dy begati janë të papërfillshëm shumica e njerëzve, e ato janë: shëndeti dhe koha e lirë”. (Buhariu)*

70. Nga Aisheja r. anha trans-me-tohet të ketë thënë se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ngrihej natën (për namaz) aq gjatë sa që këmbët i patën pël-citur (nga dhembjet), andaj unë i thashë: *“Përse po vepron kështu o i Dërguari i All-llahut, kur t'i ka falur ty All-llahu mëkatet e mëparshme dhe të pastajmet?”* Ai tha: *“A nuk dua që të jem rob falënderues?” (Muttefekun alejhi)*

Ky është citat i Buhariut. Si ky është edhe në sahihajn në transmetim të Mugire ibn Shu'be.

71. Trans-me-tohet se Aisheja r. anha ka thënë: *“Kur vinte dhjetëshja (dhjetë ditët e fundit të Ramazanit) i Dërguari i All-llahut s.a.v. e gjallëronte natën (me ibadet), e zgjonte familjen e tij, angazhohej më tepër dhe vetmohej (për ibadet dhe izolim prej grave)”. (Muttefekun alejhi)*

72. Trans-me-tohet nga Ebu Hurejre r.a. se i Dërguari i All-lla-hut s.a.v.s. ka thënë: *“Besimtari i fortë (në besim) është më i mirë dhe më i dashur tek All-llahu se sa besimtari i dobët, dhe te secili ka dobi. Kujdesu për atë që të sjell dobi. Kërko ndihmë nga All-llahu e mos u bëj i dobët. Nëse të godet diçka, mos*

thuaje: sikur të veproja kështu do të ndodhte kjo, por thuaj: All-llahu e ka caktuar dhe çka ka dashur Ai ka vepruar. Sepse “lev-i” (sikur të...) e fillon veprimin e djallit”. (Muslimi)

73. Nga Ebu Hurejre r.a. trans-me-tohet se i Dërguari i All-llahut s.a.v.s. ka thënë: “*Xhehennemi është i rrethuar me epshe, kurse Xhenneti është i rrethuar me vështirësi*”. (Muttefekun alejhi)

74. Trans-me-tohet nga Enesi r.a. se i Dërguari i All-llahut s.a.v.s. ka thënë: “*Të vdekurin e përcjellin tri gjëra: familja e tij, pasuria e tij dhe veprat e tij. Dy kthehen kurse një mbetet me të. Kthehet familja dhe pasuria e tij, kurse me të mbe-sin veprat e tij*”. (Muttefekun ale-jhi)

75. Nga Ibni Mes’udi trans-me-tohet se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: “*Secilit prej jush Xhenneti i është më i afërt se sa rripi i sandalles (lidhë-sja e këpucës) së tij, e po ashtu është edhe Xhehennemi*”. (Buhariu)

76. Nga Ebu Abdull-llah - Ab-durrahman Thevbán, shërbëtor (mevlá) i të Dërguarit të All-llahut s.a.v.s. trans-me-tohet se ka thënë: “E kam dëgjuar të Dërguarin e All-llahut s.a.v.s., duke thënë: “*Të re-komandoj të bësh shumë sexhde, sepse ti nuk bën asnjë sexhde për All-llahun e që All-llahu të mos lartësojë ty nga një shkallë dhe ta shlyen me të nga një mëkat*”. (Muslimi)

77. Trans-me-tohet nga Ebu Safván Abdull-llah ibn Busr el-Eslemij r.a. se i Dërguari i All-llahut s.a.v.s. ka thënë: “*Njeriu më i mirë është ai që jeton gjatë dhe bën vepra të mira*”. (Tirmidhiu thotë: hadith hasen)

78. Nga Ebu Mes’ud Ukbe ibn Amr el-Ensarij r.a. trans-me-tohet se ka thënë: “Pasi u shpall ajeti i sadakasë, ne asokohe punonim si hamej, pastaj erdhi një njeri dhe dha shumë pasuri sadaka. (Të pranishmit) Thanë: “*Dëshiron të tregohet*”, pastaj erdhi një njeri tjetër dhe dha një tas sadaka. Thanë: “*Vërtet All-llahu është i panevojshëm për këtë tas!*” Me atë rast u shpall ajeti: “*Ata që përgo-jojnë besimtarët në dhënien vull-netare të kontributeve, madje i përbuzin edhe ata të cilët japin me përpjekje të madhe.*” (et-Tewbe, 79) (Muttefekun alejhi)

79. Nga Seid ibn Abdul-Aziz, nga Rebija ibn Jezid, nga Ebu Idris el-Havláni, nga Ebu Dherr Xhun-dub ibn Xhunade r.a. përcillet se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. trans-me-ton nga All-llahu i Gjithëfuqishëm, që ka thënë: “*O robtë e Mi! Unë ia kam ndaluar dhunën Vetes dhe e kam ndaluar edhe ndër ju, prandaj mos i bëni dhunë njëri-tjetrit. O robtë e Mi! Të gjithë ju jeni të la-jthitur, përveç atij që e përudhi Unë, prandaj kërkoni udhëzime nga Unë, do t’ju përudhë. O robtë e Mi! Të gjithë ju jeni të uritur, përveç atij që e ushqej Unë, pran-daj kërkoni t’ju ushqej, do t’ju ushqej. O robtë e Mi! Të gjithë ju jeni të zhveshur, përveç atij që e veshi Unë, prandaj kërkoni veshje nga Unë, do t’ju vesh. O robtë e Mi! Vërtet ju gaboni natën dhe ditën, kurse Unë i fali të gjitha mëkatet, prandaj kërkoni nga Unë falje, do t’ju fal. O robtë e Mi! Ju kurrë nuk mund të arrini tek ajo me çka Mua dëm do të më shkak-tonit që të më dëmtonit, as që ndonjëherë do të arrini tek ajo që Mua dobi do të më sjellë, që të më kontribuonit. O robtë e Mi! Sikur i pari nga ju dhe i fundit nga ju dhe njerëzit nga ju dhe xhinnët nga ju të ishin të devotshëm, si zemra më e devotshme e njerit nga ju, kjo nuk do ta shtonte sundimin Tim në asgjë.*

O robtë e Mi! Sikur i pari nga ju dhe i fundit nga ju dhe njerëzit nga ju dhe xhinnët nga ju të ishin të prishur si zemra më e prishur e njerit nga ju, kjo nuk do ta pakësonte sundimin Tim në asgjë. O robtë e Mi! Sikur i pari nga ju dhe i fundit nga ju dhe njerëzit nga ju dhe xhinnët nga ju të ngriheshi (qëndroni) në një vend dhe dëshi-rat dhe lutjet Mua të m’i drejtoni, dhe Unë t’i përgjigjesha lutjes së çdonjërit, kjo

nuk do ta zvogëlonte atë që kam Unë përpos sa zenë vend gjilpëra kur ngulitet në det. O robtë e Mi! Çdo gjë varet nga veprat tuaja, të cilat tek Unë janë të ruajtura dhe të llogaritura, kurse për të cilat Unë do t'ju shpërblej. Kush gjenë mirë, le ta falënderojë All-llahun kurse kush gjenë të kundërtën, mos ta fajësojë askë përveç vetvetes". (Muslimi)

All-llahu i Madhërishtëm thotë:

“A nuk ju kemi lënë të je-toni mjaft, e ai që ka dashur të mendojë ka pasur mjaft kohë, madje ju erdhi edhe Pej-gam-be-ri!” (el-Fatir, 37)

Ibni Abbasi dhe dijetarët tjerë islamë rreth kuptimit të këtij ajeti thonë: **“A nuk ju kemi lënë të je-toni 60 vjet”** dhe këtë e provojnë me hadithin që do të theksohet më poshtë. Thonë edhe për 18 vjet ose 40 vjet. Po ashtu, El-Hasani, el-Kelbiu dhe Mesruki transmetojnë nga Ibni Abbasi se kur ndonjëri prej medinasve mbushte 40 vjet, vetmohej për ibadet. Kurse për pjesën e ajetit: **“Madje u erdhi edhe Pej-gam-be-ri”** Ibni Abbasi dhe Xhumhuri thonë: “Ai është Pe-j-gam-be-ri Muhammed s.a.v.s.”, e ka pasur edhe mendime të tjera.

Kurse hadithet mbi këtë temë janë:

80. Nga Ebu Hurejre trans-me-tohet se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: **“All-llahu e arsyeton njeriun që ia ka shtyer exhelin derisa t'i ketë mbushë gja-shtëdhjetë vjet”**. Dijetarët thonë: Kuptimi i hadithit është: Pas këtij afati (gjashtëshjetë vjet) All-llahu nuk i jep rast njeriut të arsyetohet.

81. Trans-me-tohet nga Aisheja r. anha se ka thënë: “Pasi u shpall sureja En-Nasr (**“Kur vjen ndihma e fitorja e All-llahut”**), i Dërguari i All-llahut s.a.v.s. nuk ka falë asnjë namaz e të mos ketë thënë: **“Suhbhaneke rabbena ve bi ham-dike, All-llahummagfir lî”** (Lavdia të qoftë Ty, Krijuesi ynë dhe qofsh i falënderuar. O All-llahu im, më fal) (Muttefekun alejhi)

Sipas një transmetimi tjetër në dy sahihët nga Aisheja r.a. trans-me-tohet: “I Dërguari i All-llahut s.a.v.s. shpeshherë thoshte në kërrusjet (ruku') dhe në sexhdet e tij: **“Sub-hânekall-llahumme rabbenâ ve bihamdike, All-llahu-mmag-fir lî”** (Lavdia të qoftë Ty, Krijuesi ynë dhe qofsh i falënderuar, O All-llahu im, më fal), duke e bërë kështu te'vîl Kur'anin. Te'vîl i Kur'anit do të thotë: veprim i asaj që urdhërohet në Kur'an sipas fjalëve të La-rtmadhëri-shmit: **“Fe sebbih bi-hamdi rabbike ve-s-tagfirhu”** (Ti madhëroje Zotin tënd me lavdëresa dhe kërko falje nga Ai). Sipas një transmetimi të Muslimit, I Dërguari i All-llahut s.a.v.s. e shpeshtoi të thoshte para se të vdesë: **“Subhânekall-llahumme ve bihamdike estagfiruke ve etûbu ilejke”** (Lavdia të qoftë Ty, All-llahu im dhe qofsh i falënderuar, te Ti kërkoj falje dhe pendohem). Aisheja r.a. thotë: “I thashë: O i Dërguari i All-llahut, ç'janë këto fjalë të reja që po i thua?” (Pej-gam-be-ri) Tha: **“Mua më është dhënë një shenjë (alamet) për um-metin tim, që kur ta shoh, të them: “Idhâ xhâe nasrull-llahi ve-l-fet'hu”** (Kur vjen ndihma e All-llahut dhe fitorja) e deri në fund të sures”. Ndërsa sipas një transmetimi po ashtu të Muslimit, i Dërguari i All-llahut s.a.v.s. shumëherë thoshte: **“Sub-hânall-llahi ve bihamdihî, Estagfirull-llahe ve etûbu ile-jhi”** (Lavdia i qoftë All-llahut dhe qoftë i falënderuar, kërkoj falje nga All-llahu dhe tek Ai pendohem). Ka thënë (Ai-sheja): “I thashë: “O i Dërguari i All-llahut po të shoh shpesh se thua: “Subhanall-llahi ve bihamdihî. Estagfirull-llahe ve etûbu ilejhi?” Pej-gam-be-ri tha: **“Më ka la-jmëruar Krijuesi im se unë do të shoh një shenjë (alamet) në um-me-tin tim, dhe kur ta shoh atë ta shpeshtoj thënien: “Subha-n-all-llahi ve biham-dihî. Estagfirull-llahe ve etûbu ilejhi”**. Unë e kam parë atë, e ajo është: **“Idhâ xhâe nasrull-llahi ve-l-fet'hu.”** (Kur vjen ndihma e All-llahut dhe fitorja. Dhe i sheh njerëzit që po hyjnë në fenë e All-llahut grupe-grupe. Ti madhëroje Zotin tënd me lavdëresa dhe kërko falje nga Ai! Ai me të vërtetë e pranon

pendimin. (en-Nasr: 1-4)).

82. Trans-me-tohet nga Xhabiri r.a. se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: “*Secili njeri do të ringjallet (në Ditën e gjykimit) në gjendjen në të cilën ka vdekur*”. (Muslimi)

All-llahu i Madhërishëm thotë:

“*...Dhe çka të bëni nga të mirat, All-llahu me siguri e di atë*”. (el-Bekare, 215)

“*Çkado që të bëni mirë, All-llahu e di*.” (el-Bekare, 197)

“*Ai i cili punon mirë, sa grima - e sheh atë*” (ez-Zel-zele, 7)

“*Kush ka bërë mirë, ka bërë për vete*.” (el-Xhathije, 15)

Për këtë temë ka shumë ajete. Sa u përket haditheve, ato janë mjaft shumë dhe të panumëruara, po i theksojmë disa sosh:

83. Trans-me-tohet nga Ebu Dherr Xhundub ibn Xhunade r.a. se ka thënë: “I thashë: “O i Dërguari i All-llahut, cila është vepra më e mirë?” Tha: “*Besimi në All-llahun dhe lufta (xhahadi) në rrugën e Tij*”. I thashë: “Cili lirim robërie është më i miri?” Ai tha: “*Ai që është më i vlefshëm për familjen e tij (aty ku ka shërbyer) dhe që është më i shtrenjtë në çmim*”. I thashë: “Nëse nuk mund ta bëjë?” (Pej-gam-be-ri) Tha: “*Ndihmoji atij që bën mjeshtëri, ose bëni mjeshtëri atij që nuk di mjeshtëri*”. Thashë: “O i Dërguari i All-llahut, e çka mendon nëse unë nuk mund të bëj diç nga dobësia?” (Pej-gam-be-ri) tha: “*Ruaju mos u bësh keq të tjerëve, e kjo do të jetë sadaka jote për veten tënde*”. (Muttefekun alejhi)

84. Nga Ebu Dherri r.a. po ashtu trans-me-tohet se i Dërguari i All-llahut s.a.v.s ka thënë: “*Çdo mëngjes për çdo nyje (të trupit) tuaj ka sadaka. Çdo tesbih - lavdërim (të shprehurit subhanall-llah) është sadaka; çdo tahmid - falënderim (të shprehurit elhamdu li-l-lah) është sadaka; çdo tekbir - madhërim (të shprehurit All-llahu ekber) është sadaka; urdhëresa për të mirë është sadaka, ndalesa kundër të keqes është sadaka. Krejt këtë e zëvendësojnë dy rekate namaz nafîle të paraditës (duhâ)*”. (Muslimi)

85. Trans-me-tohet përsëri nga Ebu Dherri r.a. se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: “*Më janë prezentuar veprat e ummetit tim, të mirat dhe të këqijat. Ndër veprat e tyre të mira e kam gjetur edhe largimin nga rruga atë që i mundon kalimtarët. Kurse ndër veprat e tyre të këqija bën pjesë edhe pështyma e cila nëse bëhet në xhami (në ndonjë mënyrë paraqitet e) nuk groposet*”. (Muslimi)

86. Po ashtu trans-me-tohet nga Ebu Dherri r.a. se disa njerëz kanë thënë: “O i Dërguari i All-llahut, pasanikët na tejkaluan me shpër-blime, ata falin namaz si ne, agjë-rojnë si ne, kurse (përveç kësaj) nga teprica e pasurisë së tyre japin sadaka”. (Pej-gam-be-ri) Tha: “*A nuk ju ka dhënë All-llahu edhe juve me çka të bëni sadaka? Vërtet, çdo tesbih (lavdërim All-llahut) është sadaka, çdo tekbir (madhërim All-llahut) është sadaka, çdo tahmid (falënderim All-llahut) është sadaka, çdo tehlil (thënia: La ilahe il-lallah) është sadaka*”. Urdhë-resa për të mirë është sadaka, ndalesa kundër të keqes është sadaka, edhe marrëdhënia seksu-ale (bashkëshortore) është sadaka”. Njerëzit i thanë: “O i Dërguari i All-llahut, a edhe kur ndonjëri prej nesh kryen marrëdhënie epushore ka shpërblim? Tha: “*Më thuani, nëse epushin e tij e përdor në haram, a nuk ka për të mëkat? Po ashtu nëse e përdor në hallall do të ketë shpërblim*”. (Muslimi)

87. Përsëri trans-me-tohet nga Ebu Dherri r.a. i cili thotë: “Më tha Pej-gam-be-ri s.a.v.s.: “*Assesi në asnjë mënyrë mos e nënçmo asnjë vepër të mirë, po qoftë edhe ta takosh vëllain tënd me buzëqeshje*”. (Muslimi)

88. Trans-me-tohet nga Ebu Hurejre r.a. se i Dërguari i All-lla-hut s.a.v.s. ka thënë: “Për çdo nyje të njeriut, çdo ditë kur lind dielli, duhet dhënë sadaka. Nëse pajton dy veta - edhe kjo është sadaka, nëse dikujt i ndihmon që të hipën në kafshën e tij, ose i ndihmon që barrën ta ngarkojë në kafshën e tij (kalë ose deve) edhe kjo është sadaka, edhe fjala e mirë është sadaka, çdo hap të cilin e bën për të shkuar në namaz është sadaka, edhe largimi nga rruga i asaj që i pengon kalimtarët është sadaka”. (Muttefekun alejhi)

Kurse në Sahih të Muslimit sipas transmetimit të Aishes r.a. thuhet se i Dërguari i All-llahut s.a.v.s. ka thënë: “Vërtet secili njeri prej Beni Ademëve është krijuar me 360 (treqind e gjashtëdhjetë) nyje. Kush e madhëron All-llahun (duke thënë: All-llahu ekber), kush e falënderon (me elhamduli-l-lah), kush i bën tehليل (duke thënë: La ilahe il-lall-llah), kush i shpreh lavdi (tesbih), kush i kërkon falje (istigfâr), kush e mënjanon një gur, një ferrë apo një kockë nga rruga e njerëzve, ose urdhëron për të mirë, ose ndalon kundër së keqes (shpërblimi i tij është) sa 360 (nyjet), ai atë ditë do të ecë i shpëtuar nga zjarri”.

89. Nga Ebu Hurejre r.a. trans-me-tohet se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: “Kush shkon në xhami për namaz në mëngjes ose në mbrëmje, All-llahu për këtë do t’i përgatisë atij gosti (në Xhennet) në mëngjes ose në mbrëmje”. (Muttefekun alejhi)

90. Nga Ebu Hurejre r.a. trans-me-tohet se i Dërguari i All-llahut s.a.v.s. ka thënë: “O ju gratë muslimane, asnjëra nga ju mos ta për-buzë shoqen fqinje të saj, qoftë ajo edhe për një thundër deleje”. (Muttefekun alejhi)

91. Ebu Hurejre r.a. thotë se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: “Imani (besimi) është gjashtëdhjetë e disa apo shtatëdhjetë e disa degë: Më e vlefshme është fjala: “La ilahe il-lall-llah” (nuk ka Zot tjetër përveç All-llahut), kurse më e ulta është të larguarit nga rruga e asaj që i mundon kalimtarët. Edhe turpi është një degë e imanit”. (Muttefekun alejhi)

92. Ebu Hurejre r.a. thotë se i Dërguari i All-llahut s.a.v.s. ka thënë: “Një njeri duke udhëtuar në një rrugë e kaplon etja e madhe, e gjen një pus, zbret në të dhe pi ujë. Pastaj del nga pusi dhe has një qen me gjuhë të nxjerrë jashtë që han baltë nga etja. Njeriu thotë: “Këtë qen e paska kapluar etja siç më pat kapluar edhe mua më parë”. Pastaj njeriu zbret në pus dhe mbush këpucën e vet me ujë, pastaj e kap me gojë derisa ngjitet lartë dhe i jep të pijë qenit. All-llahu për këtë e falënderon dhe ia fal mëkatet”. (As’habët i) Thanë: “O i Dërguari i All-llahut, edhe për kafshët kemi shpërblim?” (Pej-gam-be-ri) Tha: “Në gjithçka që ka mëlqi të lagur ka shpërblim”. (Muttefekun alejhi)

Në transmetimin e Buhariut theksohet: “E falënderon All-llahu, ia falë mëkatet dhe e fut në Xhennet”. Kurse në një transmetim të Buhariut dhe Muslimit (ku kjo ngjarje theksohet më gjerësisht), theksohet: “Një ditë një qen u soll rreth pusit, pasi që etja e kishte kapluar për vdekje. Atë e sheh një lavire dhe horre prej Beni Israilëve e cila e zbathi këpucën e saj dhe me të i dha ujë qenit derisa e ngopi; për këtë vepër iu falën mëkatet”.

93. Ebu Hurejre r.a. po ashtu thotë se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: “Vërtet e kam parë një njeri duke u dëfryer në Xhennet për shkak se kishte prerë një dru i cili i pengonte në rrugë duke kaluar muslimanët”. (Muslimi)

Kurse në një transmetim tjetër thuhet: “Një njeri has në një degë të lisit në mes të rrugës, e thotë: “Pasha All-llahun, unë këtë do t’ua largoj muslimanëve që mos t’i mun-dojë”. Andaj u fut në Xhen-

net”. Kurse në një transmetim të Buhariut dhe Muslimit: “*Duke ecur rrugës një njeri e gjen një degë të ferrës dhe e largon. All-llahu e falënderoi atë dhe ia fali mëkatet*”.

94. Ebu Hurejre r.a. trans-me-ton se i Dërguari i All-llahut s.a.v.s. ka thënë: “*Kush merr abdest bukur e mirë, pastaj shkon në namaz të xhumasë, atje hesht dhe dëgjon (hutben), i falen mëkatet e bëra në mes të dy xhumave dhe tri ditë më tepër. Kush argëtohet në xhami me rërë (dhe gjëra të tjera), e ka zhvlerësuar dobinë e xhumasë*”. (Muslimi)

95. Nga Ebu Hurejre r.a. trans-me-tohet se i Dërguari i All-llahut s.a.v.s. ka thënë: “*Kur një rob musliman, apo një besimtar merr abdest, kur e lanë fytyrën, prej tij bien të gjitha mëkatet e syve të tij me të cilët ka shikuar, bashkë me ujin ose me pikën e fundit të ujit. Kur t’i lajë duart, i bien të gjitha mëkatet e duarve me ujin ose me pikën e fundit të ujit, derisa të dalë i pastër nga mëkatet. Kur t’i lajë këmbët e tij, i bien të gjitha mëkatet e këmbëve bashkë me ujin ose me pikën e fundit të ujit, ashtu që ai mbetet plotësisht i pastër prej mëkateve*”. (Muslimi)

96. Ebu Hurejre r.a. thotë se i Dërguari i All-llahut s.a.v.s. ka thënë: “*Pesë namazet - prej njërit deri te tjetri, namazi i xhumasë - prej njërit deri te tjetri dhe prej një ramazani gjer në ramazanin tjetër, janë pastrues të mëkateve në mes tyre - nëse ruheni prej mëkateve të mëdha*”. (Muslimi)

97. Nga Ebu Musa el-Esh’arij r.a. trans-me-tohet se i Dërguari i All-llahut s.a.v.s. ka thënë: “*Një rob (musliman) kur të sëmuret, ose kur të jetë në rrugë, i shënohen (shpërblimet) njësoj sikur ka qenë i shëndoshë dhe në shtëpi*”. (Buhariu)

98. Trans-me-tohet nga Xhabiri r.a. se i Dërguari i All-llahut s.a.v.s. ka thënë: “*Çdo vepër e mirë është sadaka*”. (Këtë hadith e trans-me-ton Buhariu, kurse Muslimi e trans-me-ton prej Hudhejfes r.a.)

99. Xhabiri r.a. thotë se i Dërguari i All-llahut s.a.v.s. ka thënë: “*Asnjë musliman nuk do të mbjell një fidan e të mos ketë për çdo fryt që hahet prej tij sadaka, e edhe për atë që i vidhet ai ka sadaka, edhe për atë që i humbet ka sadaka*”. (Muslimi)

Në një transmetim tjetër të tij thuhet: “*Secili musliman që mbjell një fidan (pemë) e prej saj hanë njerëzit, kafshët dhe shpezët, do t’i jetë kjo sadaka deri në Ditën e Gjykimit*”. Kurse në një transmetim tjetër po ashtu të Muslimit thuhet: “*Për çdo pemë apo bimë që mbjell muslimani e prej tyre ushqehen njerëzit dhe kafshët, ai ka sadaka*”. Transmetimi i këtillë është prej Enesit r.a.

100. Trans-me-tohet nga Adijj ibn Hatim se ka thënë: “*E kam dëgjuar Pej-gam-be-rin s.a.v.s. duke thënë: “Frikësohuni (ruajuni) nga zjarri, qoftë edhe me gjysmë hurme*”. (Muttefekun alejhi)

Në një transmetim tjetër po nga ky transmetues, Buhariu dhe Muslimi theksojnë hadi-thin në tërësi si vijon: “*I Dërguari i All-llahut s.a.v.s. ka thënë: “Secilit prej juve Kri-juesi i vet do t’i drejtohet drejtpërdrejt (me të folur-pyetje) pa përkthyes. Do të shikojë nga ana e tij e djathtë, e nuk do të sheh tjetër gjë veçse veprat e tij (të mira). Pastaj do të shikojë nga ana e tij e majtë, e nuk do të sheh tjetër gjë veçse veprat e tij (të këqija). Do të shikojë përpara vetes e nuk do të sheh tjetër veçse zjarrin (e Xhehennemit) para fytyrës së tij. Andaj, mbrohuni nga zjarri (i Xhehennemit), qoftë edhe me gjysmë hurme, e kush nuk e gjen këtë, atëherë me fjalë të mirë*”.

101. Trans-me-tohet nga Enesi r.a. se i Dërguari i All-llahut s.a.v.s. ka thënë: “*Vërtet All-llahu është i kënaqur me robin i cili kur han diçka e falënderon All-llahun, e po ashtu edhe kur të pijë diçka e*

falënderon All-llahun". (Muslimi)

102. Trans-me-tohet nga Ebu Musa r.a. se Pej-gam-be-ri s.a.v.s ka thënë: “*Secili musliman e ka obligim një sadaka*”. Iu tha: “E çka mendon nëse nuk e gjen?” Tha: “*Do të punojë me duart e tij, do t’i sjell dobi vetes dhe do të japë sadaka*”. Pastaj iu tha: “E çka nëse këtë nuk mundet?” Tha: “*Do t’i ndihmojë të nevojshmit që është i dëmtuar*”. Pastaj iu tha: “E çka mendon nëse edhe këtë nuk mundet?” Atëherë (Pej-gam-be-ri) tha: “*Do të urdhërojë për vepra të mira apo të hajrit*”. Thanë: “E nëse edhe këtë nuk e bën dot?” Tha: “*Do të përmbahet nga e keqja, sepse edhe ajo është sadaka*”. (Muttefekun alejhi)

All-llahu i Lartmadhërishëm thotë.

“Tâ Hâ. Nuk ta shpallëm Kur’anin për të munduar”. (Tâ Hâ, 1-2)

dhe thotë:

“...All-llahu ju dëshiron lehtësim e nuk ju dëshiron vështirësi.” (el-Bekare, 185)

103. Nga Aisheja r.a. trans-me-to-het se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. hyri në dhomën e saj ku gjendej një grua dhe i tha: “*Kush është kjo?*” Tha: “*Kjo është filan gruaja, që përmendet për namazin (e tepërt) të saj*”. (Pej-gam-be-ri) Tha: “*Mos e obligoni veten sa nuk keni mundësi, se pasha All-llahun, Ai nuk mërzhitet përderisa ju të mërzhiteni*”. Ai (Pejgamberi) më së shumti e donte fenë (adhurimin) e atij personi i cili ishte i vazhdueshëm në të.

“All-llahu nuk do t’i ndër-prejë thevabet e Tij dhe shpërblimin për veprat tuaja dhe nuk do të mërzhitet për këtë siç ndodh kjo me krijesat, përderisa ju të mos mërzhiteni e ta ndërpritni ibadetin. Andaj është e domosdoshme që prej ibadeteve vullnetare të merrni vetëm ato që mund t’i kryeni vazhdimisht e pa ndërprerje, në mënyrë që edhe shpërblimi i All-llahut mbi ju të rrjedh pandër-pre-rë”.

104. Trans-me-tohet nga Enesi r.a. i cili thotë: “Tre njerëz prej të afërmve erdhën në shtëpitë e grave të Pej-gam-be-rit s.a.v.s. dhe pyetën për ibadetin e Pej-gam-be-rit s.a.v.s. - e pasi morën përgjigje, atyre iu duk se kjo është pak dhe thanë: “*Ku jemi ne e ku është Pej-gam-be-ri s.a.v.s. All-llahu atij ia ka falur të gjitha mëkatet e mëparshme dhe ato të ardhshmet*”. Njëri prej tyre tha: “*Sa më përket mua, unë gjithnjë tërë natën do të falem*”. I dyti tha: “*Unë vazhdimisht do të agjë-roj*”. I treti tha: “*Unë do të izolo-hem prej grave dhe kurrë nuk do të martohem*”. Kur vjen i Dërguari i All-llahut s.a.v.s. u thotë: “*A jeni ju që keni thënë këtë dhe këtë? Sa më përket mua, pasha All-llahun, unë jam më i drojtur dhe më i devotshëm ndaj All-llahut se sa ju, por unë agjëroj dhe ha, falem dhe flej, dhe bëj jetë bashkëshortore! Kush largohet nga Sunneti im, ai nuk më përket mua*”. (Muttefekun alejhi)

105. Nga Ibni Mes’udi r.a. trans-me-tohet se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: “*Janë shkatërruar dhe kanë humbur ata që mbingarkohen (gjuhësisht dhe në veprim)*”. Këtë e tha tri herë. (Muslimi)

106. Nga Ebu Hurejre r.a. trans-me-tohet se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: “*Vërtet feja është lehtësi, kushdo që e vështirëson fenë (me shtesa) ajo e ngadhënjën atë (duke e kthyer në gjendje normale) andaj drejtohuni, afro-huni (njëri me tjetrin), dhe përgëzoni, shfrytëzoni dhe ndihmohuni me ecje të mëngjesit, të mbrëmjes dhe të pasdarkës (shfrytëzoni lehtësimet fetare në ibadete)*”. (Buhariu)

Sipas një transmetimi të Buhariut ky hadith përfundon kështu: “*Silluni të moderueshëm, afrohuni njëri me tjetrin, ecni (për namaz) gjatë ditës dhe natës dhe ndani një pjesë të ditës dhe natës për nafile. Mbahuni mesatar, mbahuni mesatar do t’ia arrini qëllimit*”. Kuptimi i përgjithshëm i hadithit është: “*Vetveten ndihmoheni në kry-erjen e ibadeteve të All-llahut ashtu që ato t’i kryeni në çastet e komoditetit*”.

dhe dis-ponimit, në mënyrë që t'u janë të këndshme e jo të rënda e të mërzitshme, që t'ia arrini që-llimit. Në fe bëhuni racionalë - t'i arrini qëllimet me sa më pak mundime e lodhje, mu ashtu sikur edhe në punët e kësaj bote”.

107. Trans-me-tohet nga Enesi r.a. i cili ka thënë: “Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka hyrë në xhami, kurse aty ishte një litar i zgjatur në mes dy shtyllave të xhamisë. (Pej-gam-be-ri) Tha: “Ç’është ky litar këtu?” (Të pranishmit) Thanë: “Ky litar është i Zejnebes r.a. (njëra nga bash-këshortet e Alejhisselamit), kur të përgjimet gjatë namazit ajo mba-het për të”. Pej-gam-be-ri s.a.v.s. tha: “Zgjidheni, secili prej jush le të falet me disponim, e kur të përgjimet, le të bie e të flejë”. (Muttefekun alejhi)

108. Nga Aisheja r.a. trans-me-to-het se i Dërguari i All-llahut s.a.v.s. ka thënë: “Kur dikush prej jush kotet gjatë namazit (nafîle), le të flejë gjersa t'i kalojë gjumi. Sepse nëse dikush duke u falur kotet, ai nuk e di nga kthehet dhe çka bën, andaj mundet që në vend të kërkimit të faljes (istigfar) e qorton vetveten”. (Muttefekun alejhi)

109. Trans-me-tohet nga Ebu Xuhajfe Vehb ibn Abdull-llah r.a. i cili ka thënë: “Pej-gam-be-ri s.a.v.s. e vëllazëroi Selmanin me Ebu Derdâ-në r.a. Një ditë Selmani i shkoi për vizitë Ebu Derdasë dhe kur e sheh Ummu Derdanë të ve-shur thjesht i thotë: “Ç’është puna jote?” (Ajo) Tha: “Vëllai yt, Ebu Derda nuk ka dëshirë për gjërat e kësaj bote”. Pastaj vjen Ebu Derda, i përgatit ushqim vëllait të vet dhe i thotë: “Ti ha, kurse unë jam duke agjëruar”. (Selmani) Tha: “Unë nuk do të ha derisa edhe ti të mos hash me mua”. Kur erdhi nata, Ebu Derda u ngrit për të falë namaz (nafîle) kurse Selmani i tha: “Bjer dhe fli”. Ebu Derda ra të flejë, pastaj së shpejti u zgjua të falet. Selmani prapë thotë: “Bjer dhe fli!” Kur nata ishte në përfundim Selmani i tha Ebu Derdasë: “Tash zgjohu!” Pasi e falën sabahun, Selmani i thotë vëllait të vet: “Ti vërtet ke detyra ndaj Krijuesit tënd, ke detyra ndaj vetvetes dhe ke detyra edhe ndaj familjes tënde. Jepja dhe plotësoja secilit të drejtën e tij”. Pastaj shkon te Pej-gam-be-ri s.a.v.s. dhe ia rrëfen ngjarjen. Pej-gam-be-ri s.a.v.s. thotë: “Selmani ka thënë (dhe vepruar) të drejtën”. (Buhariu)

110. Trans-me-tohet nga Ebu Rib’ij Handhale ibn Rebi’ el-Use-jdijji, një nga shkruesit e të Dërguarit s.a.v.s. se ka thënë: “Më ta-koi Ebu Bekri r.a. dhe më tha: “Si je o Handhale?” I thashë: “Han-dhale ka bërë hipokrizi!” (Ebu Bekri) Tha: “Subhanall-llah (Lavdi i qoftë All-llahut), çfarë po flet?” Unë i thashë: “Ne shkojmë tek i Dërguari i All-llahut s.a.v.s. i cili na flet për Xhennetin dhe Xhehen-nemin aq qartë si t’i shihnim me sytë tanë, ndërsa kur dalim nga i Dërguari i All-llahut s.a.v.s. ne jepemi pas dëfrimit me gratë, me fëmijët dhe gjëra të tjera dhe ha-rrojmë shumicën nga ajo që dëgju-am”. Ebu Bekri r.a. tha: “Pasha All-llahun, edhe ne veprojmë ashtu!” Pastaj unë dhe Ebu Bekri u nisëm derisa erdhëm tek i Dërguari i All-llahut s.a.v.s., kur unë i thashë: “Ka bërë hipokrizi Han-dhale o i Dërguari i All-llahut!” I Dërguari s.a.v.s. tha: “Ç’është ajo?” I thashë: “O i Dërguari i All-llahut ne ishim te ti dhe ti na e tërhoqe vërejtjen me Xhehennem dhe Xhennet aq qartë sikur t’i shihnim me sytë tanë, por kur kemi dalë prej teje, ne e kemi vazhduar dëfrimin me gratë, fëmijët dhe gjërat tjera të kësaj bote, saqë kemi harruar shumë nga ato që i kemi dëgjuar prej teje”. I Dërguari i All-llahut s.a.v.s. tha: “Pasha Atë që e posedon shpirtin tim, sikur të ishit të përherëshëm - ashtu çfarë ishit tek unë, dhe sikur këtë vazhdimisht ta përkujtoni, juve do t’ju përqa-fonin dhe do t’ua kapnin duart engjëjt në shtratin tuaj dhe në rrugët tuaja, mirëpo o Handhale, orë pas ore!” Këtë e përsëriti tri herë”. (Muslimi)

111. Nga Ibni Abbasi r.a. trans-me-tohet se ka thënë: “Derisa Pej-gam-be-ri s.a.v.s. na e mbante hut-benë, një njeri qëndronte (në këmbë), andaj (Alejhisselami) pyeti për të dhe (të pranishmit) i thanë: “Ebu

Israili është zotuar se do të qëndrojë në diell, e nuk do të ulet, as nuk do të strehohet nën hije, as nuk do të flasë, vetëm do të agjërojë”. Atëherë Pej-gam-be-ri s.a.v.s. tha: “Urdhërojeni të flasë, të strehohet nën hije, të ulet dhe ta plotësojë agjërimin e tij”. (Buhariu)

All-llahu i Madhërishtëm thotë:

“A nuk është koha që be-simtarëve t’u zbuten zemrat kur përmendet All-llahu dhe çka ka zbritur nga e vërteta (Kur’ani), e të mos bëhen si-kur ata të cilëve qysh më herët u është dhënë Libri. Atyre u është zgjatur koha, andaj zemrat e tyre janë bërë të ashpra.” (el-Hadid, 16)

“Pastaj, vazhduam gjur-mët e tyre me pej-gam-berët tanë, pasuam me Isanë, të birin e Merjemes, dhe atij i kemi dhënë Inxhilin, kurse në zemrat e pasardhësve të tij kemi derdhur butësi dhe mëshirë, kurse murgësinë e kanë shpifur vetë, nuk ua kemi caktuar Ne, vetëm për të arritur kënaqësinë e All-llahut. Mirëpo, ata nuk ku-jdesen për këtë si duhet.” (el-Hadid, 27)

“Dhe mos u bëni si ajo, e cila e këputi pëlhurën e vet pas një qëndrese të fortë.” (en-Nahl, 92)

“Dhe adhuro Zotin tënd sa të jeshë gjallë!” (el-Hixhr, 99)

Prej haditheve të kësaj teme është edhe ai që trans-me-tohet nga Aisheja r.a. e cila pohon se Pe-j-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: “Feja më e dashur tek All-llahu është ajo, pronari i së cilës është vazh-di-misht i angazhuar në të”. (Shih hadithin nr. 103 të këtij libri në kaptinën paraprake).

All-llahu i Madhërishtëm thotë:

“Çkado që ju jep Pej-gam-be-ri merreni, e çka t’ju ndalojë – përmbahuni (largohuni) prej asaj”. (el-Hashr, 7)

“Ai nuk flet me hamendje. Ajo nuk është tjetër vetëm se shpallje që shpallet”. (en-Nexhm, 3-4)

“Thuaj, nëse e duani All-llahun, pasomëni, edhe juve All-llahu do t’ju dojë dhe do t’ua falë mëkatet.” (Ali Im-ran, 31)

“Ju keni shembull të mrekullueshëm në Pej-gam-be-rin e All-llahut, kush shpre-son në mëshirën e All-llahut dhe shpërblimin në botën tjetër.” (el-Ahzab, 21)

“Dhe jo, pasha Zotin tënd, ata nuk janë besimtarë de-risa për gjykatës në mosma-rrëveshjet e tyre nuk të pra-nojnë ty, e pastaj për shkak të gjykimit tënd në shpirtrat e tyre nuk ndiejnë aspak pe-shë, dhe derisa të përulen plotësisht”. (en-Nisa, 65)

“...Po nëse nuk pajtoheni në ndonjë çështje, drejtohuni All-llahut dhe Pej-gam-be-rit, nëse i besoni All-llahut dhe botës tjetër.” (en-Nisa, 59)

Dijetarët kanë thënë se kjo do të thotë: në Kur’an dhe Sunnet. Dhe sërish në Kur’an thuhet:

“Kush e respekton Pe-j-gam-be-rin e ka respektuar edhe All-llahun.” (en-Nisa, 80)

“Kurse edhe ti, pa dyshim udhëzon në rrugë të drejtë, në rrugë të All-llahut.” (esh-Shûrâ, 52-53)

“...Le të ruhen ata, të cilët veprojnë në kundërshtim me urdhrin e Tij, mos t’i godasë ndonjë ngatërresë apo mos t’i godasë ndonjë dënim i dhembshëm”. (en-Nûr, 63)

dhe thotë:

“Dhe përkujtoni ajetet edhe urtësitë e All-llahut, të cilat lexohen në shtëpitë tuaja.” (el-Ahzab, 34).

Ajete të kësaj kaptine ka shumë. Ndërsa sa u përket haditheve, janë si vijon:

112. Nga Ebu Hurejre r.a. trans-me-tohet se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: “Kini kujdes atë që po ua lë; ata që kanë qenë para jush janë shkatërruar për shkak të pyetjeve të shumta dhe kundërshtimeve të

tyre me pej-gam-berët e tyre. Kur t'ju ndaloj prej diçkaje, lar-gohuni prej saj, ndërsa kur t'ju urdhëroj për diçka, atë përm-busheni sa të keni mundësi". (Muttefekun alejhi)

113. Nga Ebu Hurejre r.a. trans-me-tohet se i Dërguari i All-llahut s.a.v.s. ka thënë: “*Krejt ummeti im do të hyjë në Xhennet, përveç atij që nuk do*”. I thanë: “E kush nuk do, o i Dërguari i All-lla-hut?” Tha: “*Kush më respekton mua, ai do të hyjë në Xhennet, ndërsa kush më kundërvihet (nuk më respekton), ai nuk do*”. (Buhariu)

114. Trans-me-tohet nga Ebu Musa r.a. se ka thënë: “U dogj një shtëpi në Medine bashkë me njerëzit e saj natën. Kur u infor-mua për rastin e tyre, i Dërguari i All-llahut s.a.v.s. tha: “*Vërtet ky zjarri është armik juaji, andaj kur të flini, fiken*”. (Muttefekun ale-jhi)

115. Trans-me-tohet nga Xhabiri r.a. se i Dërguari i All-llahut s.a.v.s. ka urdhëruar që gjatë ngrënies të lëpihen gishtat dhe të fshihet ena me ushqim dhe ka thënë: “*Vërtet ju nuk e dini se ku është bereqeti*”. (Muslimi)

Në një transmetim tjetër të tij thuhet: “*Kur t'i bie në tokë kafshata e ushqimit ndonjërit prej jush, le ta marrë, le t'ia heq pjesën e cila është zhytur, pastaj le ta hajë dhe le të mos ia lëjë dja-llit: askush prej jush mos t'i fshijë duart me shami para se t'i lëpijë gishtat e vet sepse nuk e di në cilin prej ush-qimeve të tij është bereqeti*”. Në transmetimin e tretë të tij thuhet: “*Vërtet djalli prezen-ton në secilën prej punëve tuaja, madje prezenton edhe në ushqimin tuaj. Kur t'ju bie ndonjë kafshatë, le t'ia fshijë pluhurin, pastaj le ta hajë e mos t'ia lëjë djallit*”.

116. Trans-me-tohet nga Ibni Ab-basi r.a. i cili ka thënë: “I Dërguari i All-llahut s.a.v.s. u ngrit në mesin tonë dhe duke na këshilluar tha: “*O njerëz, ju vërtet do të tuboheni tek All-llahu i Madhërishëm të zbathur, të zhveshur dhe të pa bërë sunet: “Ashtu siç ju kemi krijuar herën e parë do të përsërisim atë (krijim). Ky është premtimi ynë, Ne me të vërtetë mund ta bëjmë këtë”* (el-Enbija, 104). *Kujdes, krijesa e parë e cila do të vishet në Ditën e Gjykimit është Ibrahim i s.a.v.s. Disa njerëz të ummetit tim do të sillen në Ditën e Gjykimit dhe do t'i grabisin të majtit (engjëjt e Xhehennemit), e unë do të them: “O Krijuesi im, këta janë shokët e mi. Pastaj do të më thuhet: “Ti vërtet nuk e di çfarë kanë bërë ata pas Teje”, kurse unë do të them siç ka thënë Robi i mirë (Isai a.s.): “Kam qenë dëshmitar derisa isha në mesin e tyre, e pasi që ma more shpirtin, mbete Ti mbikëqyrës i tyre? Dhe Ti je dëshmitar i çdo sendi. Nëse i dënon, dënon robërit Tu, e nëse ua fal, me të vërtetë Ti je i fortë e i urtë”* (el-Maide, 117-118), e pastaj do të më thuhet: “*Qysh se je ndarë ti prej tyre ata kanë vazhduar si murteda (tradhtarë të Islamit)*”. (Muttefekun alejhi)

- Dhe çka thotë ai që bën thirr-je për këtë dhe urdhëron në vepra të mira ose ndalon kundër të këqijave -

All-llahu i Madhërishëm thotë:

“*Dhe jo, pasha Zotin tënd, ata nuk janë besimtarë de-risa për gjykatës në mosma-rrëveshjet e tyre nuk të pra-nojnë ty, e pastaj për shkak të gjykimit tënd në shpirtrat e tyre nuk ndiejnë aspak pe-shë, dhe derisa të përulen plotësisht*”. (en-Nisa, 65)

“*Kur të thirren besimtarët tek All-llahu dhe Pej-gam-be-ri i Tij, që ai t'i gjykojë, fjala e tyre që do të thonë është: “Dëgjojmë dhe përulemi!” Ata janë të shpëtuar*”. (en-Nûr, 51)

I kësaj teme është edhe hadithi i përmendur në fillim të kaptinës së kaluar (nën nr. 160) i transmetuar nga Ebu Hurejre r.a. por edhe hadithet tjera.

All-llahu i Madhërishëm thotë:

“...Çka ka tjetër pas të vërtetës, përveç humbjes?” (Junus, 32)

“...Në Libër nuk kemi lënë gjë mangut.” (el-En’âm, 38)

“...Po nëse nuk pajtoheni në ndonjë çështje, drejtohuni All-llahut dhe Pej-gam-be-rit.” (Do të thotë Kur’anit dhe Sunnetit.) (en-Nisa, 59)

“E kjo, kjo është rruga ime e drejtë. Prandaj mbajeni këtë dhe mos pasoni rrugë të tjera, e të ndaheni nga rruga e tij.” (el-En’âm, 153)

“Thuaj, nëse e duani All-llahun, pasomëni mua, edhe juve All-llahu do t’ju dojë dhe do t’ua falë mëkatet.” (Ali Imrân, 31)

Ajetet mbi këtë temë janë të shumta dhe të njohura.

Sa u përket haditheve mbi këtë temë, ato janë të shumta dhe të njohura, por ne do të kufizohemi vetëm në disa prej tyre:

117. Trans-me-tohet nga Aisheja r.a. e cila thotë se ka thënë i Dër-guari i All-llahut s.a.v.s.: *“Kush shpik në fenë tonë atë që nuk është nga ajo, ajo është e refuzuar”.* (Muttefekun alejhi)

Sipas transmetimit të Mus-limit: *“Kush vepron diç që nuk është në pajtim me fenë tonë, ajo (vepër) është e refu-zuar”.*

All-llahu i Madhërishëm thotë:

“Edhe ata që thonë: “O Zoti ynë, na dhuro gëzim në gratë dhe fëmijët tanë, dhe bëna të marrin shembull (nga ne) ata që ruhen”. (el-Furkan, 74)

“Edhe ata i bëjnë udhërrë-fyes që të udhëzojnë sipas urdhrave tona.” (el-Enbija, 73)

118. Trans-me-tohet nga Ebu Amr Xherir ibn Abdull-llah r.a. i cili ka thënë: “Në pikë të ditës ishim tek i Dërguari i All-llahut s.a.v.s. kur i erdhën një grup njerëzish të zhveshur, të mbuluar me guna të leshta ose me aba, me shpata të varura për trup. Ishin kryesisht nga fisi Mudar. Fytyra e të Dërguarit të All-llahut s.a.v.s. u zbeh kur e pa mospasjen e tyre. Ai pastaj hyri dhe prap doli e pastaj e urdhëroi Bilalin i cili e thirri ezanin edhe ikametin, e pasi u falën, e mbajti një hutbe ku tha: *“O njerëz, frikësojuni Zotit tuaj që ju krijoi prej një njeriu, nga i cili krijoi edhe shokun e tij për jetë, dhe, prej atyre dyve bëri shumë meshkuj dhe femra. Frikësojuni All-llahut të cilit i luteni dhe mbani lidhjet familjare! Se All-llahu, vërtet, gjithmonë mbi ju vigjilon”.* (en-Nisa, 1), dhe ajetin e fundit të sures el-Hashr: *“O besimtarë, frikësojuni All-llahut dhe të shikojë secili se ç’ka bërë për nesër.”* (el-Hashr, 18), të ndajë sadaka secili njeri; prej të hollave të tij (ar e argjend), prej petkave të tij, një tas grurë, një tas hurmash”, saqë tha: *“Po qoftë edhe me gjysmë hurme”.* Pastaj erdhi një njeri prej Ensarëve që solli një bo-hçë të lidhur të cilën nuk mund ta mbante, bile nuk e mbante dot, e pastaj pasuan një nga një derisa i pashë dy grumbuj me ushqim dhe rroba, kurse fytyra e të Dërguarit të All-llahut s.a.v.s. shkëlqente si e praruar me ar. Pastaj i Dër-guari i All-llahut s.a.v.s. tha: *“Kush sjell një shprehi a tra-ditë të mirë në Islam do ta fitojë shpërblimin e saj, por edhe shpërblimin e të gjithë atyre që pas tij e punojnë atë, por pa ju zvogëluar aspak shpër-blimi i tyre. Ndërsa kush sjell në Islam një shprehi a traditë të keqe, do të jetë barrë mbi të, por edhe barra e të gjithë atyre që ashtu veprojnë pas tij, pa iu zvogëluar aspak përgjegjësia dhe dënimi i atyre të tjerëve”.* (Muslimi)

(Komenti i fjalëve të përkthyer nga teksti është lëshuar si i panevojshëm - v.p.).

119. Trans-me-tohet nga Ibni Mes-udi r.a. se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: “*Asnjë person nuk mbytet padrejtësisht, e që birit të Ademit (Kabilit) të mos i bie hise nga gjaku i tij, sepse ai i pari e ka filluar vrasjen*”. (Muttefekun ale-jhi)

All-llahu i Madhërishëm thotë:

“Dhe thirr në Zotin tënd (në besimin në Zot)” (el-Ka-sas, 87)

“Thirr në rrugën e Zotit tënd me urtësi dhe këshillime të mira.” (en-Nahl, 125)

“...Ndihmojeni njëri-tjetrin në bamirësi dhe de-votshmëri.” (el-Maide, 2)

“Dhe le të ketë nga ju të atillë që do të thërrasin në të mirë.” (Ali Imran, 104)

120. Nga Ebu Mes’ud Ukbe ibn Amr el-Ensarij el-Bedrij r.a. trans-me-tohet se ka thënë: “Ka thënë i Dërguari i All-llahut s.a.v.s.: “*Kush i tregon apo e udhëzon dikënd në të mirë, do të ketë shpërblimin aq sa edhe ai që e kryen atë*”. (Muslimi)

121. Trans-me-tohet nga Ebu Hurejre r.a. se i Dërguari i All-llahut s.a.v.s. ka thënë: “*Kush thërret në rrugë të drejtë, ka shpërblim për të aq sa ka edhe ai që e ndjek, pa u zvogëluar aspak shpërblimi i atyre që e kryejnë, por edhe ku-shdo që thërret në lajthitje (në rrugë të shtrembër) do të ketë mëkat po aq sa kanë edhe ata që e ndjekin, pa u zvogëluar aspak mëkati i tyre*”. (Muslimi)

All-llahu i Madhërishëm thotë:

“Ndihmojeni njëri-tjetrin në bamirësi dhe de-votshmëri.” (el-Maide, 2)

Dhe thotë:

“Pasha kohën! Njeriu me siguri është në humbje. Për-veç atyre që besojnë dhe bëjnë vepra të mira dhe të cilët porosisin për drejtësi dhe i rekomandojnë njëri-tjetrit durim”. (el-Asr, 1-3)

Imam Shafiu ka thënë: “Vërtet shumica e njerëzve janë të paku-jdesshëm (në gaflet) nga kuptimi i kësaj sureje”.

122. Trans-me-tohet nga Ebu Ab-durrahman Zejd ibn Halid el-Xhuhnij r.a. i cili ka thënë: “I Dërguari i All-llahut s.a.v.s. ka thënë: “*Kush e përgatit (me pajisje lufta-rake) një luftëtar në rrugë të All-llahut, edhe ai ka luftuar (e ka shpërblimin si të atij që ka luftuar). Kush mbetet dhe kujdeset për familjen e një luftëtari duke i bërë mirë, edhe ai ka luftuar*”. (Muttefekun alejhi)

123. Trans-me-tohet nga Ibni Ab-basi r.a. se i Dërguari i All-llahut s.a.v.s. ka takuar një grup të kalorësve në Revha (vend afër Medines) dhe u ka thënë: “*Cili popull jeni ju?*” Thanë: “Ne jemi muslimanë”. Ata e pyetën: “Kush je ti?” (Pej-gam-be-ri) Tha: “*Unë jam i Dërguari i All-llahut*”. Pastaj një grua e ngriti fëmijën e saj kah Pej-gam-be-ri dhe i tha: “A edhe për këtë ka haxh?” Pej-gam-be-ri tha: “*Po, kurse ti ke shpërblim*”. (Muslimi)

124. Nga Ebu Musa el-Esh’arij r.a. trans-me-tohet se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: “*Arkëtari i besueshëm musliman është njëri nga dhënësit e zeqatit (vlëra e tij është si e atij që e jep v.k.) po qe se e zbaton urdhrin dhe jep apo paguan në mënyrë të plotë me gjithë dëshirë duke ia dorëzuar atij për të cilin është urdhruar*”. (Muttefekun alejhi)

Në një transmetim tjetër: “*I cili jep atë që i urdhërohet, mu ashtu siç i urdhërohet, po ashtu është bamirës (mutesad-dik)*”.

All-llahu i Madhërishëm thotë:

“Pa dyshim besimtarët janë vëllezër.” (el-Huxhurat, 10)

Pastaj duke rrëfyer për Nuhin a.s. thotë:

“...Ju këshilloj.” (el-A'raf, 62)

Dhe për Hudin a.s.

“...Dhe unë për ju jam këshilltar besnik”. (el-A'raf, 68)

Ndërsa prej haditheve të kësaj teme janë:

125. Trans-me-tohet nga Ebu Ru-kajje Temim ibn Evs ed-Darij r.a. se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: *“Feja është singëriteti”*. Thamë: “Ndaj kujt? Tha: *“Ndaj All-llahut, Librit të Tij, Pejgamberit të Tij, udhëheqësve të muslimanëve dhe njerëzve tjerë prej tyre”*. (Muslimi)

126. Trans-me-tohet nga Enesi r.a. se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: *“Askush nga ju nuk beson (plotësisht) përderisa nuk dëshiron për vëllain e vet atë që e dëshiron për vetveten”*. (Mutte-fekun alejhi)

All-llahu i Madhërishtëm thotë:

“Dhe le të ketë nga ju të atillë që të thërrasin në të mira dhe kërkojnë të bëhen punë të mira dhe të pengojnë nga veprat e këqija. Ata do të jenë të shpëtuar”. (Ali Imran 104)

“Ju jeni populli më i mirë se të gjithë të tjerët që janë paraqitur ndonjëherë, ngase ju kërkonit të bëhen vepra të mira dhe pengoni nga të pamirat.” (Ali Imran, 110);

“Ti merri me të mirë! Urdhëro për vepra të mira dhe largohu nga injorantët”. (el-A'raf, 199)

“Kurse besimtarët dhe be-simtarët janë miq të njëri-tjetrit: porosisin për vepra të mira dhe pengojnë nga veprat e këqija.” (et-Tewbe, 71)

“Janë mallkuar mosbe-simtarët nga Izraelitët, në gjuhën e Davudit dhe të Is-asë, të birit të Merjemes, për shkak se ishin të padëgjue-shëm, dhe gjithmonë e tepronin”. (el-Maide, 78)

“Dhe thuaj: “E vërteta është nga Zoti juaj, prandaj kush të dojë - le të besojë, kush të dojë - le të mos be-sojë.” (el-Kehf, 29)

“Ti prediko atë që të ur-dhërohet.” (el-Hixhr, 94)

Dhe thotë:

“...Ne i shpëtuam ata të cilët pengonin nga veprat e këqija, kurse me dënim të rëndë i përfshimë mëkatarët, për shkak se gjithmonë kanë qenë të mbrapshtë”. (el-A'raf, 165)

Ajetet për këtë temë janë të shumta dhe të njohura, kurse hadithet janë si vijon:

127. Nga Ebu Seid el-Hudrij r.a. trans-me-tohet se ka thënë: “E kam dëgjuar të Dërguarin e All-llahut s. a.v.s. duke thënë: *“Kush nga ju sheh një të keqe le ta ndryshojë me dorën e tij, e nëse nuk mundet ta bëjë, atëherë me gjuhën e tij, e nëse nuk mundet ta bëjë këtë - atëherë me zemrën e tij, porse ky është imani më i dobët”*. (Muslimi)

128. Trans-me-tohet nga Ibni Mes'udi r.a. se i Dërguari i All-lla-hut s.a.v.s. ka thënë: *“Asnjë pe-j-gamber të cilin e ka dërguar All-llahu te një popull para meje - nuk ka qenë, e të mos ketë pasur ha-varijunë prej ummetit të vet dhe shokë që iu kanë përmbajtur sun-netit të tij dhe kanë ndjekur poro-sitë e tij. Pastaj kanë pasuar pas tyre gjenerata (pasardhës) të cilët kanë folur atë që nuk e kanë vepruar dhe kanë vepruar atë që nuk u qe urdhëruar. Andaj secili që lufton kundër tyre me dorën e vet është besimtar, kush lufton kundër tyre me gjuhën e vet është besimtar, edhe ai që lufton kundër tyre me zemrën e vet është besim-tar.*

Kush prej këtyre të triave nuk bën asgjë, tek ai nuk ka iman as sa kokrra e hardallit". (Muslimi)

129. Nga Ebu-l-Velid Ibadete ibn es-Samit r.a. trans-me-tohet se ka thënë: “Iu zotua të Dërguarit të All-llahut s.a.v.s. për dëgjim dhe respektim në vështirësi dhe në lehtësi në vende të gëzimit dhe të mërzisë dhe për përparësi të tij mbi ne në gjithçka, dhe se nuk do të grindemi as s’do t’ua kontestojmë udhëheqjen atyre që janë të denjë, përveç nëse vërehet kufër (mosbe-sim) i hapët për të cilin kemi argumentin e All-llahut të Madhëruar. (Dhe i jemi betuar Pej-gam-be-rit) Që të flasim vetëm të vërtetën kudo që të jemi dhe se nuk do t’i frikësohemi qortimit të askujt në lidhje me All-llahun”. (Muttefekun alejhi)

130. Trans-me-tohet nga nëna e besimtarëve, Ummi Seleme Hind bint Ebi Umejje Hudhe-jfe r. anha, se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: “*Me të vërtetë do t’ju udhëheqin disa sundues të cilëve do t’ua kuptoni (gabimet) dhe do t’ua mohoni. Kush e urren (të ke-qen) me zemër është pastruar prej mëkatit, kush e gjykon (refuzon) me gjuhë, është sigu-ruar nga mëkati, ndërsa kush pajtohet dhe i ndjek...*” – as’habët thanë: “O i Dërguari i All-llahut, a nuk duhet të luftojmë kundër tyre?” Tha: “*Jo, përderisa falin namaz me ju*”. (Muslimi) (Kuptimi: Kush urren me zemrën e tij, por nuk mund të refuzojë me dorë e as me gjuhë, është pastruar nga mëkati dhe e ka kryer de-tyrën e tij. Kush e refuzon brenda mundësive të veta, është sigu-ruar nga ky mëkat, ndërsa kush pëlqen me veprimin e saj (të keqes) dhe i ndjek - ai është mëkatar)

131. Nga Ebu Seid el-Hudrij r.a. trans-me-tohet se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: “*Ruajuni nga të ulurit nëpër rrugë!*” Thanë: “O i Dërguari i All-llahut, ne nuk kemi rrugëdalje nga qëndrimi ynë në rrugë për të biseduar mes veti”. Atëherë i Dërguari i All-llahut s.a.v.s. tha: “*Nëse nuk mund t’ia dilni pa qëndruar (ulur) në rrugë, atëherë jepjani rrugës të drejtën e saj!*” Thanë: “E çfarë është e drejta e rrugës, o i Dërguari i All-llahut? Tha: “*Ulja e shikimit, mospengimi në të, kthimi i selamit, të urdhëru-arit për të mirë dhe ndalimi nga e keqja*”. (Muttefekun alejhi)

132. Trans-me-tohet nga Ibni Ab-basi r.a. se i Dërguari i All-llahut s.a.v.s. pa një unazë prej ari në dorën e një njeriu, ia hoqi atij atë (nga dora), ia gjuajti dhe pastaj tha: “*Dikush nga ju po ia mësyen gacës së zjarrit dhe po e mban në dorën e tij!*” Pasi shkoi i Dërguari i All-llahut s.a.v.s. i thanë atij njeriu: “Merre unazën tënde dhe shfrytëzoje!” Tha: “Jo, pasha All-llahun, unë kurrë nuk e marr pasi që e hodhi i Dërguari i All-llahut s.a.v.s.” (Muslimi)

133. Trans-me-tohet nga Ebu Seid el-Hasan el-Basrij se Aidh ibn Amër r.a. hyri tek Ubejdullah ibn Zijad dhe i tha: “O biri im i vogël, vërtet unë e kam dëgjuar të Dërguarin e All-llahut s.a.v.s. duke thënë: “*Bariu më i keq është ro-jtari i Hutames (Xhehennemit), ruaju të mos bëhesh prej tyre*”. (Ubejdull-llahu) Tha: “Ulu, se vërtet ti je prej firës të shokëve të Muhammedit s.a.v.s”. (Transmetuesi apo Ubejdull-llahu) tha: “Vallë, a kanë qenë ata firë? -Vërtet fira janë ata pas tyre e jo vetë ata”. (Muslimi)

134. Nga Ebu Abdull-llah Tarik ibn Shihad el-Bexhelij el-Ahmesij r.a. trans-me-tohet se një njeri e pyeti Pej-gam-be-ri s.a.v.s. kurse këmbën e pat vendosur në zenxhi: “Cili xhihad është më i mirë?” (Pej-gam-be-ri) Tha: “*Fjala e vërtetë tek sunduesi keqbërës*”. (en-Ne-saiju me isnad sahih)

135. Trans-me-tohet nga Ibni Mes’-udi r.a. se i Dërguari i All-llahut s.a.v.s. ka thënë: “*Mangësia e parë që i ka goditur Beni Israilët ka qenë se një njeri kur e takonte një tjetër i thoshte: “O ti, frikësoju All-llahun dhe lëre këtë që po vepron, sepse kjo nuk të është e lejuar. Pastaj të njëjtin njeri e ta-kon nesër, e ai*

në të njëjtën gjendje, dhe kjo megjithatë nuk e pengon që me të të hajë, të pijë dhe të ulet bashkë. Pasi që vepruan kështu (Beni Israilët), All-llahu ua rrahu zemrat e njerit për tjetrin”. Pastaj tha (lexoi ajetet 78-81 të sures el-Maide): **“Janë mallkuar mosbesimtarët nga Izraelitët, në gjuhën e Davudit dhe të Isasë, të birit të Merjemes, për shkak se ishin të padëgjue-shëm dhe gjithmonë e tepronin. Nuk e pengonin njëri-tjetrin nga të këqijat që i bënin. Vërtet vepronin shumë keq! I sheh shumë sish si miqësohen me ata që nuk besojnë. Është me të vërtetë shumë keq çka i përgatisin ata vetvetes: për t’u hidhëruar All-llahu në ata, ndaj ata janë në vuajtje të përherëshme. E sikur t’i besonin All-llahut dhe Pej-gam-be-rit edhe asaj çka i shpallet atij, ata nuk do të bënin miqësi me ata, mirëpo shumica sish janë ngatë-rrestarë”**. Pastaj (Pej-gam-be-ri pas leximit të ajeteve) tha: **“Kujdes, pasha All-llahun ju me siguri ose do të urdhëroni në vepra të mira dhe do të ndaloni nga të këqijat, ose do ta rrëmbeni dorën e zu-llumqarit dhe me forcë ta detyroni në të vërtetën - dhe ta kufizoni vetëm në të vërtetën, ose All-llahu do t’ju bie (rrah) me zemrat e njerit për tjetrin, e pastaj me siguri do t’ju mallkojë, siç i ka mallkuar ata”**. (Ebu Davudi dhe Tirmidhiu dhe ky i fundit thotë se është hadith hasen)

Këto ishin fjalët e Ebu Da-vudit. Kurse sipas Tirmidhiut hadithi do të theksonte kështu: **“I Dërguari i All-llahut s.a.v.s. ka thënë: “Pasi që Beni Is-railët ranë në padëgjueshmëri, dijetarët e tyre i ndalonin prej mëkateve, por ata nuk ndalo-heshin, ndërsa dijetarët e Beni Israilëve edhe përkundër kësaj janë ulë me ta në ndejet e tyre, kanë ngrënë dhe kanë pirë me ta, pastaj All-llahu ua rrahu zemrat e njerit për tjetrin dhe i mallkoi përmes gjuhës së Da-vudit dhe të Isasë, të birit të Merjemes, për arsye se janë bërë mëkatarë dhe kanë bërë armiqësi”**. Pastaj u ul i Dër-guari i All-llahut s.a.v.s. pasi që ishte i mbështetur dhe tha: **“Jo, pasha atë në dorë të të Cilit është shpirti im, derisa ju ata të mos i detyroni me forcë për të vërtetën dhe derisa të mos i kufizoni vetëm në të vërtetën”**”.

136. Trans-me-tohet nga Ebu Bekër es-Siddiku r.a. se ka thënë: **“O njerëz, ju e lexoni këtë ajet: “O besimtarë, kujdesuni për vete; nëse jeni në rrugë të drejtë, ai që është i humbur nuk do t’ju bëjë dot asgjë!”** (el-Maidetu, 105), dhe unë e kam dëgjuar të Dërguarin e All-llahut s.a.v.s. duke thënë: **“Vërtet kur njerëzit e vërejnë zu-llumqarin e nuk e kapin për dore (për ta ndalë e penguar) ekziston rreziku që t’i dënojë All-llahu përgjithësisht për atë shkak”**. (Ebu Davudi, Tir-midhiu dhe Nesaiu)

All-llahu i Madhërishëm thotë:

“A ju po urdhëroni të tjerët të bëjnë vepra të mira e veten e harroni? Ju edhe Li-brin e lexoni. A s’po men-doni pak?” (el-Bekare, 44)

“O besimtarë, përse flisni atë çka nuk e punoni? Sa e urrejtur është tek All-llahu të flisni atë që s’e bëni!” (es-Saff, 2-3)

E gjatë lajmërimit për Shujabin s.a.v.s. thotë:

“...Unë nuk dëshiroj të dallohem nga ju në atë që ua ndaloj.” (Hud, 88)

137. Nga Ebu Zejd Usame ibn Zejd ibn Harithe r.a. trans-me-tohet se ka thënë: **“E kam dëgjuar të Dërguarin e All-llahut s.a.v.s. duke thënë: “Në Ditën e Gjykimit do të sillet një njeri dhe do të hedhet në zjarr (Xhehennem), e organet e barkut do t’i dalin jasht dhe do të sillet rreth tyre sikur që sillet go-mari në rrotulluesen e mullirit. Banorët e Xhehennemit do të mblidhen rreth tij e do t’i thonë: “O ti filan, çfarë të ka ndodhur? A nuk ke urdhëruar për vepra të mira dhe ke ndaluar nga të këqi-jat?” Ai do t’ju thotë: “Po, gjith-sesi, kam urdhëruar për vepra të mira, por vetë nuk i kam kryer, dhe kam ndaluar nga të këqijat, por vetë i kam punuar”**. (Muttefekun alejhi)

All-llahu i Madhërishëm thotë.

“All-llahu urdhëron që gjërat e besuara t’ua jepni atyre që u takojnë, pronarëve të vet.” (en-Nisa, 58)

“Ne ua kemi dhënë ama-ne-tin qiejve, tokës dhe ma-le-ve, por ato refuzuan ta pra-noj-në se u frikësuan, kur-se njeriu e mori mbi vete. Ai me të vërtetë është i pa-drejtë dhe injorant!” (el-Ahzab, 72)

138. Trans-me-tohet nga Ebu Hurejre r.a. se i Dërguari i All-lla-hut s.a.v.s. ka thënë: *“Shenjat e munafikut (hipokritit) janë tri: kur flet, gënjen; kur premtun, ndryshon dhe kur i besohet diçka, tradhton”.* (Muttefekun alejhi)

Në një transmetim thuhet edhe: *“Po edhe nëse agjëron, fal namaz dhe pohon se është musliman”.*

139. Nga Ebu Hubejb Abdull-llah ibn ez-Zubjer r.a. trans-me-tohet se ka thënë: *“Kur ka dalë Zubejri në ditën e betejës rreth devesë (Jevmu-l-xhemel: beteja e njohur e cila u zhvillua në mes të Ali b. Ebi Talibit dhe Aishes r. anhumas), më ftoi mua dhe shkova pranë tij e ai më tha: “Biri im, sot vriten vetëm zullumqarët dhe të dëmtuarit, dhe unë e shoh veten se do të vritem si i dëmtuar. Brenga ime më e madhe janë borxhet e mia. A e di se bor-xhet tona kur t’i paguajmë, prej pasurisë tonë nuk na mbetet as-gjë?” Pastaj tha: “Biri im, shite pasurinë tonë dhe paguaj borxhet tona. Më ka porositur që ta lë për vete një të tretën, kurse një të tretën e saj për bijtë e tij. Do të thotë për bijtë e Abdull-llah ibn ez-Zubejri të tretën e të tretës. (Pastaj) Tha: “Nëse mbetet diç nga pasuria jonë pas pagimit të borxhit, atëherë një e treta e një të tretës për bijtë e tu. Hishami tha: Zubejri atëherë posaçërisht i ka zgjedhur disa nipa, ndoshta Hubejbën dhe Abba-din, sepse ai atëbotë kishte nëntë djem dhe nëntë vajza”. Abdull-llahu pas-taj tha: “(Babai im) Edhe më tut-je më porositi rreth borxhit të tij e më tha: “Biri im, nëse diç nga kjo nuk mund ta kryesh, atëherë kërko që të ndihmojë mbrojtësi im. Tha: Pasha All-llahun, nuk e kup-tova ç’deshi derisa i thashë: O ba-bai im, cili është mbrojtësi yt?” Tha: “All-llahu”. Tha: Sa herë që jam gjetur në vështirësi me bor-xhin e tij, unë thosha: O Mbroj-tësi i Zubejrit, paguaje borxhin e tij - dhe i paguhej. (Pastaj) Tha: Kur u vra Zubejri nuk la asnjë dinar e as dirhem, por vetëm një tokë të pa-punueshme dhe njëmbëdhjetë shtë-pi në Medine, dy shtëpi në Basra dhe nga një në Kufe dhe Egjipt. (Pastaj) Tha: “Ai edhe pse ka qenë aq borxhli, kur ndonjë njeri ia bin-te për ruajtje (pasurinë e tij), Zu-bej-ri i thoshte: “Jo, unë nuk mund ta pranoj për ta ruajtur, unë fri-ko-hem që mos ta humbas”. Ai asnjë-he-rë nuk ka kryer funksion të emi-rit, as nuk e ka mbledhur ta-timin, hara-xhin a tjetër. Ai gjithnjë ka qenë në beteja bashkë me të Dër-gu-arin e All-llahut ose me Ebu Bek-rin, ose me Umerin, ose me Uthmanin r.anhum. Abdull-llahu tha: “Unë kam llogaritur sa borxhe ka dhe kam gjetur se ai ka dy mijë e dyqind mijë (dy milionë e dyqind mijë)! Një ditë i vjen Hakim ibn Hizami Abdull-llah ibn Zubejrit dhe i thotë: “O djali i vëllait tim, sa ka vëllai im borxh? Unë ia fsheha dhe i thashë: Njëqind mijë. Hakimi tha: Pasha All-llahun, unë nuk po shoh se pasuria juaj mund ta paguaj këtë. Abdull-llahu i tha: “Çka mendon ti, nëse borxhi është dy milionë e dyqind mijë? Tha: Unë nuk po shoh se ju mund ta kryeni këtë, e nëse nuk mund të bëni asgjë prej saj, më ftoni në ndihmë. Tha: Zubejri e pat blerë një tokë me kaçuba me 170.000?! kurse (djali i tij) Abdull-llahu e shiti për një milion e gjashtëqind mijë pastaj u ngrit e tha: “Kujt i ka diçka borxh Zubejri, ja ta marrë borxhin prej kësaj toke (me ka-çuba). Atëherë erdhi Abdull-llah ibn Xhafer, të cilit Zubejri ia kishte borxh 400.000, andaj i tha Ab-dull-llahut “Nëse doni, këtë po ua lë juve. Abdull-llahu tha: Jo, (pastaj Ibni Xhaferi) Tha: “Nëse dëshironi, kjo pagesë le të mbetet për fund, nëse kanë ngelur akoma? Abdull-llahu tha: “Jo”. (Ibni Xha-feri) Tha: “Më ndani një pjesë (të tokës)”. Abdull-llahu tha: “E jotja është prej këtu deri atje”. Ab-dull-llahu e shiti një pjesë të saj dhe me të e pagoi borxhin kurse atij i mbetën 4,5 sehma (masë sipër-fa-qesh). Pastaj shkoi te Muaviu tek i cili ishin Amër ibn Uthmani, el-Mundhir ibn ez-Zu-*

bejri dhe Ibni Zem-a. Mu-aviu i tha: “Sa kushtoi toka (gabe-ja)?” (Ab-dull-llahu) Tha: “Çdo sehm nga 100.000”. (Mu-aviu) Tha: “Sa ka mbetur prej saj?” Tha: “Katër se-hmë e gjy-smë”. Atëherë Mundhir ibn Zubej-ri tha: “Unë po e marr një sehm për 100.000”. Amër ibn Uthmani tha: “Edhe unë po e marr një sehm për 100.000”. Kur-se Ibni Zem-a thotë: “Edhe unë po e marr një sehm për 100.000”. Mua-viu tha: “Edhe sa ka mbetur?” I thanë: “Një sehm e gjys-më”. (Muaviu) Tha: “Edhe unë po e marr atë për 150.000”. (Abdull-llahu) Tha: “Abdull-llah ibn Xhaferi ia shiti Muaviut pjesën e tij për 600.000”. Pasi Ibni Zubej-ri e kreu pagimin e borxhit të tij, atëherë fëmijët (trashëgimtarët) i thanë: “Na e ndaj trashëgiminë to-në!” (Abdull-llah ibn Zubejri) Tha: “Pasha All-lla-hun, nuk do ta ndaj mes jush derisa katër vjet të mos e shpall dhe të thërras: Veni re, kujt i ka borxh Zubejri, të vije t’ia pagu-aj-më”. Kështu për çdo vit thërriste në “mevsim” (kohë e caktuar kur tu-bohen njerëzit, si haxhxi etj.), dhe pasi kaluan katër vjet ua ndau (trashëgiminë) dhe e mbajti një të tretën (sipas testamentit të babait). Zubejri kishte katër gra, secilës i takoi nga një milion e dyqind mijë, kurse shuma e për-gjithsh-me e pasurisë së tij ishte pesëdhjetë milionë e dyqind mijë”. (Buhariu)

All-llahu i Madhërishtëm thotë:

“...Për zullumqarët nuk ka mik as ndërmjetës që përfji-llet”. (Gafir, 18)

Dhe thotë:

“...Ndërkaq zullumqarët as-kush nuk i ndihmon”. (el-Haxh, 71)

Sa u përket haditheve për këtë temë, në radhë të parë është hadithi i theksuar më parë nga Ebu Dherr-i r.a. në fund të kaptinës për **“Përpyjekjen, mundimin, luftimin (el-Muxhahede)”**.

140. Trans-me-tohet nga Xhabiri r.a. se i Dërguari i All-llahut s.a.v.s. ka thënë: *“Ruajuni dhunës (padrejtësisë), sepse dhuna është errësirë në Ditën e Gjykimit, rua-juni koprracisë, sepse vërtet kop-rracia i ka shkatërruar ata popuj që kanë qenë para jush: ajo i ka shtyrë për derdhjen e gjakut të tyre dhe i ka shtyrë që ndalimet (hara-met) t’i bëjnë të lejuara (hallall)”*. (Muslimi)

141. Trans-me-tohet nga Aisheja r.anha se i Dërguari i All-llahut s.a.v.s. ka thënë: *“Kush bën zullum sa një pëllëmbë tokë, do të jetë i ngarkuar me shtatë (pëllëmbë) tokash”*. (Muttefekun alejhi)

142. Trans-me-tohet nga Ebu Musa r.a. se i Dërguari i All-llahut s.a.v.s. ka thënë: *“Vërtet All-llahu e duron gjatë zullumqarin, ndërsa kur ta rrëmbejë nuk i shpëton dot”*, pastaj lexoi: **“Ja, ashtu dënon Zoti yt kur dënon qytete që kanë bërë mizori. Dënimi i tij është fort i dhembshëm”**. (Hûd, 102) (Mutte-fekun alejhi)

143. Trans-me-tohet nga Muadhi r.a. se ka thënë: *“Më dërgoi i Dërguari i All-llahut s.a.v.s. e më tha: “Ti do t’i vish një populli prej Ehli Kitabit (të cilëve u është shpallë Libri, të krishterëve apo jehudëve), andaj thirri ata në dëshmi se nuk ka zot përveç All-llahut dhe se vërtet unë jam i dërguari i All-lla-hut. Nëse ata kësaj i binden atëherë mësoi ata që All-llahu i ka urdhëruar me pesë namaze çdo ditë e natë, e nëse edhe këtë e pra-nojnë, atëherë mësoi ata që All-llahu i ka obliguar me sadaka (zekat) të cilën do t’ua marrish pasanikëve të tyre e do t’ua japësh të varfërve të tyre, e nëse edhe këtë e pranojnë, atëherë ruaju (mos merr) nga gjërat e çmueshme të pasurisë së tyre. Dhe ruaju nga mallkimi (nëma) e të dëmtuarit, sepse në mes mallkimit të tij dhe All-llahut nuk ka perde (pen-ge-së)”*. (Muttefekun alejhi)

144. Trans-me-tohet nga Ebu Humejd Abdurrahman ibn Sa’d es-Saidij r.a. se ka thënë: *“Pej-gam-be-ri s. a.v.s. e angazhoi një njeri nga Ezdi të cilin e quanin Ibni Lutbijje- për ta mbledhë zekatin. Kur ka ardhë (ky) ka thënë: “Kjo është juaja, kurse kjo është dhuratë për mua”*. Atëherë i Dërguari i All-lla-hut s.a.v.s. u

ngrit në minber dhe pasi e falënderoi dhe madhëroi All-llahun tha: *“Unë e kam anga-zhuar një njeri nga ju të ma kryejë punën me të cilën më ka ngarkuar All-llahu, e ai vjen dhe më thotë: Kjo është juaja, kurse këtë e kam dhuratë që më është dhuruar mua. E përse nuk ka ndenjtur në shtëpinë e prindërve të vet që ta marrë atje atë dhuratë, nëse është i sigurt? Pasha All-llahun, çdokush nga ju që pa të drejtë merr pjesë të zekatit, do të vijë në Ditën e Gjykimit duke e bartur në qafën e vet. Nëse e ka marrë devenë do ta bartë në qafë dhe ajo me pëllitje do ta kumtojë turpin e tij. Nëse e ka marrë lopën, do ta bartë në qafë dhe ajo me palljen e vet do ta kumtojë turpin e tij. Nëse e ka marrë delen, do ta bartë në qafë dhe ajo me blegërimën e vet do ta kumtojë turpin e tij”*.

Pas kësaj (I Dërguari) i ka ngri-tur duart e veta aq sa e kemi parë bardhësinë e sqetullave të tij, pastaj ka thënë: *“O All-llahu im, a e plotësova kumtesën?”*. (Muttefekun alejhi)

145. Trans-me-tohet nga Ebu Hurejre, r.a. se Pej-gam-be-ri s.a.v.s ka thënë: *“Kush i ka bërë një padrejtësi (zullum) vëllait të vet në nderin e tij apo në diç tjetër, le t’i kërkojë falje atij po atë ditë, para se mos të bëhet çështja për dinarë e dirhemë (para se të vihen veprat në llogari): nëse e ka një vepër të mirë - do t’i paguhet me të padrejtësia; por nëse nuk do të ketë vepra të mira, atëherë do t’i merren mëkatet e të dëmtuarit dhe do t’i jepen atij (që ka bërë zullum)”*. (Buhariu)

146. Trans-me-tohet nga Abdull-llah ibn Amr ibn el-As r. anhumas se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: *“Musliman (i mirëfilltë) është ai nga gjuha dhe dora e të cilit janë të qetë muslimanët. Kurse muha-xhir (i mirëfilltë) është ai që i braktisë plotësisht ndalimet e All-lla-hut”*. (Muttefekun alejhi)

147. Trans-me-tohet nga Ebu Um-ame Ijas ibn Tha’lebe el-Harithij r.a. se i Dërguari i All-llahut s.a.v.s. ka thënë: *“Kush ia merr të drejtën një musli-mani me dorën e tij të djathtë, All-llahu ia përcak-ton Xhehennemin dhe ia nda-lon Xhennetin”*. Një njeri i thotë: *“Edhe nëse është ndonjë çështje e lehtë, o i Dërguari i All-llahut!?”* Tha: *“Po, qoftë edhe një rrem nga druri i misva-kut”*. (Muslimi)

148. Nga Ebu Hurejre r.a. për-cillet se i Dërguari i All-llahut s.a.v.s. ka thënë: *“A e dini kush është i falimentuar (muflis)?”* (As-habët) Thanë: *“I falimentuar te ne është ai i cili nuk ka as para e as mall”*. Tha: *“I fali-mentuar i um-metit tim është ai që vjen në Ditën e Gjykimit me namaz, me agjërim, me zekat, por njëkohësisht ai ka sharë atë, ka shpifë këtë, ka ngrënë pasurinë e atij, ka derdhur gjakun e këtij, ka rrahë tjetrin, atëherë i jipen këtij e atij (atyre që i ka dëmtuar v.k.) prej të mirave të tij dhe nëse harxhohen mirësitë e tij para se t’u paguhet borxhet, atëherë do të merren prej mëkateve të tyre dhe do t’i ngarkohen këtij, pa-staj edhe ky do të hedhet në zjarr”*. (Muslimi)

149. Trans-me-tohet nga Ummi Seleme r.a. se i Dërguari i All-lla-hut s.a.v.s. ka thënë: *“Vërtet unë jam njeri, ju në konfliktet tuaja më drejtoheni mua. Është e mundshme që ndonjëri prej jush është më i aftë që t’i shtrojë ar-gumentet e veta dhe unë të gjykoj në dobi të tij, sipas asaj që kam dëgjuar. An-daj kujt t’ia shqiptoj të drejtën e vëllait të tij, vërtet ia kam shkëpu-tur një pjesë të zjarrit (të Xhehen-nemit)”*. (Muttefekun alejhi)

150. Trans-me-tohet nga Ibni Umeri r. anhumas se i Dërguari i All-llahut s.a.v.s. ka thënë: *“Be-simtari është vazhdimisht në hapë-sirën e fesë së tij, përderisa nuk derdhë gjak në mënyrë të pale-juar”*. (Buhariu)

151. Trans-me-tohet nga Havla bint Amir el-Ensarije - gruaja e Hamzës r.a., se ka thënë: *“E kam dëgjuar të Dërguarin e All-llahut s.a.v.s. duke thënë: “Vërtet disa njerëz shkelin në pasurinë e All-llahut*

pa të drejtë, andaj në Ditën e Gjykimit i pret zjarri i Xhehen-nemit”. (Buhariu)

All-llahu i Madhëruar thotë:

“E kush i madhëron she-jtënitë e All-llahut, është mirë për të ndaj Zotit të vet”. (el-Haxhixh, 30)

“E kush i madhëron dis-pozitat e All-llahut, ajo është shenjë e zemrës fisnike”. (el-Haxhixh, 32)

“...Kurse ndaj besimtarëve bëhu i butë”. (el-Hixhr, 88)

“...Nëse dikush vret dikë, që s’ka vrarë askë ose nuk ka bërë në tokë trazira - si-kur ka vrarë tërë njerëzinë; por kush bëhet shkaktar për të jetuar dikush - sikur tërë njerëzisë ia ka ruajtur jetën”. (el-Maide, 32)

152. Trans-me-tohet nga Ebu Musa r.a. se i Dërguari i All-llahut s.a.v.s ka thënë: *“Besimtari me besimtarin është i lidhur sikurse ndër-tesa, elementet e së cilës, njëri me tjetrin janë të lidhur fort”, dhe i përzieu gishtat e tij*”. (Muttefekun alejhi)

153. Trans-me-tohet nga Ebu Musa r.a. po ashtu se i Dërguari i All-llahut s.a.v.s. ka thënë: *“Kush kalon kah xhamitë apo tregjet tona, e me vete ka shigjetë (apo çfarëdo arme), le t’i mbajë në vendin e tyre ose le ta kapë me shuplakën e tij për maje, që me të të mos pengojë ndonjë musliman”.* (Mut-tefekun alejhi)

154. Trans-me-tohet nga En-Nu’man ibn Beshir r.a. se i Dërguari i All-llahut s.a.v.s. ka thënë: *“Besimtarët në marrëdhëniet mes tyre; në dashuri, mëshirë e butësi janë sikur trupi, nëse sëmuhet një organ edhe pjesët e tjera të trupit shqetësohen dhe mbarë organizmi vuan nga dhembjet, pa-gjumësia dhe ngritja e temperaturës”.* (Muttefekun alejhi)

155. Trans-me-tohet nga Ebu Hurejre r.a. se ka thënë: *“Pej-gam-be-ri s.a.v.s. e puthi Hasanin, të birin e Aliut r.a., kurse tek ai ishte el-Akre’ ibn Habis që tha: “Unë kam dhjetë fëmijë dhe asnjërin prej tyre ende nuk e kam puthur”. I Dërguari i All-llahut s.a.v.s. e shikoi dhe tha: “Kush nuk mëshiron nuk mëshirohet ndaj tij (prej All-llahut)”.* (Muttefekun alejhi)

156. Trans-me-tohet nga Aisheja r.a. se ka thënë: *“Erdhën disa njerëz nga beduinët tek i Dërguari i All-llahut s.a.v.s. e i thanë: “A i puthni ju fëmijët tuaj?” Tha: “Po”. (Ata) Thanë: “Ne, pasha All-llahun, nuk i puthim!” I Dërguari i All-llahut s.a.v.s. tha: “Çka mund t’ju bëjë, nëse All-llahu e ka shkëputur më-shi-rën nga zemrat tuaja”.* (Mu-tte-fe-kun alejhi)

157. Nga Ebu Hurejre r.a. trans-me-tohet se i Dërguari i All-llahut s.a.v.s. ka thënë: *“Nëse ndo-një-ri prej jush u prin njerëzve në namaz, le të lehtësojë, sepse në mesin e tyre ka të dobët, të sëmurë dhe pleq. Kurse kur të falet ndo-njëri prej jush vetë, atëherë le ta zgjasë sa të dojë”.* (Muttefekun alejhi)

Në një transmetim tjetër shtohen edhe fjalët: *“ka edhe të nevojshëm”.*

158. Nga Ebu Katade el-Harith ibn Rib’ij r.a. trans-me-tohet se i Dërguari i All-llahut s.a.v.s. ka thënë: *“Vërtet unë ngrihem për namaz dhe dëshiroj të qëndroj gjatë në të, por kur dëgjoj vajin e fëmijës, e lehtësoj (shkurtoj) atë, duke mos patur dëshirë që t’ia vështirësoj (punën) nënës së fëmi-jës”.* (Buhariu)

159. Nga Ibni Umeri r.a. trans-me-tohet se i Dërguari i All-llahut s.a.v.s. ka thënë: *“Muslimani është vëlla i muslimanit: nuk i bën atij padrejtësi e as nuk e lë në baltë. Ai që gjendet në nevojë të vëllait të tij, All-llahu do t’i gjendet në nevojën e tij. Ai që e çliron një barrë nga muslimani, All-llahu do ta çlirojë nga ai një barrë nga barrat e ahiretit. Ai që e mbulon një musliman (e nuk ia zbulon të metat ose fshehtësitë*

sh.k.) *All-llahu do ta mbulojë atë Ditën e Kijametit.*” (Mutte-fekun alejhi)

160. Nga Ebu Hurejre r.a. trans-me-tohet se i Dërguari i All-llahut s.a.v.s. ka thënë: “*Mos i bëni zili njëri-tjetrit, mos e mashtroni njëri-tjetrin; mos e urreni njëri-tjetrin; mos ia ktheni shpinën njëri-tjetrit, duke u hidhë-ruar; mos i ndërhyjni me shitblerjen tuaj tjetrit në shitblerje. Bëhuni rob të All-llahut, vëllezër të vërtetë. Musli-mani është vëlla i musli-manit. Nuk i bën atij pa-dre-jtësi, nuk e degradon e as nuk e poshtëron. De-votshmëria është këtu*”. Tri herë tha duke bërë shenjë në gjoksin e tij. “*Një njeriu i del mjaftë e keqja, nëse e degradon vëllain e tij mus-liman. Secilit musliman patjetër i janë të shenjta dhe të paprekshme: jeta, pasuria dhe nderi i musli-manit tjetër*”. (Muslimi)

161. Nga Enesi r.a. trans-me-tohet se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: “*Askush nga ju nuk beson përderisa për vëllain e tij të mos dëshirojë atë që dëshiron për vetveten*”. (Muttefekun alejhi)

162. Trans-me-tohet po ashtu nga Enesi r.a., se i Dërguari i All-llahut s.a.v.s. ka thënë: “*Ndihmoje vëllain tënd, dëmtues qoftë apo i dëm-tuar!*” Një njeri i tha: “O i Dërguari i All-llahut, i ndihmoj të dëmtuarit, por më njofto, si t’i ndihmoj dëmtuesit?” Tha: “*Ta pengosh - ose ta ndalosh nga dhuna - kjo është ndi-hmë për të*”. (Buhariu)

163. Nga Ebu Hurejre r.a. trans-me-tohet se i Dërguari i All-llahut s.a.v.s. ka thënë: “*Musli-mani ndaj muslimanit i ka pesë detyra: - kthimi i selamit, vizita e të sëmurit, përcjellja e xhenazes, të përgjigjurit në ftesë, të përgjigjurit me lutje (Jerhamukell-llah, All-llahu të mëshiroftë! - atij që teshë dhe thotë: el-hamdu li-l-lah)*”. (Muttefekun alejhi).

Sipas një transmetimi të Muslimit, hadithi citohet kështu: “*Muslimani ndaj muslimanit i ka gjashtë detyra. - kur ta takosh, jepi selam; kur të thërret (në punë apo gazmend) përgjigju; kur prej teje kërkon këshillë, këshilloje; kur të teshë dhe falënderon All-llahun me “el-hamdu li-l-lah” përgjigju me “jerhamu-kell-llah”; kur të sëmuhet, vizitoje dhe kur të vdes, për-cille deri në varr*”.

164. Trans-me-tohet nga Ebu Umare el-Bera ibn Azib r.a. se ka thënë: “*I Dërguari i All-llahut s.a.v.s. na i ka urdhëruar shtatë (gjëra) dhe na i ka ndaluar shtatë: Na ka urdhëruar vizitën e të sëmurit, përcjelljen e xhenazes, të përgjigjurit me lutje atij që teshëtinë, justifikimin e betuesit, ndihmën e të dëmtuarit, të përgji-gju-rit në ftesë dhe përhapjen e sela-mit. Kurse na e ka ndaluar: vëni-en e unazave të arit, pirjen prej enës së argjendtë, shtruarjen e jastë-kut të mëndafshtë të mbushur me pambuk në shpinë të deveve për hipje, bartjen e jelekut të mëndaf-shtë të qëndisur me lara të linjta, bartjen e rrobave të mëndafshta, rrobat prej armaçit dhe prej mëndafshit, të hollat dhe të trashat*”. (Muttefekun alejhi)

All-llahu i Madhëruar thotë:

“Ata që dëshirojnë që te besimtarët të përhapet amo-ra-liteti, i pret dënim i dhembshëm në këtë dhe në botën tje-tër.” (en-Nûr, 19)

165. Nga Ebu Hurejre r.a. trans-me-tohet se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: “*Nuk e mbulon asnjë rob (njeri) robin tjetër në këtë botë, e të mos e mbulojë atë All-llahu në Ditën e Gjykimit*”. (Muslimi)

166. Nga Ebu Hurejre r.a. trans-me-tohet se ka thënë: “*E kam dëgjuar të Dërguarin e All-llahut s.a.v.s. duke thënë: “Gjithë ummeti im do të jetë i falur përveç mëkatarëve publikë, kurse prej mëkateve publike është kur një nje-ri e bën një punë natën, pastaj gdhihet duke qenë i mbuluar (mëkati i tij) nga ana e All-llahut, por ai thotë: “O filan, unë mbrëmë e kam bërë këtë dhe atë vepër”. Atë mbrëmë e pat mbuluar*

Krijuesi i tij, kurse ai, kur u gdhi, e zbulon atë që ia pat mbuluar All-llahu". (Muttefekun alejhi)

167. Nga Ebu Hurejre r.a. trans-me-tohet se ka thënë: "Ia so-llën Pej-gam-be-rit s.a.v.s. një njeri që kishte pirë (alkool) dhe tha: "*Rra-heni!*" Ebu Hurejre ka thënë: "Të gjithë e rrahën; dikush me dorë, dikush me këpucë, e dikush edhe me rroba!" Pasi u nis, disa njerëz i thanë: "All-llahu të turpë-roftë!" (Pej-gam-be-ri) Tha: "*Mos thuani kështu, mos i ndihmoni djallit kundër tij*". (Buhariu)

All-llahu i Madhëruar thotë:

"...Dhe bëni vepra të mira, ndoshta do të shpëtoni". (el-Haxh, 77)

"...Dhe çka të bëni nga të mirat, All-llahu me si-guri e di atë". (el-Bekare, 215)

168. Nga Ibni Umeri r.a. trans-me-tohet se i Dërguari i All-llahut s.a.v.s. ka thënë: "*Muslimani është vëlla i muslimanit, nuk i bën atij padrejtësi e as nuk e lë në baltë. Ai që gjendet në nevojë të vëllait të tij, All-llahu do t'i gjendet në nevojën e tij. Ai që e çliron një barrë nga muslimani, All-llahu do ta çlirojë nga ai një barrë nga barrat e ahiretit. Ai që e mbulon një musliman (e nuk ia zbulon të metat ose fshehtësitë sh.k.), All-llahu do ta mbulojë atë Ditën e Kijametit.*" (Muttefekun alejhi)

169. Trans-me-tohet nga Ebu Hurejre r.a. se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: "*Atij, që besimtarit ia lehtëson një brengë të kësaj bote, All-llahu do t'ia lehtësojë një nga brengat e botës tjetër. Atij, që të varfërit ia lehtëson gjendjen, All-llahu do t'ia lehtësojë edhe në këtë botë edhe në botën tjetër. Atij, që i mbulon turpet e një muslimani, All-llahu do t'ia mbulojë atij në të dy botët. All-llahu do t'i ndihmojë robit të vet, derisa ai rob i ndihmon vëllait të vet. Kush niset rrugës së fitimit të diturisë, All-llahu (për atë) do t'ia lehtësojë rrugën deri në Xhennet. Asnjëherë nuk mblidhet një grup i njerëzve në një prej shtëpive të All-llahut (në xhami) për ta lexuar Kur'anin dhe për ta mësuar në mes veti, e që mbi ta të mos lëshohet dhe t'i mbrojnë mëshira e All-llahut, dhe që të mos i rrethojnë engjëjt ose që All-llahu të mos i lavdërojë në mesin e atyre që janë tek ai (engjëjt, pej-gam-berët dhe njerëzit e mirë). Atë që e zbraps puna e tij, nuk mund ta përparojë prejardhja e tij*". (Mut-tefekun alejhi)

All-llahu i Madhëruar thotë:

"Kush angazhohet për të mirë, ai do të ketë pjesëma-rrje në shpërblim." (en-Nisa, 85)

170. Trans-me-tohet nga Ebu Musa el-Esh'arij r.a. se ka thënë: "Kur i vinte Pej-gam-be-rit s.a.v.s. ndonjë njeri për ndonjë nevojë (kërkesë), kthehej kah të pranishmit dhe u thoshte: "*Ndërhyni (ndërrmirrni diçka) do të shpërbleheni! All-llahu përcakton nëpërmjet gjuhës së pej-gam-be-rit të vet ç'të dojë*". (Muttefekun alejhi)

Kurse në një transmetim tjetër është: "*çka të dëshi-rojë*".

All-llahu i Madhëruar thotë:

"Në shumë biseda të tyre të fshehta nuk ka ndonjë dobi, përveç se kur kërkojnë të ndahet sadakaja ose të bëhen vepra të mira ose të pajtojnë njerëz ndërmjet veti..." (en-Nisa, 114)

"...Pajtimi është më i mirë." (en-Nisa, 128)

"...Prandaj frikësojuni All-llahut dhe koordinoni çështjet tuaja ndër veti." (el-Enfal, 1)

"Pa dyshim besimtarët janë vëllezër, prandaj pajtoni dy vëllezër tuaj." (el-Huxhu-rat, 10)

171. Nga Ebu Hurejre r.a. trans-me-tohet se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: "*Për çdo nyje të njeriut, çdo ditë që del dielli duhet dhënë sadaka. Nëse i pajton dy (veta) dhe sillesh drejt mes tyre, edhe ajo është*

sadaka. Nëse dikujt i ndihmon që të hipë në kalë, ose i ndihmon që ta ngarkojë barrën në kalë - edhe kjo është sadaka. Edhe fjala e mirë është sadaka. Secilin hap të cilin e bën për namaz, po ashtu është sadaka. Largimi nga rruga i asaj që i pengon kalimtarët - edhe ajo është sadaka". (Mutte-fekun alejhi)

172. Nga Ummi Kulthum bint Ukbe Ebi Muajt r.a. trans-me-tohet se ka thënë: “E kam dëgjuar të Dërguarin e All-llahut s.a.v.s. duke thënë: “*Nuk është gënjeshtar ai që bën pajtim midis njerëzve, pastaj për-cjell lajme të mira ose flet mirë*”. (Muttefekun alejhi)

Në transmetimin e Muslimit shtohen këto fjalë: “Nuk e kam dëgjuar (Alejhisselamin) të le-jojë diç nga ajo që e thonë njerëzit (që nuk është e vërtetë) përpos në këto tri (raste): në luftë (lejohet tradhtia e armikut) në pajtim midis njerëzve dhe burri t’i flet gruas (me kompliment) dhe gruaja t’i flet burrit (me kompliment)”.

All-llahu i Madhëruar thotë:

“Qëndro vendosmërisht në anën e atyre të cilët i luten Zotit të vet në mëngjes dhe në mbrëmje me dëshirë që të meritojnë simpatinë e Tij, dhe mos i hiq sytë tu prej atyre.” (el-Kehf, 28)

173. Trans-me-tohet nga Harithe ibn Vehb r.a. që ka thënë: “E kam dëgjuar të Dërguarin e All-llahut s.a.v.s. duke thënë: “*A doni t’ju kumtoj (diç) për banorët e Xhen-netit? Çdo musliman i dobët (nga modestia duket i tillë) dhe i përbu-zur (nga njerëzit), nëse betohet në All-llahun për diç, All-llahu do t’ia plotësojë. A doni t’ju kumtoj diç edhe për banorët e Xhehennemit? (I tillë është) Çdo njeri kokëfortë, vetjak dhe mendjemadh*”. (Mutte-fekun alejhi)

174. Trans-me-tohet nga Ebu Hurejre r.a. që ka thënë se një grua zezake ose një djalosh i ri e ka fshirë me fshesë xhaminë. Pasi që humbi (një kohë), i Dërguari i All-llahut s.a.v.s. pyeti për të, e i thanë: “Ka vdekë!” (Pej-gam-be-ri) Tha: “*Përse nuk më keni njoftuar për këtë?*” Ata sikur e kanë parë punë të vogël rastin e saj. Ai u tha: “*Ma tregoni varrin e saj apo të tij*”. Pasi ia tre-guan va-rrin, ai ia fali xhenazen e pastaj tha: “*Vërtet këto varreza janë të errëta për pronarët e tyre, dhe All-llahu i Madhëruar do t’i ndriçojë ata për hir të namazit tim për ta*”. (Mutte-fekun alejhi)

175. Trans-me-tohet nga Usame r.a. se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: “*Qëndrova në derë të Xhennetit, kur në të hynin përgjithësisht të mjerët, kurse pasanikët ishin të burgosur dhe pritnin thirrjen e mbikëqyrësve të Xhe-hennemit për të hyrë në të. Dhe qëndrova në derë të Xhehennemit, kur në të përgjithësisht hynin gratë*”. (Mut-tefekun alejhi)

176. Trans-me-tohet nga Ebu Hurejre r.a. se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: “*Vetëm tre (fëmijë prej Beni Israilëve) kanë folur në djep: “Isai, biri i Me-rjemes dhe pronari i Xhurejxhit (të tretit transmetuesi nuk ia përmend emrin). Xhurejxhi ka qenë një njeri që bënte ibadet. Ai ndërtoi për vete një ndërtesë të posaçme (savme’a) dhe në të bënte ibadet. Duke qenë aty (një ditë) i vjen nëna e vet, e gjeti në namaz dhe i tha: “O Xhurejxh!” (Xhu-re-jxhi) Tha: “O Zoti im, nëna ime apo namazi?” Dhe u përcaktua për vazhdimin e namazit, kurse nëna e tij shkoi prapë. Të nesër-men në agim, prapë i erdhi nëna dhe përsëri e gjeti në namaz dhe i tha: “O Xhurejxh!” (Ky përsëri në namaz me zemër) Thotë: “O Zoti im, nëna ime apo namazi im”. Vendosi ta vazhdojë namazin gjer në fund (dhe kur ta kryejë namazin atëherë t’ia çelë derën dhe t’i përgjigjet nënës, por nëna nuk e pret dhe kthe-het si ditën e kaluar). Ditën e tretë, nëna e tij vjen për-sëri dhe fillon të thërrasë: “O Xhurejxh!” (Xhurejxhi që falte namaz) Tha: “O Zoti im, nëna ime apo namazi im?” Dhe prap (Xhurejxhi) e zgjedh namazin. (Nëna) Tha: “O All-llahu im, mos e vdis derisa të shohë fytyrat e lavireve!”*”

Beni Israilët ndërmjet veti e përmendin Xhurejxhin dhe iba-detin e tij. Aty ishte edhe një grua lavire e cila shquhej me buku-rinë e saj. (Kur dëgjoi për Xhurejxhin) Tha: “Nëse doni, unë e provokoj dhe e mashtroj?! “Pastaj, ajo iu ofrua, por ai as që ia vuri veshin. Atëherë kaloi (atypari) një bari me një kope i cili i kullotte rreth vendit të ibadetit (savme’a) të Xhu-rejxhit, të cilit ajo gruaja iu ofrua, me të cilën bariu pati marrë-dhënie intime dhe ajo mbeti shtatzënë. Kur lindi, ajo tha: “Kjo foshnje është me Xhurejxhin!” Pastaj erdhën (njerëzit) te savme’a e tij, ia rrënuan dhe fi-lluan ta rra-hin. (Xhurejxhi) Tha: “Ç’keni, o njerëz?” Thanë: “T’i ke bërë mëkat (zina) me këtë lavire, dhe ajo ka lindë me ty”. Tha: “Ku është foshnja?”. Pasi ia sollën aty, tha: “Më lejoni derisa të fal namaz, dhe u fal, pasi e kreu (namazin) erdhi te fëmija, e preku në bark dhe tha: “O fëmijë, kush është babai yt?” (Fëmija) Tha: “Filan bariu”. Pastaj iu afruan (njerëzit) e filluan ta puthin, ta përqafojnë dhe pastaj i thanë. “Po ta ndërtojmë savme’an tënd prej ari”. Tha: “Jo, ma ndër-toni përsëri prej ba-lte, çfarë ka qenë”. Dhe ia ndërtuan.

Duke thithur foshnja gjë te nëna e vet, kalon atypari një kalorës hipur në një deve të shtrenjtë e të bukur dhe nëna e tij tha: “O All-llahu im, bëre djalin tim sikurse ky!” Fëmija e la gjirin, u kthye kah njeriu, e shikoi dhe tha: “O All-llahu im, mos më bëjë si ai!” Pastaj u kthye kah gjiri dhe vazhdoi të thithë”. (Transmetuesi tregon e thotë) “Sikur po e shoh të Dërguarin e All-llahut s.a.v.s. se si e vë gishtin e tij tregues dhe fillon të thithë duke na treguar”. Pastaj (Pej-gam-be-ri) tha: “Pastaj (nje-rë-zit) kaluan me një robëreshë duke e rra-hur dhe i thonin: “Ke bërë zina, ke vjedhur”. Kurse ajo thoshte: Ha-sbijall-llahu ve ni’ mel-vekil” (All-llahu më mjafton për gjithçka dhe Ai është mbrojtësi më i mirë), nëna e foshnjës atëherë tha: “O All-llahu im, mos e bëj djalin tim si kjo”. Foshnja e la thithjen dhe shikoi kah ajo e tha: “O All-llahu im, më bëjë mua si ajo”.

Këtu përsëritet tregimi: Nëna e foshnjës tha: “Kaloi një njeri me pamje të bukur, e unë thashë: “O All-llahu im, bëre djalin tim sikur ky!” Kurse ti the: “O All-llahu im, mos më bëj si ai”. Pastaj kaluan me robëreshën të cilën e rrihnin dhe i thonin se ka bërë zina dhe ka vjedhë. Thashë: “O All-llahu im, mos e bëj djalin tim si ajo”, kurse ti the: “O All-llahu im, më bëj mua si ajo!” (Foshnja) Tha: “Vërtet, ai njeri është tiran, andaj dhe kam thënë, o All-llahu im, mos më bëj si ai! Kurse ajo për të cilën thonin se ka bërë zina e nuk ka bërë, ka vjedhë, e ajo nuk ka vjedhë - thashë: O All-llahu im, më bëj mua si ajo”. (Muttefekun alejhi)

All-llahu i Madhëruar thotë:

“Kurse ndaj besimtarëve bëhu i butë”. (el-Hixhr, 88)

“Qëndro vendosmërisht në anën e atyre që i luten Zotit të vet në mëngjes dhe në mbrëmje me dëshirë që të meritojnë simpatinë e Tij dhe mos i hiq sytë tu prej atyre, duke dëshiruar bukurinë e jetës së kësaj bote.” (el-Kehf, 28)

“Prandaj bonjakun mos e nënçmo. Dhe lypësin mos e refuzo”. (ed-Duha, 9-lo)

“A e ke parë atë që për-gënjeshtron atë botë? Po, ai është që refuzon ashpër bonjakun. Dhe nuk nxit për ushqimin e të varfërit”. (el-Maun, l-3)

177. Trans-me-tohet nga Sehl ibn Sa’d r.a. se i Dërguari i All-llahut s.a.v.s. ka thënë: “Unë dhe përkujdesësi i bonjakut do të jemi në Xhennet kështu”, dhe bëri shenjë me gishtin tregues dhe gishtin e mesëm dhe i ndau në mes veti”. (Buhariu)

178. Trans-me-tohet nga Ebu Hurejre r.a. se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: “Ai që kujdeset për të shkretët dhe të varfërit është si ai që lufton në rrugë të All-llahut”. (Transmetuesi thotë) Mendoj se (Pej-gam-be-ri) tha: “Dhe si ai që falet pa pushim dhe si ai që agjëron pandërprerë”. (Muttefekun alejhi)

179. Trans-me-tohet nga Enesi r.a. se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: “*Kush përkujdeset për dy vajza deri në moshën madhore, kur të vjen në Ditën e Gjykimit unë dhe ai do të jemi si këta dy*” dhe i bashkoi gishtat”. (Muslimi)

180. Trans-me-tohet nga Aisheja r.a. se ka thënë:”Hyri tek unë një grua me dy vajza të saj të vogla dhe lypte, kurse tek unë nuk gjeta asgjë përveç një hurme. Ia dhashë atë hurmë, të cilën ua ndau dy va-jzave të veta, duke mos ngrënë për vete prej saj. Pastaj u ngrit dhe doli. Pas kësaj hyri Pej-gam-be-ri s.a.v.s. dhe unë e njoftova kurse ai tha:”*Kush vehtet në sprovë sado-qoftë me vajza dhe sillet me mirësi ndaj tyre, ato do t’i jenë perde (mbrojtje) nga zjarri*”. (Mutte-fekun alejhi)

181. Nga Ebu Shurejh Huvejlid ibn Amr el-Huzajj r.a. trans-me-to-het se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: “*O All-llahu im, po e legalizoj (po e bëj të ligjshme) të drejtën e dy (kategorive) të dobëte: të bonja-kut dhe të femrës*”. (Hadith hasen, e trans-me-ton Nesaiu)

All-llahu i Madhëruar thotë:

“*...Çoni jetë të mirë me to...!*” (en-Nisa, 19)

“*Ju nuk mund të jeni plotësisht të drejtë ndaj grave, edhe pse e përpiqeni për këtë, por mos i lejoni ve-tes shprehinë që ndonjërin ta lini si të varur. Dhe nëse i përmirësoni marrëdhëniet dhe ruheni, All-llahu është, pa dyshim, shumë i mëshir-shëm dhe fal shumë*”. (en-Nisa, 129)

182. Trans-me-tohet nga Ebu Hurejre r.a. se i Dërguari i All-lla-hut s.a.v.s. ka thënë: “*Pranoni re-komandimin që grave t’u bëni mirë! Vërtet gruaja është krijuar nga brinja. Laku më i madh i brinjës është më lart. Nëse provon ta drejtosh, do ta thesh, kurse nëse e lë çfarë është, ajo mbetet e shtrembër. Andaj pranoni reko-mandimin ndaj grave*”. (Mutte-fekun alejhi)

Në një transmetim të dy sa-hihëve thuhet: “*Gruaja është sikurse brinja, nëse e drejton e then, e nëse pajtohesh me të, pajtohesh me të ashtu çfarë është, e shtrembër*”. Ndërkaq në transmetimin e Muslimit thuhet: “*Vërtet gruaja është krijuar nga brinja, asnjëherë nuk drejtohet sipas rregullit, e nëse pajtohesh me të, pajto-hesh ashtu çfarë është, e shtrembër-kurse nëse fillon ta drejtosh, do ta thesh, kurse thyerja e saj është shkuror-ëzimi i saj*”.

183. Trans-me-tohet nga Amr ibn el-Ahves el-Xhushemij r.a. se e ka dëgjuar Pej-gam-be-rin s.a.v.s. në Haxhxhin Lamtumirës duke thënë, pasi që i shprehu lavdi e falënderim All-llahut, tërhoqi vërejtje dhe këshilloi, pastaj tha: “*Këshillohuni ndërmjet veti që me gratë të silleni mirë, sepse ato janë në shërbim tek ju, ju nuk dispononi diç tjetër prej tyre pos kësaj (shërbimit), përpos nëse haptas bëjnë diç të pamoralshme, e nëse bëjnë – ndani nga shtrati dhe rrihni me një rrahje që nuk i dëmton (fizikisht). Nëse bëhen prapë të dëgjueshme, atëherë mos kërkoni mënyrë tjetër për t’i shty-pur (ndaj tyre silluni mirë si më parë). Ju keni të drejta ndaj grave tuaja dhe gratë tuaja kanë të dre-jta ndaj jush. Gratë tuaja nuk guxojnë në shtratin tuaj ta prano-jnë tjetërkënd, e as ta lejojnë në shtëpinë tuaj atë që ju nuk e doni. Kurse e drejta e tyre në ju është që të kujdeseni mirë për to, t’u jepni ushqim dhe t’i veshmbathni si ka hije*”. (Tirmi-dhiu thotë: hadith hasen sahih)

184. Trans-me-tohet nga Muavije ibn Hajde r.a. se ka thënë: “Thashë, o i Dërguari i All-llahut, çfarë detyra ka secili prej nesh ndaj gruas së vet?” (Pej-gam-be-ri) Tha: “*Ta ushqesh kur të ushqe-hesh vetë, ta veshmbathësh kur këtë e bënë për vete, mos ta mallkosh dhe mos ta lësh vetëm askund përveç në shtëpi*”. (Hadith hasen, trans-me-ton Ebu Davudi i cili thotë: “*Mos e qorto*” e ka kuptimin: mos i thuaj “All-llahu

të shëmtoftë”)

185. Trans-me-tohet nga Ebu Hurejre, r.a. se i Dërguari i All-lla-hut s.a.v.s. ka thënë: “*Më i ploti besimtar me iman është ai që është më i mirë në moral kurse më të sjellshmit prej jush janë ata që janë më të sjellshëm ndaj grave të tyre*”. (Tirmidhiu thotë: hadith hasen sahih)

186. Trans-me-tohet nga Abdull-llah ibn Amr ibn el-’As r.a. se i Dërguari i All-llahut s.a.v.s. ka thënë: “*Kjo botë është dëfrim kurse dëfrimi më i mirë i saj është gruaja e ndershme*”. (Muslimi)

All-llahu i Madhëruar thotë:

“Burrat janë mbështetja e grave me aq sa i ka dhënë All-llahu përparësi njëres palë ndaj tjetres dhe për shkak se ata shpenzojnë pasurinë e tyre. Prandaj gratë e mira janë të dëgju-eshme dhe në mungesë të burrit kujdesen për atë që kujdeset edhe All-llahu.” (en-Nisa, 34)

Prej haditheve të kësaj teme është edhe ai i theksuari në kapt-inën paraprake nga Amr ibn el-Ahves.

187. Trans-me-tohet nga Ebu Hurejre r.a. se i Dërguari i All-lla-hut s.a.v.s. ka thënë: “*Kur burri e thirr gruan e tij në shtrat, e ajo këtë e refuzon dhe nëse fle (burri) dhe e kalon natën i hidhëruar në të, engjëjt do ta mallkojnë (atë grua) deri në mëngjes*”. (Mutte-fekun alejhi)

Në një transmetim tjetër të dy sahihëve thuhet: “*Nëse gruaja braktis shtratin e burrit të saj kur bjen të flejë, e mallkojnë en-gjëjt deri në mëngjes*”. Në një transmetim tjetër, i Dërguari i All-llahut s.a.v.s. ka thënë: “*Pasha Atë, në duart e të cilit gjendet shpirti im, kur një burrë e thirr gruan e tij në shtrat e ajo refuzon, Krijuesi i qiejve do të jetë i hidhëruar me të derisa burri i saj të jetë i kënaqur me të*”.

188. Trans-me-tohet po ashtu, nga Ebu Hurejre r.a., se i Dërguari i All-llahut s.a.v.s. ka thënë: “*Nuk i lejohet gruas që të agjërojë (nafile) kur e ka burrin prezent, përveç me lejen e tij. Po ashtu ajo nuk lejon hyrje në shtëpi të tij, pa lejen e tij*”. (Muttefekun alejhi, kurse ky citat është i Buhariut)

189. Nga Ibni Umeri r.a. trans-me-tohet se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: “*Të gjithë ju jeni barinj dhe secili është përgjegjës për tufën e tij. Mëkëmbësi është bari, burri në familjen e tij është bari, gruaja është bareshë në shtëpinë e burrit të saj dhe rojtare e fëmijëve. Pra, të gjithë ju jeni barinj dhe se-cili është përgjegjës për tufën e tij*”. (Muttefekun alejhi)

190. Trans-me-tohet nga Ebu Hurejre r.a. se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: “*Sikurse ta urdhëroja dikënd për t’i bërë sexhde diku tjetër (përveç All-llahut), do ta urdhëroja gruan për t’i bërë se-xhde burrit të saj*”. (Tirmidhiu thotë: hadith hasen sahih)

All-llahu i Madhëruar thotë:

“...Kurse babai i fëmijëve ka për detyrë ushqimin dhe veshjen e tyre në mënyrë të denjë.” (el-Bekare, 233)

“Ai që ka, të shpenzojë si-pas pasurisë së vet, por edhe ai që është në skamje të shpenzojë nga ajo që i ka dhënë All-llahu, sepse All-llahu nuk ngarkon askë më tepër se sa i ka dhënë.” (et-Talak, 7)

“...Çkado që ju të jepni (dhuroni), Ai atë e kompen-son.” (Sebe’, 39)

191. Nga Ebu Hurejre, r.a. trans-me-tohet se i Dërguari i All-llahut s.a.v.s. ka thënë: “*Të hollat që i ke shpenzuar në rrugë të All-llahut, të hollat që i ke shpenzuar për lirim të robërve, të hollat që i ke dhënë për të varfërit dhe të hollat që i ke shpenzuar për fa-miljen tënde, shpërblimi më i madh është për ato që i ke shpenzuar për familjen tënde*”. (Muslimi)

192. Nga Ebu Abdull-llah (e thuhet Ebu Abdurrahman) Thevban ibn Buxhdud, rob (mevla) i të Dërguarit të All-llahut s.a.v.s. trans-me-tohet se ka thënë: “Ka thënë i Dërguari i All-llahut s.a.v.s.: *“Paraja më e vlefshme të cilën e shpenzon njeriu është ajo që e shpenzon për familjen e vet, paraja të cilën e shpenzon për mbajtjen e kafshës për (luftë) në rrugë të All-llahut dhe paraja të cilën e shpenzon për shokët e tij në rrugë të All-llahut”*. (Muslimi)

193. Trans-me-tohet nga Sa’d ibn Ebu Vekkas r.a. në një hadith të tij të gjatë të cilin e theksuam në fillim të librit në kaptinën e Nijjetit, se i Dërguari i All-llahut s.a.v.s. i ka thënë atij: *“Vërtet, ti nuk do të bësh asnjë shpenzim në emër të All-llahut, e që për të të mos shpërblehesh, madje edhe për atë që e vë në gojën e gruas tënde”*. (Muttefekun alejhi)

194. Trans-me-tohet nga Ebu Mes ‘ud el-Bedrij r.a. se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: *“Kur e bën njeriu një shpenzim për mbajtjen e fa-miljes së tij, duke llogaritur shpër-blimin e All-llahut, ajo do të jetë për të sadaka”*. (Muttefekun ale-jhi)

195. Trans-me-tohet nga Ebu Hurejre r.a. se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: *“Nuk ka ditë në të cilën gdhihen robtë e All-llahut e që të mos zbresin dy engjëj dhe njëri të thotë: “O All-llahu im, jepi kompensim atij që ka shpenzuar”, kurse tjetri thotë:”O All-llahu im, jepi shkatërrim atij që (dorën e vet) ka shtrënguar”*. (Muttefekun alejhi)

196. Trans-me-tohet nga Ebu Hurejre r.a. se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: *“Dora e sipërme (që jep) është më e mirë se dora e poshtme (që lyp). Fillo prej familjes tënde. Sadaka më e mirë është ajo që bëhet duke qenë i pasur (pasi t’i ketë plotësuar nevojat e familjes), kush bëhet dinjitoz, All-llahu ia ruan dinjitetin dhe kujt i mjafton ajo që ka, All-llahu do t’ia mjaftojë”*. (Buhariu)

All-llahu i Madhëruar thotë:

“Nuk do ta arrini mirësinë e plotë derisa të mos ndani një pjesë të asaj që e keni më të dashur.” (Ali’ Imran, 92)

“O besimtarë! Shpenzoni nga ato gjëra të bukura që i fitoni dhe prej atyre që ua japim nga toka, mos nisni të ndani atë që nuk vlen të shpërndahet, që ju vetë nuk do ta kishit marrë, vetëm me symbyllur.” (el-Bekare,267)

All-llahu i Madhëruar thotë:

“Urdhëroje familjen tënde të kryejë namazin dhe insisto në këtë!” (Ta Ha,132)

“O besimtarë, ruajeni veten dhe familjen tuaj nga zjarri ” (et-Tahrim,6)

197. Trans-me-tohet nga Ebu Hurejre r.a. që ka thënë: “Hasani, i biri i Aliut r.a. (si fëmijë) njëherë e mori një hurmë nga hurmat e dhënura për sadaka dhe e shtiu në gojë. I Dërguari i All-llahut s.a.v.s. i tha: *“Mos, mos, gjuaje atë! A nuk e di se ne nuk hamë sadaka?!”* (Muttefekun alejhi)

Sipas një transmetimi tjetër thuhet: *“Për ne nuk është e lejuar sadaka”*.

198. Nga Ibni Umeri r.a. trans-me-tohet se ka thënë: “E kam dë-gjuar të Dërguarin e All-llahut s.a.v.s. duke thënë: *“Të gjithë ju jeni barinj dhe secili është përgjegjës për tufën e tij. Imami (udhëheqësi - sunduesi) është bari (i popullit të vet) dhe do të jetë përgjegjës për tufën e tij. Burri është bari në familjen e vet dhe është përgjegjës për tufën e tij. Gruaja është bareshë në shtëpinë e burrit të saj dhe ajo është përgjegjë-se për tufën e saj. Shërbëtori është bari (rojtar) i pasurisë së zotëriut të vet dhe është përgjegjës*

për tufën e tij. Pra, të gjithë ju jeni barinj dhe secili është përgjegjës për tufën e tij". (Mutte-fekun alej-hi)

199. Trans-me-tohet nga Amr ibn Shuajb, ky nga babai i tij, e ai nga babai i vet r.a., se i Dërguari i All-llahut s.a.v.s. ka thënë: *"Urdhëro-ni fëmijët tuaj për (të falë) namaz kur t'i kenë shtatë vjet, kurse detyroni me forcë (rrahni) kur t'i bëjnë dhjetë vjet dhe ndajini në shtrat"*. (Hadith hasen, trans-me-ton Ebu Davudi)

All-llahu i Madhëruar thotë:

"Adhurojeni All-llahun dhe asnjë send mos e trajtoni të barabartë me Të! Jini të mirë me prindërit dhe të afërmit, edhe bonjakët edhe të varfërit e ngratë, edhe me fqinjët e afërt edhe me fqinjët e largët, edhe me shokët përreth, edhe udhëtarët edhe ata që janë nën kujde-sin tuaj!" (en-Nisa, 36)

200. Trans-me-tohet nga Ibni Umeri dhe Aisheja r.a. se i Dërguari i All-llahut s.a.v.s. ka thënë: *"Vazhdimisht më porositë Xhibrili për fqinjin, saqë kam menduar se edhe do t'i jep të drejtë në trashëgimi"*. (Muttefekun ale-jhi)

201. Trans-me-tohet se Ebu Dherri r.a. ka thënë: *"Më ka thënë i Dërguari i All-llahut s.a.v.s.: "O Ebu Dherr, kur të ziesh çorbë, shto në të ujë dhe kujdesu për fqinjin"*. (Muslimi)

Në një transmetim tjetër, po ashtu nga Ebu Dherri, thuhet: *"Vërtet, miku im sal-lall-llahu alejhi ve sellem më ka poro-situr: "Kur të ziesh çorbë, shtoja pak ujin, e pastaj shikoi familjet e fqinjve dhe ndaj një pjesë prej saj"*.

202. Trans-me-tohet nga Ebu Hurejre r.a. se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: *"Pasha All-llahun nuk beson, pasha All-llahun nuk beson, pasha All-llahun nuk beson!"* I thanë: *"Kush o i Dërguari i All-llahut? Tha: "Ai, fqinji i të cilit nuk është i sigurt nga të këqijat e tij!"*. (Muttefekun alejhi)

Në një transmetim të Mus-limit thuhet: *"Nuk do të hyjë në Xhennet ai, fqinji i të cilit nuk është i sigurt prej të këqijave të tij"*.

203. Trans-me-tohet po ashtu nga Ebu Hurejre r.a. se i Dërguari i All-llahut s.a.v.s. ka thënë: *"Kush i beson All-llahut dhe Ditës së mbramë, mos ta shqetësojë fqinjin e vet, kush i beson All-llahut dhe Ditës së mbramë le ta nderojë mi-kun (musafirin) e vet dhe kush i beson All-llahut dhe Ditës së mbramë, le të flasë mirë ose le të heshtë"*. (Muttefekun alejhi)

204. Trans-me-tohet nga Abdull-llah ibn Umeri r.a. se i Dërguari i All-llahut s.a.v.s. ka thënë: *"Shokë më të mirë tek All-llahu i Madhëruar janë ata që janë më të mirë për shokun e vet, dhe fqinj më të mirë tek All-llahu janë ata që janë më të mirë për fqinjin e vet"*. (Tir-midhiu thotë: hadith hasen)

All-llahu i Madhëruar thotë:

"Adhurojeni All-llahun dhe asnjë send mos e trajtoni të barabartë me Të! Jini të mirë me prindërit dhe të afërmit, edhe me bonjakët dhe të varfërit e ngratë, edhe me fqinjët e afërt edhe me fqinjët e largët, edhe me shokët përreth, edhe me udhëtarët edhe me ata që janë nën kujdesin tuaj" (en-Nisa, 36)

"..Frikësojuni All-llahut, në emër të të Cilit betoheni dhe mbani lidhjet familjare." (en-Nisa, 1);

"Edhe ata që respektojnë atë çka ka urdhëruar All-llahu, që të respektohet (për mbajtjen e lidhjeve famil-jare)" (err-Rra'd, 21)

"Ne e kemi porositur njeriun të sillet mirë ndaj prindërve të vet." (el-Anke-but, 8)

“Zoti yt ka përcaktuar që të mos adhuroni tjetër përveç Atij dhe të silleni mirë me prindërit. Nëse njëri prej tyre, ose të dy, përjetojnë pleqëri te ti, mos u thuaj “of!” e as mos u fol me zë të lartë, por t’u drejtohesh me fjalë respekti të plotë. Shtrij përpara tyre krahët e përulshmërisë dhe thuaj: “O Zoti im, ki mëshirë ndaj tyre, siç kanë pasur kujdes ata ndaj meje në vegjëli!” (el-Isra, 23-24)

“Ne e kemi porositur njeriun për prindërit e vet të sillet mirë, se nëna e vet e ka bartur në dëm të shëndetit të saj, kurse nga gjiri e ndan brenda dy vjetëve. Të jesh mirënjohës ndaj Meje dhe prindërve tu!” (Lukman, 14)

205. Trans-me-tohet nga Ebu Ab-durrahman Abdull-llahu ibn Mes’ud r.a. se ka thënë: “E kam pyetur Pej-gam-be-rin s.a.v.s.: “Cila punë është më e dashur tek All-llahu i Madhëruar?” Tha: “*Namazi në ko-hën e vet*”. I thashë: “Pastaj cila?” Tha: “*Bamirësia ndaj prindërve*”. I thashë: “Pastaj cila?” Tha: “*Xhi-hadi (lufta) në rrugë të All-llahut*”. (Muttefekun alejhi)

206. Trans-me-tohet nga Ebu Hurejre r.a. se i Dërguari i All-lla-hut s.a.v.s. ka thënë: “*Fëmija prindin e vet nuk mund ta shpër-blejë përveç nëse e gjen në pro-nësi të dikujt dhe e blen prej tij pastaj e liron (nga robëria)*”. (Muslimi)

207. Trans-me-tohet nga Ebu Hurejre r.a. që ka thënë: “Erdhi një njeri tek i Dërguari i All-llahut s.a.v.s. dhe i tha: “O i Dërguari i All-llahut, kush është më i merituar i njerëzve për shoqërimin tim të mirë?” Tha: “*Nëna jote*”. Tha: “Pastaj kush?” (Pej-gam-be-ri) Tha: “*Nëna jote*”, tha: “Pastaj kush?” Tha: “*Nëna jote*”, tha: “Pastaj kush?” Tha: “*Babai yt*”. (Mutte-fekun alejhi)

Kurse sipas një transmetimi tjetër thuhet: “O i Dërguari i All-llahut, kush është më i merituar për shoqërim të mirë?” Tha: “*Nëna jote, pastaj nëna jote, pastaj nëna jote, pastaj babai yt e pastaj më të afërmit me radhë*”.

208. Trans-me-tohet nga Ebu Hurejre r.a. se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: “*I përbuzur është, i përbuzur është, i përbuzur është ai që e arrin pleqërinë e njërit apo të dy prindërve të tij dhe (për shkak të mospërkujdesjes së tij ndaj tyre) nuk hyn në Xhennet*”. (Muslimi)

209. Trans-me-tohet nga Enesi, r.a. se i Dërguari i All-llahut s.a.v.s. ka thënë: “*Kush dëshiron që t’i shtohet furnizimi dhe t’i zgjatet jeta, atëherë le të kujdeset dhe le t’i mbajë lidhjet farefis-nore*”. (Muttefekun alejhi)

210. Trans-me-tohet se Abdull-llahu ibn Amr ibn el-’As ka thënë: “Erdhi një njeri te Pej-gam-be-ri s.a.v.s. dhe i tha: “Të zotohem ty për hixhret dhe xhihad dhe kërkoi shpërblimin nga All-llahu i Madhëruar”. (Pej-gam-be-ri) Tha: “*A e ke ndonjërin prej prindërve gjallë?*” Tha: “Po, madje të dy i kam gjallë”. Tha: “*Dhe po kërkon shpërblim nga All-llahu i Madhëruar?*” Tha: “Po”. (Pej-gam-be-ri) Tha: “*Kthehu te prindërit tu dhe bërju shoqërim e shërbim të mirë*”. (Muttefekun alejhi)

Kjo është shprehja e Mus-limit, kurse një transmetim tjetër i Buhariut dhe Muslimit thekson: “Erdhi një njeri dhe kërkoi leje prej Tij për xhihad. (Pej-gam-be-ri) Tha: “*A i ke prindërit gjallë?*” Tha: “Po”. (Pej-gam-be-ri atëherë) Tha: “*Ktheju atyre, aty është xhi-hadi yt!*”

211. Trans-me-tohet, po ashtu, nga Abdull-llahu ibn Amr ibn el-’As r.a., se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: “*Nuk është lidhës i marrëdhënieve farefisnore ai që kthen (vizitat) por lidhës i marrëdhënieve është ai që kur i ndërpritet farefisnia i rivendos lidhjet (me ta)*”. (Buha-riu)

212. Trans-me-tohet nga Aisheja r.a. se i Dërguari i All-llahut s.a.v.s. ka thënë: “*Afria (e gjakut) varet në Arsh dhe thotë: “Kush i mban lidhjet me mua, All-llahu do t’i mbajë me të, ndërsa kush i ndërpret lidhjet me mua, All-llahu do t’i ndërprejë lidhjet me të”*. (Muttefekun alejhi)

213. Trans-me-tohet nga Esmā, bija e Ebu Bekër es-Siddikut r.a., se ka thënë: “Më erdhi nëna ime që ishte ende idhujtare (mushrike) në kohën kur i Dërguari i All-llahut s.a.v.s. ishte në marrëveshje (me idhujtarët në marrëveshjen e Hu-dejbisë), unë i kërkova sqarim duke i thënë: “Më ka ardhur nëna ime që më do dhe është përmallu-ar, andaj a të mbaj lidhje me të?” Tha: “*Po, mbaj lidhje me të”*. (Muttefekun alejhi)

214. Trans-me-tohet nga Ebu Ejjub Halid ibn Zejd el-Ensarij r.a. se një njeri ka thënë: “O i Dërguari i All-llahut, më trego për një punë që do të më shpie në Xhennet dhe do të më largojë nga Xhehen-nemi?” Pej-gam-be-ri s.a.v.s. tha: “*Ta adhurosh All-llahun dhe të mos i shoqërosh asgjë, ta falësh namazin, ta ndash zekatin dhe t’i mbash lidhjet farefisnore”*. (Mut-tefekun alejhi)

215. Trans-me-tohet nga Selman ibn’Amir, r.a. se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: “*Kur të bëjë iftar ndonjëri prej jush, le ta bëjë këtë me hurmë, sepse ajo është begati (bereket), nese atë nuk e ka, atëherë me ujë, sepse ai është pastërti”*. Dhe ka thënë: “*Sadakaja ndaj të varfërit është sadaka, kurse ndaj të afërmit është dy herë, sadaka dhe ndihmë”*. (Tirmidhiu thotë: hadith hasen)

216. Trans-me-tohet nga Ibni Umeri r.a. se ka thënë: “Unë e kam pasur një grua të cilën e doja, kurse Umeri (babai i tij) e urrente dhe më tha: “Shkurorëzoje!” Unë refuzova. Pastaj Umeri r.a. shkoi te Pej-gam-be-ri s.a.v.s. dhe i tregoi për këtë. Pej-gam-be-ri s.a.v.s. tha: “*Shkurorëzoje!*” (Ebu Davudi dhe Tirmidhiu dhe thonë hadith hasen sahih)

217. Trans-me-tohet nga Ebu ed-Derda r.a. që ka thënë se i ka ardhur një njeri dhe i ka thënë: “E kam një grua, kurse nëna ime po më urdhëron që ta shkurorëzoj!?” (Ebu ed-Derda) Tha: “E kam dë-gjuar të Dërguarin e All-llahut s.a.v.s. duke thënë: “*Prindi është dera e mesme e Xhennetit, nëse do humbe atë derë, ose përndryshe ruaje”*. (Tirmidhiu thotë: ha-dith hasen sahih)

All-llahu i Madhëruar thotë:

“A mos edhe ju, po të ki-shit marrë pushtet, do të shkaktonit trazira në tokë dhe do të shthurnit lidhjet tuaja familjare? Ata janë, të cilët All-llahu i mallkoi dhe i bëri të shurdhër dhe të verbër” (Muhammed, 22-33)

“Kurse ata, të cilët e thejnë besën e All-llahut, edhe pasi e kanë dhënë seriozisht fjalën, dhe atë që u ka urdhëruar All-llahu të respek-to-het, e mënjanojnë dhe bëjnë trazira në tokë; ata i pret mallkimi dhe vendba-nimi më i keq!” (err-Rra’d,25)

“Zoti yt ka urdhëruar që të mos adhuroni tjetër përveç Atij dhe të silleni mirë me prindërit. Nëse njëri prej tyre, ose të dy, përjetojnë plegëri te ti, mos u thuaj “of!” e as mos u hidhëro, por t’u drejtosh me fjalë respekti të plotë. Shtrij përpara tyre krahët e përlulshmërisë dhe thuaj: “O Zoti im, ki mëshirë ndaj tyre, siç kanë pasur kujdes ata ndaj meje në vegjëli!” (el-Isra, 23-24)

218. Trans-me-tohet nga Ebu Bek-rette Nufej ibn el-Harith r.a. se i Dërguari i All-llahut s.a.v.s. ka thënë: “*A doni t’ju njoftoj për mëkatet më të mëdha?*” - tri herë - Ne i thamë: “Gjithsesi, o i Dërguari i All-llahut!” Tha: “*All-lla-hut nëse i përshkruhet shok (shirk) dhe mosdëgjimi i prindërve”*. Ishte (ulur) i mbështetur, pastaj u drejtua dhe tha: “*Veni re, edhe rrena, edhe dëshmia e rrejshme”*, dhe vazhdimisht e

përsëriti këtë saqë thamë: “Ah, sikur të heshtte!” (Muttefekun alejhi)

219. Trans-me-tohet nga Abdull-llah ibn Amr ibn el-'As r.a. se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: *“Mëkatet e mëdha janë: All-llahut nëse i përshkruhet shok (shirk); mosdëgjimi i prindërve; vrasja e njeriut dhe betimi i rrejshëm (kur të bëhet me qëllim dhe me vetëdije rrejshëm)”*. (Buhariu)

220. Trans-me-tohet nga Ebu Muhammed Xhubejr ibn Mut'im r.a. se i Dërguari i All-llahut s.a.v.s. ka thënë: *“Nuk do të hyjë në Xhennet ai që i ndërpret lidhjet”*. Sufjani në transmetimin e tij thotë: “Do të thotë lidhjet fa-miljare”. (Muttefekun alejhi)

221. Trans-me-tohet nga Ebu Isa el-Mugire ibn Shu'be r.a. se Pe-j-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: *“Vërtet All-llahu i Madhëruar ua ka nda-lu-ar (haram) mosdëgjuesh-mërinë ndaj nënave; moskryerjen e obli-gimit dhe kërkimin e asaj që nuk ju takon; dhe nëpërkëmbjen e vajzave (varrimi për së gjalli) dhe ua ka bërë të urretur (mekruh) tha-she-the-met (kur flitet gjithçka që dë-gjo-ni); pastaj pyetjet e shumta (për çka s'ka nevojë) dhe humbjen e pasurisë (harxhimin e tepërt në diçka të paparaparë fetarisht)”*. (Muttefekun alejhi)

Kësaj teme i përket edhe hadithi i theksuar në temën e kaluar (nr.142)

222. Trans-me-tohet nga Ibni Umeri r.a. se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: *“Ba-mirësi më e mirë është që njeriu të mbajë lidhje me dashamirin e ba-bait të vet”*.

Abdull-llah ibn Dinari nga Abdull-llah ibn Umeri r.a. thotë se një beduin e kishte ta-kuar atë në rrugë për në Mekke, të cilit Abdull-llah ibn Umeri i kishte dhënë selam dhe e kishte hipur në gomarin në të cilin vet ishte i hipur, pastaj ia kishte dhënë edhe shallin që e kishte në kokën e tij. Ibni Dinari thotë, atëherë ne i thamë atij: “All-llahu të dhashtë të mira, ata janë beduinë dhe kënaqen me pak”. Abdull-llah ibni Umeri atëherë tha: “Vërtet, babai i këtij ka qenë dashamir i Umer ibn el-Hattabit r.a., kurse unë e kam dëgjuar të Dërguarin e All-lla-hut s.a.v.s. duke thënë: *“Vër-tet, bamirësi më e mirë është që njeriu të mbajë lidhje me dashamirët e babait të vet”*”.

Një transmetim tjetër nga Ibni Dinari thotë: “Kur dilte Ibni Umeri në Mekke, i hipte gomarit të tij që e kishte - kur mërзитеj nga deveja - dhe me një shall e mbulonte dhe forconte kokën dhe duke qenë kështu hipur mbi gomar, kaloi aty-pari një beduin të cilit i tha: ”A nuk je ti i biri i filanit?” (Beduini) Tha: “Po, unë jam”. (Ibni Umeri) Pastaj ia dha gomarin dhe i tha: “Hipi këtij!” dhe ia dha edhe shallin duke i thënë: “Me këtë mbështille kokën”. Disa shokë të tij i thanë: “All-llahu të faltë, ia dhe këtij arabi gomarin mbi të cilin ishe hipur vet dhe shallin me të cilin pate mbështjellur kokën tënde?” (Ibni Umeri) Tha: “Vërtet, unë e kam dëgjuar të Dërguarin e All-llahut s.a.v.s. duke thënë: *“Vërtet, bamirësi më e mirë është që njeriu t'i mbajë lidhjet me dashamirët e babait të vet pas vdekjes së tij”*. Vërtet, babai i tij ka qenë shok i Umerit r. a”.. (Të gjitha transmetimet janë nga Muslimi)

223. Trans-me-tohet nga Enes ibn Maliku r.a. se ka thënë: “Dola në udhëtim bashkë me Xherir ibn Abdull-llah el-Bexhel-lij r.a. dhe filloi të më shërbejë. Unë i thashë: “Mos vepro kështu!” Kurse ai m'u përgjigj: “Vërtet, unë i kam parë ensarët, kështu vepronin me të Dërguarin e All-llahut s.a.v.s. dhe unë jam zotuar në vetvete që asnjërin prej tyre mos ta shoqëroj e të mos i shërbej”. (Muttefekun alejhi)

All-llahu i Madhëruar thotë:

“...All-llahu, me të vërtetë, dëshiron që nga ju - o fa-milja e Pej-gam-be-rit, - t'i lar-gojë mëkatet dhe t'ju pas-trojë plotësisht”. (el-Ahزاب, 33),

Dhe thotë:

“...E kush madhëron dis-pozitat e All-llahut, ajo është shenjë e zemrës fisnike”. (el-Haxh, 32)

224. Trans-me-tohet nga Jezid Hajjan se ka thënë: “U nisëm unë, Husajn ibn Sebre dhe Amr ibn Muslimi për te Zejd ibn Erkami r.a. dhe pasi u ulëm, i tha atij Husajni: “O Zejd, ti ke arritur shumë të mira; e ke parë të Dër-guarin e All-llahut s.a.v.s., i ke dëgjuar fjalët e tij, me të ke luftuar bashkë dhe je falur pas tij. Ti, vërtet o Zejd, ke përjetuar shumë të mira, andaj na thuaj diç nga ajo që ke dëgjuar nga i Dërguari i All-llahut s.a.v.s.?” Tha: “O djali i vëllait, pasha All-llahun, tashmë jam plakur, ka kaluar koha ime, diçka edhe kam harruar nga ajo që mbaja në mend nga i Dërguari i All-llahut s.a.v.s., andaj atë që ua them - pranojeni, kurse atë që nuk ua them mos më obligoni për të”, e pastaj tha: “Një ditë, u ngrit i Dërguari i All-llahut s.a.v.s. dhe na mbajti një fjalim te një ujë që qu-het “Humma” në mes të Mekkes dhe Medines. Aty ai e falënderoi dhe la-vdëroi All-llahun, pastaj këshilloi dhe tërhoqi vërejtje e pastaj tha: “O njerëz, kujdes, vërtet unë jam njeri, është afruar që të vjen i dërguari i Krijuesit tim dhe unë do t’i përgjigjem, andaj po ua lë dy gjëra madhështore: e para është Libri i All-llahut, në të cilin gjenden udhëzimi dhe drita, andaj merreni Librin e All-llahut dhe përmbajuni atij”. Nxiti dhe inku-rajoi për Librin e All-llahut e pastaj tha: “Dhe familja ime; ua përkujtoj (ua tërheq vërejtjen) All-llahun për familjen time, ua përkujtoj All-llahun për familjen time!” Atëherë Husajni i tha: “E kush janë familja e tij, o Zejd? A nuk janë gratë e tij prej familjes së tij?” (Zejdi) tha: “Gratë e tij janë prej familjes së tij, por edhe të gjithë ata që u është ndaluar marrja e sadakasë pas tij, janë të familjes së tij”. Tha: “E kush janë ata?” (Zejdi) Tha: “Ata janë familja e Aliut, familja e Akilit, familja e Xhaferit dhe familja e Abbasit”. Tha: “Të gjithë këtyre u është e ndaluar marrja e sadakas?” Tha: “Po”. (Muslimi)

Sipas një transmetimi tjetër ky hadith citohet kështu: “Kujdes, unë po ua lë dy gjëra madhështore: E para është Li-bri i All-llahut. Ai është lidhja (litar) e All-llahut, kush e pa-son atë është i përudhur, ndërsa kush e braktis, do të jetë në lajthitje”.

225. Trans-me-tohet nga Ibni Umeri r.a. e ky nga Ebu Bekër es-Siddiku r.a. se ka thënë: “Ku-jdesuni për Muhammedin s.a.v.s. nëpërmjet familjes së tij”. (Buhariu)

Fjala “kujdesuni” do të thotë: ruajeni, respektojeni, nderojeni. All-llahu e di më së miri!

All-llahu i Madhëruar thotë:

“...Thuaj: “A janë njëlloj ata që dinë dhe ata që nuk dinë? Mësim marrin vetëm të mençurit”. (ez-Zumer, 9)

226. Trans-me-tohet nga Mes’ud Ukbe ibn Amr el-Bedrij el-Ensarij r.a. se ka thënë: “I Dërguari i All-llahut s.a.v.s. na i prekte supet e krahëve tona (me duart e tij) gjatë namazit dhe na thoshte: “Barazo-huni - drejtohuni, mos jini të pa-barazuar (në saff), pastaj dhe zem-rat tuaja do të janë të padrejtuara. Le të më pasojnë (afrohen) mua të mençurit dhe më të aftit, pastaj ata që vijnë pas tyre, pastaj ata që vi-jnë pas tyre”. (Muslimi)

227. Trans-me-tohet nga Ibni Umeri r.a. se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: “Kam parë ëndërr se po e përdorja misvakun, kur më erdhën dy njerëz, njëri ishte më i vjetër se tjetri. Unë ia dhashë misvakun atij më të riut, kurse m’u tha: “Të vjetrit së pari”, atëherë ia dhashë atij më të vjetrit”. (Muslimi me sened, kurse Buhariu pa sened)

228. Trans-me-tohet nga Amr ibn Shuajb, nga babai i tij, kurse ai nga babai i vet r.a. se i Dërguari i All-

llahut s.a.v.s ka thënë: “Nuk është prej nesh ai që nuk është i mëshir-shëm ndaj të vegjëlve tanë dhe kush nuk ua di respektin e duhur të vjetërve tanë”. (Hadith sahih. Trans-me-tojnë Ebu Davudi dhe Tirmidhiu të cilët thonë se është hadith hasen sahih. Ndërkaq në transmetimin e Ebu Davudit thu-het: “të drejtën e të vjetërve tanë”).

229. Trans-me-tohet nga Mejmun ibn Ebi Shebib, All-llahu e mëshi-roftë, se Aisheja r.a. një lypësi që kaloi njëherë ia dha një copë bukë, kurse kur kaloi një tjetër, që ishte më i veshur dhe më i pashëm, i ofroi të ulet, e pastaj i dha të hajë. Kur e pyetën për këtë, ajo tha: “I Dërguari i All-llahut s.a.v.s. ka thënë: “Vlerësoni njerëzit sipas vlerave të tyre”. (Ebu Davudi, i cili thotë: megjithatë Mejmuni nuk e ka mbërritur Aishen)

Muslimi në fillim të Sahihut të tij e ka theksuar pa sened ku thotë: “Trans-me-tohet nga Ai-sheja r.a. që ka thënë: “Na ka urdhëruar i Dërguari i All-lla-hut s.a.v.s. që t’i vlerësojmë njerëzit sipas vlerave të tyre”. Kurse el-Hakim Ebu Abdull-llah në librin e tij “Ma’rifetu ulumi-l-hadith” (Njohja e shkencave të hadithit), e thek-son këtë hadith dhe thotë se është hadith sahih.

All-llahu i Madhëruar thotë:

“Dhe kur i tha Musa djalit të vet: “Do të shkoj derisa të arrij aty ku bashkohen dy dete, ose do të eci dhe vetëm do të eci. Dhe kur ata dy arritën deri në vendin ku ata dy duhej të bashkohen, e harruan peshkun e tyre, e ai u nis rrugës së vet nëpër det. Po kur u largua, (Musa) i tha djalit të vet: “Na jep të hamë mëngjesin, sepse nga kjo rrugë jona jemi lodhur. A e sheh? - i tha ky. Kur u ndalëm në atë breg, e unë e harrova peshkun, këtë s’e ka bërë tjetërkush përpos vetë djallit, që ta përmend atë. Ai patjetër do të jetë zhytur në det, për çudi! Tha: Kjo është ajo që na duhet, dhe u kthyen të dy rrugës prej nga kishin ardhur. Dhe e gjetën një njeri nga robërit tanë, të cilit i patëm dhënë mëshirë nga ana jonë dhe i mësuam atë që e dimë vetëm Ne. “A mund të të bëj shoqëri?” i tha Musa. “Por të ma mësosh tërë atë drejtësi që e ke mësuar ti”. (el-Kehf, 60-66)

Dhe ka thënë:

“Qëndro vendosmërisht në anën e atyre, të cilët i luten Zotit të vet në mëngjes dhe në mbrëmje me dëshirë që të meritojnë simpatinë e Tij.” (el-Kehf, 28)

230. Trans-me-tohet nga Ebu Hurejre r.a. se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: “Një njeri e vizitoi një vëlla të vetin në një fshat tjetër. All-llahu i Madhëruar ia cakton një engjëll për ta vëzhguar gjatë rrugës së tij dhe kur erdhi tek ai (engjëlli) i tha: “Ku po do?” Tha: “Te një vëlla imi në këtë fshat”. Tha: “A mos ke ti tek ai ndonjë levërdi e don ta fitosh atë prej tij?” Tha: “Jo, përpos që unë atë e dua për All-llahun!” (Engjëlli) Tha: “Unë jam i dër-guar nga All-llahu te ti për të njoftuar se All-llahu të do ty ashtu siç e do ti atë njeri”. (Muslimi)

231. Trans-me-tohet nga Ebu Hurejre r.a. se i Dërguari i All-lla-hut s.a.v.s. ka thënë: “Kush e vizi-ton një të sëmurë ose e viziton vëllain e tij për All-llah, do të thë-rras një thirrës (engjëll) se ti je i mirë dhe është e mirë ecja yte dhe po ashtu ke përgatitur një vend në Xhennet”. (Tir-midhiu thotë: hadith hasen)

232. Trans-me-tohet nga Ebu Musa el-Esh’arij r.a. se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: “Shembulli i ndejës me njerëz të mirë dhe nde-jës me njerëz të këqij është si-kurse shitorja e miskut (parfume-ria) dhe farkëtorja. Shitësi i miskut ose të jep (të eros) ose të shet, ose së paku prej tij kundërmon erë e këndshme. Kurse farkëtari ose t’i djeg teshat, ose prej tij do të vjen erë e pakëndshme (nga thëngji-lli)”. (Muttefekun alejhi)

233. Trans-me-tohet nga Ebu Hurejre r.a. se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: “*Femra martohet për katër gjëra: për pasurin e saj, prej-ardhjen e saj, bukurinë e saj dhe fenë e saj. An-daj, zgjidhe atë që është dhënë në fe që të të lumin duart*”. (Muttefekun alejhi)

234. Trans-me-tohet nga Ibni Ab-basi r.a. se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. i ka thënë Xhibrilit: “*Çka po të pengon ty që nuk po na viziton më shpesh?*” Pastaj u shpall ajeti: (Xhibrili tha) “*Dhe Ne, zbresim (në Tokë), vetëm me urdhrin e Zotit tënd. Atij i përket ajo që është para nesh, dhe që është pas nesh, dhe ajo që është në mes këtyre dyjave.*” (Merjem, 64) (Buhariu)

235. Trans-me-tohet nga Ebu Musa el-Esh’arij r.a. se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: “*Njeriu në botën e ardhshme do të jetë me atë që e ka dashur*”. (Muttefekun alejhi)

Në një transmetim tjetër thuhet: “I është thënë Pej-gam-be-rit s.a.v.s.: “Njeriu i do të vetët, por nuk mundet t’u bashkohet?” Tha: “*Njeriu është me atë që e do*”.

236. Trans-me-tohet nga Enesi r.a. se një beduin i tha të Dërguarit të All-llahut s.a.v.s.: “Kur është Kijameti?” I Dërguari i All-llahut s.a.v.s. tha: “*Çka ke përgatitur për të?*” Tha: “Dashurinë për All-llahun dhe të Dërguarin e Tij”. (Pej-gam-be-ri) Tha: “*Ti (do të) jesh me atë që e ka dashur*”. (Muttefekun alejhi)

Ky është citat i Muslimit, kurse sipas një transmetimi tjetër të Buhariut dhe Mus-limit: “Nuk kam përgatitur shumë agjërim, as namaz, as sadaka, por e dua All-llahun dhe të Dërguarin e Tij”.

237. Trans-me-tohet nga Ibni Mes’udi r.a. se ka thënë: “Erdhi një njeri tek i Dërguari i All-llahut s.a.v.s. dhe i tha: “O i Dërguari i All-llahut, çfarë thua për një njeri i cili i do të vetët, por nuk mund t’i arrijë ata?” I Dërguari i All-llahut s.a.v.s. tha: “*Njeriu do të jetë me atë që e ka dashur*”. (Muttefekun alejhi)

238. Trans-me-tohet nga Usejr ibn Amr e i thuhet Ibni Xhabir se ka thënë: “Umer ibn el-Hattabi r.a. kur i erdhën atij njësitë (luftarake) nga Jemeni i pyeti: “A është në mesin tuaj Uvejs ibn Amir?” De-risa erdhi te Uvejsi r.a. dhe i tha: “A je ti Uvejs ibn ‘Amir?” (Uvejsi) Tha: “Po!”. “A je nga (fisi) Muradi dhe nga (familja) Karani?” (Uvejsi) Tha: “Po”. (Umeri prapë vazhdoi) “A e ke pasur gërbulën e pastaj je shëruar prej saj përveç një vendi sa një dirhem?” Tha: “Po”. (Umeri) Tha: “A ke nënë?” Tha: “Po”. Tha (Umeri): “E kam dëgju-ar të Dërguarin e All-llahut s.a.v.s. duke thënë: “*Do t’ju vjen juve Uvejs ibn ‘Amiri me njësitë e Je-menit nga Muradi pastaj nga Karani, ai e ka patur sëmundjen e gërbulës dhe është shëruar, përveç nga vendi sa një dirhem. Ai e ka nënën ndaj së cilës është shumë bamirës, sikur ta luste ai All-llahun diç, do t’ia plotësojë, andaj nëse mundesh (lute) që ai të kërkojë falje (magfired) për ty, bëre!*” (Umeri i tha): “Kërko mag-fired për mua!” (Dhe Uvejsi) kërkoi falje për të. Pastaj Umeri i tha: “Ku po do?” Tha: “Në Kufe”. (Umeri) Tha: “A t’i shkruaj mëkëmbësit të atjeshëm?” (Uvejsi) Tha: “Unë do të jem me njerëz të parëndësishëm, këtë e kam qejf më tepër!”

Në vitin e adhshëm në Haxh vjen një njeri i dalluar nga Kufa i cili takohet me Umerin e ky e pyet për Uvejsin. Ai tha: “E kam lënë me një shtëpi të keqe me pak gjësende. (Umeri) Tha: “E kam dëgjuar të Dërguarin e All-llahut s.a.v.s. duke thënë: “*Do t’ju vjen Uvejs ibn ‘Amir me njësitë e Je-menit nga Muradi, nga Karani, që ka qenë i sëmurë nga gërbula e pastaj është shëruar përveç një vendi sa një dirhem. E ka një nënë ndaj së cilës sillet me shumë bamirësi. Nëse i lutet All-llahun diçka, ia pranon - andaj, nëse mundesh, kërko që të lutet ai për ty*”. (Ky njeri nga Kufa) Shkon te Uvejsi dhe i thotë: “Kërko falje për mua!” (Uvejsi) Tha: “Ti ke qenë më vonë në udhëtim të mirë, andaj ti lute për mua!” Pastaj i tha: “A e ke takuar Umerin?” Tha: “Po”. (Më në fund Uvejsi) iu lut (All-llahut) për faljen e atij. Pas kësaj

njerëzit filluan t'ia mësyen Uvejsit kurse ky u largua (me të shpejtë). (Mus-limi)

Në një transmetim tjetër të Muslimit thuhet: Nga Usejr ibn Xhabir r.a. trans-me-tohet se banorët e Kufes dërguan një delegacion për te Umeri r.a., në mesin e të cilëve ndodhej një njeri nga ata që e përbuzën Uvejsin. Umeri tha. “A ka këtu ndonjë nga Karani?” dhe vjen ai njeriu, ndërsa Umeri i tha: “Vërtet, i Dërguari i All-llahut s.a.v.s. ka thënë: “Vërtet, do t'ju vie një njeri nga Jemeni, do ta quajnë Uvejs, nuk ka lënë asgjë në Jemen përveç nënës së tij. E ka pasur sëmurdjen e gër-bulës, por kur i lutet All-lla-hut, Ky e shëroi përveç një vendi sa një dinar apo një dirhem, andaj kush ta takojë prej jush le ta lusë për t'i bërë lutje All-llahut për falje”.

Në një transmetim tjetër nga Umeri r.a. thuhet se ka thënë: “Unë vërtet e kam dëgjuar të Dërguarin e All-llahut s.a.v.s. duke thënë: “Vërtet tabiiu më i mirë është një njeri i quajtur Uvejs, që ka një nënë, ka qenë i sëmurë nga gërbula, andaj thuani të bëjë lutje për ju për magfired”.

All-llahu i Madhëruar thotë:

“Muhammedi është pe-j-gam-ber i All-llahut, kurse ata që janë me të janë të ashpër ndaj mosbesimtarëve, por të mëshirshëm ndërmjet veti; i sheh si përkulen dhe bien me fytyrë për toke (sexhde), duke dëshiruar mirësinë e All-llahut dhe kënaqësinë e Tij. Në fytyrë kanë shenjat, gjurmët nga të rënat me fytyrë për toke (sexhde). Ai është përshkrimi i tyre në Tevrat, kurse përshkrimi i tyre në Inxhil: ata janë si bima, kur lëshon filizin e vet e pastaj e forcon, trashet dhe e pjek frytin e vet, duke nxitur entuziazëm tek mbjellësit e për t'i zemëruar me të mosbesim-tarët. All-llahu u ka premtuar atyre, të cilët besojnë dhe bëjnë vepra të mira, falje dhe shpërblim të madh”. (el-Fet'h, 29),

Dhe thotë:

“Edhe ata, të cilët e kanë përgatitur shtëpinë dhe be-simin përpara atyre, i duan ata që kanë ardhur te këta.” (el-Hashr, 9)

239. Trans-me-tohet nga Ebu Hurejre r.a. se Pej-gam-be-ri s.av.s. ka thënë: “Shtatë persona (lloje njerëzish) All-llahu do t'i vendosë nën hijen (mbrojtjen) e Tij atë ditë kur nuk do të ketë tjetër përveç hijes së Tij. Ata janë: - Imami (udhëheqësi) i drejtë; - një i ri i cili është rritur në ibadet dhe res-pekt të All-llahut të Madhëruar; - një njeri, zemra e të cilit është e lidhur për xhamitë; - dy njerëz të cilët në emër të All-llahut duhen, janë sho-qëruar dhe të tillë kanë mbetur gjer në ndarje (vdekje); - një njeri të cilin e ka thirrë një grua auto-ritative dhe e bukur, kurse ai e re-fuzion duke i thënë se i frikësohet All-llahut; njeriu i cili ndan sadaka fshehurazi, ashtu që dora e majtë nuk e di çka jep e djathta; dhe njeriu që në vetmi e përmend All-llahun dhe i mbushen sytë me lot”. (Muttefekun alejhi)

240. Nga Ebu Hurejre r.a. trans-me-tohet se i Dërguari i All-llahut s.a.v.s ka thënë: “All-llahu i Madhëruar në Ditën e Gjykimit do të thotë: “Ku janë ata që janë dashur në emër të Madhërisë Sime? Sot do t'i vendos nën hijen Time, në ditën kur nuk do të ketë hije (mbrojtje) tjetër përveç hijes Sime”.

(Muslimi)

241. Trans-me-tohet nga Ebu Hurejre r.a. se i Dërguari i All-lla-hut s.a.v.s. ka thënë: “Nuk do të hyni në Xhennet derisa të besoni, dhe nuk do të besoni derisa të du-heni ndërmjet veti. A doni t'ju udhëzoj në diç për çka - nëse i përm-baheni do të duheni në mes veti? Atëherë jepni ndërmjet veti selam”. (Muslimi)

242. Trans-me-tohet nga Ebu Hurejre r.a. se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: “Një njeri e vizitoi vë-llain e vet në një fshat tjetër. All-llahu i Madhëruar ia cakton një engjëll për ta vëzhguar gjatë rrugës së tij dhe kur erdhi tek ai (engjëlli) i tha: “Ku po do?” Tha: “Te një vëlla imi në këtë fshat”. Tha: “A mos ke ti tek

ai ndonjë levërdi e don ta fitosh atë prej tij?! U tha: “Jo, përpos që unë atë e dua për All-llahun!” (Engjëlli) Tha: “Unë jam i dër-guar nga All-llahu te ti për të njoftuar se All-llahu të do ty ashtu siç e do ti atë njeri”. (Muslimi)

243. Trans-me-tohet nga Enesi r.a. që ka thënë se një njeri ishte te Pej-gam-be-ri s.a.v.s. kur kalon aty një njeri tjetër kurse (ky që ishte te Pej-gam-be-ri) tha: “O i Dërguari i All-llahut, unë vërtet e dua këtë njeri”. Pej-gam-be-ri s.a.v.s. tha: “A e ke informuar atë (se e do)?” Tha: “Jo”. (Pej-gam-be-ri) Tha: “Infor-moje”. (Ky) E takon dhe i thotë: “Unë të dua për hir të All-llahut”. (Ai) Tha: “All-llahu të dashtë, që të ka bërë të më duash për Të”. (Ebu Davudi me isnad sahih)

All-llahu i Madhëruar thotë:

“Thuaj, nëse e duani All-llahun, pasomëni, edhe juve All-llahu do t’ju dojë dhe do t’ua falë mëkatet. All-llahu fal dhe është mëshirëplotë”. (Ali Imran, 31)

“O besimtarë, kush prej jush i shmanget fesë së vet, All-llahu në vend të tyre do të sjell njerëz që i do Ai dhe që e duan Atë; të përulur ndaj besimtarëve dhe kryelartë ndaj mosbesim-tarëve; ata do të luftojnë në rrugë të All-llahut dhe nuk do t’i frikësohen kërcënimit të kurrfarë kërcënuesi. Ajo është mirësi e All-llahut, të cilën Ai ia jep kujt të dojë - dhe All-llahu ka dije shumë të gjerë”. (el-Maide, 54)

244. Trans-me-tohet nga Ebu Hurejre r.a. se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: “Kur All-llahu i Madhëruar e do robin (e vet) e thërret Xhibrilin: “Vërtet All-llahu i Madhëruar e do filanin, ndaj duaje edhe ti, dhe Xhibrili e do. Pastaj e shpall te banorët e qiellit: “Vërtet All-llahu e do filanin, ndaj duajeni edhe ju. Pastaj banorët e qiellit e duan dhe i sigurojnë pranim në Tokë”.

Kurse sipas një transmetimi të Muslimit: I Dërguari i All-llahut s.a.v.s. ka thënë: “All-llahu i Madhëruar nëse e do një rob, e fton Xhibrilin dhe i thotë: “Unë vërtet e dua fi-lanin, andaj duaje edhe ti, dhe Xhibrili e do. Pastaj do të thërrasë në qiell dhe do të thotë: “Vërtet, All-llahu e do filanin, ndaj duajeni edhe ju - dhe do ta duan banorët e qiellit dhe pastaj i sigurohet atij pranim në Tokë. Kurse nëse e urren një rob, e fton Xhibrilin dhe i thotë: “Unë, vërtet e urrej filanin, ndaj urreje edhe ti. Dhe Xhibrili e urren, pastaj thërret në banorët e qiellit: “Vërtet, All-llahu e urren fi-lanin, andaj urrejeni edhe ju. Pastaj atij i përgatitet urrejtje edhe në Tokë”.

All-llahu i Madhëruar thotë:

“Kurse ata, të cilët i ofen-dojnë besimtarët dhe besim-taret për diçka që nuk e meritojnë, ngarkohen vetë me shpifje dhe mëkat hap-tazi” (el-Ahzab, 58)

Dhe thotë:

“Prandaj bonjakun mos e nënçmo. Dhe lypësin mos e refuzo”. (ed-Duha, 9-10)

Sa u përket haditheve për këtë temë, ato janë shumë. Prej tyre është ha-dithi i transmetuar nga Ebu Hurejre r.a. në kaptinë paraprake që fillon me fjalët: “Kush i bën armiqësi një mikut tim, do t’i shpall luftë”. Hadithi tjetër (i kësaj teme) është ai që trans-me-tohet nga Sa’d ibn Ebi Vekkas r.a., i cili nga fundi thekson: “O Ebu Bekër, nëse ti i hidhëron ata, e ke hidhëruar Krijuesin tënd”.

245. Trans-me-tohet nga Xhundub ibn Abdull-llah r.a. se i Dërguari i All-llahut s.a.v.s. ka thënë: “Kush e fal namazin e sabahut, ai është nën mbrojtjen e All-llahut, andaj mos t’i kundërvihet askush kësaj (mbrojtjeje) me diçka, sepse kush i kundërvihet kësaj (mbrojtjes së All-llahut), do ta arrijë atë All-llahu, dhe pastaj do ta gjuajë me fytyrë në zjarr të Xhehennemit”. (Muslimi)

All-llahu i Madhëruar thotë:

“...Nëse pendohen, e kryejnë namazin dhe japin zekatin, atëherë lini të qetë.” (et-Tewbe, 5)

246. Trans-me-tohet nga Abdull-llah Tarik ibn Eshjem r.a. që ka thënë: “E kam dëgjuar të Dërguarin e All-llahut s.a.v.s. duke thënë: *“Kush thotë: LA ILAHE IL-LALL-LLAH (Nuk ka zot tjetër përveç All-llahut) dhe mo-hon hy-jninë e gjithçka që adhurohet, pos All-llahut - atij i sigurohet pasuria dhe gjaku i tij, kurse llogaria (e tij definitive) është tek All-llahu”*. (Muslimi)

247. Trans-me-tohet nga Ebu Ma’bed el-Mikdad ibn el-Esved r.a. që ka thënë: “I thashë të Dërguarit të All-llahut s.a.v.s.: “Çfarë mendon Ti nëse unë e takoj një njeri mosbesimtar (kafir), ne luftojmë mes veti dhe ai ma pret njërën dorë me shpatë, pastaj stre-hohet te një lis dhe thotë: “Iu dorëzova All-llahut (u bëra musli-man), a mund ta vras, o i Dërguar i All-llahut, pasi ta thotë këtë? (Pej-gam-be-ri) Tha: *“Mos e vrit!”* I thashë: “O i Dërguari i All-llahut, ai ma ka prerë (këput) njërën dorë, e pastaj e ka deklaruar atë!” (Pej-gam-be-ri) Tha: *“Mos e vrit atë, sepse nëse e vret, atëherë ai është në pozitën tënde para se ta vrasish dhe ti do të biesh në pozitën e tij para se ta thotë deklaratën të cilën e ka thënë”*. (Muttefekun alejhi)

248. Trans-me-tohet nga Usame ibn Zejd r.a. se ka thënë: “I Dërguari i All-llahut s.a.v.s na dërgoi në Hurek (lagje e fisit) të Xhuhe-jnes, e ne herët në mëngjes i ta-kuam në ujën e tyre. Unë dhe një njeri prej Ensarëve e kapëm njërën prej tyre, e pasi që e paaftësuam, ai tha: “LA ILAHE IL-LALL-LLAH” (Nuk ka zot tjetër përveç All-llahut), atëherë ensariu u përmbajt, kurse unë gjuajta me shigjetën time dhe e vrava. Kur u kthyem në Medine, Pej-gam-be-ri s.a.v.s. mësoi për këtë ngjarje dhe më tha: *“O Usame, a e vrave pasi që ka thënë: La ilahe il-lall-llah?”* I thashë: “O i Dërguari i All-llahut, ai këtë e ka thënë për t’u mbrojtur”. (Pej-gam-be-ri) Më tha: *“A e ke vrarë pasi që ka thënë: La ilahe il-lall-llah?”* Atëherë këtë fjalë e ka përsëritur aq shumë, sa që dëshirova të mos e kisha pranuar Islamin deri atë ditë”. (Muttefekun alejhi)

Kurse sipas një transmetimi: “Pastaj i Dërguari i All-llahut s.a.v.s. tha: *“A tha: La ilahe il-lall-llah, dhe ti e vrave?”* I thashë: “O i Dërguari i All-llahut, ai këtë e ka thënë nga frika prej armës”. Tha: *“A mos ia hape zemrën e tij që ta dije a e ka thënë apo jo?!”* Vazhdimisht këtë e përsëriti sa që dëshirova që Islamin ta kisha pranuar atë ditë”.

All-llahu i Madhëruar thotë:

“...Frikësomuni vetëm Mua!” (el-Bekare, 40)

“Njëmend, hakmarrja e Zotit tënd është shumë e fortë.” (el-Buruxh, 12)

“Ja, ashtu dënon Zoti yt kur dënon qytetet që kanë bërë mizori. Dënimi i tij është, njëmend, fort i dhembshëm. Në këtë ka, pa dyshim, argumente për atë që i frikësohet dënimit në botën tjetër; e ajo është ditë kur të gjithë njerëzit do të tubohen dhe ajo është ditë e dëshmuar. Dhe ne e shtyjmë vetëm deri në një kohë të caktuar. Kur të vijë ajo ditë asnjë nuk do të flasë pa lejen e tij. Prej atyre do të ketë të mjerë dhe fatlumë. Sa u përket të këqijve, ata do të jenë në zjarr, ku merret frymë rëndë”. (Hud. 102-106)

“All-llahu u bën vërejtje për pezmin e tij” (Ali Imran, 28)

“Atë ditë, kur njeriu ik nga vëllai i vet. Edhe nga nëna edhe nga babai i vet. Edhe nga shoqja e vet dhe djemtë e vet. Atë ditë secilit njeri do t’i mjaftojë çështja e vet”. (Abese, 34-37)

“O njerëz, frikësojuni Zotit tuaj! Me të vërtetë dridhja e fundit (e Ditës së Kijametit) është ngjarje e

madhe. Atë ditë kur shihni që secila femër me fëmijë për gjiri do ta lë atë, dhe secila shtatzënë do ta hedhë frytin e vet (dështojë) dhe do shohësh njerëz të dehur; e ata nuk janë të dehur, por dënimi i All-llahut është i tmerrshëm”. (el-Haxh, 1-2)

“Kurse ai që i është frikësuar forcës së Zotit të vet, do të ketë dy Xhennete”. (err-Rrahman, 46)

“Do t’i qasen njëri-tjetrit duke u pyetur. Dhe duke thënë: “Më herët kemi pasur kujdes në familjen tonë. E All-llahu na dhuroi mëshirë dhe na ruajti nga vuajtja në zjarr. Ne i jemi lutur edhe më parë, Ai është me të vërtetë bamirës dhe i mëshir-shëm”. (et-Tur, 25-28)

Për këtë temë ka shumë ajete të njohura. Qëllim yni ka qenë të japim shenjë në disa sosh, dhe e bëmë. Sa u përket haditheve, po ashtu janë shumë, por ne do t’i theksojmë vetëm disa sosh.

Suksesi është me ndihmën e All-llahut.

249. Trans-me-tohet nga Ibni Mes’udi r.a. se i Dërguari i All-llahut s.a.v.s. ka thënë: *“Në atë ditë (Ditën e Gjykimit) do të sillet Xhe-hennemi me shtatëdhjetë mijë frena, Në çdo fre do të ketë shtatëdhjetë mijë engjëj të cilët e tërhe-qin”.* (Muslimi)

250. Trans-me-tohet nga Ebu Dherri r.a. se i Dërguari i All-llahut s.a.v.s. ka thënë: *“Unë vërtet shoh atë që ju nuk e shihni. Qielli krikëllon dhe i takon (i ka hije) që të krikëllojë. Në të nuk ka vend në madhësi të katër gishtave e të mos ketë një engjëll me fytyrë në se-xhde për All-llahun e Madhëruar. Pasha All-llahun, sikur të dinit ju çka di unë, do të qeshnit pak e do të qanit shumë dhe as që do të dëfreheshit me gratë në shtrat, por do të ngjiteshit nëpër lartësira duke iu përkushtuar All-llahut të Madhëruar (me lutje të pandërprera)”. (Tirmidhiu thotë: hadith hasen)*

251. Trans-me-tohet nga Ebu Hurejre r.a. që ka thënë: *“I Dërguari i All-llahut s.a.v.s. e lexoi: “Atë ditë ajo (Toka) i tregon lajmet e veta”.* (ez-Zilzal,4), pastaj tha: *“A e dini cilat janë lajmet e saj?”* Thanë: *“All-llahu dhe i Dërguari i Tij e dinë më së miri”.* Tha: *“Lajmet e saj janë që të dëshmojë për secilin rob apo robëreshë se ç’kanë punuar në sipërfaqen e saj dhe do t’i thotë: ‘Ke punuar këtë dhe këtë (filan punën), në filan ditën!’ Ja, pra, këto janë lajmet e saj”.* (Tirmidhiu thotë: hadith hasen sahih)

252. Trans-me-tohet nga Aisheja r.a. se ka thënë: *E kam dëgjuar të Dërguarin e All-llahut s.a.v.s. duke thënë: “Në Ditën e Gjykimit njerëzit do të ringjallen të zbathur, të zhveshur dhe të pabërë sunnet”.* Unë i thashë: *“O i Dërguari i All-llahut, a meshkujt dhe femrat bashkë, të shikojnë në njëri-tjetrin?”* Tha: *“Oj Aishe, gjendja do të jetë shumë më e vështirë se sa t’i preokupojë një gjë e tillë”.* Sipas një transmetimi tjetër: *“Çështja do të jetë më e rëndësishme se sa të shikojnë njëri-tjetrin”.* (Mutte-fekun alejhi)

All-llahu i Madhëruar thotë:

“Thuaj: “O njerëzit e mi që keni bërë gabim ndaj ve-tes, mos e këputni shpresën te mëshira e All-llahut! All-llahu, me siguri do t’ua falë të gjitha mëkatet; Ai, njëmend, fal shumë dhe është i mëshirshëm”. (ez-Zumer, 53)

“...A dënojmë ne dikë tjetër përveç mosbesimtarit?” (Sebe’e, 17)

“...Neve na shpallet se dënimi pa dyshim do ta go-dasë atë që gënjen dhe shmanget (nga e vërteta)”, (Tâ Hâ, 48)

Dhe thotë:

“...Kurse mëshira ime ngërthen çdo send.” (el-A’raf, 156)

253. Trans-me-tohet nga Ebu Dherri r.a. se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: *“All-llahu i Madhëruar*

thotë: “Kush vjen me një vepër të mirë do të ketë shpërblim për të dhjetëfish e më tepër, kurse kush vjen me një vepër të keqe do të ketë dënim vetëm sa një vepër, ose do ta fal. Kush më afrohet për një pëllëmbë, Unë i afrohem për një kut; kush më afrohet një kut, Unë i afrohem atij një pash. Kurse kush më vjen duke ecur, Unë i shkoj atij duke vrapuar. Kush më takon Mua me mëkate sa madhësia e Tokës por nuk më shoqëron asgjë, do ta takoj Unë atë me po aq falje (magfired)”. (Trans-me-tom Mus-limi)

Kuptimi i hadithit: “Kush më afrohet Mua me dëgju-eshmëri ndaj Meje, Unë do t’i afrohem atij me mëshirën Time - dhe nëse ai e shton (dëgjueshmërinë) edhe Unë ia shtoj (mëshirën). Nëse ai më vjen duke ecur dhe nxiton në dëgjueshmëri, unë do t’i vijë duke vrapuar, do të thotë: do ta kaploj atë me mëshirë dhe nuk do ta bëj të nevojshëm që të ecën shumë për t’ia arri-tur qëllimit të tij”. All-llahu më së miri i di të gjitha.

254. Trans-me-tohet nga Xhabiri r.a. që ka thënë “Erdhi një beduin te Pej-gam-be-ri s.a.v.s. dhe tha: “O i Dërguari i All-llahut, cilat janë dy veprat obliguese (që tërheqin pas veti shpërblim apo dënim në botën tjetër)?” Pej-gam-be-ri s.a.v.s. tha: “*Kush vdes duke mos i shoqëruar All-llahut asgjë, do të hyjë në Xhennet. Dhe kush vdes duke i shoqëruar All-llahut diç, do të hyjë në Xhehennem*”. (Muslimi)

255. Trans-me-tohet nga Enesi r.a. se Pej-gam-be-ri s.a.v.s u nis (për rrugë), kurse Muadhi i kishte hipur (devesë - kalit) pas shpinës së Pej-gam-be-rit, e ai i tha: “*O Muadh!*” (Muadhi) Tha: “Si urdhëron, o i Dërguari i All-llahut (Lebbejke ve sa’dejke)!” (Pej-gam-be-ri) Tha: “*O Muadh!*” Tha: “Si urdhëron, o i Dërguari i All-llahut” - tri herë - (Pej-gam-be-ri) Tha: “*Nuk ka asnjë njeri (rob) i cili dëshmon që nuk ka zot tjetër përveç All-llahut dhe që Muhammedi është robi dhe i dër-guari i Tij me zemër të singërtë - e që të mos ia ketë ndaluar All-llahu atij Xhehennemin*”. (Muadhi) Tha: “O i Dërguari i All-llahut, a t’ua kumtoj këtë njerëzve që të gëzo-hen?” Tha: “*Atëherë, do t’i mbështeten*”. Muadhi këtë e kum-toi pak para vdekjes së tij, nga frika se do të bëjë mëkat për fshehjen e një diturie”. (Muttefekun alejhi)

256. Trans-me-tohet nga Ebu Hurejre ose Ebu Se’id el-Hudrij r.a. (dyshon transmetuesi se cili prej këtyre dyve saktësisht ka thënë, por një dyshim i tillë nuk dëmton kur është në pyetje sahabiu, meqë që të gjithë ata janë të drejtë-besnikë): “Pasi u zhvillua beteja në Tebuk, i kaploi njerëzit uria, andaj (erdhën te Pej-gam-be-ri dhe) thanë: “O i Dërguari i All-llahut, a na le-jon t’i therim devetë tona e të ushqehemi me to dhe të lyhemi (me yndyrën e tyre për shkak të vapës)? I Dërguari i All-llahut s.a.v.s. u tha: “*Bëjeni*”. Pastaj erdhi Umeri r.a. dhe tha: “O i Dër-guari i All-llahut, nëse e bën (le-jon) këtë, do të na pakësohen devetë (dhe do të dobësohemi), por bërju thirrje që ta grumbullojnë pjesën e mbetur të ushqimit, pastaj lute All-llahun që ta begatojë, ndoshta All-llahu do ta bëjë atë të begatshëm”. Atëherë i Dërguari i All-llahut s.a.v.s. tha: “*Ani, mirë*” pastaj kërkoi një qilim lëkure (për shtruarjen e ushqimit) të cilin e shtroi, pastaj kërkoi që t’ia sjellin ushqimet e tyre që u kanë mbetur. Kështu një njeri solli një grusht bukë misri, një tjetër solli një grusht hurma, kurse një tjetër grimca (të bukës) dhe kur të gjitha këto i tubuan në shtrojen e lëkurës, e gjithë kjo ishte sasi e vogël ushqimi. Atëherë i Dërguari i All-lla-hut s.a.v.s bëri një lutje (dua) për bereqet, e pastaj tha: “*Merrni ushqim në enët tuaja*”. Dhe (njerëzit) morën ushqim në enët e tyre ashtu që nuk lanë asnjë enë që gjendej në tenda pa e mbushur me ushqim. Hëngrën derisa u ngopën - dhe në fund prap mbeti ushqim. Atëherë i Dërguari i All-llahut s.a.v.s. tha: “*Dëshmoj se nuk ka hyjni tjetër përveç All-llahut dhe se unë jam i dërguar i All-llahut. Nuk e takon All-llahu asnjë rob që i vjen me këto dyja (me shehadet), duke mos pasur kurrfarë dyshimi, e të jetë i penguar nga Xhenneti*”. (Muslimi)

257. Trans-me-tohet nga ‘Itban ibn Malik r.a. i cili ishte pjesëma-rrës i Betejës së Bedrit që ka thënë: “E falsha popullin tim Beni Salim. Mua dhe ata na ndante një luginë, kur binin shira (të mëdha) mua më

bëhej vështirë të kaloj (deri) te xhamia e tyre, andaj erdha te i Dërguari i All-llahut s.a.v.s. dhe i thashë: “Më është dobësuar të pa-murit, kurse lugina e cila gjendet midis meje dhe popullit tim vër-shohet kur bien shira dhe më vështirësohet kalimi i saj, andaj do të dëshiroja që të vish e të falesh në një vend në shtëpinë time, të cilën unë do ta bëja faltore”. I Dërguari i All-llahut s.a.v.s. tha: “*Do ta bëj këtë*”. Të nesërmen më erdhi i Dërguari i All-llahut me Ebu Bekrin r.a., pasi që kaloi mjaftë dita. I Dërguari i All-llahut s.a.v.s. (para derës) kërkoi leje (për hyrje), unë i dhashë leje, e ai pasi hyri ende pa u ulur tha: “*Ku po do ti që të falem në shtëpinë tënde?*” Unë i tregova vendin ku dëshiroja të falet në të. I Dërguari s.a.v.s. - aty qëndroi në këmbë, mori tekbir, kurse ne pas tij u radhitëm (në saff), ku ai i fali dy rekate pastaj dha selam e edhe ne pas tij. Pastaj e mbajta në shtëpi për drekë të cilën ia përgatitëm atij (nga mielli i fërguar me dhjam). Kur dëgjuan të afërmit (vendësit, fqinjët) se i Dërguari i All-llahut s.a.v.s. ndodhet në shtëpinë time, u tubuan burrat, saqë u mbush shtëpia plot. Një njeri tha: “Ç’bëri Maliku, nuk po e shoh?” Një tjetër tha: “Ai është dy-fytyrësh, nuk e don All-llahun e as të Dërguarin e Tij!” I Dërguari i All-llahut tha: “*Mos thuaj ashtu, a nuk e sheh se ka thënë: La ilahe il-lall-llah- duke dëshiruar me të kënaqësinë e All-llahut?*” (Ai njeriu) Tha: “All-llahu dhe i Dërguari i Tij e dinë më së miri, mirëpo sa na përket neve, pasha All-llahun, ne nuk e shohim dashurinë e tij, as të folurit e tij përveç te munafikët!” Atëherë i Dërguari i All-llahut s.a.v.s. tha: “*Vërtet, All-llahu ia ka ndaluar zjarrit (Xhehennemit) atë që thotë: - La ilahe il-lall-llah - me të cilën dëshiron ta arrijë kënaqësinë e All-llahut*”. (Muttefekun alejhi)

258. Trans-me-tohet nga Ebu Hurejre r.a. që ka thënë: “E kam dëgjuar të Dërguarin e All-llahut s.a.v.s. duke thënë: “*All-llahu e ka ndarë (bërë) mëshirën njëqind pjesë. Nëntëdhjetë e nëntë i ka mbajtur për Vete, kurse (vetëm) një pjesë e ka lëshuar në Tokë. Nga ajo pjesë të gjitha krijesat mëshi-rohen mes veti, saqë edhe kafsha e ngre thundrën (këmbën) e saj nga i vogli i saj nga frika se mos e lën-don*”. Kurse sipas një transmetimi tjetër: “*Vërtet All-llahu i ka njëqind mëshira (rahmete), dhe vetëm një prej tyre e ka lëshuar në mes të xhinëve, njerëzve, kafshëve dhe insekteve. Dhe me atë një mëshirë në mes veti duhen dhe mëshirohen dhe me të egërsira e do të voglin e saj. Kurse nën-tëdhjetë e nëntë mëshirat e tjera All-llahu i ka lënë për mëshirë ndaj robërve të Tij në Ditën e Gjykimit*”. (Muttefekun alejhi)

Kurse Muslimi trans-me-ton nga Selman el-Farisiu r.a. se i Dërguari i All-llahut s.a.v.s. ka thënë: “*Vërtet All-llahu i Madhëruar ka njëqind mëshira; prej tyre një mëshirë është me të cilën mëshirohen krijesat mes veti, kurse nën-tëdhjetë e nëntë për Ditën e Gjykimit*”. Kurse në një trans-metim tjetër: “*Vërtet All-llahu i Madhëruar kur i ka krijuar qiejt dhe tokën, i ka krijuar edhe njëqind mëshira. Secila mëshirë mbulon mes qiellit dhe tokës. Vetëm një mëshirë e ka lëshuar në Tokë, me të cilën nëna e mëshiron fëmijën e saj, egërsirat dhe shpezët mëshirohen në mes veti, ndërsa në Ditën e Gjykimit do të plotësohet krejtësisht mëshira*”.

259. Trans-me-tohet nga Ebu Hurejre r.a. se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. duke rrëfyer nga Krijuesi i tij i Madhëruar ka thënë. “*Një rob bën një mëkat, dhe thotë: “O All-llahu im, ma fal mëkatin tim”, kurse All-llahu i Madhëruar do të thotë: “Robi im ka bërë një mëkat dhe e ka ditur se e ka Krijuesin i cili e fal mëkatin, por edhe dënon për mëkat*”. Pastaj kthehet dhe përsëri bën mëkat, e pastaj thotë: “*O Zot, ma fal mua mëkatin*”, kurse All-llahu xh.sh. thotë. “*Robi im bëri një mëkat, por e di se ka Krijuesin që fal mëkat, por edhe dënon për mëkat*”. Pastaj kthehet dhe përsëri bën mëkat, dhe prapë thotë: “*O Zot, ma fal mua mëkatin*”, kurse i Lartmadhërishmi thotë: “*Robi im bëri një mëkat, por e di se ka Krijuesin i cili fal mëkat, por edhe dënon për mëkat. Unë tashmë, e kam falur robin tim, le të veprojë ç’të dojtë!*” (Muttefekun alejhi)

260. Trans-me-tohet nga Ebu Hurejre r.a. se i Dërguari i All-llahu s.a.v.s. ka thënë: “*Pasha Atë, në dorë të të cilit gjendet shpirti im, sikur ju të mos bënit mëkat, do t’ju zhdunkte All-llahu dhe do të sillte një popull që bën mëkate, pastaj kërkon falje dhe All-llahu e Madhëruar i fal*”. (Muslimi)

261. Trans-me-tohet nga Ebu Ejjub Halid ibn Zejd r.a. që ka thënë: “E kam dëgjuar të Dërguarin e All-llahut s.a.v.s duke thënë: “*Sikur ju të mos bënit mëkate, All-llahu do të krijonte krijesa që do të gabojnë, e pastaj kërkojnë falje (bëjnë istigfar) dhe do të falen*”. (Muslimi)

262. Trans-me-tohet nga Muadh ibn Xhebeli r.a. që ka thënë: “Isha i hipur në gomar pas Pej-gam-be-rit s.a.v.s. kur më tha: “*O Muadh, a e di cila është e drejta e All-llahut ndaj robërve të tij, dhe çka është e drejta e robërve ndaj All-llahut?*” Thashë: “All-llahu dhe i Dërguari i tij e dinë më së miri”. Tha: “*Vërtet, e drejta e All-llahut ndaj robërve është që ata ta adhurojnë dhe mos t’i shoqërojnë asgjë, kurse e drejta e robërve ndaj All-llahut është që mos t’i dënojnë ata që nuk i shoqërojnë asgjë*”. Thashë: “O i Dërguari i All-llahut, a t’i përgëzoj njerëzit?” Tha: “*Mos i përgëzo e të mbështeten vetëm në të*”. (Muttefekun alejhi)

263. Trans-me-tohet nga el-Bera’ ibn ‘Azib r.a. se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: “*Muslimani kur të pyetet në varr, do të dëshmojë se nuk ka zot tjetër përveç All-llahut dhe se Muhammedi është i Dërguari i tij*”. Këtë e vërtetojnë fjalët e All-llahut: “*All-llahu do t’i for-cojë besimtarët me fjalë të forta edhe në këtë edhe në atë botë*.” (Ibrahim, 27) (Muttefekun alejhi)

264. Trans-me-tohet nga Enesi r.a. se i Dërguari i All-llahut s.a.v.s. ka thënë: “*Vërtet kur mosbesimtari e bën një bamirësi, ai për të do të shpërblehet me furnizim (kënaqësi) të kësaj bote, kurse besimtari, atij All-llahu ia deponon shpërblimet për Ahiret, kurse për këtë botë i jep furnizim sipas dëgjueshmërisë së tij*”. Në një transmetim tjetër thuhet: “*Vërtet All-llahu nuk e dëmton një besimtar për një bamirësi, i jep për të në këtë botë, por e shpërblen edhe në botën tjetër (Ahiret). Kurse mosbesimtari (kafiri) për bamirësinë e tij që e bën për All-llahun e Madhëruar shpërblehet me furnizim në këtë botë - ndaj kur të shkojë në botën tjetër nuk do të ketë asnjë bamirësi që të shpërblehet për të*”. (Muslimi)

265. Trans-me-tohet nga Xhabiri r.a. se i Dërguari i All-llahut s.a.v.s. ka thënë: “*Shembulli i pesë namazeve është si shembulli i një lumi që rrjedh shumë para derës së ndonjërit prej jush në të cilin pastrohet çdo ditë nga pese herë*”. (Muslimi)

266. Trans-me-tohet nga Ibni Mes’udi r.a. që ka thënë: “Ishim me të Dërguarin e All-llahut s.a.v.s. afër dyzet veta në një Kuba (shtëpi arabe e vogël, e rumbulla-kët nga tenda) kur tha: “*A jeni të kënaqur që të jeni një e katërta e xhennetlive?*” Thamë: “Po”. Tha: “*A jeni të kënaqur që të jeni një e treta e xhennetlive?*” Thamë: “Po”. Tha: “*Pasha Atë, në dorë të të cilit gjendet shpirti i Muhammedit, unë me siguri shpre-soj që ju do të jeni gjysma e xhen-netlive, ngase në Xhennet nuk do të hyjë kush përveç atij që është musliman. Ju sot, kundrejt idhu-jtarëve, jeni sikurse qimja e bardhë në lëkurën e mëzatit të zi, ose sikur qimja e zezë në lëkurën e mëzatit të kuq*”. (Muttefekun alejhi)

267. Trans-me-tohet nga Ebu Nexhih Amr ibn Abese es-Sulemij r.a. që ka thënë: “Unë kur isha në xhahilijet (periudha paraislame) konsideroja se njerëzit janë në la-jthitje dhe ata nuk janë në asgjë, dhe (sepse) ata i adhuronin idhujt. Kur dëgjova për një njeri në Mekke i cili kumton lajme i hipa devesë dhe shkova tek ai, kur ai njeri ishte i Dërguari i All-llahut s.a.v.s., që fshehej nga populli i vet (të cilët e ndiqnin dhe mundonin), andaj unë duke u fshehur hyra te ai në Mekke dhe i thashë: “*Kush je ti?*” Tha: “*Unë jam pej-gam-ber (nebijjun)*”. I thashë: “*E ç’është pej-gam-be-ri?*” Tha: “*Mua më ka dërguar All-*

llahu”. I thashë: “Me çka të ka dërguar?” Tha: “*Më ka dërguar që të predikoj mbajtjen e lidhjeve familjare, thyerjen e idhujve dhe të njësohet All-llahu pa i shoqëruar asgjë*”. Thashë: “Kush është me ty në këtë (rrugë)?” Tha: “*I liri dhe robi*”. Me të ishin atëherë Ebu Bekri dhe Bilali r.a. I thashë: “Unë, vërtet, do të pasoj ty”. Tha: “*Ti vërtet tash assesi nuk do të mundesh, a nuk po e sheh gjendjen time dhe të njerëzve (të mi)? Por, kthehu në shtëpi, dhe kur të dëgjosh se kam dalë pub-likisht, atëherë eja*”.

(Transme-tuesi vazhdon:) Tha: “Pastaj shkova në shtëpi, kurse i Dërguari i All-llahut s.a.v.s. erdhi në Medine, dhe unë duke qenë te fa-milja ime, fillova të pyes për la-jmet, i pyetja njerëzit që vinin nga Medina derisa erdhi një grup prej medinasve që u thashë: “Çfarë po bën ai njeriu që erdhi në Medine?” Thanë: “Njerëzit nxitojnë tek ai (nga të gjitha anët), kurse populli i tij dëshiroi ta likujdojë, por nuk ia arritën”. Pastaj unë shkova në Medine, hyra tek ai dhe i thashë: “O i Dërguari i All-llahut, a po më njeh?” Tha: “*Po, ti je ai që je ta-kuar me mua në Mekke*” (Trans-metuesi thotë:) I thashë: “O i Dërguari i All-llahut, më njofto nga ajo që të ka mësuar All-llahu, e që unë nuk e di, më thuaj diç për namazin?” Tha: “*Fale namazin e sabahut, pastaj prit mos fal namaz (nafile) derisa të lind dielli dhe të ngrihet lartë sa një shtizë. Kur lind dielli, lind në mes dy brirëve të djallit (dy yje kundrejt yllit Sqap - astr.) dhe atëherë atij (diellit) i bëjnë sexhde mosbesimtarët. Pastaj fal (një namaz) se vërtet ai namaz është publik dhe i arritshëm, derisa të bëhet hija e shtizës sa shtiza (kur të shkurtohet hija maksimalisht), atëherë ndërpreje namazin (ose: mos fal namaz), sepse atëherë merr flakë Xhehen-nemi, kur të zgjatet hija, atëherë falu, sepse vërtet ai namaz është publik dhe i arritshëm deri të falet ikindia, pastaj prap ndërpreje (të falurit namaz) derisa të perëndojë dielli sepse ai perëndon në mes dy brirëve të djallit (koha e djallit) dhe atëherë atij i bëjnë sexhde mosbesimtarët*”. (Transmetuesi më tutje vazhdon) I thashë (Pej-gam-be-rit): “O Pej-gam-ber i All-llahut, më fol mua për abdestin?” Tha: “*Cilido njeri prej jush që bën për-gatitje për abdest, pastaj e shpër-lan gojën dhe hundën deri në thellësi, atëherë i bien mëkatet e fytyrës, gojës dhe hundës së tij. Pastaj, kur ta lajë fytyrën e tij ashtu siç e ka urdhëruar All-llahu, atëherë i bien mëkatet e fytyrës nëpër mjekrën e tij bashkë me ujin. Pastaj i lanë duart deri mbi bë-rryla, atëherë i bien mëkatet e du-arve bashkë me ujin kah majet e gishtave. Pastaj kur e fërkon kokën (me dorë të lagur), atëherë i bien mëkatet e kokës bashkë me ujin nëpër maje të flokëve. Pastaj kur lanë këmbët deri te zogu i këmbës, atëherë i bien mëkatet e këmbëve bashkë me ujin kah majet e gish-tave. Pastaj, ai nëse edhe ngrihet dhe falet; i shpreh lavdi All-llahut të Madhëruar, e falënderon dhe lavdëron ashtu siç meriton, dhe e zbraz zemrën e tij për All-llahun - do të lirohet prej mëkateve të tij ashtu siç ka qenë kur e ka lindur nëna e tij*”.

Kur ia rrëfen Amr ibn Abese (transmetuesi) këtë hadith Ebu Umamës që ishte sahabij i të Dërguarit s.a.v.s. - Ebu Umame i tha: “O Amr ibn Abese, shiko ç’po flet në një vend që ta ka mundësuar ky njeri?” Atëherë Amri i tha: “O Ebu Umame, unë jam moshuar me vjet dhe eshtrat më janë dobësuar, edhe exheli më është afruar, dhe unë nuk kam nevojë të gënjej për All-llahun e Madhëruar e as për të Dërguarin e All-llahut s.a.v.s. Po ta kisha dëgjuar këtë prej të Dërguarit s.a.v.s. vetëm një herë, apo vetëm dy herë, apo vetëm tri herë (dhe numëroi deri në shtatë herë), nuk do ta flisja kurrë, por unë e kam dëgjuar atë edhe më tepër se aq”. (Muslimi)

All-llahu i Madhëruar duke la-jmëruar për robin e mirë thotë:

“...Kurse unë çështjen time ia lë All-llahut. All-llahu, me të vërtetë i sheh njerëzit, dhe All-llahu e ruajti nga të këqijat dhe kurthat e tyre.” (Gafir, 44-45)

268. Trans-me-tohet nga Xhabir ibn Abdull-llahu r.a. se ai e ka dëgjuar të Dërguarin e All-llahut s.a.v.s. - tri ditë para se të vdesë duke thënë: “*Le të mos e gjejë vdekja asnjërin prej jush, e të mos ketë për All-llahun e Madhëruar mendim të mirë (shpresë)*”. (Muslimi)

269. Trans-me-tohet nga Enesi r.a. se ka thënë: “E kam dëgjuar të Dërguarin e All-llahut s.a.v.s duke thënë: *“All-llahu i Madhëruar thotë: “O biri i Ademit, derisa të thirrësh në Mua, dhe të kërkosh ndihmë nga Unë, do të fal çka ke vepruar. O biri i Ademit, qofshin mëkatet tua deri te vranësirat e qiellit dhe nëse kërkon falje nga Unë, do të fal ty. O biri i Ademit, nëse tek Unë vjen me mëkatet më të mëdha gati sikur toka, pastaj më drejtohesh, duke mos më sho-qëruar asgjë, do të vijë unë ty me falje po aq të madhe”.* (Tirmidhiu thotë se është hadith hasen)

Dije se më së miri është për njeriun kur është në gjendje të shëndetit të mirë, që të jetë në frikë dhe në shpresë, dhe të jetë frika e tij e barabartë me shpresën. Kurse në gjendje të sëmundjes është e dëshirueshme që të anojë shpresa. Dispozitat e Sheriatit, tekstet e Kur’anit dhe të Sunnetit dhe të tj. - këtë e konfirmojnë në mënyrë të qartë.

All-llahu i Madhëruar thotë:

“...Kurthën e All-llahut e kanë të siguruar vetëm njerëzit e humbur”. (el-A’raf, 99)

“...Vetëm mosbesimtarët e humbin shpresën në mëshirën e All-llahut”. (Jusuf, 87)

“Atë ditë kur disa fytyra do të zbardhen e disa do të nxi-hen.” (Ali Imran, 106)

“...Zoti yt është me të vërtetë i shpejtë në dënim, por Ai është edhe shumë mëshirëplotë”. (el-A’raf, 167)

“Pa dyshim të mirët janë në Xhennet, kurse mëkatarët me siguri në Xhehennem”. (el-Infitar, 13-14)

“Sa për atë, veprat e të cilit çojnë peshë, Ai është i këna-qur në jetë. Kurse ai, veprat e të cilit vijnë të lehta në pesho-jë, Vendbanim do të kenë zjarrin”. (el-Karia, 6-9)

Ajete me këtë kuptim ka shumë. Aty bashkohet frika dhe shpresa në dy apo më shumë ajete të një-pas-njëshme, apo edhe brenda një ajeti. Ndërsa prej haditheve ja disa:

270. Nga Ebu Hurejre r.a. trans-me-tohet se i Dërguari i All-llahut s.a.v.s. ka thënë: *“Sikur ta dinte besimtari se çfarë dënimi po-se-don All-llahu, askush nuk do të shpresonte në Xhennetin e Tij, dhe sikur ta dinte mosbesimtari se me çfarë mëshire disponon All-llahu, nuk do ta humbte shpresën nga Xhenneti i Tij”.* (Muslimi)

271. Trans-me-tohet nga Ebu Se’id el-Hudrij r.a. se i Dërguari i All-llahut s.a.v.s. ka thënë: *“Kur të përgatitet xhenazja dhe njerëzit e vejnë në krahët e tyre, nëse është i mirë do të thotë: Ngutuni, ngutuni (sa më parë të më lëshoni në varr)! Por nëse (i vdekuri) është jo i mirë, do të thotë: - Mjeri unë (vaj për mua), ku po më çoni (më ktheni)! Atë zë e dëgjon çdokush përpos njeriut! E sikur ai ta dëgjonte do t’i binte të fikët”.* (Buhariu)

272. Trans-me-tohet nga Ibni Mes’udi r.a. se i Dërguari i All-llahut s.a.v.s. ka thënë: *“Secilit nga ju Xhenneti i është më afër se sa lidhësja e mbathëses së tij e po ashtu edhe Xhehennemi”.* (Bu-hariu)

All-llahu i Madhëruar thotë.

“Dhe duke qarë bëjnë se-xhde dhe ai leximi ua rrit re-spektin dhe frikën”. (el-Isra’, 109)

Dhe thotë:

“A këtij fjalimi i çuditëni? Dhe qesheni e nuk qani (në vend se të qani)”. (en-Nexhm, 59-60)

273. Trans-me-tohet nga Ibni Mes’udi r.a. se ka thënë: “Më ka thënë mua Pej-gam-be-ri s.a.v.s.: *“Më lexo Kur’an!”* I thashë: “O i Dërguari i All-llahut, të të lexoj ty, kurse ai ty po të shpallet? Tha: *“Unë*

dëshiroj ta dëgjoj prej tjetërkujt". Atëherë ia lexova atij suren en-Nisa, derisa erdha te ky ajet: **“Po ç’do të bëhet atëherë kur të sjellim dëshmitarë nga se-cili popull, e ty do të sjellim dëshmitarë kundër tyre?”** (en-Nisa, 41) Tha: *“Mjaft për tash”*. Kur u ktheva kah ai, (ia pushë) sytë që i rridhnin lot”. (Muttefekun alejhi)

274. Trans-me-tohet nga Ebu Hurejre r.a. se i Dërguari i All-lla-hut s.a.v.s. ka thënë: *“Shtatë per-sona (lloje njerëzish) All-llahu do t’i vendosë nën hijen (mbrojtjen) e Tij, atë Ditë, kur nuk do të ketë hije (mbrojtje) tjetër përveç saj: Ata janë: - Sunduesi i drejtë, - i riu që ëshë rritur në ibadet dhe dëgjueshmëri ndaj All-llahut, - njeriu, zemra e të cilit është e lidhur për xhamtë, - dy njerëz (shokë) të cilët në emër të All-llahut janë dashur, janë shoqëruar dhe të tillë janë ndarë (deri në vdekje), - njeriu, të cilin e thërret një grua autoritative dhe e bukur, kurse ky i përgjigjet se i frikësohet All-llahut; - njeriu i cili e ndanë sadakan fshehtë, ashtu që dora e majtë nuk di ç’bën (sa ndanë) e djathta, dhe - një njeri i cili e përkujton All-llahun në vetmi dhe i mbushen sytë me lot”*. (Mut-tefekun alejhi)

275. Trans-me-tohet nga Abdull-llah ibn esh-Shihijr r.a. se ka thënë: *“I erdha të Dërguarit të All-llahut s.a.v.s., kurse ai ishte duke u falur. Kurse në gjoksin e tij dëgjo-hej një ushtimë sikurse ushtima e kazanit (kur zien) nga të qarit”*. (Hadith sahih, trans-me-tojnë Ebu Davudi dhe Tirmidhiu)

All-llahu i Madhëruar thotë:

“Pa dyshim jeta në këtë botë i shëmbëllen ujit që ne e lëshojmë nga qielli me të cilin përzihen (ushqehen) bimët në tokë prej të cilave ushqehen njerëzit dhe kaf-shët. Ashtu që kur toka stoliset me petkun e vet dhe qëndiset, dhe kur banorët e saj mendojnë se ata janë zotëruesit e saj, vjen urdhri ynë, natën ose ditën, dhe ne ato i bëjmë si të korrura, si-kur të mos kishin qenë dje fare. Ja, ashtu ne në hollësi shkoqisim argumentet për popullin që mendon” (Ju-nus, 24)

“Sillja si shembull jetën e kësaj bote që është sikur uji që e lëshojmë ne nga qielli, me të cilin ushqehen bimët në tokë, e përsëri thahet e teret dhe e derdhnin erërat. E All-llahu ka mundësi për çdo send! Pasuria dhe djemtë janë stoli e jetës së kësaj bote, por veprat e mira të vazhdueshme janë më të mira si shpërblim nga Zoti yt dhe janë shpresa më e mirë”. (el-Kehf, 45-46)

“Ta dini se jeta në këtë botë është një lojë dhe zba-vitje edhe stoli edhe gara ndërmjet jush në shtimin e pasurisë dhe të fëmijëve, si shembulli i shiut pas të cilit bima rritet që i mahnit mos-besimtarët; ajo mugullon, por pastaj e sheh të zbehtë e më vonë bëhet e tharë. Ndërsa në atë botë ka dënim të rëndë, edhe falje e kënaqësi të All-llahut. Jeta në këtë botë është vetëm një zbavitje e rrejshme”. (el-Hadid, 20)

“Njerëzve u është zbuku-ruar dëshira për epshe dhe dashuri për gratë, djemtë, dhe kuajt e bukur, bagëtitë dhe të mbjellurat. Ajo është kënaqësi e jetës në këtë botë, por vendkthimi te All-llahu është më i mirë”, (‘Ali ‘Im-ran, 14)

“O njerëz! Premtimi i All-llahut është, pa dyshim, i vërtetë dhe kurrsesi mos t’ju mashtrojë jeta në këtë botë dhe le të mos ju gënjejë djalli në besimin tuaj në All-lla-hun”. (el-Fatir, 5)

“Ju preokupon shumimi i pasurisë. Derisa të shkoni në varre. Ani, do ta merrni vesh! Edhe një herë ani! Me siguri do ta dini! Po si jo! Sikur ta dinin, me siguri dhe me bindje”. (et-Tekathur, 1-5)

“Jeta në këtë botë s’është kurrëgjë tjetër përveç zbavitje dhe lojë, vetëm bota tjetër është jetë e vërtetë, sikur ta dinin!” (el-Ankebut, 64)

Ajetet për këtë temë janë të shumta dhe të njohura, ndërsa sa u përket haditheve, janë më shumë se sa që mund të përfshihen të gjitha, andaj do t’i theksojmë vetëm disa sosh:

276. Trans-me-tohet nga el-Mustevrid ibn Shedad r.a. se i Dërguari i All-llahut s.a.v.s. ka thënë: “*Kjo botë (dunjaja) ndaj botës tjetër (Ahiretit) është sikur kur njëri prej jush ta vendosë gishtin e tij në det, pastaj le të shikojë me çka i kthehet (nga uji i detit)*”. (Muslimi)

277. Trans-me-tohet nga Xhabiri r.a. se i Dërguari i All-llahut s.a.v.s. kaloi nëpër treg, kurse njerëzit ishin tubuar rreth tij. Pastaj kaloi pranë një cjapi të ngordhur me veshë të vegjël, e kapi për ve-shi dhe tha: “*Cili prej jush dëshi-ron ta marrë për një dirhem?*” I thanë: “Askush prej neve nuk jep për të asgjë, çka mund të bëjmë me të?” Pastaj tha: “*A doni të jetë juaji?*” Thanë: “Pasha All-llahun, edhe të ishte i gjallë ishte me të meta, me veshë të vegjël, e lëre më i ngordhur!” Atëherë tha: “*Pasha All-llahun, kjo botë vërtet për All-llahun është më e pavlefshme se sa ky (cjav) për ju*”. (Muslimi)

278. Trans-me-tohet nga Ebu Dherri r.a. se ka thënë: “Isha duke shkuar me Pej-gam-be-rin s.a.v.s. nëpër një tokë me gurë të zi në Medine derisa u drejtua nga Uhudi, atëherë më tha: “*O Ebu Dherr*”. I thashë: “Si urdhëron, o i Dërguari i All-llahut!” Tha: “*Nuk gëzohem të kem ar sa ky Uhudi e të kalojnë tek tri ditë, e nga ai të mbetet vetëm një dinar përpos nëse kam të paguaj borxh, ose që me të t’u flas robërve të All-llahut (njerëzve) kështu, kështu dhe kështu të jetë nga e djathta, nga e majta dhe nga prapa*”. Pastaj eci (Pej-gam-be-ri) dhe më tha: “*Vërtet, ata që kanë shumë, në Ditën e Gjy-kimit do të kenë pak, përveç nëse thonë (veprojnë) me pasurinë kështu, kështu dhe kështu është edhe nga e djathta, nga e majta dhe nga prapa, por të këtyllët janë pak*”. Pastaj më tha: “*Qëndro në atë vend, mos lëviz askund derisa të kthehem!*” Pastaj u nis nëpër errësirë të natës derisa nuk dukej, atëherë dëgjova një zë të lartë, unë u frikësova se mos e sulmoi dikush Pej-gam-be-rin s.a.v.s. dhe dëshiroja t’i shkoj, mirëpo m’u kujtua fjala e tij “*mos lëviz askund derisa të kthehem*” andaj nuk lëviza derisa më erdhi, atëherë i thashë: “Unë dëgjova një zë, nga i cili u frikësova.”.. dhe ia shpjegoj...ndërsa ai më tha: “*A e ke dëgjuar?*” I thashë: “Po”. Tha: “*Ai ishte Xhibrili, më erdhi dhe më tha: “Kush vdes prej ummetit tënd duke mos i shoqëruar All-llahut asgjë, do të hyjë në Xhennet*”. I thashë: *A edhe nëse ka bërë pros-titucion (zina) dhe nëse ka vjedhë? Tha: “A edhe nëse ka bërë prosti-tucion dhe nëse ka vjedhë*”. (Mut-tefekun alejhi, ky citat është i Buhariut)

279. Trans-me-tohet nga Ebu Hurejre r.a. se i Dërguari i All-lla-hut s.a.v.s. ka thënë: “*Sikur të kisha ar sa është Uhudi, do të gëzohesha sikur të mos kalojnë tri ditë e te unë të mos mbetet asgjë, përveç diç për ta paguar borxhin*”. (Muttefekun alejhi)

280. Trans-me-tohet nga Ebu Hurejre r.a. se ka thënë: “Vërtet, unë i kam parë shtatëdhjetë sofistë (të varfërit që nuk kanë pasur shtëpia, andaj kanë banuar në sofa të xhamisë gjatë kohës së Alejhis-selamit) asnjëri prej tyre nuk kishte gunë (mbulesë të gjatë të trupit), por vetëm ndërresë (çarçaf për mbulimin prej mesit e teposhtë) ose vetëm këmishë të thjeshtë të lidhur për qafë. Ato disave iu arri-nin deri nën gjunj, kurse disave deri në zog të këmbëve, të cilat e mbanin me dorë nga frika se mos u shihen vendet e turpshme (avreti)”. (Buhariu)

281. Trans-me-tohet nga en-Nu’man ibn Beshir r.a. se ka thënë: “Umer ibn el-Hattabi r.a. foli për fitimin e njerëzve nga të mirat në këtë botë dhe tha: “Vërtet e kam parë të Dërguarin e All-llahut s.a.v.s. gjatë tërë ditës (me bark) të përkulur (nga uria) nuk kishte as hurma të këqija, që ta mbushte barkun e tij”. (Muslimi)

282. Trans-me-tohet nga Aisheja r.a. se ka thënë: “Ndërroi jetë i Dërguari i All-llahut s.a.v.s., kurse në

shtëpinë (dhomën) time nuk kishte asgjë që mund të hante ai që ka mëlqi (qoftë njeri, kafshë etj.) përveç pak elb në raftin tim, e mora dhe hëngra prej tij mjaftë gjatë, pastaj e mata dhe ai u harxhua”. (Muttefekun alejhi)

283. Trans-me-tohet nga Abdull-llah ibn Mes’udi r.a. se i Dërguari i All-llahut s.a.v.s. ka thënë: “*Mos u merrni (shumë) me pasuri të palujtshme e të lakmoni në këtë botë*”. (Tir-midhiu thotë se është hadith hasen)

284. Trans-me-tohet nga Ka’b ibn Malik r.a. se i Dërguari i All-llahut s.a.v.s. ka thënë: “*Dy ujë të uritur të cilët bien ndër dele nuk bëjnë më tepër dëm se sa lakmia e njeriut për pasuri dhe karrierë (autoritet) që i bën fesë së tij*”. (Tirmidhiu thotë: hadith hasen sahih)

285. Trans-me-tohet nga Ibni Ab-basi dhe ‘Imran ibn el-Husajn r.a. se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: “*Kam shikuar në Xhennet dhe kam parë se shumica e xhennetlinjve janë të varfërit (e kësaj bote), dhe kam shikuar në Xhehennem dhe kam parë se shumica e tyre janë gra*”. (Muttefekun alejhi, nga transmetimi i Ibni Abbasit, po ashtu e trans-me-ton Buhariu nga trans-metimi i Imran ibn el-Husajn)

All-llahu i Madhëruar thotë:

“Por pas atyre mbetën pasardhës të këqij, që e lanë namazin dhe u dhanë pas epsheve. Ata, mbase do të pësojnë. Përveç atyre që janë penduar dhe kanë besuar edhe kanë bërë vepra të mira. Atyre nuk do t’u bëhet kurrfarë e padrejte.” (Mer-jem, 59-60)

“Dhe doli para popullit të vet me stolitë e tij, e ata që adhuronin jetën e kësaj bote, thoshin: Eh sikur edhe ne të kishim atë që iu dha Karunit! Ai është, njëmend, fatlum. Të mjerët ju - thoshin të diturit. Për atë që beson dhe bën vepra të mira, më i mirë është shpërblimi i All-llahut.” (el-Kasas, 79-80)

“Pastaj atë ditë do të pye-te-ni patjetër për kënaqësitë”. (et-Tekathur, 8)

“Kush e dëshiron këtë botë Ne kujt të duam i japim shpejt çka të dëshirojë, por pastaj i përgatisim Xhehen-nemin në të cilin do të digjet i turpëruar dhe i përrulur”. (el-Isra, 18)

Ajetet për këtë temë janë të shumta dhe të njohura. Kurse hadithet si vijon:

286. Trans-me-tohet nga Ebu Se’id el-Makburij, nga Ebu Hure-jre r.a. se ky kaloi (njëherë) pranë disa njerëzve që e kishin përpara një dele të pjekur dhe e thirrën, por ai refuzoi që të hajë duke thënë: “I Dërguari i All-llahut s.a.v.s. ka shkuar nga kjo botë, e nuk është ngopur me bukë të el-bit”. (Buhariu)

287. Trans-me-tohet nga Enesi r.a. se ka thënë: “Pej-gam-be-ri s.a.v.s. deri kur ka vdekur nuk ka ngrënë asnjëherë në tavolinë, as nuk ka ngrënë bukë të situ”. (Buhariu)

Në një transmetim tjetër të tij thuhet: “E as që ka parë (para vetes) ndonjëherë dele të pjekur (me lëkurë) pasi që është përvëlur”.

288. Trans-me-tohet nga Ebu Hurejre r.a. se ka thënë: “I Dërguari i All-llahut s.a.v.s. doli një ditë, apo një natë, kur edhe Ebu Bekri dhe Umeri r.a. kishin dalë. Atëherë (Pej-gam-be-ri) tha: “Ç’ju ka shtyer të dilni nga shtëpitë tuaja në këtë kohë?” Thanë: “Uria, o i Dërguari i All-llahut!” Tha: “Edhe mua, pasha atë në dorë të të cilit është shpirti im, më ka nxjerrë (prej shtëpisë) ajo që ju ka nxjerrë juve - çohuni!” Pastaj u ngritën me të dhe erdhën te një njeri prej En-sarëve, mirëpo ai nuk ishte në shtëpi. Kur e pa (Pej-gam-be-rin) gruaja (e atij njeriu) tha: “Mirë se vini, urdhëroni!” I Dërguari i All-llahut s.a.v.s. i tha: “Ku është filani (për të zotin e shtëpisë)?” Tha: “Ka shkuar të na kërkojë ujë për pije”. Në atë çast erdhi

ensariu, shikoi të Dërguarin e All-llahut s.a.v.s. dhe dy shokët e tij, pastaj tha: “Falënderimi i qoftë All-llahut, sot askush nuk ka mysafirë më të ndershëm se unë!” Pastaj shikoi. Më pas erdhi me një kalavesh hurme në të cilën kishte hurma të njoma, të terura dhe të lëngëta (por të pjekura) dhe ju tha: “Urdhëroni, hani! Pastaj e mori briskun, kurse i Dërguari i All-lla-hut s.a.v.s. i tha: “*Kujdes, mos e merr (mos e prej) atë që milet dhe jep qumësht!*” Pastaj (ensariu) preu mish deleje nga i cili hëngrën, edhe nga kalaveshi me hurma të llojlojshme dhe pinë ujë.

Pasi që hëngrën dhe pinë, i Dërguari i i All-llahut s.a.v.s. i tha Ebu Bekrit dhe Umerit r.a.: “*Pasha Atë në dorë të të cilit është shpirti im, në Ditën e Gjykimit do të pyeteni për këtë begati. Nga shtëpia ju ka nxjerrë uria, pastaj nuk jeni kthyer derisa ju ka arritur kjo begati*”. (Muslimi) (Pyetja në Ditën e Gjykimit ka të bëjë me llojet e begative, e jo për qor-tim. All-llahu e di më së miri. Në transmetimin e Tirmidhiut theksohet se ky ensarij tek i cili erdhën quhej Ebu-l-He-jthem et-Tejhan).

289. Trans-me-tohet nga Ebu Musa el-Esh’arij r.a. se ka thënë: “Aisheja r.a. i nxori e na i tregoi dy ndërresa - këmishën dhe mbulesën (e pjesës së poshtme të trupit), të cilat ishin shumë të vrazhda e të trasha dhe tha: “Në këto dyja i Dërguari i All-llahut s.a.v.s. ka ndërruar jetë”. (Mutte-fekun alejhi)

290. Trans-me-tohet nga Sa’d ibn Ebi Vekkas r.a. se ka thënë: “Unë jam i pari i arabëve që kam gjuajtur shtizën në rrugë të All-llahut. Kemi qenë në betejë me të Dërguarin e All-llahut s.a.v.s. dhe nuk kemi pasur tjetër ushqim pos fletëve të hublës dhe semurës (dy lloje drush të shkretëtirës) saqë ndonjëri prej nesh dilte jashtë (kur e kryente nevojën) sikurse që i hanë delet e i cili nuk përzihej (nga thatësia)”. (Muttefekun alejhi)

291. Trans-me-tohet nga Ebu Hurejre r.a. se i Dërguari i All-lla-hut s.a.v.s. ka thënë: “*O All-llahu im, bëje Ti furnizim të familjes së Muhammedit bukën e thatë*”. (Mut-tefekun alejhi)

292. Trans-me-tohet nga Aisheja r.a. se ka thënë: “Ndërroi jetë i Dërguari i All-llahut s.a.v.s., kurse mburoja e tij ishte e depozituar te një çifut për 30 sa'a elb”. (Sa’: masë peshë e njohur, 3,332 kg). (Muttefekun alejhi)

293. Trans-me-tohet nga Ebu Hurejre r.a. se ka thënë: “Vërtet i kam parë shtatëdhjetë sofistë (të varfër të cilët nuk kanë pasur shtëpia andaj kanë banuar në sofa të xhamisë gjatë kohës së Pej-gam-be-rit), asnjëri prej tyre nuk kishte gunë (mantel) por vetëm ndërresë (çarçaf për mbulimin prej mesit e teposhtë) ose vetëm këmishë të thjeshtë të lidhur për qafe. Ato dis-ave ju arrinin deri nën gjunj, kurse disave deri në zog të këmbëve, të cilat i mbanin me dorë nga frika se mos u shihen vendet e turpshme (avreti)”. (Buhariu)

294. Trans-me-tohet nga Aisheja r.a. se ka thënë: “Shtrati i të Dërguarit s.a.v.s. ka qenë prej lëkurës i mbushur me palmë”. (Buhariu)

295. Trans-me-tohet nga Ebu Um-ame r.a. se i Dërguari i All-llahut s.a.v.s. ka thënë: “*O biri i Ademit, ti nëse e shpenzon tepricën (e pasurisë) më mirë është për ty, kurse nëse e mban është më keq për ty. Askush nuk të qorton nëse jeton në mënyrë modeste. Dhe fillo (me rastin e shpenzimit) prej atyre që janë të varur prej teje*”. (Tirmidhiu thotë: hadith hasen sahih)

296. Trans-me-tohet nga Ube-jdullah ibn Mihsan el-Ensarij el-Hatmij r.a. se i Dërguari i All-lla-hut s.a.v.s. ka thënë: “*Kush gdhi-het prej jush i sigurt në shpirtin e tij, familjen e tij, i shëndoshë në trupin e tij dhe ka ushqim për një ditë, është sikur t’i është dhënë krejt bota*”. (Tirmidhiu thotë: hadith hasen)

297. Trans-me-tohet nga Abdull-llah ibn Amr ibn el-'As r.a. se i Dërguari i All-llahut s.a.v.s. ka thënë: *“Ka shpëtuar ai që është bërë musliman, ka furnizim (vetëm) aq sa i nevojitet dhe e ka bërë All-llahu të kënaqur me atë që i ka dhënë”*. (Muslimi)

298. Trans-me-tohet nga Ebu Muhammed Fedalete ibn Ubejd el-Ensarij r.a. se e ka dëgjuar të Dërguarin e All-llahut s.a.v.s duke thënë: *“I lumi ai që është udhëzuar në Islam, jetesën e ka të mjaftueshme dhe është i kënaqur (me atë që ka)”*. (Tirmidhiu thotë: hadith hasen sahih)

299. Trans-me-tohet nga Ibni Ab-basi r.a. se ka thënë: *“I Dërguari i All-llahut s.a.v.s. rregullisht i ka kaluar netët i uritur (pa ngrënë), edhe familja e tij nuk kanë pasur darkë, kurse buka e tyre më së shumti ka qenë prej elbit”*. (Tirmidhiu thotë: hadith hasen sa-hih)

All-llahu i Madhëruar thotë:

“Në tokë nuk ka asnjë qenie të gjallë e të mos e ketë ushqimin te All-llahu”. (Hud, 6)

“Të varfërit që janë të an-gazhuar në rrugë të All-llahut dhe nuk mund të punojnë tokën, i painformuari i konsideron këta si të pasur, për shkak të modestisë së tyre (varfanjakëve). Do t'i njohësh sipas pamjes së tyre, ata nuk u mërziën njerëzve duke lypur.” (el-Bekare, 273)

“Edhe ata, të cilët kur shpenzojnë nuk shpërder-dhin e as nuk janë tepër dorështrënguar; por, në këtë mbajnë mesataren”. (el-Furkan, 67)

“Kurse exhinët dhe njerëzit nuk i kam krijuar për tjetër vetëm se të më adhurojnë. Nuk kërkoj prej tyre furnizim as që dëshiroj të më ushqejnë”. (edh-Dharijat, 56-57)

Ndërsa sa u përket haditheve, shumica e tyre u theksuan në dy kaptinat paraprake, kurse prej të patheksuarave ja disa:

300. Trans-me-tohet nga Ebu Hurejre r.a. se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: *“Nuk është pasuri malli i shumtë, por pasuri është pasuria e shpirtit”*. (Mutte-fekun alejhi)

301. Trans-me-tohet nga Hakim ibn Hizam r.a. se ka thënë: *“Kërk-ova nga i Dërguari i All-llahut s.a.v.s. dhe ai më dha. Pastaj prap i kërkova dhe ai prap më dha. Dhe përsëri i kërkova, dhe ai përsëri më dha. Pastaj më tha: “O Hakim, vërtet kjo pasuri është e këndshme (për sy) dhe e ëmbël (për zemër), andaj kush e merr me bujari do të begatohet, kurse kush e mban me kryelartësi nuk do të begatohet. I atilli do të jetë si ai që han e nuk ngihet. Dhe dora e epërme është më e mirë se dora e poshtme”*. Hakimi thotë: *“Pastaj i thashë: Pa-sha Atë që të ka dërguar me të Vërtetën, unë prej askujt pas teje nuk do të pranoj asgjë deri të nda-hem prej kësaj bote”*. Njëherë Ebu Bekri r.a. e ftoi Hakimin për t'ia dhënë ndonjë dhuratë, por ky refu-zoi të pranojë gjë prej tij. Pastaj, po ashtu, edhe Umeri r.a. e ftoi t'ia japë por ky e refuzon. Pastaj (Umeri) tha: *“O muslimanë, bëhuni dëshmitarë për Hakimin se po ia ofroj të drejtën (pjesën) e tij që ia ka caktuar All-llahu në këtë plaçkë (luftë) dhe se ai (Hakimi) po e refuzon”*. Hakimi prej asnjë njeriu nuk ka pranuar asgjë pas Pej-gam-be-rit s.a.v.s. derisa vdiq”. (Muttefekun alejhi)

302. Trans-me-tohet nga Amr ibn Taglib r.a. se i Dërguari i All-llahut s.a.v.s. solli një pasuri apo ro-bër (luftë) dhe i ndau. Disa njerëzve u dha kurse disave jo, an-daj i shkoi lajmi se ata që nuk u dha u hidhëruan dhe e qortuan. (Pej-gam-be-ri u ngrit dhe pasi) E falënderoi dhe e lavdëroi All-llahu, e tha. *“Pasha All-llahun, unë i kam dhënë ndonjë njeriu kurse ndonjë e kam lënë. Atë që e kam lënë, e dua më shumë se atë të cilit i kam dhënë. Unë vërtet u kam dhënë disave, sepse kam parë në zemrat e tyre mosdurim, mospajtim dhe shqetësim kurse i kam lënë disa njerëz që All-llahu ua ka bërë zemrat të pasura”*

dhe të hajrit. Prej këtyre është Amr ibn Taglib”. Amr ibn Taglibi ka thënë: “Pasha All-llahun, më tepër e kam dashur atë fjalë të të Dërguarit s.a.v.s. se sa pasurinë më të çmueshme”. (Buhariu)

All-llahu i Madhëruar thotë:

“Dhe kur të kryhet namazi atëherë shpërndahuni nëpër tokë dhe kërkoni mirësinë e All-llahut.” (el-Xhum’a, 10)

303. Trans-me-tohet nga Ebu Hurejre r.a. se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: “*Davudi alejhis-selam nuk është ushqyer përveç nga puna (fitimi) me dorë të vet*”. (Buhariu)

All-llahu i Madhëruar thotë:

“...Çkado që ju të jepni (dhuroni) Ai atë e kompen-son.” (Sebe’, 39)

“...Çkado që shpenzoni nga mirësia, e keni për vete dhe çkado që t’u jepni të tjerëve le të jetë vetëm për hir të All-llahut dhe ajo që e shpenzoni për të mirë, do t’ju kompensohet dhe nuk do të jeni të dëmtuar”. (el-Bekare, 272)

“...Dhe çkado që jepni për të mirë, All-llahu me siguri e di”. (el-Bekare 273)

304. Trans-me-tohet nga Abdull-llah ibn Amr ibn el-As r.a. se një njeri e pyeti të Dërguarin e All-llahut s.a.v.s.: “Cili Islam është më i mirë? Tha: “*Ta ushqesh tjetrin dhe t’i japësh selam të njohurit e të panjohurit*”. (Muttefekun alejhi)

305. Trans-me-tohet nga Abdull-llah ibn Amr ibn el-’As r.a. (po ashtu) se i Dërguari i All-llahut s.a.v.s. ka thënë: “*Ekzistojnë dyzet (40) mirësi; më e larta është t’i jepet dikujt dhia (që të shërbehet me qumështin e saj e pastaj t’ia kthejë). Kushdo që e bënë një prej këtyre mirësive, duke shpresuar shpërblim dhe me besim në të premtuarën (e All-llahut), All-llahu i Madhëruar për të do ta dërgojë në Xhennet*”. (Buhariu)

306. Trans-me-tohet nga Ebu Um-ame Sudejj ibn ‘Axhlan r.a. se i Dërguari i All-llahut s.a.v.s. ka thënë: “*O biri i Ademit, ti nëse e shpenzon tepricën, më mirë është për ty, kurse nëse e mban është më keq për ty. Askush nuk të qorton nëse jeton në mënyrë modeste. Dhe fillo (me rastin e shpenzimit) prej atyre që janë të varur prej teje. Dora e epërme është më e mirë se dora e poshtme*”. (Muslimi)

307. Trans-me-tohet nga Umeri r.a. se ka thënë: “E ndau i Dërguari i All-llahut s.a.v.s. një ditë një pasuri, e unë i thashë: “O i Dërguari i All-llahut, të tjerët veç këtyre kanë pasur më shumë të drejtë në të!” Tha: “*Këta më kanë vënë në pozitë që të zgjedh; o të kërkojnë tepër e t’u japë, o të më cilësojnë si koprrac, (u dhashë më tepër) e unë nuk jam koprrac*”. (Muslimi)

308. Trans-me-tohet nga Esma, bija e Ebu Bekër es-Siddikut r.a. se ka thënë: “Më ka thënë i Dërguari i All-llahut s.a.v.s.: “*Mos u bëj dorëmbledhur e të bëhet dorëmbledhur (All-llahu) ndaj teje*”. Në një transmetim tjetër: “*Shpenzo apo bëj mirë apo flijo por mos njehso (të mirat që i bënë) e të t’i njehsojë edhe ty All-llahu (të mirat e Tij) e as mos i mbajë mend e të ti mbajë mend edhe ty All-llahu (të mirat e Tij)*”. (Mutte-fekun alejhi)

All-llahu i Madhëruar thotë:

“...Dhe u japin përparësi, madje edhe kur kanë nevojë për vete.” (el-Hashr, 9)

“Dhe ushqejnë me bukë për hir të Tij të varfërin, bonjakun dhe të ro-bëruarin”. (ed-Dehr, 8); dhe ajete të tjera.

309. Trans-me-tohet nga Ebu Hurejre r.a. se i Dërguari i All-lla-hut s.a.v.s. ka thënë: *“Ushqimi i përgatitur për dy, është i mjaftueshëm edhe për tre, kurse ushqimi i përgatitur për tre, mjafton për katër”*. (Muttefekun alejhi)

Në një transmetim të Muslimit nga Xhabiri r.a. thuhet se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: *“Ushqimi i njërit, u mjafton dyve, ushqimi i dyve u mjafton katërve, kurse ushqimi i katërve mjafton për tetë”*.

310. Trans-me-tohet nga Ebu Se'id el Hudrij r.a. se ka thënë: *“Duke qenë njëherë në rrugë me Pej-gam-be-rin s.a.v.s, erdhi një njeri i hipur në kafshën e tij - filloi ta hedhë shikimin e tij majtas dhe djathtas, atëherë i Dërguari i All-llahut s.a.v.s. tha: “Kush ka kafshë tepër për kalërim, le t'i japë atij që nuk ka, kush ka ushqim (të rrugës) tepër, le t'i japë atij që nuk ka ushqim” - dhe i përmendi llojet e ndryshme të pasurisë saqë vërejtëm se askush prej neve nuk ka të drejtë në tepricë”*. (Muslimi)

All-llahu i Madhëruar thotë:

“Sa i përket atij që jep edhe ruhet. Edhe e dëshmon më të bukurën. Atij do t'ia lehtësojmë (rrugën) për le-htësim”. (el-Lejl, 5-7)

“Do të jetë larg tij ai që ruhet. Ai që jep (sadaka) nga pasuria e vet, e pastrohet. Dhe jo atij prej të cilit do të shpërblehet me ndonjë dhunti. Por vetëm që të për-fitojë afërsinë e Zotit të vet të lartmadhëreshëm. Dhe ai, pa mëdyshje, do të kënaqet”. (el-Lejl, 17-21)

“Bukur është kur jepni lëmoshë haptazi, por ëshë më mirë për ju nëse ua jepni të varfërve fshehurazi. Dhe Ai do t'ua falë disa vepra tuaja të këqija. All-llahu është i in-formuar se ç'bëni”. (el-Bekare, 271)

“Nuk do të arrini mirësinë e plotë derisa të mos ndani një pjesë të asaj që e keni më të dashur. Ju çkado qoftë të ndani, ani, All-llahu me siguri e di atë”. (Ali 'Imran, 92)

Ajetet mbi vlerën e shpenzimit në dëgjueshmëri të All-llahut janë të shumta dhe të njohura.

311. Trans-me-tohet nga Ebu Hurej-re r.a. se të varfërit e të muha-xhirëve erdhën tek i Dërguari i All-llahut s.a.v.s. dhe i thanë: *“Pasanikët na i morën gradat e larta dhe shpërblimin e përher-shëm!”* (Pej-gam-be-ri) Tha: *“Ç'është ajo?”* Ata thanë: *“Ata falin namaz si ne, agjërojnë si ne, ata ndajnë sadaka, kurse ne nuk mundemi, ata lirojnë robër, kurse ne nuk mundemi”*. Atëherë i Dërguari i All-llahut s.a.v.s. u tha: *“A doni t'ju mësoj diç me çka do t'ia arrini ata që ju kanë kaluar dhe me çka do t'ia tejkalojnë ata që janë pas jush dhe nuk do të jetë askush më i vlefshëm se ju përveç atij që vepron sikur ju?”* Thanë: *“Gjith-sesi, o i Dërguari i All-llahut!”* Tha: *“Shqiptoni tesbih (subhanall-llah, Lavdi All-llahut), tekbir (All-llahu ekber: All-llahu është më i madhi) dhe tahmid (Elhamduli-l-lah: Falënderimi All-llahut) pas çdo namazi nga 33 herë”*. (Pas një kohe) U kthyen tek i Dërguari i All-llahut të varfërit e muhaxhirëve dhe i thanë: *“Kanë dëgjuar vëllezërit tanë pasanikë, se ç'po veprojmë, dhe ata po bëjnë të njëjtën!”* I Dërguari i All-llahut s.a.v.s. tha: *“Ajo është dhunti e All-llahut që ia jep kujt të dojë”*. (Muttefekun alejhi)

Këtë citat e trans-me-ton Mus-limi. All-llahu e di më së miri.

All-llahu i Madhëruar thotë.

“Çdo qenie e gjallë do ta përjetojë vdekjen, dhe vetëm në Ditën e Kijametit do të fi-toni në tërësi shpërblimet tuaja. Kush do të jetë i lar-guar nga zjarri dhe i futur në Xhennet ai ka arritur sukses, sepse jeta në këtë botë nuk është asgjë tjetër veçse kënaqësi mashtruese”. (Ali Imran, 185)

“...Kurse njeriu nuk e di se ç'do të bëjë nesër dhe askush nuk e di se në ç'vend do të vdesë”. (Lukman, 34)

“...E kur u vjen çasti për asnjë moment nuk munden as ta vonojnë e as ta shpejtojnë”, (en-Nahl, 61)

“O besimtarë, pasuria dhe fëmijët tuaj të mos ua lar-gojnë vëmendjen nga All-llahu. Kush bën ashtu, hej, ata janë të humbur. Dhe shpërndani prej asaj që ne ju furnizojmë, para se t’i vijë vdekja ndonjërit prej jush, e të thotë: “O Zot, sikur të më presësh edhe pak do të jap lëmoshë dhe të bëhem nga të mirët”. All-llahu me siguri nuk do t’ia vonojë askujt kur t’i vijë momenti i vet, dhe All-llahu e di mirë se çka punoni”. (el-Munafikun, 9-11)

“Kur dikujt prej tyre i vjen vdekja, ai thërret, “O Zoti im më kthe, mbase do të bëj ndonjë vepër të mirë në atë që e kam lëshuar! Kurrë! Kjo është fjalë që do ta flasë Ai e prapa tyre do të ketë një pengesë deri në ditën kur do të ringjallen. E kur të fryhet në sur, atëherë nuk do të ketë lidhje familjare ndërmjet atyre as që do të pyesin për njëri-tjetrin. Kujt i peshojnë më rëndë (veprat e mira) ata do të jenë të shpëtuar. Kurse ata, veprat e të cilëve nuk peshojnë, ata e kanë humbur vetveten në Xhehennem, ku do të mbesin përgjithmonë. Zjarri do t’ua djegë atyre fytyrat dhe do të mbesin aty dhëmbzgjërdhirë. Po a nuk u janë lexuar ajetet e mia, dhe ju i mohoni?! “O Zoti ynë” - do të thonë - na ka mundur mjerimi ynë prandaj jemi bërë popull i humbur. Zoti ynë, na shpëto prej tij (mjerimit), e nëse prapë bëjmë keq, atëherë me të vërtetë ne jemi kriminelë. Rrini aty dhe asgjë mos më folni, u thotë Ai. Ka pasur një grup nga robërit e mi që thonë: “O Zoti ynë! Ne be-suam, prandaj na fal dhe na mëshiro se Ti je më i miri i mëshiruesve!” Ju i keni marrë për tallje, si të ma-gjepsur, saqë patët harruar vërejtjen time dhe i keni për-qeshur. Sot Unë i kam shpërblyer për atë që kanë duruar, ata me të vërtetë kanë arritur ç’kanë dëshiruar. Po sa vjet keni kaluar në tokë? - do të pyesë Ai. Kemi kaluar një ditë ose një pjesë të ditës - do të përgji-gjen. Pyeti ata që kanë numëruar. Po si! - do të thotë Ai, kohë të shkurtër keni kaluar, sikur vetëm ta dinit! A keni menduar se ju kemi krijuar kot dhe se nuk do të ktheheni te ne?” (el-Mu’minun, 99-115)

“A nuk është koha që be-simtarëve t’u zbutet zemra kur përmendet All-llahu dhe çka ka zbritur nga e vërteta (Kur’ani), e të mos jenë sikur ata të cilëve qysh më herët u është dhënë Libri. Atyre u është zgjatur koha, andaj zemrat e tyre janë bërë të ashpra, dhe shumica prej tyre janë të mbrapshtë”. (el-Hadid, 16)

Ajetet mbi këtë temë janë të shumta dhe të njohura.

312. Trans-me-tohet nga Ibni Umeri r.a. se ka thënë: “Më kapi i Dërguari i All-llahut s.a.v.s. për krahu dhe më tha: “Jeto në këtë botë si të jesh i huaj apo kalimtar rrugë”. Kurse vetë Ibni Umeri r.a. thoshte: “Kur të ngrysesh, mos e prit mëngjesin, kurse kur të gdihesh, mos e prit mbrëmjen. “Merr nga shëndeti yt për në rast sëmundje dhe nga jeta yte për në rast vdekje”. (Buhariu)

313. Trans-me-tohet nga Enesi r.a. se ka thënë: “Pej-gam-be-ri s.a.v.s. i bëri disa vija, pastaj tha: “Këto (vija) janë shpresa e njeriut (për jetë të gjatë), kurse kjo është exhe-li. Pastaj duke qenë ashtu në këtë gjendje, e bëri një vijë edhe më të shkurtë”. (Buhariu)

314. Trans-me-tohet nga Burejde r.a. se ka thënë: “Pej-gam-be-ri s.a.v.s. i ka mësuar që kur t’i vizi-tojnë varrezat të thonë: “Paqja dhe shpëtimi qofshin mbi ju, o banorë të këtyre shtëpive që jeni besimtarë dhe muslimanë. Edhe ne, nëse do All-llahu, do të vijmë te ju. Kërkojmë nga All-llahu për ne dhe për ju falje”. (Muslimi)

315. Trans-me-tohet nga Ibni Ab-basi r.a. se ka thënë: “Kaloi i Dërguari i All-llahut s.a.v. pranë varrezave në Medine, pastaj u kthye me fytyrë kah ata dhe tha: “Paqja dhe shpëtimi qofshin mbi ju, o

banorë të këtyre varrezave. All-llahu na faltë neve dhe juve. Ju jeni të parët tanë, kurse ne jemi në gjurmët tuaja". (Tirmidhiu thotë: hadith hasen)

316. Trans-me-tohet nga Kajs ibn Ebu Hazim se ka thënë: "Hymë te Habbab ibn el-Eretti r.a. për ta vizituar që u pat djegur me shtatë djegie (vende), e ai tha: "Vërtet shokët tanë që kanë vdekur kanë shkuar dhe kjo botë aspak nuk ua ka munguar (shpërblimin), kurse ne kemi grumbulluar aq pasuri sa nuk kemi vend t'i vendosim, për-veç në dhé, dhe sikur të mos na kishte ndaluar Pej-gam-be-ri s.a.v.s. që ta dëshirojmë vdekjen, unë do ta dëshiroja". Pastaj kur i erdhëm herën tjetër, ai po e ndërtonte një mur për vete, tha: "Vërtet, musli-mani do të shpërblehet për çdo gjë që e harxhon, përveç atë që e fut në këtë dhé". (Muttefekun alejhi)

Këtë citat e trans-me-ton Bu-ha-riu.

All-llahu i Madhëruar thotë:

"...E keni konsideruar imtësi, por ajo tek All-llahu është e madhe". (en-Nûr, 15)

"Sepse Zoti yt është një-mend në pritë". (el-Fexhr, 14)

317. Trans-me-tohet nga en-Nev-vas ibn Sem'an r.a. se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: "*Bamirësi është sjellja dhe karakteri i mirë, kurse mëkat është ajo që të ngacmonte në vetvete, e urreje që ta hetojnë njerëzit*". (Muslimi)

318. Trans-me-tohet nga Ebu Sir-vea Ukbe ibn el-Harith r.a. se ai u martua me vajzën e Ebu Ihab ibn Azizit, pastaj erdhi një grua dhe i tha: "Unë i kam dhënë gjë Ukbës dhe asaj me të cilën është martuar". Ukbe i tha asaj: "Unë nuk e di se ti më ke dhënë gjë, e as që ti më ke informuar për këtë". Pastaj i hipi (kafshës për hipje) dhe erdhi në Medine tek i Dërguari s.a.v.s. dhe e pyeti. I Dërguari i All-llahut s.a.v.s. tha: "*Si jo, pasi që është thënë!*" Pastaj Ukbe e shkurorëzoi atë dhe ajo u martua me tjetër burrë". (Buhariu)

319. Trans-me-tohet nga Hasan ibn Ali r.a. se ka thënë: "Kam mbajtur në mend nga i Dërguari i All-llahut s.a.v.s.: "*Atë që je i dyshimtë zavendësoje me atë që nuk je i dyshimtë*". (Tirmidhiu thotë: hadith hasen sahih)

All-llahu i Madhëruar thotë:

"Prandaj shpejtoni te All-llahu, unë nga ai jam (i dër-guar) t'ju tërheq vërejtjen haptazi". (edh-Dharijat, 50)

320. Trans-me-tohet nga Ebu Se'id el-Hudrij r.a. se i Dërguari i All-llahut s.a.v.s. ka thënë: "*Së shpejti do të vijë koha kur musli-manit do t'i janë pasuria më e mirë delet me të cilat do të shkojë nëpër maje të bjeshkëve dhe pas rrjedha-ve të ujit, duke ikur me fenë e tij nga sprovat e ndryshme*". (Buhariu)

Dije se shoqërimi me njerëz në mënyrën e sipërtheksuar është i lavdëruar, sepse ashtu ka vepruar edhe vetë i Dërguari i All-llahut, por edhe të gjithë pej-gam-berët tjerë, salavatull-llahi ve selamuhu alejhim, pastaj hulefaurr-rashidinët, sahabët tjerë, tabiinët dhe dijetarët e të zgjedhurit e mus-limanëve pas tyre. Kjo ka qenë rruga dhe drejtimi në të cilin kanë ecur shumica e tabiinëve, këtë e kanë rekomanduar Shafi'iju, Ah-medi dhe shumica e fukahave r.a. (Për të gjitha këto tema ekzistojnë kaptina të veçanta në këtë libër, ndaj këtu do të lëshohet theksimi i ajeteve dhe haditheve në detaje).

Do të kufizohemi vetëm në thek-simin e një ajeti kur'anor, për të parë dhe kuptuar rëndësinë e sho-qërimit

ndërmjet masave njerëzore. All-llahu i Madhëruar thotë:

“Ndihmojeni njëri-tjetrin në bamirësi dhe de-vot-shmë-ri.” (el-Maide, 2)

All-llahu i Madhëruar thotë:

“Dhe bëhu më i afërt ndaj besimtarëve që të pasojnë!” (esh-Shuara, 215)

“O besimtarë, nëse dikush prej jush i shmanget fesë së vet, ani, se All-llahu në vend të tyre do të sjellë njerëz që i do Ai dhe që e duan Atë; të përlulur ndaj besimtarëve dhe kryelartë ndaj mosbesimtarëve;.” (el-Maide, 54)

“O njerëz, Ne ju kemi kri-juar juve prej një mashkulli dhe një femre dhe ju kemi bërë popuj e fise që ta njihni njëri-tjetrin. Më fisniku tek All-llahu është ai, i cili më së shumti i ruhet Atij.” (el-Huxhurat, 13)

“Prandaj mos mburreni fort me vetveten. Ai e di më mirë atë që ruhet”. (en-Nexhm, 32)

“Banorët e Fortifikatës do t’i thërrasin njerëzit, të cilët do t’i njohin sipas karakter-istikave të tyre, dhe do t’u thonë: “Nuk u bëri kurrfarë dobie tu-bimi juaj e as mendjemadhësia. A janë këta për të cilët keni bërë be se nuk do t’i mbërrijë mëshira e All-llahut? Hyni në Xhennet, për ju nuk ka frikë dhe ju mos u brengosni fare!” (el-A’raf, 48-49)

321. Trans-me-tohet nga Enesi r.a. se kaloi pranë famijëve dhe u dha selam, pa-staj tha: “Kështu ka vepruar Pej-gam-be-ri s.a.v.s”. (Mutefekun alejhi)

322. Trans-me-tohet nga Enesi r.a. se ka thënë: “Sikur ndonjë ro-bëreshë e Me-dines të kërkonte nga Pej-gam-be-ri s.a.v.s. (ndonjë ndihmë a shërbim) do të shkonte për të ku të dojë (ajo)”. (Buhariu)

323. Trans-me-tohet nga el-Esved ibn Jezid se ka thënë. “Është pyetur Aishe r.a. se ç’bënte Pe-j-gam-be-ri s.a.v.s. në shtëpi? Tha: “Ka qenë gjithmonë në ndihmë të familjes, kurse kur vinte koha e namazit, shkonte në namaz”. (Buhariu)

324. Trans-me-tohet nga Ebu Rif’ate Temim ibn Usejd r.a. se ka thënë. “Erdha tek i Dërguari i All-llahut s.a.v.s. i cili ishte duke e mbajtur hutben dhe i thashë: “O i Dërguari i All-llahut, ka ardhë një njeri i panjohur dhe po pyet për fenë sepse nuk di se ç’është feja?” Atëherë i Dërguari i All-llahut s.a.v.s. u kthye kah unë, e la hut-ben dhe erdhi tek unë. Pastaj ia sollën një karrige në të cilën u ul dhe filloi të më mësojë atë që All-llahu ia ka mësuar. Pastaj iu kthye hutbes së vet (të filluar) dhe e për-fundoi”. (Muslimi)

325. Trans-me-tohet nga Enesi r.a. se i Dërguari i All-llahut s.a.v.s. kur hante ndonjë ushqim i lëpinte tre gishtat e vet. Ka thënë (Enesi): “Ka thënë (Pej-gam-be-ri): “Kur ndonjërit prej jush i bie kafshata, le t’ia largojë papastërtinë dhe pastaj le ta hajë e mos t’ia lë dja-llit”. Dhe ka urdhëruar që të fshi-het (me gishta) ena, pastaj ka thënë: “Sepse nuk e dini se në cilin ush-qim gjendet begatia (bereqe-ti)”. (Muslimi)

All-llahu i Madhëruar thotë:

“Atë botën tjetër do t’Ua japim atyre, të cilët nuk lak-mojnë madhështinë në këtë botë, as duan çrregullime, se ardhmëria është e atyre që i frikësohen All-llahut”. (el-Kasas, 83)

“Mos ec mendjemadh nëpër tokë.” (el-Isra’, 37)

“Dhe nga arroganca mos ua kthe njerëzve fytyrën tënde dhe rrugës mos ec kryelartë e me arrogancë, se All-llahu nuk e do arrogan-tin e lavdëraçin”. (Lukman, 18)

“Karuni ka qenë nga populli i Musaut dhe e ka shtypur (atë popull) dhe ne i patëm dhënë aq pasuri

sa çelësat e tij me vështirësi i kanë bartur disa vetë të fortë; prandaj populli i thoshte: Mos u entuziazmo, sepse All-llahu nuk i do ata që janë shumë të gëzuar. Dhe përpiqu me sa të ka dhënë All-llahu të fitosh botën tjetër, por mos e harro as pjesën tënde (përgjegjësi-në tënde) në këtë botë dhe bën mirë si të ka bërë ty mirë All-llahu, e mos bëj çrregullime në Tokë, sepse All-llahu nuk i do ata që bëjnë çrregullime. Ai tha, ajo që më është dhënë, më është dhënë me dijen time. A nuk e ka ditur se All-llahu para atij ka shfarosur disa popuj, të cilët kanë qenë më të fortë se ai (Karuni), ose edhe më shumë; Prandaj mëkatarët as që do të merren në pyetje për mëkatet e veta. Dhe doli para popullit të vet me stolitë e tij e ata të cilët adhuronin jetën e kësaj bote thoshin: Eh sikur edhe ne të kishim atë që iu dha Karunit! Ai është, njëmend, fatlum. Të mjerët ju - thoshin të diturit. Për atë që beson dhe bën vepra të mira më i mirë është shpërblimi i All-llahut, por do t'u jipet vetëm durimtarëve. Dhe ne, atë dhe pallatin e tij e shafuam në dhe.” (el Kasas, 76-81)

326. Trans-me-tohet nga Ebu Hurejre r.a. se i Dërguari i All-lla-hut s.a.v.s. ka thënë: “*Me tre All-llahu nuk do të flasë në Ditën e Gjykimit, nuk do t’ua falë e as s’do t’i mbrojë me rahmetin e tij. Për ta është caktuar dënim i rëndë e i dhembshëm. Ata janë: - plaku që bën zina; - sunduesi që gënjen (dhe e mashtron popullin) dhe - i varfëri që është mendjemadh”.* (Muslimi)

327. Trans-me-tohet nga Ebu Hurejre r.a. se i Dërguari i All-lla-hut s.a.v.s. ka thënë: “*Derisa një njeri me petka të bukura, i kënaqur në vetvete, me flokë të krehura, ecte me mendjemadhësi, në atë çast All-llahu i Madhëruar e fundosi në dhe, ku do të thellohet deri në Ditën e Gjykimit!*” (Muttefekun alejhi)

328. Trans-me-tohet nga Seleme ibn el-Ekva r.a. se i Dërguari i All-llahut s.a.v.s. ka thënë: “*Njeriu vazhdon duke ecur me kryelartësi derisa të shkruhet me tiranët, e pastaj e godet çka i ka goditur edhe ata”.* (Tirmidhiu thotë: hadith hasen)

All-llahu i Madhëruar thotë:

“Sepse ti je me të vërtetë lart me virtyte të larta”. (el-Kalem, 4)

“...Të cilët e mposhtin hi-dhërimin dhe i falin njerëzit.” (Ali Imran, 134)

329. Trans-me-tohet nga Sa’b ibn Xheth-thame r.a. se ka thënë: “*Ia dhurova të Dërguarit të All-llahut s.a.v.s. një gomar të egër, por ai ma ktheu prapë. Kur vërejti (ndry-shimin) në fytyrën time tha: “Ne nuk po ta kthejmë për tjetër arsye, por pse e kemi të ndaluar (haram - mbajtjen e kafshëve të egra)”.* (Muttefekun alejhi)

330. Trans-me-tohet nga Nevvas ibn Sem’an r.a. se ka thënë: “*E kam pyetur të Dërguarin e All-lla-hut s.a.v.s. për mirësinë dhe për mëkatin, e ai më tha: “Mirësi është të jesh me karakter të mirë, kurse mëkat (keqveprim) është ajo që të ngacmonte në gjoksin tënd, e urreje që ta hetojnë njerëzit”.* (Muslimi)

331. Trans-me-tohet nga Ebu ed-Derda r.a. se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: “*Asnjë send nuk do të jetë më i rëndë në peshojën e besim-tarit në Ditën e Gjykimit sesa karakteri i mirë. Dhe, vërtet, All-llahu e urren të pamoralshmin dhe fjalëndytin”.* (Tirmidhiu thotë: hadith hasen sahih)

332. Trans-me-tohet nga Ebu Hurejre r.a. se ka thënë: “*Është pyetur i Dërguari i All-llahut s.a.v.s. se çka i shpie më së shumti njerëzit në Xhennet, dhe ka thënë: “Devotshmëria ndaj All-llahut dhe karakteri i mirë”.* Pastaj është pyetur çka i shpie më së shumti njerëzit në Xhehennem, dhe ka thënë. “*Goja dhe organet seksuale”.* (Tirmidhiu thotë: hadith hasen sahih)

333. Trans-me-tohet nga Ebu Hurejre r.a. se i Dërguari i All-lla-hut s.a.v.s. ka thënë: *“Më i ploti besimtar me iman është ai që është më i mirë në moral kurse më të sjellshmit prej jush janë ata që janë më të sjellshëm ndaj grave të tyre”*. (Tirmidhiu thotë: hadith hasen sa-hih)

334. Trans-me-tohet nga Aisheja r.a. se ka thënë: *“E kam dëgjuar të Dërguarin e All-llahut s.a.v.s. duke thënë: “Vërtet besimtari me karakter të mirë arrin gradën e atij që vazhdimisht agjëron dhe që fal namaz”*. (Ebu Davudi)

335. Trans-me-tohet nga Ebu Um-ame el-Bahilij r.a. se i Dërguari i All-llahut s.a.v.s. ka thënë: *“Unë i jam garant (dorëzan) për një shtëpi në oborr të Xhennetit atij (besimtari) që e flak grindjen (me tjetrin) edhe nëse ka të drejtë. Dhe për një shtëpi në mes të Xhennetit, atij që e lë rrenën, qoftë edhe në mahi. Dhe për një shtëpi në Xhennetin më të lartë, atij që e ka moralin më të mirë”*. (Hadith sa-hih, trans-me-ton Ebu Davudi me sened sahih)

336. Nga Xhabiri r.a. trans-me-to-het se i Dërguari i All-llahut ka thënë: *“Vërtet më i dashuri te unë prej jush dhe më afër meje Ditën e Gjykimit do të jetë ai që është me moral më të lartë. Më të urrejturit te unë dhe më të largët prej meje, Ditën e Gjykimit do të jenë llomotitësit, imponuesit (në fjalë) dhe mendjemëdhenjtë (në fjalë)”*. Shokët (as-habët) i thanë: *“O i Dërguari i All-llahut, ne i njohim ‘thartharët’ (që flasin shumë) dhe ‘mutesheddikët’ (ata që imponohen), por kush janë ‘mutefejhikët’?”* Pej-gam-be-ri s.a.v.s. u përgjigj: *“Mendjemë-dhenjtë!”* (Tirmidhiu thotë: ky është hadith hasen)

Tirmidhiu trans-me-ton gjithashtu mendimin e Abdull-llah ibni Mubarekut, rreth shpjegimit të karakterit të mirë (moral i lartë), i cili përbëhet prej fytyrës së ndritshme, vazhdimësisë së përhershme në vepra të mira dhe largimit nga ato vepra të cilat i shqetësojnë të tjerët.

All-llahu i Madhëruar thotë:

“Ata të cilët e mposhtin hidhërimin dhe i falin njerëzit. Edhe All-llahu i do bamirësit”. (Ali Imran:134)

All-llahu i Madhëruar gjithashtu thotë:

“Ti merri me të mirë! Urdhëro për vepra të mira dhe largohu nga injorantët”. (el-A’raf:199)

All-llahu i Madhëruar prapë thotë:

“E mira dhe e keqja nuk janë të barabarta. Të keqen ktheje me të mirë, andaj ar-miku yt do të bëhet mik i singertë. Atë nuk mund ta arrijë tjetërkush veçse durimtarët, dhe atë nuk mund ta arrijë tjetër veçse ai që ka shumë fat”. (Fus-silet:34-35)

All-llahu xh.sh. thotë:

“Vërtet ai që duron dhe falë, posedon virtyte më të larta”. (esh-Shûrâ:43)

337. Aisheja r.a. thotë se Pe-j-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: *“Vërtet All-llahu është i butë dhe Ai e do butësinë në të gjitha sendet”*. (Muttefekun alejhi)

338. Aisheja r.a. thotë se Pe-j-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: *“Vërtet All-llahu është i butë dhe Ai e do butësinë dhe me butësi fitohet ajo që nuk fitohet me vrazhdësi si dhe ajo që nuk fitohet ndryshe”*. (Muslimi)

339. Ebu Hurejre r.a. thotë: *“Një beduin arab hyri në xhami dhe fi-lloi ta kryejë nevojën e vogël. Njerëzit u çuan në këmbë që ta sulmojnë për këtë vepër të tij, ndërsa Pej-gam-be-ri s.a.v.s. tha: “Lëreni, e*

në vendin e urinës së tij qiteni një kovë me ujë ose një kusi me ujë. Vërtet ju jeni dërguar për lehtësim e jo për vështirësim (komplikim)”. (Buhariu)

340. Nga Enesi r.a. trans-me-tohet se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: *“Lehtësoni e mos vështirësoni, përgëzoni e mos tmerroni”*. (Mut-tefekun alejhi)

341. Xherir ibni Abdull-llahu r.a. thotë: *“E kam dëgjuar të Dërguarin e All-llahut duke thënë: “Atij të cilit i mungon butësia i mungojnë të gjitha të mirat”, ose “Ai që është i ndaluar nga butësia, është i ndaluar nga të gjitha të mi-rat”*. (Muslimi)

342. Ebu Hurejre r.a. thotë se një njeri i ka thënë Pej-gam-be-rit s.a.v.s.: *“Më këshillo!”* Pej-gam-be-ri s.a.v.s. i tha: *“Mos u zemëro!”* Njeriu këtë e përsëriti disa herë për këshillë, por Pej-gam-be-ri s.a.v.s. çdoherë ia përsëriste: *“Mos u zemëro!”* (Buhariu)

343. Nga Ebu Ja’la Sheddad bin Evs r.a. tregohet se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: *“Vërtet All-llahu ka obliguar mirësinë për çdo gjë, prandaj kur të vritni, vritni me njerëzi, dhe kur të preni, preni me njerëzi. Çdokush prej jush duhet së pari ta mprehë thikën dhe ta qetësojë kafshën për therje”*. (Muslimi)

344. Aisheja r.a. thotë: *“Asnjëherë Pej-gam-be-ri s.a.v.s. nuk ka zgjedhur në mes dy gjërave e të mos ketë zgjedhur më të lehtë, nëse nuk ishte mëkat. Nëse një gjë ishte mëkat, atëherë Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ishte njeriu më i largët prej saj. I Dërguari i All-llahut asnjëherë nuk i është hakmarrë askujt për vetveten (nuk e ka dënuar askënd për vetveten), për-veç atëherë kur shkileshin ndalesat e All-llahut, atëherë është hak-marrë për hir të All-llahut”*. (Mu-ttefekun alejhi)

345. Ibnu Mes’udi r.a. tregon se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: *“A doni t’ju tregoj se kush ndalohet prej zjarrit - ose kujt i është ndaluar zjarri - ? Zjarri i është ndaluar atij që është njeri i afërt, i lehtë, i dashur, i sjellshëm dhe i butë”*. (Tirmidhiu thotë se është hadith hasen)

All-llahu i Madhëruar në Kur’an thotë:

“Ti merri me të mirë! Urdhëro për vepra të mira dhe shmangiu injorantëve”. (el-A’raf:199)

All-llahu xh.sh. prapë thotë:

“Pra, ti përmbahu mirë kundër teprimeve të tyre!” (el-Hixhr:85)

All-llahu xh.sh. thotë:

“Le t’ua falin dhe të nda-hen butësisht. A nuk dëshiroja që All-llahu t’ju falë juve?” (en-Nûr:22)

All-llahu i Madhëruar përsëri thotë:

“Ata që i falin njerëzit. Edhe All-llahu i do bamirësit”. (Ali Imran:134)

All-llahu xh.sh. përsëri thotë:

“Por, kush duron dhe falë, ajo është nga punët e men-çura”. (esh-Shûrâ:43)

Ajetet e Kur’anit që flasin rreth kësaj teme janë të shumta dhe të njohura.

346. Aisheja r.a. tregon se i ka thënë Pej-gam-be-rit s.a.v.s.: *“A ke pasur në jetën tënde ndonjë ditë më të vështirë se ditën e Uhudit?”* Pej-gam-be-ri s.a.v.s. u përgjigj: *“Dita më e vështirë që e kam përjetuar është kur kam shkuar te populli yt ditën e Akabes ngaqë iu paraqita birit të Abdi Jalile ibnu Abdi Kulale, por ai refuzoi të përgjigjet në atë që dëshiroja. Atëherë vazhdova udhëtimin dhe shenjat e shqetësimit dukeshin në fytyrën time, nuk kam ardhur në vete derisa kam arritur në Karnith-thealibe. Aty e kam*

ngritur kokën, kur një re mbi mua më bën hije. Kur e kam shikuar atë, kam vëre-jtur në të Xhibrilin a.s., i cili atëherë thirri dhe më tha: Vërtet All-llahu i ka dëgjuar fjalët e popullit tënd që t'i thanë, dhe e ka parë sulmin e tyre ndaj teje. All-llahu e dërgoi melaqen e kodrave që ta urdhërosh të veprojë me ta si të dëshirosh ti. Atëherë më ka thirrë melaqja e kodrave, më ka përshëndetur me selam e pastaj ka thënë: O Muhammed, vërtet unë jam melaqja e kodrave dhe All-llahu më dërgoi te ti që të më urdhërosh të veprosh ashtu si dëshiron ti. Nëse ti dëshiron, këto dy kodra do t'i hedh mbi ta". Atëherë Pe-j-gam-be-ri s.a.v.s., ashtu siç tregon Aisheja r.a., ka thënë: "Jo. Por, dëshira ime është që All-llahu të falë prej tyre pasardhës, të cilët do ta adhurojnë vetëm All-llahun xh.sh. dhe nuk do t'i bëjnë Atij shok tjetër". (Muttefekun alejhi)

347. Aisheja r.a. thotë: "Pej-gam-be-ri s.a.v.s. asnjëherë nuk e ka rra-hur askënd me dorën e vet, asnjë grua, asnjë shërbëtor, përveç në xhihad për hir të All-llahut. Ai asnjëherë nuk e ka dënuar askënd për diçka apo nuk është hakmarrë ndaj dikujt, përveç atëherë kur janë shkelur ndalesat e All-llahut. Atëherë është dënuar vetëm për hir të All-llahut xh.sh". (Muslimi)

348. Ibnu Mes'udi r.a. thotë: "Sikur tash jam duke e parë të Dërguarin e All-llahut duke treguar për një pej-gam-ber prej pej-gam-berëve, mbi të gjithë qoftë paqja dhe shpëtimi i Zotit, se si e kishte rrahur populli i vet, derisa i kishte rrjedhur gjaku. Dhe ai, duke e fshirë gjakun prej fytyrës, thoshte: "O Zoti im, falja popullit tim, sepse vërtet ata nuk dinë". (Mutte-fekun alejhi)

All-llahu i Madhëruar thotë:

"Me moral të lartë dhe të devotshëm (muttekin) janë ata që e mposhtin hidhëri-min dhe i falin njerëzit. Dhe All-llahu i do bamirësit". (Ali Imran: 134)

All-llahu xh.sh. gjithashtu thotë:

"Por, kush duron dhe fal, ajo është nga punët e men-çura". (esh-Shûrâ: 43)

All-llahu xh.sh. thotë:

"Kush i madhëron shenj-tëritë e All-llahut është mirë për të ndaj Zotit të vet". (el-Haxh:30)

All-llahu xh.sh. përsëri thotë:

"Nëse ndihmoni All-lla-hun edhe Ai do t'u ndihmojë juve, dhe do t'ua forcojë këmbët tuaja". (Muhammed:7)

349. Ebu Mes'ud, Ukbe bin Amr El-Bedri r.a. thotë: "Erdhi një njeri te Pej-gam-be-ri s.a.v.s. dhe tha: "Unë e vonoj faljen e namazit të sabahut, për shkak të filanit që e zgjat tepër namazin!" Ebu Mes'udi pastaj tregon: "Unë asnjëherë më parë nuk e kisha parë Pej-gam-be-rin s.a.v.s. gjatë dhënies së këshillave më të zemëruar se atë ditë. Pe-j-gam-be-ri s.a.v.s. pastaj iu kthye të pranishmëve dhe u tha: "O ju njerëz, vërtet disa prej jush i lar-gojnë të tjerët. Prandaj, ai i cili prej jush iu prin të tjerëve le ta shkurtojë namazin, sepse pas tij është plaku, fëmija si dhe ai që ka nevojë për diçka tjetër". (Mutte-fekun alejhi)

350. Aisheja r.a. thotë: "Erdhi Pej-gam-be-ri s.a.v.s. prej një udhë-timi, dhe unë e kisha mbuluar një dollap me një perde, në të cilin kishte figura. Kur e pa Pej-gam-be-ri s.a.v.s. e bëri atë copë-copë dhe iu skuq fytyra (nga zemërimi) dhe tha: "Oj Aishe, dënimi më i ashpër i All-llahut Ditën e Gjykimit do të jetë për ata të cilët i imitojnë krije-sat e All-llahut". (Muttefekun alejhi)

351. Aisheja r.a. përsëri thotë: "Kurejshitët ishin tepër të shqetësuar për shkak të rastit të gruas nga fisi El-Mahzumi, e cila kishte vjedhur, e pastaj kishin thënë: "Kush do t'i flasë për këtë Pej-gam-be-rit s.a.v.s.?" Pastaj thanë: "Kush do të ketë guxim ta bëjë këtë përveç Usame ibnu Zejdit, i cili ishte i dashuri i Pej-

gam-be-rit s.a.v.s”. Usame shkoi te i Dërguari i All-llahut dhe i tregoi se ka ardhur të ndërmjetësojë për rastin e asaj gruaje. Pej-gam-be-ri s.a.v.s. tha: *“Ti po ndërmjetëson që të mos zbatohet një dënim prej dënimeve të All-llahut?”* Pastaj Pej-gam-be-ri s.a.v.s. u ngrit në këmbë dhe filloi të flasë, ku përveç tjerash tha: *“Ata të cilët ishin para jush pësuan për arsye se kur në mesin e tyre vidhte ndonjë fisnik (i pasur) e linin, nuk e dënonin, ndërsa kur vidhte ndonjë i dobët (i varfër) e zbatonin mbi të dënimin! Beto hem me All-llahun që sikur të vidhte Fatimeja, e bija e Muhammedit, unë sigur-isht do t’ia preja dorën”.* (Mutte-fekun alejhi)

352. Enesi r.a. tregon se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka parë një pështymë (në tokë) në drejtim të Kibles dhe kjo gjë e nevríkosi aq shumë sa që kjo u vërejt në fytyrën e tij, u ngrit dhe e fshiu me dorën e vet, e pastaj tha: *“Vërtet çdonjëri prej jush kur çohet për të falur namazin, atëherë është duke folur me Krijuesin e vet dhe Zoti i tij është në mes tij dhe Kibles, për atë nuk lejohet që askush prej jush të pështyjë në drejtim të Kibles, por mund të pështyjë në të majtë, apo nën këmbët e tij”.* Pastaj mori një skaj të mbulesës së tij dhe pështyu në të, e paloi njërën anë me tjetrën dhe tha: *“Apo le të veprojnë në këtë mënyrë”.* (Muttefekun alejhi)

Sa i përket të pështymurit në të majtë apo nën këmbë, kjo ka të bëjë vetëm jashtë xhamisë. Ndërsa kur jemi në xhami, atëherë pështymja lejohet vetëm në facultetë, apo në ndonjë leckë tjetër.

All-llahu xh.sh. në Kur’an thotë:

“Dhe bëhu më i afërt ndaj besimtarëve që të pasojnë!” (esh-Shuara:215)

All-llahu xh.sh. thotë:

“All-llahu urdhëron drejtësi dhe mirësi, ndihmë dhe respekt ndaj të afërmeve dhe ndalon amoralitetin, never-inë dhe gjithçka që është krim dhe urrejtje. Ai ju këshillon të pranoni mësimin”. (en-Nahl:90)

353. Ibni Umeri r.a. thotë: “Kam dëgjuar Pej-gam-be-rin s.a.v.s. duke thënë: “Të gjithë ju jeni barinj dhe secili është përgjegjës për tufën e tij. Imami (udhëheqësi - sunduesi) është bari (i popullit të vet) dhe do të jetë përgjegjës për tufën e tij. Burri është bari në familjen e vet dhe është përgjegjës për tufën e tij. Gruaja është bareshë në shtëpinë e burrit të saj dhe ajo është përgjegjëse për tufën e saj. Shërbëtori është bari (rojtari) i pasurisë së zotëriut të vet dhe është përgjegjës për tufën e tij. Pra, të gjithë ju jeni barinj dhe secili është përgjegjës për tufën e tij”. (Muttefekun alejhi)

354. Ebu Ja’la Ma’kil bin Jesar thotë: E kam dëgjuar Pejgamberin s.a.v.s. duke thënë: *“Atë rob që All-llahu e cakton për ruajtjen e një kopeje, dhe ai vdes duke tradhtuar kopenë e tij, All-llahu xh. sh. ia ndalon atij hyrjen në xhennet”.* (Muttefekun alejhi)

Në një rivajet: “Duke mos u kujesur për te sipas këshillave të Tij, ai nuk do ta shijojë erën e Xhennetit”.

Në një rivajet të Muslimit thuhet: *“Asnjë prijës, që është përgjegjës për çështjet e muslimanëve, dhe nuk mundohet për ta, dhe nuk i këshillon ata, ai nuk do të hyjë me ta në Xhennet”.*

355. Aisheja r.a. thotë: “E kam dëgjuar Pej-gam-be-rin s.a.v.s. në shtëpinë time duke thënë: *“O All-llahu im, ai që udhëheq në ndonjë çështje ummetin tim dhe i mundon ata Ti mudoje atë, kurse ai që udhëheq në ndonjë çështje ummetin tim dhe sillet butë me ta Ti sillu butë me të”.* (Muslimi)

356. Ebu Hurejre r.a. tregon se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: *“Beni Israilët udhëhiqeshin nga pej-gamberët, posa vdiste një pej-gam-ber, menjëherë vi-nte në vend të tij tjetri. Pas meje nuk ka pej-gam-ber*

tjetër. Por, do të ketë hulefa (pasardhës) të shumtë”. Shokët i thanë: “O i Dërguar i All-llahut çka na urdhëron? Pej-gam-be-ri s.a.v.s. u përgjigj: “Përmbusheni urdhrin e njërit pas tjetrit pastaj zbatoni të drejtat e tyre. Luteni All-llahun për halifen tuaj. Vërtet All-llahu do t’i pyesë për të gjitha ato gjëra për të cilat kanë qenë mbikëqyrës”. (Muttefekun alejhi)

357. Nga Aidh ibni Amr trego-het se ka shkuar te Ubejdullah ibni Zijadi, dhe i ka thënë: “O biri im, unë e kam dëgjuar Pej-gam-be-rin s.a.v.s. duke thënë: “Vërtet bariu më i keq është ‘hutameja’ (që sillet vrazhdë e pa mëshirë me kopenë e vet), prandaj ruaju të mos bëhesh i tillë!” (Muttefekun alejhi)

All-llahu i Madhëruar thotë:

“All-llahu urdhëron drejtësi dhe mirësi, ndihmë dhe respekt ndaj të afërmeve.” (en-Nahl:90)

All-llahu xh.sh. gjithashtu thotë:

“Dhe punoni me drejtësi, All-llahu njëmend i do të drejtët”. (el-Huxhurat:9)

358. Nga Abdull-llah ibni Amr ibni El-Asi r.anhuma tregohet se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: “Njerëzit e drejtë te All-llahu do të jenë në minbera prej nurit (dritës): ata që ushtronin drejtësi në pushtetin e tyre, familjet e tyre dhe në detyrën që e morën në përgjegjësi”. (Muslimi)

359. Nga Avf ibni Malik r.a. thuhet: “E kam dëgjuar Pej-gam-be-rin s.a.v.s. duke thënë: “Udhëhe-qësit tuaj më të mirë janë ata që ju duan dhe i doni, dhe ata për të cilët ju luteni dhe ata luten për ju. Ndërsa udhëheqësit tuaj më të këqij janë ata të cilët ju i urreni dhe ata ju urrejnë si dhe ata të cilët ju i mallkoni dhe ata ju ma-llkojnë!” Avfi r.a. tha: “Atëherë ne i thamë: “O Pej-gam-ber i All-llahut, a mos t’ju kundërvihemi?” Tha: “Jo, derisa të falin së bashku me ju namazin. Jo, derisa të falin së bashku me ju namazin”. (Muslimi)

360. Ijad ibni Himar r.a. thotë: “E kam dëgjuar Pej-gam-be-rin s.a.v.s. duke thënë: “Banorë të Xhennetit janë tre persona: udhë-heqësi i drejtë që u përmbahet këshillave, njeriu i mëshirshëm zemra e të cilit është e butë për çdo të afërm dhe për çdo musli-man, si dhe njeriu i pastër e i ndershëm, i cili ka shumë fëmijë”. (Muslimi)

All-llahu i Madhëruar thotë:

“O besimtarë, përruljuni All-llahut dhe përruljuni Pej-gam-be-rit, por edhe për-faqësuesve tuaj”. (en-Nisa: 59)

361. Ibnu Umeri r.anhuma thotë: “E kam dëgjuar Pej-gam-be-rin s.a.v.s. duke thënë: “Kush e heq dorën e vet nga dëgjueshmëria, do ta takojë All-llahun Ditën e Gjyki-mit, por nuk do të ketë argument mbrojtës. Kush vdes dhe në qafën e vet nuk ka besë të dhënë, vdes me vdekje xhahilijeti”. (Muslimi)

Në një rivajet tjetër të Mus-limit ky hadith thuhet kështu: “Kush vdes i ndarë nga xhe-mati, vdes me vdekje xhahilijeti”.

362. Ibni Abbasi r.anhuma tregon se i Dërguari i All-llahut s.a.v.s. ka thënë: “Kush urren diçka nga prijësit e vet, le të du-rojë, sepse ai i cili largohet nga prijësi i vet vetëm për një pëllëmbë, do të vdes me vdekje xhahilijeti”. (Muttefekun alejhi)

363. Ebu Bekerete tregon se e ka dëgjuar Pej-gam-be-rin s.a.v.s. duke thënë: “Kush e nënçmon sulltanin, All-llahu do ta nënçmoj atë”. (Tirmidhiu thotë se është hadith hasen)

Rreth kësaj teme ekzistojnë shumë hadithe, të cilat janë përmendur në kaptinat tjera.

All-llahu i Madhëruar thotë:

“Atë, botën tjetër, do t’ua japim atyre që nuk lakmojnë madhështinë në këtë botë, as s’duan çrregullime, se ardh-mëria është e atyre që i frikësohen All-llahut”. (el-Kasas: 83)

364. Nga Ebu Seid Abdurrah-man bin Semura r.a. thuhet se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: “O Abdurrahman, i biri i Semures mos kërko udhëheqjen (pushtetin). Nëse të jepet pa e kërkuar do të ndihmohesh në të, e nëse të jepet duke e kërkuar ngarkohesh me të (dhe vetë përgjigjesh). Nëse betohesh në diçka, por e sheh se tjetra është më e mirë se ajo për të cilën je betuar, atëherë bëre atë që është më e mirë, e për betimin tënd të dhënë më parë jep keffaret (i paraparë për betim)”. (Muttefekun alejhi)

All-llahu i Madhëruar thotë:

“Atë ditë miqtë do të bëhen armiq të njëri-tjetrit, përveç të devotshmëve”. (ez-Zuhruf:67)

365. Nga Ebu Seidi dhe Ebu Hurejre, r.anhuma, trans-me-tohet se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: “All-llahu nuk e ka dërguar asnjë pej-gam-ber si dhe nuk e ka vendosur asnjë halife e që nuk ia ka dhënë dy shoqëri: Njëra shoqëri e udhë-zon në punë të mira dhe e nxit në të mbara, ndërsa tjetra e udhëzon në punë të këqija dhe e nxit në të mbrapshta. I mbrojtur do të jetë ai që e ka mbrojtur All-llahun (duke i mbrojtur urdhërat e Tij)”. (Buhariu)

366. Nga Ebu Musa El-Esh’ariu r.a. thuhet: “Hyra te Pej-gam-be-ri s.a.v.s. unë dhe dy kushërinjtë e mi, njëri prej tyre i tha: “O i Dër-guari i All-llahut, më emëro udhë-heqës në diç që të ka dhënë pushtet All-llahu në të”. Tjetri tha të njëjtën gjë si i pari. Pej-gam-be-ri s.a.v.s. pastaj u tha: “Betohem në All-llahun se ne nuk vendosim në pozitat udhëheqëse (vali) asnjë person që e kërkon atë, ose atë që e lakmon pozitën”. (Muttefekun alejhi)

367. Nga Imran bin Husejn r.anhuma tregohet se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: “Turpi sjell vetëm mirësi”. (Muttefekun alejhi)

Dhe në një rivajet tjetër të Muslimit thuhet: “Turpi në tërësi është mirësi (hajr)”, ose ka thënë: “Turpi është krejt mirësi (hajr)”.

368. Nga Ebu Hurejre r.a. tregohet se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: “Besimi (imani) është shtatëdhjetë e ca ose gjashtëdhjetë e ca degë. Më e larta është fjala “La ilahe il-lall-llah” (nuk ka zot tjetër përveç All-llahut), ndërsa më e ulta është mënjanimi i ndonjë sendi nga rruga, që i pengon kalimtarët. Edhe turpi është degë e imanit”. (Muttefekun alejhi)

369. Nga Ebu Seid El-Hudriu r.a. thuhet: “Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ishte edhe më i turpërueshëm se sa virgjëresha në gjerdekun e saj (dhomën e nusërisë). Kur shihte diçka që nuk i pëlqente, ne e hetonim këtë në fytyrën e tij”. (Muttefekun alejhi)

Thelbi i turpit, sipas mendimit të dijetarëve eminentë, është karakteri që e nxit njeriun që t’i braktisë të këqijat dhe që e shtyen t’ia japë të drejtën që i takon se-cilit person. Ndërsa Ebul Ka-sim El-Xhunejdi r.a. duke e përshkruar turpin thotë: “Turpi është të pamurit e shenjave të All-llahut dmth. shenjat e begative të Tij dhe të pamurit e mungesave të veta. Produkt i këtyre të dyjave është turpi”.

All-llahu i Madhëruar thotë:

“Dhe përmbushni obligimet, sepse obligimet me siguri kanë përgjegjësi”. (el-Isra:34)

370. Nga Ebu Seid El-Hudriu r.a. tregohet se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: *“Vërtet njeriu më i keq te All-llahu në Ditën e Gjykimit është ai që i zbulon fshehtësitë e gruas së vet, e edhe ajo të tijat, dhe pastaj përhapen fshehtësitë”*. (Muslimi)

371. Nga Aisheja r.a. thuhet: “Një ditë ishim ne, gratë e Pej-gam-be-rit s.a.v.s. te ai, kur u duk Fatimeja r.a., që ecte plotësisht ashtu si ecte Pej-gam-be-ri s.a.v.s. Kur e pa Pej-gam-be-ri s.a.v.s. i dëshiroi mirëseardhje dhe tha: *“Mirë se erdhe bija ime!”* e pastaj ia bëri një vend dhe e uli pranë vetes në anën e djathtë apo të majtë, e pastaj i tregoi diçka fshehtas dhe ajo qau shumë. Kur Muhammedi s.a.v.s. e pa dëshpërimin e saj të madh, për të dytën herë përsëri fshehtas i tha diçka e pastaj ajo u gëzua dhe qeshi. Unë pastaj i thashë: *“Ty të zgjodhi Pej-gam-be-ri s.a.v.s. në mesin tonë dhe të tregoi ndonjë fshehtësi!”*, dhe e pyeta: *“Ç’ të tha Pej-gam-be-ri s.a.v.s.?”* Ajo m'u përgjigj: *“Nuk mund t’i zbuloj fshehtësitë e të Dërguarit të All-llahut”*. Dhe pasi që Pej-gam-be-ri s.a.v.s. kishte ndërruar jetë, i thashë Fatimesë: *“Të betohem në hakun tim te ti, që të më thuash tash se ç’ të ka thënë i Dërguari i All-llahut, atëherë kur nuk dëshirove të më tregosh, pra më thuaj tash”*. H. Fatimeja më tha: *“Po. Tash mund të të tregoj. Sa i përket herës së parë, kur më tregoi fshehtazi, më tha: “Për çdo vit Xhibrili një herë ose dy herë së bashku me të e lexon Kur’anin dhe në këtë moment dy herë më ka propozuar, unë mendoj se vdekja ime më është afruar, por ti kij frikë All-llahun dhe kij durim. Vërtet unë për ty jam paraardhës i mrekullueshëm”*. Për këtë unë kam qarë, ashtu si më ke vërejtur. Por, kur Pej-gam-be-ri s.a.v.s. e pa dëshpërimin tim të madh, atëherë për të dytën herë më pëshpëriti (më foli në vesh) dhe më tha: *“O Fatime, a nuk je e kënaqur të jeshë prijëse (zonjë) e të gjitha grave besimtare, apo prijëse e grave të këtij um-meti?”* Atëherë kam qeshur dhe jam gëzuar ashtu si më ke vërejtur vetë”. (Muttefekun alejhi)

All-llahu i Madhëruar thotë:

“Dhe realizoni obligimet, sepse obligimet kanë me siguri përgjegjësi”. (el-Isra:34)

All-llahu xh.sh. thotë:

“Dhe zbatoni obligimet e All-llahut për të cilat jeni ngarkuar”. (en-Nahl:91)

All-llahu xh.sh. thotë:

“O besimtarë, zbatoni marrëveshjet!” (el-Maide:1)

All-llahu xh.sh. gjithashtu thotë:

“O besimtarë, përse flisni atë që nuk e bëni. Tek All-llahu është shumë e urrejtur ta thoni atë që nuk e pu-toni”. (es-Saff:2-3)

372. Nga Ebu Hurejre r.a. trans-me-tohet se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: *“Shenjat e hipokritit janë tri: kur flet gënjen, kur premtion ndryshon dhe kur i besohet diçka tradhton”*. (Mutte-fekun alejhi)

Në rivajetet e Muslimit shtohet: *“Edhe nëse agjëron, falet dhe mendon se është musliman”*.

373. Nga Abdull-llah bin Amr ibn El-Asi r.anhuma trans-me-tohet se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: *“Personi tek i cili gjenden këto katër (cilësi) është hipokrit i vërtetë, kurse ai, tek i cili gjendet një prej tyre, ai posedon cilësi të hipokrizisë, derisa nuk e flak atë:*

-kur i besohet diçka, tradhton;

-kur flet, gënjen;

-kur zotohet, mashtron

-kur grindet, tërbohet”.

(Muttefekun alejhi)

374. Nga Xhabiri r.a.: “Pej-gam-be-ri s.a.v.s. më ka thënë: “*Sikur të kishte ardhur pasuria e Bahre-jnit, unë do ta kisha dhënë këtë, këtë dhe këtë*”. Mirëpo pasuria nga Bahrejni nuk erdhi, derisa Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ndërroi jetë. Kur erdhi pasuria e Bahrejnit, Ebu Bekri ur-dhëroi që të kumtohet lajmi: “Kujt i ka premtuar Pej-gam-be-ri s.a.v.s. diçka, ose kujt i ka mbetur borxh, le të vijë te ne”. Unë shkova te Ebu Bekri dhe i thashë: “Mua ma ka thënë i Dërguari i All-llahut këtë dhe këtë”. Ebu Bekri i mori dy grushta plot nga ai thesar (pasuri), kur i numërova, ato ishin pesëqind. Ai më tha: “Merr dy herë aq!” (Muttefekun alejhi)

All-llahu i Madhëruar thotë:

“Vërtet All-llahu nuk do ta ndryshojë gjendjen e një populli, derisa ai të mos e ndryshojë vetveten”.
(*er-Ra’d:11*)

All-llahu xh.sh. thotë:

“Dhe mos u bëni si ajo, e cila e prishi tjerrin e saj pasi ta ketë dredhur fort”. (*en-Nahl:92*)

All-llahu xh.sh. prapë thotë:

“Dhe të mos jeni sikur ata të cilëve qysh më herët u është dhënë Libri. Atyre u është zgjatur koha, andaj zemrat e tyre janë bërë të ashpra”. (*el-Hadid:16*)

All-llahu xh.sh. po ashtu thotë:

“Mirëpo, ata nuk kujdesen për këtë si duhet”. (*el-Hadid:27*)

375. Abdull-llah ibn Amr ibn As r.anhuma thotë: “Pej-gam-be-ri s.a.v.s. më ka thënë: “*O Abdull-llah, mos u bëj si filani, i cili natën e shndërroi në namaz e pastaj e la edhe namazin e natës*”. (Muttefekun alejhi)

All-llahu xh.sh. thotë:

“Bëhu i butë ndaj besim-tarëve”. (*el-Hixhr:88*)

All-llahu i Madhëruar gjithashtu thotë:

“Por, sikur të jeshë i ashpër dhe hijerëndë do të iknin prej rrethit tënd”. (*Ali Im-ran:159*)

376. Ebu Dherri r.a. thotë: “Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: “*Asnjë punë të mirë mos e nënçmo, pra edhe atë që ta takosh mikun tënd me fytyrë të qeshur*”. (Muslimi)

377. Enesi r.a. tregon se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. kur e thoshte një fjali, ai e përsëriste nga tri herë derisa të kuptohej prej tij. Ndërsa kur vinte në mesin e njerëzve, përsëndente me selam deri në tri herë. (Buhariu)

378. Aisheja r.a. thotë: “Pej-gam-be-ri s.a.v.s. në fjalimin e vet ishte i qartë dhe çdokush që e dëgjonte e kuptonte”. (Ebu Davudi)

379. Xherir ibni Abdil-lahi r.a. thotë: “Pej-gam-be-ri s.a.v.s. në haxh-xhetul veda më ka thënë: “*Kërko prej njerëzve që të të dëgjojnë*”. Pastaj tha: “*Mos u kthe-ni pas meje në pabesimtarë (ku-ffarë), që njëri-tjetrit t’i më-sho-ni në qafë*”. (Muttefekun alejhi)

All-llahu i Madhëruar thotë:

“Thirr në rrugën e Zotit tënd me urtësi dhe këshillime të mira”. (*en-Nahl:125*)

380. Muavije ibn El-Hakem Es-Sulemi r.a. thotë: “Derisa unë isha duke u falur me Pej-gam-be-rin s.a.v.

s. një njeri prej të pranish-mëve teshëtiu dhe unë thashë: “Jerhamukell-llah” (All-llahu të mëshiroftë)! Njerëzit e pranishëm më shpuan me shikimet e tyre! Unë thashë me vete: “Medet për mua, nëna ime! Ç’keni, pse më shikoni?” Ata filluan t’i rrahin gjunjët. Pasi i pashë se heshtën, unë më nuk bëra zë. Pasi që Pe-j-gam-be-ri s.a.v.s. u fal, - Betohem në prindët e mi se nuk kam parë këshillues më të mirë para dhe pas tij. Betohem në All-llahun se ai nuk më ka për-qeshur, nuk më ka fyer e as nuk më ka qortuar - ai tha: *“Në këtë lutje (namazi), nuk lejohet kurrfarë të folurit prej fjalëve të njerëzve. Në këtë lutje ushtrohet vetëm tes-bihu, tekbiri si dhe leximi i Kur’anit, apo ashtu si ka thënë Pej-gam-be-ri”* Unë pastaj thashë: “O i Dërguari i All-llahut, unë frik jam (ndarë) me xhahilijjetin, e All-llahu na e solli Is-lamin. Te ne ka njerëz të cilët shkojnë te fallxhorët!” Pej-gam-be-ri tha: *“Po ti mos shko!”* Unë pastaj i thashë: “Te ne ka njerëz të cilët qesin fall me shpezë!” Ai më tha: *“Kjo është diç që ata e besojnë por ajo nuk do t’ua pret (të këqijat)”*. (Mus-limi)

381. Irbad ibni Sarije r.a. thotë: “Pej-gam-be-ri s.a.v.s. na mbajti një këshillë prej së cilës u dridhën zemrat dhe lotuan sytë”.

Ky hadith në tërësi është për-mendur në kaptinën për ruajtjen e sunnetit (me numër rendor 161). (Tirmidhiu thotë se është hadith hasen sahih)

Vërejtje e krahasuesit: Hadithi 161 i cekur më sipër është sipas radhitjes së origjinalit, përndryshe këtu do të duhej të ishte midis hadithit 112 dhe 113. Meqenëse teksti i hadithit mungon ne po e sjellim me sa vijon:

Nga Ebu Nexhah, Irbad ibni Sarije r.a. i cili thotë: I Dërguari i All-llahut na e mbajti një këshillë të prekshme prej së cilës u dridhën zemrat dhe lotuan sytë. Thamë: O i Dërguar i All-llahut sikur të ishte kjo këshillë lamtumirëse, andaj na lë porosi? –Tha: *“Ju porosis t’i druani All-llahut, ta dëgjoni dhe t’i nënshrohëni edhe nëse përpiqet t’u mashtrojë njeri. Ai që prej jush do të jetojë (më gjatë) do të shohë kundërshtime të shumta. Andaj ju përmbajuni sunnetit tim dhe sunnetit të hulefai rashidinëve të cilët u udhëzojnë ngase janë të udhëzuar. Shtrëngone atë (sunnetin) me dhëmballat tuaja e (mos e lëshoni). Ruanu nga shpikja e gjërave (në fe) ngase çdo shpikje është lajthim.”* (Transmetojnë Ebu Davudi dhe Tirmidhiu dhe ky i fundit tha: Hadithi është hasen sahih)

Fjala në hadith *me dhëmballat tuaja* është shprehje artistike-simbolike e Pejgamberit alejhisselam e cila aspirojnë në fuqinë të cilën duhet përdorur për ta ruajtur sunnetin dhe në kujdesin që duhet patur ndaj tij. (Shënim i krahasuesit)

All-llahu i Madhëruar thotë:

“Kurse robtë e të Mëshirshmit janë ata, të cilët nëpër tokë ecin qetë, ndërsa kur u drejtohen injorantët, thonë: Paqe e qetësi!” (el-Furkan:63)

382. Aisheja r.a. thotë: “Unë asnjëherë nuk e kam parë të Dërguarin e All-llahut të kapluar në të qeshur që t’i duket nofulla. Ai vetëm ka buzëqeshur”. (Mutte-fekun alejhi)

All-llahu i Madhëruar thotë:

“Dhe kush madhëron tra-ditat e All-llahut, ajo është shenjë e zemrës fisnike”. (el-Haxh:32)

All-llahu i Madhëruar thotë:

“A të ka arritur rrëfimi për musafirët e nderuar të Ibra-himit. Kur hynë dhe thanë: ‘Paqe!’ Dhe ai tha: ‘Paqe, o njerëz të panjohur!’ Dhe ai shkoi pa u hetuar, ke familja e vet dhe solli një viç të majmë të pjekur. Ua ofroi dhe u tha: ‘A nuk e hani?’” (edh-Dharrijat:24-27)

All-llahu i Madhëruar thotë:

“Dhe populli i tij u vërsul tek ai - të cilët edhe më parë bënë vepra të turpshme. O populli im, tha ai, ja vajzat e mia, këto janë më të pastra për ju! Frikësojuni All-lla-hut dhe mos më turpëroni me musafirët e mi! Vallë a nuk paska prej jush asnjë njeri i mençur?” (Hud:78)

383. Ebu Hurejre r.a. thotë se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: *“Kush beson në All-llahun dhe Ditën e fundit, le ta nderojë musafirin, dhe kush beson në All-llahun dhe Ditën e fundit, le t’i vizitojë të afërmit, dhe kush be-son në All-llahun dhe Ditën e fun-dit, le të flasë mirë ose le të hesht”.* (Muttefekun alejhi)

All-llahu i Madhëruar thotë:

“Përgëzoi robërit e Mi, që dëgjojnë fjalët dhe pasojnë atë më të bukurën prej tyre”. (ez-Zumer:17-18)

All-llahu xh.sh. prapë thotë:

“Zoti i tyre i përgëzon se do të jetë i mëshirshëm dhe mirëbërës dhe se do t’i dër-gojë në Xhennet ku do të kenë kënaqësi të vazhdueshme”. (et-Tewbe: 21)

All-llahu xh.sh. thotë:

“Dhe ne e gëzuar me një djalosh të mirë”. (es-Saf-fat:101)

All-llahu xh.sh. thotë:

“Edhe Ibrahimit i patën ardhur të deleguarit tanë me lajme të mira”. (Hud:69)

All-llahu xh.sh. gjithashtu thotë:

“Kurse gruaja e tij rrinte në këmbë dhe ne e për-gëzuar me Is-hakun e pas Is-hakut dhe Jakupin”. (Hud:71)

All-llahu xh.sh. prapë thotë:

“Dhe derisa ai lutej në tempull, në këmbë, engjëjt e thirrën: All-llahu ty të për-gëzoi me Jahjaun”. (Ali Im-ran: 39)

All-llahu xh.sh. thotë:

“Dhe kur engjëjt i thanë: Oj Merjeme, All-llahu të përgëzon me fjalën e vet se emrin do ta ketë Mesih”. (Ali Imran:45)

Ka edhe shumë ajete të tjera të njohura në këtë temë, ndërsa sa u përket haditheve:

384. Ebu Ibrahim, i cili quhet edhe Ebu Muhammed dhe Ebu Muavije Abdull-llah ibni Ebi Evfa r.a. thotë se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. e ka përgëzuar Hatixhen r.anha me një shtëpi në Xhennet prej margaritarëve, në të cilën nuk ka zhurmë, as monotoni e as lodhje. (Mutte-fekun alejhi)

385. Nga Ebu Musa El-Eshariu r.a., i cili mori abdest në shtëpinë e vet, pastaj doli nga shtëpia dhe tha: “Gjithsesi do ta shoqëroj Pej-gam-be-rin s.a.v.s. dhe do ta kaloj me të këtë ditë”. Shkoi në xhami dhe pyeti për Pej-gam-be-rin s.a.v.s. Të pranishmit i thanë: “Shkoi atje!” Esh’ariu tha: “Unë dola prej xhamisë dhe shkova pas tij, duke pyetur për të, derisa arrita te pusi i Erisit. Aty qëndrova te dera, derisa Pej-gam-be-ri s.a.v.s. kreu nevojën dhe mori abdest. Pastaj u ngrita afër tij, ndërsa ai ishte ulur te pusi i Erisit, qëndronte në me-sin e lartësisë së pusit, i kishte për-vjelur këmbët dhe i kishte lëshuar në pus. Unë e përshëndeta me selam, pastaj u ktheva dhe u ula te dera dhe thashë: “Vërtet sot do të jem portieri i Pej-gam-be-rit s.a.v.s”. Pastaj arriti Ebu Bekri r.a. e shtyu derën dhe unë i thashë: “Kush është?” Tha: “Unë jam Ebu Bekri”. Unë pastaj ia ktheva: “Prit pak!” Pastaj shkova te Pej-gam-be-ri s.a.v.s. dhe i thashë: “Ebu Bekri kërkon leje të hyjë!” Pej-gam-be-ri s.a.v.s. tha: *“Lëre të hyjë dhe për-gëzoje se do të shkojë në*

Xhen-net!” Unë pastaj u ktheva te Ebu Bekri dhe i thashë: “Urdhëro, hyr! Pej-gam-be-ri s.a.v.s. të përgëzon me Xhennet. Ebu Bekri hyri dhe u ul në anën e djathtë të Pej-gam-be-rit s.a.v.s. në pjesën e sipërme të arkës së pusit dhe të dy këmbët i shtiu në pus, ashtu siç kishte vepruar i Dër-guari i All-llahut, dhe i përvolet teshat. Unë prapë u ktheva dhe u ula, dhe e lashë në shtëpi vëllain tim të marrë abdest dhe të vijë pas meje.

Atëherë kam thënë: “Nëse All-llahu xh.sh. i jep ndonjë të mirë (duke menduar në vëllain tim, i cili kishte mbetur në shtëpi duke marrë abdest), do t’i vijë”.

Kur, dikush trokiti në derë, dhe unë pyeta: “Kush është?” Ai u përgjigj: “Umeri, i biri i Hattabit!” Unë i thashë: “Prit pak!” Pastaj shkova te Pej-gam-be-ri s.a.v.s., e përshëndeta me selam, pastaj i thashë:

“Umeri kërkon të hyjë!” Pej-gam-be-ri s.a.v.s. tha: *“Lëre dhe përgëzoje me Xhennet”*. Unë u ktheva te Umeri r.a. dhe i thashë: “Urdhëro, hyr! Pej-gam-be-ri s.a.v.s. të përgëzon me Xhennet”. Ai hyri dhe u ul në anën e majtë të Pej-gam-be-rit s.a.v.s. në pjesën e epërme të pusit dhe i shtiu këmbët në të.

Pastaj unë u ktheva, u ula dhe thashë: “Nëse All-llahu ia dëshiron të mirën (mendon në vëllain e vet), do t’i vijë”.

Atëherë dikush trokiti në derë. Unë prapë pyeta: “Kush është?” Ai u përgjigj: “Uthmani, i biri i Af-fanit”.

Unë iu përgjigja: “Prit pak!” Pastaj shkova te Pej-gam-be-ri s.a.v.s. dhe e lajmërova për ardhjen e Uthmanit. Pej-gam-be-ri s.a.v.s. tha: *“Lejo të hyjë dhe përgëzoje me Xhennet si dhe belanë e cila do t’i ndodhë”*. Unë u ktheva te Uthmani dhe i thashë: “Urdhëro, Pej-gam-be-ri s.a.v.s. të përgëzon me Xhennet dhe belanë e cila do të ndodhë”. Uthmani r.a. e gjeti pjesën e epërme të pusit të mbuluar dhe u ul në anën tjetër të pusit”.

Seid ibnu Musej-jeb thotë: “Ul-jen e këtyre e kam shpjeguar me varrezat e tyre”. (Muttefekun ale-jhi)

Ebu Musa El-Esh’ariu në një ri-vajet shton: “Kur Uthmani mori vesh për lajmin e gëzuar për Xhennet, e falënderoi All-llahun xh.sh. e pastaj tha: “All-llahul Musteanu (All-llahu është Ai prej të cilit kërkoj ndihmë)”.

386. Ibnu Shumaseta thotë: “Shkuam ta vizitojmë Amr ibnul Asin r.a. të shtrirë në shtratin e vdekjes, i cili qau shumë. Pastaj e ktheu fytyrën kah muri. I biri i tij filloi t’i flasë: “O babai im! A nuk të ka përgëzuar Pej-gam-be-ri s.a.v.s. me këtë dhe këtë?” Ai u kthye me fytyrë kah ne dhe tha: “Më e vlefshmja dhe ajo në të cilën llogarisim më së shumti është fjala e dëshmisë (shehadeti) se nuk ka Zot tjetër përveç All-llahut dhe se Muhammedi s.a.v.s. është i Dër-guari i Tij. Unë vërtet kalova nëpër tri periudha: E konsideroja veten se isha armiku më i madh i Pej-gam-be-rit s.a.v.s., më dukej se askush nuk e urrente më shumë se unë, dhe në atë kohë nuk do të kishte për mua kënaqësi më të madhe veç ta mbyjtja Pej-gam-be-rin. Sikur të vdisja në atë gjendje, do të isha me siguri gjithmonë në Xhe-hennem. Mirëpo, kur All-llahu e vendosi Islamin në zemrën time, shkova te Pej-gam-be-ri dhe i thashë: “Shtrihe dorën e djathtë që të beto-hem (zotohem)”. Ai e shtriu dorën e tij të djathtë, ndërsa unë e tërhoqa dorën time. Pej-gam-be-ri s.a.v.s. tha: *“Ç’ke o Amr?”* Unë pastaj i thashë: “Dua të të kushtëzoj!” Pej-gam-be-ri u përgjigj: *“Kushtëzo ç’të duash!”* Unë pastaj i thashë: “Dua që të më falen ga-bimet!” Pej-gam-be-ri tha: *“A nuk e di se Islami rrënon (shlyen) çdo gjë që ka qenë më parë? A nuk e di ti se hixhreti rrënon çdo gjë që ka qenë më parë? A nuk e di se ha-xhxi rrënon çdo gjë që ka qenë më parë?”* Për mua atëherë nuk kishte njeri më të dashur se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. si dhe më të madh se ai në sytë e mi. Unë nuk mundesha t’i ngop sytë me të për shkak të re-spektit që kisha ndaj tij. Sikur të më pyet sot dikush që ta përshkruaj, nuk do të mundesha ta bëj, për arsye se unë nuk i kam ngopur sytë e mi me të. Sikur të kisha vdekur në atë gjendje me siguri do të shpresoja që të jem prej xhennetlinjve.

Pastaj ishte periudha (e tretë), isha i ngarkuar në vende udhëhe-qëse me përgjegjësi (veli) dhe nuk e di gjendjen time si jam gjendur gjatë kësaj kohe. Për këtë kur të vdes, të mos më përcjell mua va-jtimi e as zjarri, ndërsa kur të më varrosni, hidheni mbi mua dheun nga pak, pastaj qëndroni rreth va-rrit tim aq sa të mund të prehet kur-bani dhe të copëtohet mishi i tij, që të heq mërzinë me ju derisa të shoh se me çka t'ju drejtohem të dërguarve të Krijuesit tim”. (Mus-limi)

All-llahu i Madhëruar thotë:

“Dhe Ibrahim i ua porositi këtë bijve të vet, si edhe Ja-kubi: ‘O bijtë e mi, All-llahu ua ka zgjedhur fenë, assesi mos vdisni ndryshe, vetëm si muslimanë!’ A ishte ju dëshmitarë (të pranishëm) kur i erdhi Jakubit momenti i vdekjes dhe u tha djemve të vet: ‘Çka do të adhuroni pas meje?’ Do të adhurojmë, i thanë ata, Zotin tënd dhe Zotin e të parëve të tu, Ibra-himit dhe Ismailit e Is-hakut, vetëm një Zot, dhe ne atij i jemi dorëzuar”. (el-Bekare:132-133)

387. Ebu Sulejman Malik ibni El-Huvejrith r.a. thotë: “Shkuam te i Dërguari i All-llahut dhe të gjithë ne ishim të ri dhe të një mosheje. Te ai qëndruam njëzet net, ndërsa Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ishte i mëshirshëm dhe i dashur. Ai mendoi se na ka marrë malli për familjet tona, andaj na pyeti kë kemi prej familjes e ne i treguam, pastaj ai tha: “*Kthehuni te familjet tuaja dhe rrini me ta, mësoni dhe urdhëroni ata (në të mira) dhe faleni këtë namaz në këtë kohë dhe namazin tjetër në kohën tjetër. E kur të vijë koha e namazit, njëri prej jush le ta thërrasë ezanin e më i moshuari nga ju le të dalë imam*”. (Mutte-fekun alejhi)

Buhariu shton në një rivajet: “*Faluni ashtu sikurse më keni parë duke u falur!*”

388. Umer ibnu Hattabi r.a. thotë: “Kërkova leje prej Pej-gam-be-rit s.a.v.s. për kryerjen e Umres (vizita e Qabes jashtë kohës së haxhxhit), më lejoi dhe më tha: “*Mos na harro o vëlla, nga lutjet e tua!*” Ai e tha një fjalë e cila më gëzoi më tepër se sa të bëhej e tërë bota imja”.

Në një rivajet tjetër Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: “*Shoqërona neve, vëlla në lutjet tua!*” (Këtë hadith e trans-me-tojnë Ebu Davudi dhe Tirmidhiu thotë se është hadith hasen sahih)

389. Enesi r.a. thotë: “Erdhi një njeri te Pej-gam-be-ri s.a.v.s. dhe tha: “Unë kam vendosur të udhëtoj, më përgatit me diçka”. Pej-gam-be-ri s.a.v.s. tha: “*All-llahu të përgatitë me devotshmëri (takvalluk)!*” Njeriu prapë tha: “Shto diçka tjetër!”. Pej-gam-be-ri s.a.v.s. tha: “*Dhe t’i faltë mëkatet!*”. “Shto prapë!”. I Dërguari i All-llahut tha: “*Dhe ta lehtësoftë ty të mirën (ha-jrin), kudo që të jesh!*” (Tirmidhiu thotë: hadith hasen)

All-llahu xh.sh. thotë:

“Dhe konsultohu me ta në punë!” (Ali Imran:159)

All-llahu xh.sh. thotë:

“Dhe ata konsultohen mes veti për punët e veta”. (esh-Shûrâ:35)

390. Xhabiri r.a. thotë: “Pej-gam-be-ri s.a.v.s. na mësonte isti-haren (të kërkuarit e asaj që është më e mirë) në të gjitha gjërat, ashtu si-kurse na i mësonte suret e Kur’anit. Ai thotë: “*Kur dikush prej jush dëshiron të bëjë diçka, le të falë dy rekate jashta farzit, pastaj le të thotë: ‘O Zoti im, Ty të drejtohem që të më orientosh me dijen Tënde për atë që është më mirë për mua. Ty të drejtohem që të më japish fuqi për kryerjen e punëve të mira, me fuqinë Tënde, kërkoi dhuntinë Tënde të pa-kufishme, Ti je i Gjithëfuqishëm, ndërsa unë nuk kam fuqi, Ti je Ai që posedon dituri, ndërsa unë nuk di dhe Ti je Ai që i di të fshehtat. O Zoti im, nëse sipas dijenisë Tënde, kjo punë është e mirë (hajr) për mua, për fenë time, jetën time si dhe për përfundimin tim - ose të thotë: Për këtë jetën time kalimtare dhe për jetën e ardhshme të am-shueshme*”

- atëherë Ti më ndihmo në këtë punën time, lehtësoma mua dhe bëre atë të begatshme. Po, nëse në dijeninë Tënde e di se kjo punë për mua është e dëmshme (sherr), në fenë time, në jetën time dhe në përfundimin tim - ose të thotë: Në këtë jetë timen si dhe jetën e ardhshme të përhershme - atëherë largoje atë prej meje dhe më largo mua nga ajo. Më cakto mua të mirën (hajrin) kudo qoftë, pastaj më bëj të kënaqur me të”.

Transmetuesi thotë se lutësi pastaj e emiton dëshirën e vet. (Buhariu)

391. Xhabiri r.a. thotë: “Në ditën e Bajramit, Pej-gam-be-ri s.a.v.s. e ndërronte drejtimin e kthimit të vet”. (Buhariu)

Ky hadith do të thotë se i Dërguari i All-llahut shkante në një rrugë, ndërsa kthehej në shtëpi nga një rrugë tjetër.

392. Nga Ibnu Umeri r.anhuma tregohet se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. (në Medine) shkante rrugës “Tarikush-shexhere”, ndërsa kthehej rrugës Muarrese “Tarikul-muarres”. Kur hynte në Mekke, hynte grykës së sipërme, ndërsa dilte grykës së poshtme. (Muttefekun alejhi)

Është e njohur se është mustehab t’u jepet përparësi organeve të djathta në të gjitha punët e nder-shme si: abdesti, gusli, tejemmumi, veshja e rrobave, mbathja e këpucëve, teshave të brendshme, hyrja në xhami, përdorimi i misva-kut (brushës së dhëmbëve), prerja e thonjve, shkurtimi i mustaqeve, mënjanimi i qimeve nga vendet e mbuluara të trupit, qethja e flokëve, dhënia e selamit në namaz, në ushqim e pije, përshëndetje, kapjen e Haxheri Esve-dit, daljen nga nevojtorja, për çdo marrje dhe dhënie etj.

Është mustehab t’u jepet për-parësi organeve të majta në punët e kundërta me ato që i përmendëm si: pështyerja në të majtë, hyrja në nevojtoare, dalja nga xhamia, zbathja e këpucëve, teshave të brendshme, rrobave, gjatë istin-xhait (pastrimit të organeve të ne-vojës së madhe dhe të vogël), si dhe të gjitha punëve të papastra.

All-llahu i Madhëruar thotë:

“Ai të cilit do t’i jepet libri në dorën e djathtë të tij, do të thotë: ‘Ja, lexomani librin tim!’” (el-Hâkka:19)

All-llahu xh.sh. thotë:

“Dhe ata të djathtët, e çka di ti se kush janë të djathtët? Po të majtët, kush janë të majtët” (el-Vakia:8-9)

393. Aisheja r.anha thotë: “Pe-j-gam-be-rit s.a.v.s. i pëlqente për-dorimi i pjesëve të djathta të trupit në të gjitha çështjet e tij: në gjërat e pastra, ecje si dhe në mbathje”. (Muttefekun alejhi)

394. Aisheja r.anha thotë: “Pe-j-gam-be-ri s.a.v.s. e përdorte dorën e djathtë për gjërat e pastra dhe ushqim, ndërsa dorën e majtë e përdorte për nevojën e tij dhe për gjërat që ishin të papastra”. (Muttefekun alejhi)

395. Ebu Hurejre r.a. tregon se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: “Kur të mbatheni, filloni me të djathtën tuaj, ndërsa kur të zbatheni, filloni me të majtën, le të jetë e djathta e para që mbathet dhe e mbrama që zbathet”. (Muttefekun alejhi)

396. Nga Hafseja r.anha tregohet se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. përdorte dorën e djathtë për ushqim, pije dhe veshje, ndërsa dorën e majtë për gjërat e tjera. (Ebu Davudi dhe të tjerët)

397. Nga Ebu Hurejre r.a. tregohet se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: “*Kur të visheni dhe kur të merrni abdest, filloni me të djathtat tuaja*”. (Ebu Davudi dhe Tirmidhiu, hadith sahih)

398. Nga Aisheja r.anha tregohet se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: “*Kur dikush prej jush fillon të hajë, le ta përmendë emrin e All-llahut të Madhëruar, por nëse ha-rron ta përmend në fillim të ngrënies, atëherë le të thotë: “Me emër të All-llahut në fillim dhe në mbarim të ushqimit (Bismil-lahi evvelehu ve ahirehu)*”. (Ebu Davudi dhe Tirmidhiu, i cili thotë se ky është hadith hasen)

399. Xhabiri r.a. thotë: “E kam dëgjuar të Dërguarin e All-llahut duke thënë: “*Kur një njeri hyn në shtëpinë e vet dhe e përmend em-rin e All-llahut xh.sh. para se të hyjë, si dhe para se të hajë, atëherë shejtani do t’u thotë shokëve të vet: “Këtu nuk keni as të ndenjur e as ushqim”. Ndërsa kur një njeri hyn në shtëpinë e vet, por nuk e përmend emrin e All-lla-hut xh.sh. para se të hyjë, atëherë shejtani thotë: “Keni gjetur vend për të ndenjur dhe ushqim”. Ndërsa kur njeriu nuk e përmend emrin e All-llahut xh.sh. para se të hajë, atëherë shejtani u thotë shokëve të vet: “Keni gjetur të ndenjur dhe ushqim”*”. (Muslimi)

400. Hudhejfeja r.a. thotë: “Ne, kur prezentonim në ushqim së bashku me të Dërguarin e All-lla-hut, nuk e zgjatnim dorën në ushqim para se t’ia fillonte Pej-gam-be-ri s.a.v.s. Njëherë ishim duke ngrënë së bashku me Pej-gam-be-rin s.a.v.s. dhe erdhi një shërbëtores (xharije), sikur e shtyrë nga di-kush, erdhi dhe deshi ta vërë dorën e saj në ushqim, por Pej-gam-be-ri s.a.v.s. e kapi për dore. Pastaj erdhi një beduin (malësor), sikur i shtyrë nga dikush, edhe këtë Pej-gam-be-ri s.a.v.s. e kapi për dore e pastaj tha: “*Vërtet, shejtanit i lejohet të hajë në ushqim nëse në të nuk është përmendur emri i All-llahut. She-jtani ka ardhur me këtë shërbëtores që t’i lejohet të hajë përmes saj, andaj e kapa për dore (e pengova), pastaj shejtani erdhi me këtë beduin, që t’i lejohet të hajë përmes tij andaj edhe këtë e kapa për dore. Pasha Atë, në dorën e të cilit është shpirti im, dora e tij (shejtanit) ishte në dorën time nëpërmjet duarve të tyre (shërbëtores dhe bedunit)*”. Pastaj i Dërguari i All-llahut e përmendi emrin e All-llahut të Madhëruar”. (Muslimi)

401. Umejje bin Mahshia Es-Sa-habiu r.a. thotë: “Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ishte ulur dhe një njeri pranë tij hante e i cili nuk e kishte përmendur em-rin e All-llahut saqë nga ushqimi i tij kishte mbetur vetëm një kafshatë. Kur e afroi te goja tha: “*Bis-mil-lahi evvelehu ve ahirehu*”. (Me emër të All-llahut në fillim dhe në përfundim të ushqimit). Pej-gam-be-ri s.a.v.s. qeshi, pastaj tha: “*She-jtani hante vazhdimisht me të, por kur e përmendi emrin e All-llahut, e volli gjithë atë që e kishte në barkun e vet*”. (Ebu Davudi dhe Nesaiu)

402. Nga Aisheja r.anha thuhet: “Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ishte duke ngrënë ushqim me gjashtë shokët e vet. Erdhi një beduin dhe e hëngri ushqimin me dy kafshata. Pej-gam-be-ri s.a.v.s. u tha shokëve të vet: “*Ja pra ky sikur ta kishte emërtuar (me bismil-lah) do t’u kishte mjaftuar edhe juve (ushqimi i tij)*”. (Tirmidhiu thotë: hadith hasen sahih)

403. Nga Ebu Umame r.a. bëhet e ditur se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. kur e çonte sofrën e vet, thoshte: “*Falënderimi i qoftë All-llahut, falënderim i plotë i mirë dhe i bekuar në të (ushqim), i cili nuk na ka bërë të panevojshëm, të braktisur e të pavarur nga Ai. Ai është Zoti ynë!*” (Buhariu)

404. Nga Ebu Hurejre r.a. thu-het: “Pej-gam-be-ri s.a.v.s. asnjëherë nuk ka përmendur të meta në asnjë ushqim, nëse i ka ardhur i shijshëm e ka ngrënë, e nëse nuk e ka pëlqyer e ka lënë”. (Muttefekun alejhi)

405. Nga Xhabiri r.a. tregohet se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. kërkoi nga fa-milja e vet t’i sjellin për ushqim

erëza, por ata i thanë: “Nuk kemi asgjë tjetër përveç uthullës”. Pe-j-gam-be-ri s.a.v.s. atëherë kërkoi uthull, pastaj filloi të hajë duke thënë: “*Sa erëz e mirë është uthulla, sa erëz e mirë është uthulla!*” (Muslimi)

406. Ebu Mes’ud El-Bedriu r.a. thotë: “Një njeri e ftoi Pej-gam-be-rin s.a.v.s. në një ziafet, të cilin e kishte përgatitur për të dhe për katër të tjerë, kështu që Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ishte prej atyre të pestëve i pesti, por i ishte bashkangjitur edhe një njeri gjatë rrugës për në ziafet. Kur arritëm te dera e të zotit të ziafetit, Pej-gam-be-ri s.a.v.s. i tha: “*Ky na është bashkangjitur gjatë rrugës, pra nëse e lejon edhe këtë lejoje, e nëse jo, atëherë ky le të kthehet!*” Atëherë i zoti i shtëpisë tha: “Gjithsesi unë e lejoj, o i Dër-guari i All-llahut (që të jetë së bashku me ne në ziafet)”. (Mutte-fekun alejhi)

407. Umer ibnu Ebi Selem r.anhuma thotë: “Isha fëmijë dhe nën mbikëqyrjen e Pej-gam-be-rit s.a.v.s. në shtëpinë e tij. Njëherë, para se t’ia fillojmë ushqimit, zgjata dorën në një enë të ushqimit, por Pej-gam-be-ri s.a.v.s. më tha: “*Djalosh, thuaj ‘Bismil-lah’, përmende emrin e All-llahut, ha me dorën e djathtë dhe ha para vetes*”. (Muttefekun alejhi)

408. Seleme ibni Ekva r.a. tre-gon se një njeri ka ngrënë te Pe-j-gam-be-ri s.a.v.s. me dorën e majtë, e i Dërguari i All-llahut i tha: “*Ha me dorën e djathtë!*” Ai tha: “Nuk mundem!” Pej-gam-be-ri s.a.v.s. tha: “*Si nuk mundesh! Nuk e pengoi asgjë përveç mendjemadhësisë!*” Pas kësaj, njeriu nuk e afroi dorën e majtë te goja”. (Muslimi)

409. Xhebelete bin Suhajm thotë: “Një vit të urisë kam ngrënë hurma me Ibnu Zubejrin. Pranë nesh kaloi Abdull-llah ibni Umeri r.anhuma e ne ishim duke ngrënë hurma, ndërsa ai na tha: “Mos i hani nga dy hurma menjëherë, sepse Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka ndaluar që të hahen nga dy hurma përnjëherë”, pastaj thotë: “Përveç nëse njeriu ia lejon vëllait të vet ngrënien e dy hurmave menjëherë”. (Muttefekun alejhi)

410. Abdull-llah ibn Busr r.a. thotë: “Pej-gam-be-ri s.a.v.s. kishte një enë që quhej “El-garrau”, të cilën e çonin katër persona (sini apo sofër). Pasi që as-habët e fal-nin namazin e paradrekës (Salatu-d-Duha) e binin sofrën e madhe (me përshesh me valë) dhe uleshin të pranishmit rreth saj. Kur ishte numri i madh, atëherë Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ulej në gjunj (që të ulen sa më shumë). Një beduin, i cili e kishte vërejtur, pyeti: “Çfarë ulje është kjo?” Pej-gam-be-ri s.a.v.s. u përgjigj: “*Vërtet All-llahu mua më ka bërë rob të ndershëm e nuk më ka bërë tiran kokëfortë*”. Pastaj tha: “*Hani prej skajit të enës dhe lene mesin e saj që të keni bereqet në ushqim!*” (Ebu Davudi)

411. Enesi r.a. thotë: “E kam parë Pej-gam-be-rin s.a.v.s. të ulur në pjesën e mbrapme të trupit duke ngrënë hurma”. (Muslimi)

Preferohet ngrënia me tre gishta dhe lëpirja e gishtërinjve me yn-dyrë, ndërsa është mekruh (nuk preferohet) fërkimi i tyre para ngjyerjes, është mustehab që të fshihet ena, gjithashtu mustehab është marrja dhe ngrënia e kaf-shatës që të bie nga sofrë, si dhe lejohet fshirja e tyre me ushqim tjetër.

412. Xhabiri r.a. tregon se Pe-j-gam-be-ri s.a.v.s. ka urdhëruar lëpirjen e gishtërinjve si dhe lëpirjen e enës dhe ka thënë: “*Ju nuk e dini se në cilin ushqim gje-n-det bereqeti*”. (Muslimi)

413. Xhabiri r.a. tregon se Pe-j-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: “*Nëse dikujt prej jush i bie kafshata e bukës, le ta marrë dhe le ta pastrojë nëse në të ka ndonjë send, pastaj le ta hajë, e mos t’ia lejë atë shejtanit. Kur ta kryejë ushqimin, mos t’i fshijë gishtërinjtë me faculetë derisa të mos i lëpijë, sepse nuk e di*

se në cilin ushqim është bere-qeti". (Muslimi)

414. Enesi r.a. thotë: "Pej-gam-be-ri s.a.v.s. hante ushqim, i lëpinte gishtërinjtë e vet tri herë dhe thoshte: "Nëse bie ndonjë kafshatë e juaj duhet marrë atë dhe duhet pastruar nëse në të ka diçka, dhe duhet ngrënë e të mos i lihet she-jtanit". Ai na urdhëroi që ta fshi-jmë tepsinë dhe tha: "Ju nuk e dini se në cilin ushqim tuajin është bereqeti". (Muslimi)

415. Nga Seid ibni El-Harith tregohet se e ka pyetur Xhabirin r.a. rreth prishjes së abdestit me prekjen e ushqimit që e ka kapë zjarri, me ç'rast ai u përgjigj: "Jo! Vërtet ne në kohën e Pej-gam-be-rit s.a.v.s. nuk gjenim ushqim të tillë, vetëm në raste të rralla, por edhe sikur të gjenim, ne në atë kohë nuk kishim faculeta, përveç skajeve të teshave të duarve dhe këmbëve tona. Pastaj faleshim dhe nuk me-rrnim abdest". (Buhariu)

Mustehab është që para pijes të mënjanohet çdo send që ka rënë, e sidomos ajo e cila është e dëm-shme apo infektuese, edhe nëse kjo kërkon fryerje në enë, apo nga ana e jashtme e enës. Mustehab është që të mbahet dora e djathtë para pijes.

416. Nga Enesi r.a. tregohet se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. merrte frymë kur pinte ujë nga tri herë. (Muttefekun alejhi)

Merrte frymë jashtë enës së ujit. Transmetuesi nuk e ka përmendur shkakun.

417. Nga Ibni Abbasi r.anhuma tregohet se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: "Mos pini përnjëherësht ashtu siç pijnë kafshët, por pini me dy ose me tre (gllënjka) së bashku. Përmendni emrin e All-llahut kur të filloni dhe falënderoni All-lla-hun kur ta përfundoni (pirjen)". (Tirmidhiu, hadith hasen)

418. Nga Ebu Katade tregohet se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. e ka ndaluar frymëmarrjen në enë (d.m.th. të lëshuarit e frymës në enë sh.k.). (Muttefekun alejhi)

419. Nga Sehl ibni Sa'd r.a. tregohet se Pej-gam-be-rit s.a.v.s. i ki-shin sjellur diçka për të pirë, piu prej saj, por në anën e djathtë kishte një djalosh, ndërsa në anën e majtë ishin disa njerëz të moshuar, e i Dërguari i All-llahut i tha djaloshit: "A më lejon mua që së pari t'u jap këtyre?" Djaloshi u përgjigj: "Jo, për All-llahun, unë askujt nuk i jap përparësi në atë që më takon prej teje". Pej-gam-be-ri s.a.v.s. me dorën e vet i dha të pijë".

Ky djalosh ishte ibni Abbasi (Muttefekun alejhi)

Mekruh është pirja nga ena e mbyllur, sikurse kanë qenë ibrikët, nga gryka e tyre, natyrisht se ky mekruh është mekruh tenzihi e jo tahrimi.

420. Nga Ebu Seid El-Hudriu r.a. tregohet: "I Dërguari i All-lla-hut ndaloi kthimin e grykës së enëve për pije". (Fjala është për enë për pije prej lëkure, kur gryka e saj kthehet ashtu që pjesa e brendshme të dalë jashtë). (Muttefekun alejhi)

421. Nga Ebu Seid El-Hudriu r.a. tregohet se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. e ka ndaluar fryerjen në ujë. Një njeri ka thënë: "Qimen të cilën e shoh në enë?" Pej-gam-be-ri s.a.v.s. tha: "Derdhe atë!" Njeriu tha: "Unë nuk ngopem me një frymëmarrje". Pej-gam-be-ri s.a.v.s. tha: "Largoje atëherë enën nga goja jote (dhe merr frymë)!" (Tirmidhiu, hadith hasen)

422. Ibni Abbasi r.a. thotë: "I dhash ujë Pej-gam-be-rit s.a.v.s. prej Zemzemit dhe ai piu duke qën-druar

në këmbë”. (Muttefekun alejhi)

423. Enesi r.a. tregon se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka ndaluar që njeriu të pijë ujë në këmbë. Katade thotë: “E pyetëm Enesin: ‘E ngrënia e ushqimit?’” Enesi u përgjigj: “Ajo është edhe më e keqe dhe më e shëmtueshme!” (Muslimi)

Në një rivajet të Muslimit thuhet se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. e ka qortuar dhe e ka ndaluar pirjen në këmbë.

424. Ebu Hurejre r.a. thotë se i Dërguari i All-llahut ka thënë: “*Asnjëri prej jush të mos pijë në këmbë, e nëse harron, le ta kthejë*”. (Muslimi)

425. Ebu Katade r.a. thotë se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: “*Ai që i shërben njerëzit në pije, pin i fundit*”. (Tirmidhiu thotë: hadith hasen sahih)

Lejohet pirja nga të gjitha enët e pastra, përveç enëve të arta dhe të argjendta. Lejohet pirja e ujit nga burimi pa e përdorur enën ose dorën e vet. Ndalohet përdorimi i enës së artë dhe të argjendtë në pije dhe ushqim si dhe në të gjitha përdorimet tjera.

426. Abdull-llah ibni Zejdi r.a. thotë: “Na erdhi Pej-gam-be-ri s.a.v.s. e i qitëm ujë në një enë bakri dhe ai mori abdest”. (Muslimi)

427. Xhabiri r.a. thotë se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka shkuar te një njeri prej Ensarëve dhe me të ishte një shok i tij. Pej-gam-be-ri s.a.v.s. i tha zotit të shtëpisë, ensariut: “*Nëse ke ujë prej mbrëmë në kirbe (kirbe është enë prej lëkure për ujë që i ngjan janxhikut), e nëse jo, ne do të pimë ujë nga burimi, (uji që ka qëndruar në kirbe është më i ftohtë)*”. (Buhariu)

Mustehab është veshja e rrobave të bardha, por lejohet veshja e ngjyrës së kuqe, të gjelbër, të verdhë, të zezë. Lejohet që rrobat të jenë prej pambukut, lirit, fijeve të leshit si dhe të materieve të tjera, përveç mëndafshit.

All-llahu i Madhëruar thotë:

“O djemtë e Ademit! Ju kemi dhënë rroba që t’i mbulonin vendet tuaja të turpshme dhe veshje për zbukurim, mirëpo rrobat e devotshmërisë janë më të mirat. Ato janë disa argumente të All-llahut që ndoshta të mbliidhni mend”. (el-A’raf:26)

All-llahu i Madhëruar prapë thotë:

“U jap edhe veshje që ju mbron nga të nxehtit, ju jap parzmore që t’ju mbrojnë në luftë”. (en-Nahl:81)

428. Ibni Abbasi r.anhuma tregon se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: “*Veshuni me rroba të bardha, sepse ato janë veshja më e pastër dhe më e mirë e juaja dhe në to (veshjen e bardhë) mbështillni të vdekurit tuaj*”. (Ebu Davudi dhe Tirmidhiu thotë: hadith hasen sahih)

429. Ebu Xhuhajfe, Vehb ibni Abdil-lah r.a. thotë: “E kam parë Pej-gam-be-rin s.a.v.s. në Mekke, në Ebtah (vend afër Mekkes), në tendën e tij të kuqe prej lëkure. Doli Bilali me ujin për abdest. Disave u kullonte uji i abdestit, e disa e fshinin. Atëherë doli Pej-gam-be-ri s.a.v.s. që kishte veshur një pallto të kuqe. Sikur edhe tash i shoh kërcijet e tij të bardhë. Mori abdest, ndërsa Bilali e thirri eza-nin. Unë e përcillja se çka flet me gojën e vet, duke u kthyer herë në të djathtë e herë në të majtë: “Ejani në namaz, ejani në shpëtim!” Pastaj para veti e vuri një shkop të shkurtër, doli përpara dhe u fal. Para tij kalonin qentë dhe gomarët pa pengesë”. (Muttefekun alejhi)

430. Ebu Remthe Rifaatut-Te-jmijje thotë: “Unë e kam parë të Dërguarin e All-llahut të veshur me dy rroba të gjelbra”. (Ebu Davudi dhe Tirmi-dhiu)

431. Xhabiri r.a. tregon se : “Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ditën e çlirimit të Mekkes ka hyrë në të me çallmë të zezë”. (Muttefekun alejhi)

432. Ebu Seid Amr ibni Hurejth r.a. thotë: “Sikur tash jam duke e parë të Dërguarin e All-llahut me çallmë të zezë, anët e së cilës preknin në krahët e tij”. (Muslimi)

Në një rivajet tjetër të tij thuhet se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. kur u foli të pranishmëve, e kishte çallmën e zezë.

433. Aisheja r.anha thotë: “Pe-j-gam-be-ri s.a.v.s. doli një ditë në mëngjes i veshur me një pallto lara-lara prej gëzofi të zi leshi”. (Muslimi)

434. Mugire ibni Shu’be r.a. thotë: “Një natë udhëtova me të Dërguarin e All-llahut, e ai më tha: “*A ke ujë?*” Unë iu përgjigja: “Po!” Ai atëherë zbriti prej kafshës kalëruese të vet dhe shkoi larg de-rija më nuk dukej nga terri i natës, pastaj u kthye. Unë atëherë ia për-gatita një enë me ujë dhe ai e lau fytyrën e vet, por meqë e kishte të veshur një xhybe prej leshi, nuk mundej t’i nxirrte duart ashtu që i nxori nga ana e përfundme e xhubes. Pastaj i lau bërrylat dhe i dha mes-h kresë. Unë desha t’i ndihmoj që t’i heq të dy mestet, e ai tha: “*Lëre, i kam mbathur në këmbë të pastra*”, atëherë vetëm iu ka dhënë mes-h mesteve”. (Mutte-fekun alejhi)

Në një rivajet tjetër thuhet se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. kishte të veshur xhyben e Shamit me mëngë të ngushta. Ndërsa në një rivajet tjetër se kjo ka ndodhur në betejën e Tebukut.

435. Esmā binti Jezid El-Ensari r.anha thotë: “Mëngët e këmishës së Pej-gam-be-rit s.a.v.s. ishin të gjata deri ke nyjat”. (Ebu Davudi dhe Tirmidhiu thonë: hadith hasen)

436. Ebu Hurejre r.a. thotë: “Çka është nën zogthin e këmbës prej veshjeve e ka vendin në zjarr”. (Buhariu)

437. Ebu Dherri r.a. tregon se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: “*Treve All-llahu xh.sh. nuk do t’u flasë Ditën e Gjykimit, as që do t’i shikojë, e as nuk do t’i falë, por do t’i dënojë shumë ashpër*”. Tha: “Këtë i Dërguari i All-llahut e ka përsëritur tri herë”, e Ebu Dherri ka thënë: “Kanë dështuar dhe kanë pësuar ata, e kush janë ata, o i Dërguari i All-llahut?” Pej-gam-be-ri s.a.v.s. u përgjigj: “*Zgjatësi i teshës së tij, përcjellësi i fjalëve fyese dhe ai që e shet pasurinë e vet duke u betuar rre-jshëm*”. (Muslimi)

Sqarim: Masa aristokrate dhe të lirët për t’u dalluar nga të varfërit dhe robërit i zgjatnin rrobat e tyre nën zogjët e këmbëve. Një veprim të këtillë me këtë qëllim Pejgamberi alejhisselam e urrejti dhe e ndaloi. (Shënim i krahasuesit)

438. Ebu Xhurejj, Xhabir ibni Sulejm r.a. thotë: “Kam parë një njeri, nga i cili njerëzit nuk e lar-gonin shikimin e tyre, dhe çdo gjë që ai thoshte ata e pranonin me zemër”. Pyeta: “Kush është ky?” Ata më thanë: “I Dërguari i All-llahut!” Unë atëherë i thashë dy herë: “Alejkes-selamu ja Resulull-llah!” (Në ty qoftë paqja, o i Dërguari i All-llahut!), e ai më tha: “*Mos thuaj: ‘Alejkes-selamu’, sepse ‘alejkes-selamu’ është për-shëndetje e të vdekurve, por thuaj: ‘Es-selamu alejke’*”. Transmetuesi pastaj vazhdon e thotë: “Unë atëherë i thashë: “A je ti i Dërguari i All-llahut?” Ai më tha: “*Unë jam i Dërguari i All-llahut, i cili*

nëse të ndodhë ndonjë fatkeqësi dhe ti e thërret në ndihmë, Ai do ta largojë ty atë fatkeqësi, e nëse të ndodhë e keqja e vitit, dhe ti e thërret në ndihmë, Ai do ta bëjë vitin të begatshëm, nëse ti gjendesh në ndonjë mal apo shkretëtirë dhe e humb kafshën tënde, nëse e thërret Atë në ndihmë, Ai do ta kthejë”.

Transmetuesi tregon: “Unë pastaj i thashë: “Më obligo me diçka!” Ai më tha: “Mos e fyej askënd!”, dhe vërtet pas kësaj askënd nuk e kam fyer, qoftë i lirë apo rob, qoftë deve apo dele. “Mos e nënçmo as-një të mirë, të flasësh fytyrëqeshur me vëllain tënd, sepse edhe ajo është prej gjërave të mira. Ngrite izarin tënd deri në kërcik, e nëse këtë nuk e don, atëherë deri në zogth të këmbës. Ruaju nga veshja tejet e gjatë, sepse ajo është shenjë e mendjemadhësisë, ndërsa All-llahu nuk i do mendjemadhënjtë. Nëse dikush të fyer dhe të turpëron me atë që e di te ti, ti mos e tur-përo me atë që e di te ai. Vërtet turpi do të bie mbi të”. (Ebu Davudi dhe Tirmidhiu me isnad të vërtetë, ndërsa Tirmi-dhiu thotë: hadith hasen sahih)

439. Muadh ibni Enes r.a. tregon se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: “Kush e lë stolisjen me rroba për shkak të modestisë ndaj All-llahut, edhe pse ka mundësi për të, All-llahu do ta thërrasë Ditën e Gjyki-mit para gjithë krijesave dhe do t’i ofrojë të zgjedhë çfarëdo rroba të imanit për t’i veshur”. (Tirmidhiu, hadith hasen)

Mustehab është që në veshje të ndiqet mesatarja, të mos kalohet në ekstrem, i cili vie në kundërshtim me zakonet dhe traditat, apo të ci-lat nuk përputhen me mësimet e sheriatit.

440. Nga Amr ibni Shuajbi, nga babai i tij dhe nga gjyshi i tij, trans-me-tohet se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: “Vërtet All-llahu dëshi-ron të shohë gjurmën e begative të Tij në robin e vet”. (Tirmidhiu thotë: hadith hasen)

441. Umer bin Hattabi r.a. thotë: “E kam dëgjuar Pej-gam-be-rin s.a.v.s. duke thënë: “Vërtet, mëndafshin e vesh ai që nuk ka fat”. (Muttefekun alejhi)

Në një rivajet të Buhariut thuhet: “Ai që nuk ka fat në ahiret”.

442. Enesi r.a. thotë: “Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: “Kush e ka ve-shur mëndafshin në këtë botë, nuk do ta veshë atë në botën e ardhshme (ahiret)”. (Muttefekun alejhi)

443. Nga Aliu r.a. i cili ka thënë: E kam parë Të Dërguarin e All-llahut s.a.v.s. i cili kishte marrë në të djathtën e tij një copë mëndafshi e në të majtën e tij një copë ari e pastaj tha: “Këto dyja janë haram për meshkujt e ummetit tim”. (Transmeton Ebu Davudi me sened hasen)

443. a) Ebu Musa el-Esh’ariu r.a. thotë se: Pejgamberi s.a.v.s. ka thënë: “Veshja e mëndafshit dhe e arit është e ndaluar për meshkujt e ummetit tim, ndërsa u lejohet femrave.” (Transmeton Tirmidhiu dhe thotë hadith hasen sahih)

444. Enesi r.a. thotë: “I Dërguari i All-llahut ua lejoi veshjen e rro-bave të mëndafshita Zubejrit dhe Abdurrahman ibni Avfit, për shkak të zgjebes që e kishin”. (Mutte-fekun alejhi)

445. Muaviu r.a. thotë se Pe-j-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: “Mos hipni në shalë mëndafshi e as në atë prej lëkurës së tigrin”. (Ebu Davudi dhe të tjerët me isnad të mirë: hadith hasen)

446. Ebul Melih nga babai i tij thotë se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. e ka ndaluar përdorimin e lëkurës së luanit. (Ebu Davudi, Tirmidhiu dhe të tjerët me isnad të mirë)

Në rivajetin e Tirmidhiut thuhet: “E ka ndaluar shtruar-jen e lëkurës së luanit”.

- 447.** Berra ibni Azib r.a. thotë: “Pej-gam-be-ri s.a.v.s. më ka thënë: “*Kur të shkosh në shtrat, merr abdest sikurse për namaz, e pastaj shtriju në anën e djathtë dhe thuaj: ‘O Zoti im, Ty të dorëzohem me shpirtin tim, te Ti drejtohem me fytyrën time, Ty të autorizoj për çështjen time, Ty të dorëzohem për dëshirat dhe peripecitë e mia. Nuk ka strehim dhe shpëtim përveç te Ti. Unë i besoj Librit Tënd të shpallur si dhe Pej-gam-be-rit Tënd të dërguar’.* Le të jenë këto fjalët tua të fundit”. (Muttefekun alejhi)
- 448.** Aisheja r.anha thotë: “I Dërguari i All-llahut i falte gjatë natës njëmbëdhjetë rekate dhe kur agonte i falte dy rekate të shkurta, pastaj shtrihej në anën e tij të djathtë derisa vinte muezzini dhe e thirrte ezanin”. (Muttefekun alejhi)
- 449.** Ebu Hurejre r.a. tregon se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: “*Kush ulet në një vend për ulje dhe në të nuk e përmend All-lla-hun, ai do të jetë i larguar nga All-llahu. Gjithashtu edhe kush është i shtrirë në shtrat, në të cilin nuk e përmend All-llahun, do të jetë i larguar dhe i ndërprerë prej All-llahut*”. (Ebu Davudi me sened të mirë)
- 450.** Xhabir ibni Semure r.anhuma thotë: “I Dërguari i All-llahut kur e falte namazin e saba-hut, ulej këmbëkryq derisa lindte mirë dielli”. (Hadith sahih, trans-me-ton Ebu Davudi dhe të tjerët me sened të vërtetë)
- 451.** Ibni Umeri r.anhuma thotë: “E kam parë Pej-gam-be-rin s.a.v.s. në oborrin e Qabes të mbështjellur këmbë dhe duar kështu (u ul, i mblodhi këmbët në gishtërinj, duke i kapur me duar), kjo ishte të ndenjurit këmbëkryq”. (Buhariu)
- 452.** Shedid ibni Suvejd r.a. thotë: “Kaloj i Dërguari i All-lla-hut para meje, dhe unë isha ulur kështu: e kisha vënë dorën time të majtë pas shpine dhe isha mbështetur në shpinën e dorës sime, e Pej-gam-be-ri s.a.v.s. më tha: “*E preferon uljen e atyre të cilëve All-llahu u është hidhëruar?*” (Ebu Davudi me isnad të vërtetë)
- 453.** Xhabir ibni Semure r.anhuma thotë: “Kur shkonim te i Dërguari i All-llahut, çdonjëri prej nesh ulej në fund ku kishte vend”. (Ebu Davudi dhe Tirmidhiu dhe thonë hadith hasen)
- 454.** Ebu Abdull-llah Selman El-Farisiu r.a. thotë se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: “*Çdo njeri që lahet ditën e xhumasë dhe pastrohet sa më mirë që të jetë e mundur, pastaj përdor yndyrë dhe vë parfum dhe niset në namazin e xhumasë dhe nuk i ndan dy veta që janë ulur, pastaj fal namazin e obliguar dhe hesht gjatë kohës kur imami e lexon hutben, All-llahu i Madhëruar me siguri do t’ia falë mëkatet e javës së kaluar*”. (Buhariu)
- 455.** Amr ibni Shuajbi, nga ba-bai i tij dhe ai nga gjyshi i tij, r.a. tregon se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: “*Le të mos ulet midis dy vetave përpos me lejen e tyre*”. (Ebu Davudi dhe Tirmidhiu thonë: hadith hasen)
- 456.** Hudhejfe ibnul Jeman r.a. thotë se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. e ka mallkuar atë që ulet në mesin e rrethit. (Ebu Davudi me isnad të mirë)

Tirmidhiu trans-me-ton nga Ebi Mixhlez se një njeri ishte ulur në mesin e rrethit dhe Hudhejfeja i kishte thënë: “Është i mallkuar nga gjuha e Muhammedit s.a.v.s. ai që ulet në mesin e rrethit të njerëzve”. Tirmidhiu thotë se është hadith sahih.

457. Ibnu Umeri r.a. thotë: “Të pakta ishin ato tubime prej të ci-lave i Dërguari i All-llahut çohet pa i bërë këto lutje : *“O Zoti im, na jep frikën Tënde e cila do të na largojë nga gabimet, dhe jepna përrulshmërinë Tënde, e cila do të bëjë tendë mes nesh dhe gabimeve që do të i bënim ndaj Teje, na çoh në Xhennetin Tënd, jepna besimin e fortë, që do të na i lehtësojë fatke-qësitë e kësaj bote. O Zoti im, for-cona të dëgjuarit tonë, të pamurit tonë dhe fuqinë tonë, sa të jemi të gjallë. Bëre (bindjen në Ty) trashëgimtarë tonin. Bën që hakmarrja jonë të jetë kundër atyre që na bënë zullum, na ndihmo kundër atyre që na armiqësojnë, mos lejo që fatëkeqësia ynë të jetë në fenë tonë, mos lejo që dunjaja të jetë preokupimi ynë më i madh e as shkalla e diturisë sonë. Mos lejo që të na vjen mbi kokë ai që nuk na mëshiron”*. (Tirmidhiu thotë: hadith hasen)

458. Ebu Hurejre r.a. tregon se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: “Ata njerëz që rrijnë në një tubim dhe në të nuk e përmendin All-llahun e Madhëruar si dhe nuk thonë salavate për Pej-gam-be-rin s.a.v.s., ata janë të ndërprerë nga Ai, e All-llahu nëse do i dënon, nëse dëshiron i fal”. (Tirmidhiu thotë: hadith hasen)

459. Ebu Hurejre r.a. tregon se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: “Kush ulet në një vend për ulje dhe në të nuk e përmend All-lla-hun, ai do të jetë i larguar nga All-llahu. Gjithashtu edhe kush është i shtrirë në shtrat, në të cilin nuk e përmend All-llahun, do të jetë i larguar dhe i ndërprerë prej All-llahut”. (Ebu Davudi me sened të mirë)

All-llahu i Madhëruar thotë:

“Edhe një tjetër argument i Tij është gjumi i juaj natën dhe ditën”. (err-Rrum:23)

460. Ebu Katade r.a. tregon se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: “Ën-drra e mirë - në një rivajet tjetër: ëndrra e bukur - është prej All-lla-hut, ndërsa ëndërrimi i keq është prej shejtanit. Prandaj, ai që sheh në ëndërr diçka që nuk i pëlqen, le të fryjë tri herë në të majtë, dhe le të kërkojë mbrojtjen e All-llahut nga shejtani dhe nuk do t'i bëjë dëm asgjë”. (Muttefekun alejhi)

461. Xhabiri r.a. tregon se Pe-j-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: “Kur di-kush prej jush sheh ëndërr të keqe, të pështyjë në të majtë tri herë dhe të kërkojë mbrojtjen e All-llahut nga shejtani tri herë dhe le ta ndërrojë anën në të cilën ishte shtrirë”. (Muslimi)

462. Ebul Eska, Vathil ibnul Eska r.a. tregon se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: “Vërtet prej shpifjeve më të mëdha është që njeriu të pranojë për baba atë të cilin nuk e ka baba, apo të vërte-tojë se ka parë në ëndërr atë që nuk e ka parë, ose të deklarojë për të Dërguarin e All-llahut atë që nuk e ka thënë”. (Buhariu)

All-llahu i Madhëruar thotë:

“O besimtarë, mos hyni në shtëpi të huaj pa marrë leje dhe pa i përshëndetur njerë-zit e saj”. (en-Nûr:27)

Po ashtu All-llahu xh.sh. thotë:

“Por, kur të hyni në shtëpi, ju të përshëndetni me për-shëndetje të caktuar nga All-llahu, të uruar e të bekuar”. (en-Nûr:61)

All-llahu xh.sh. gjithashtu thotë:

“Kur të përshëndeteni nga dikush kthejani me për-shëndetje më të mirë ose me (përshëndetje) të njëjtë!” (en-Nisa:86)

All-llahu xh.sh. thotë:

“A të ka arritur rrëfimi për musafirët e nderuar të Ibra-himit, kur hynë dhe thanë: ‘Paqe!’ Dhe ai u tha: ‘Paqe, o njerëz të panjohur!’”. (edh-Dharrijat:24-25)

463. Ebu Hurejre r.a. tregon se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: *“Pasi All-llahu e krijoi Ademin a.s. i tha: “Shko dhe përshëndete atë grup të meleqve që janë ulur, dhe dëgjo si do të përshëndesin. Ajo përshëndetje do të jetë përshëndetja jote si dhe përshëndetja e pasar-dhësve tu”. Ademi a.s. u tha: “Es-selamu alejkum”, e ata u përgji-gjën: “Es-selamu alejke ve rahme-tull-llah!” (Paqja dhe mëshira e All-llahut qoftë mbi ty!), duke ia shtuar: “Ve rahmetull-llah” (më-shi-ra e Zotit)”.* (Muttefekun alejhi)

464. Ebu Umare El-Berra ibni Azib r.anhuma thotë: *“Pej-gam-be-ri i All-llahut më ka urdhëruar me shtatë gjëra: vizitën e të sëmurit, përcjelljen e xhenazes, të përgjigjurit me lutje për atë që teshëtirë, ndihmën e të dobtit, përkrahjen e të shtypurit, përhapjen e selamit - paqes dhe justifikimin e betuesit”.* (Muttefekun ale-jhi)

Ky është njëri prej riva-jeteve të Buhariut.

465. Ebu Hurejre r.a. thotë se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: *“Nuk do të hyni në Xhennet derisa të besoni, dhe nuk do të besoni derisa të mos duheni në mes veti. A nuk dëshironi t’ju udhëzoj në një gjë, nëse e bëni atë do të duheni në mes veti? Përhapni selamin (për-shëndetjen) në mes jush!”* (Mus-limi)

466. Ebu Jusuf Abdull-llah ibni Selam, r.a. thotë se e ka dëgjuar të Dërguarin e All-llahut duke thënë: *“O njerëz, përhapeni selamin (thirrni në paqe), jepni ushqim, mbani lidhjet familjare, faluni kur njerëzit flenë, do të hyni në Xhen-net me selam”.* (Tirmidhiu thotë: hadith hasen sahih)

467. Tufejl ibni Ubejje bin Ka’b tregon se ai shkante te Abdull-llah ibni Umeri dhe herët në mëngjes shkonin me të në treg, dhe thotë: *“Kudo që shkonim nëpër treg, Ab-dull-llahu e përshëndette secilin me radhë, njerëzit e rëndomtë, tregtarët, të varfërit, nuk kalonte pranë askujt pa e përshëndetur”.* Tufejli pastaj vazhdon: *“Njëherë shkova te Abdull-llah ibni Umeri r.a. dhe ai më ftoi që të shkoj me të në treg e unë i thashë: Çka po kërkon në treg kur nuk do të she-sish e as nuk do të blesh asgjë, nuk do të vësh në licitacion asgjë e as nuk do të rrish me askënd në treg. Rri me ne këtu të bisedojmë”.* Abdull-llah ibni Umeri r.a. më tha: *“O Ebu Batn (Tufejli ishte barkmadh), ne shkojmë për shkak të selamit, përshëndesim këdo që e takojmë”.* (Maliku në *Muvatta* me isnad sahih)

Mustehab është që ai që fillon me selam të thotë: *“Es-selamu alejkum ve rahmetull-llahi ve berekatuhu”*, të përshëndet në shumës (Paqja dhe shpëtimi si dhe mëshira dhe bekimi i All-llahut qofshin mbi ju!) e jo në njëjës edhe nëse i përshëndeturi është vetëm një person. Ndërsa ai i cili ia kthen përshëndetjen do t’i thotë: *“Ve alejkumus-selam ve rahmetull-llahi ve berekatuhu”*, po ashtu në shumës por me lidhësen “ve” në fillim (Edhe mbi ju qoftë paqja, mëshira dhe begatia e All-llahut!).

468. Imran ibni Husajn r.anhuma thotë: *“Erdhi një njeri te Pej-gam-be-ri s.a.v.s. dhe tha: “Es-selamu alejkum”.* Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ia ktheu; pastaj njeriu u ul, e Pej-gam-be-ri s.a.v.s. tha: *“Dhjetë”.* Pastaj erdhi një njeri tjetër dhe tha: *“Es-selamu alejkum ve rahmetull-llahi”.* Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ia ktheu selamin, njeriu u ul dhe Pej-gam-be-ri s.a.v.s. tha: *“Njëzet”.* Më vonë erdhi edhe një njeri tjetër dhe tha: *“Es-selamu alejkum ve rahmetull-llahi ve berekatuhu”.* Pej-gam-be-ri s.a.v.s. pranoi selamin, njeriu u ul dhe Pej-gam-be-ri s.a.v.s. tha: *“Tridhjetë”.* (Ebu Davudi dhe Tirmidhiu, hadith ha-sen)

469. Aisheja r.a. tregon se Pe-j-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: *“Ky është Xhibrili, të përshëndet me selam”.*

Unë atëherë i thashë: “Ve alejhis-selamu ve rahmetullahi ve berekatuhu”. (Muttefekun alejhi)

Në disa rivajete është lënë fjala “ve berekatuhu” e në disa jo. Gjithsesi më e mirë është ajo që është më e plotë.

470. Mikdadi r.a. në një hadith të tij të gjatë thotë: “Ne ia çonim Pej-gam-be-rit s.a.v.s. pjesën e tij të qumështit dhe një natë shkova vonë, i dhashë selam që të mos e shqetësoj atë që është duke fjetur dhe të dëgjojë ai që është i zgjuar. Pas kësaj erdhi Pej-gam-be-ri s.a.v.s. dhe e përshëndeti me selam ashtu siç kishte vepruar Mikdadi”. (Muslimi)

471. Ebu Hurejre r.a. tregon se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: “*Kalorësi përshëndet këmbësorin, këmbësori atë që është ulur, grupi i vogël e përshëndet grupin e madh*”. (Muttefekun alejhi)

Në një rivajet të Buhariut thuhet: “*I riu e përshëndet të moshuarin*”.

472. Ebu Hurejre r.a. në hadithin rreth personit i cili nuk e falte mirë namazin, tregon se ka ardhur dhe e ka falur namazin e pastaj ka ardhur te Pej-gam-be-ri s.a.v.s. dhe i ka dhënë selam. Pej-gam-be-ri s.a.v.s. e pranoi selamin e pastaj tha: “*Kthehu dhe falu përsëri, sepse nuk je falur!*” Personi i cili nuk falej mirë shkoi dhe e përsëriti namazin, pastaj përsëri erdhi dhe i dha selam Pej-gam-be-rit s.a.v.s. Në këtë mënyrë veproi tri herë. (Mut-tefekun alejhi)

473. Ebu Hurejre r.a. tregon se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: “*Kur ndonjëri prej jush e takon vëllain e vet, ta përshëndesë me selam, nëse ata i ndanë ndonjë dru ose ndonjë mur dhe përsëri takohen, le ta përshëndesë atë*”. (Ebu Davudi)

All-llahu xh.sh. në Kur'an thotë:

“Por kur të hyni në shtëpi, ju të përshëndetni me për-shëndetje të caktuar nga All-llahu, të uruar e të bekuar”. (en-Nûr:61)

474. Enesi r.a. thotë: “Pej-gam-be-ri s.a.v.s. më ka thënë: “*O djalosh, kur të hysh në familjen tënde, përshëndete që të ketë begati për ty dhe për familjen tënde*”. (Tirmi-dhiu, hadith hasen sahih)

475. Sehl bin Sa'di r.a. thotë: “Në mesin tonë ishte një grua - si-pas një rivajeti ishte e vjetër - e cila i merrte gjërat ushqimore dhe i ziente në një vorbë, i bluante kokrrat e elbit dhe kur ne e falnim namazin e xhumasë shkonim dhe e përshëndetnim atë dhe ajo na jepte nga ushqimi”. (Buhariu)

476. Ummi Hani dhe motra e saj Bintu Ebi Talib r.a. thonë: “Shkova te Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ditën e çlirimit të Mekkes kur ai ishte duke u larë, ndërsa Fatimeja e mbulonte me një mbulesë e unë e përshëndeta, e pastaj e përmendi hadithin e mëparshëm” (Muslimi)

477. Esmā bintu Jezid r.a. thotë: “Kaloj pranë nesh Pej-gam-be-ri s.a.v.s. pranë grave dhe na përshëndeti në mesin e grave”. (Ebu Davudi dhe Tirmidhiu si hadith hasen)

Ky është citimi i hadithit si-pas Ebu Davudit, ndërsa citimi i Tirmidhiut është se vërtet Pej-gam-be-ri s. a.v.s. një ditë kaloj në xhami ku ishin ulur një grup i grave dhe ai dha shenjë me dorë për përshëndetje.

478. Enesi r.a. tregon se i Dër-guari i All-llahut ka thënë: “*Kur ehli kitabët (besimtarët e librave të shenjtë) ju përshëndesin, thuani: “Ve alejkum” (Edhe mbi ju)*”. (Muttefekun alejhi)

479. Ebu Hurejre r.a. tregon se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: “*Kur ndonjëri prej jush vjen në ndonjë*

tubim të përshëndesë me selam dhe kur dëshiron të largohet, të për-shëndesë prapë me selam. Nuk është i pari më i vlefshëm se i fun-dit". (Ebu Davudi dhe Tirmidhiu thonë: hadith ha-sen)

All-llahu xh.sh. në Kur'an thotë:

“O besimtarë, mos hyni në shtëpi të huaja pa marrë leje dhe pa i përshëndetur njerëzit e asaj (shtëpie)”. (en-Nûr:27)

All-llahu xh.sh. po ashtu thotë:

“Edhe kur fëmijët tuaj arrijnë moshën e pjekurisë le të kërkojnë leje (për të hyrë) ashtu siç kanë kërkuar leje ata përpara tyre”. (en-Nûr:59)

480. Ebu Musa El-Esh'ariu r.a. tregon se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. thotë: “Kërkesa apo leja për të hyrë përsëritet tri herë, nëse të pranon mirë, e nëse jo, atëherë kthehu”. (Muttefekun alejhi)

481. Sehl ibnu Sa'd r.a. tregon se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. thotë: “Kërkimi i lejes për të hyrë dikund është bërë për shkak të shikimit (që të mos qëllojë atij që i kërkohet leja në gjendje të padëshirueshme sh.k.)”. (Muttefekun alejhi)

482. Nga Rib'ijj ibni Hirash tre-gohet se një njeri nga fisi i Beni Amirëve ka kërkuar leje prej Pej-gam-be-rit s.a.v.s. që të hyjë në shtëpinë e tij dhe i ka thënë: “A mund të hyj?” Pej-gam-be-ri s.a.v.s. i ka thënë shërbëtorit të vet: “Dil dhe mësoje si kërkohet leja për të hyrë dhe thuaji atij të thotë: ‘Es-selamu alejkum, a është e lirë?’ Njeriu e dëgjoi dhe i tha: “Esselamu alejkum a është e lirë?” Pej-gam-be-ri s.a.v.s. atëherë i dha leje dhe njeriu hyri”. (Ebu Davudi me isnad sahih)

483. Kilde ibni Hanbel r.a. tregon: “Shkova te Pej-gam-be-ri s.a.v.s. dhe hyra te ai pa e përshëndetur dhe Pej-gam-be-ri s.a.v.s. më tha: “Kthehu dhe thuaj: ‘Es-selamu alejkum, a të hyjë?’” (Ebu Davudi dhe Tirmidhiu, hadith hasen)

484. Ebu Dherri r.a. thotë: “Një natë dola dhe e vëreja Pej-gam-be-rin s.a.v.s. duke shëtitur vetëm. Unë shkoja nën hijen e hënës dhe kur Pej-gam-be-ri s.a.v.s. më vërejti e më tha: “Kush është?”, unë u përgjigja: “Ebu Dherri”. (Muttefekun alejhi)

485. Ebu Hurejre r.a. thotë se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: “Nëse ndonjëri prej jush teshëtinë, le të thotë: ‘Falënderimi i qoftë All-llahut’, ndërsa shoku i tij apo vëllai: ‘All-llahu të mëshiroftë’. Kur t'i thotë vëllai apo shoku i vet: ‘All-llahu të mëshiroftë’, atëherë personi që teshëtinë le të thotë: ‘Zoti ju udhëzoftë dhe mendjen tuaj e ndriçoftë’”. (Buhariu)

486. Ebu Musa tregon se e ka dëgjuar të Dërguarin e All-llahut duke thënë: “Nëse dikush prej jush teshë dhe thotë: ‘El-hamdulil-lah’ (falënderimi i qoftë All-llahut), përshëndeteni me fjalët e njohura, por nëse nuk thotë: ‘El-hamdulil-lah’, atëherë mos kërkon shëndet për të, mos i thoni: ‘Jerhamukell-llahu!’” (Muslimi)

487. Enesi r.a. tregon: “Dy njerëz kanë teshëtinë te Pej-gam-be-ri s.a.v.s. dhe për njërin prej tyre Pej-gam-be-ri s.a.v.s. kërkoi shëndet dhe tha: ‘Jerhamukell-llahu!’ (të mëshiroftë All-llahu), e për tjetrin jo. I dyti, për të cilin Pej-gam-be-ri s.a.v.s. nuk kërkoi shëndet, tha: “Kur ky teshëtiu kërkoi shëndet për të, ndërsa kur teshëtira unë, këtë nuk e bëtë”. Pej-gam-be-ri s.a.v.s. u përgjigj: “Ky e falënderoi All-lla-hun, ndërsa ti nuk veprove ashtu”. (Muttefekun alejhi)

488. Ebu Hurejre r.a. tregon se kur Pej-gam-be-ri s.a.v.s. teshëtinte, e vente dorën e vet apo ndonjë shami në gojën e vet dhe sa mun-dej e ulte zërin e të teshmes së vet. Transmetuesit nuk i kujtohet se Ebu Hurejre thoshte: “e zvogëlonte apo e mbulonte zërin e të teshurit”. (Ebu Davudi dhe Tirmidhiu si hadith hasen sahih)

489. Ebu Musa r.a. thotë: “Çi-futët kur vinin te Pej-gam-be-ri s.a.v.s. teshëtinin dhe dëshironin që Pej-gam-be-ri s.a.v.s. t’u thoshte: “Jerhamukumull-llahu!” (All-llahu ju mëshiroftë!). Por, Pej-gam-be-ri s.a.v.s. u thoshte: “All-llahu ju udhëzofhtë dhe ua ndriçofhtë mend-jen tuaj!” (Ebu Davudi dhe Tirmidhiu dhe thonë: hadith hasen sahih)

490. Berra r.a. tregon se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: “*Dy musli-manë të cilët takohen dhe në mes veti përshëndeten, All-llahu xh.sh. do t’ua falë mëkatet e tyre para se ata të ndahen*”. (Ebu Davudi)

491. Enesi r.a. tregon se një njeri ka thënë: “O i Dërguari i All-lla-hut, njëri prej nesh e takon vëllain apo mikun e vet, a ka nevojë (në shenjë nderimi) të përulet?” Pe-j-gam-be-ri s.a.v.s. u përgjigj: “*Jo!*” “A mund ta marrë për dore dhe ta përshëndes me dorë?” Pej-gam-be-ri s.a.v.s. tha: “*Po!*” (Tirmidhiu, ha-dith hasen)

492. Safvan bin Assal r.a. tregon: “Një çifut i thotë shokut të vet: Eja me mua te ky Pej-gam-ber, dhe shkuam ke i Dërguari i All-llahut dhe e pyetëm për shpjegimin e ajeteve (nëntë mrekullive të mëdha të All-llahut), ndërsa trans-me-tuesi pasi e ka përmendur hadi-thin për ato ajete, thotë: “Në fund të dy e puthën dorën dhe këmbën e Pej-gam-be-rit s.a.v.s. dhe thanë: dësh-mojmë se ti je i Dër-guari i All-llahut”. (Tirmidhiu dhe të tje-rët me sened të vërtetë)

493. Ibni Umeri r.anhuma duke treguar një ndodhi thotë: “Ne iu afruam Pej-gam-be-rit s.a.v.s. dhe ia puthëm dorën”. (Ebu Davudi)

494. Ebu Hurejre tregon se Pe-j-gam-be-ri s.a.v.s. e ka puthur Hasa-nin, të birin e Aliut r.a., e atëherë Akre bin Habisi i tha: “Unë i kam dhjetë fëmijë dhe asnjëherë asnjë-rin prej tyre nuk e kam puthur”. Atëherë Pej-gam-be-ri s.a.v.s. i tha: “*Ai që nuk mëshiron, nuk mëshirohet*”. (Ai që nuk ka mëshirë ndaj të tjerëve edhe të tjerët nuk do të jenë të mëshirshëm ndaj tij”. (Muttefekun alejhi)

495. Berra ibni Azib r.anhuma thotë se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. na ka urdhëruar: vizitën e të sëmurit, përcjelljen e xhenazes, të përgjigjurit me lutje për atë që teshëtinë, justifikimin e betuesit, përkrahjen e të shtypurit, të përgjigjurit në ftesë dhe përhapjen e selamit”. (Muttefekun ale-jhi)

496. Ebu Hurejre r.a. tregon se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. thotë: “*Musli-mani ndaj muslimanit ka këto pesë obligime: pranimin e selamit, vizi-tën e të sëmurit, përcjelljen e xhe-na-zes, përgjigjen e ftesës si dhe të përgjigjurit me lutje për atë që teshëtinë*”. (Muttefekun alejhi)

497. Ebu Hurejre r.a. tregon se i Dërguari i All-llahut ka thënë: “*Vërtet All-llahu i Madhëruar do të thotë Ditën e Kijametit: “O njeri, isha i sëmurë dhe nuk më vizi-tove!” Njeriu atëherë do të përgjigjet: “O Zoti im, si do të vizitoj Ty, kur Ti je Zot i gjithë botëve?” All-llahu do të thotë: “A nuk e ke ditur se filan robi im ishte i sëmurë dhe nuk e ke vizituar? A nuk e di se sikur ta kishe vizituar me siguri do të më kishe gjetur Mua te ai. O njeri, kam kërkuar prej teje ushqim, por nuk më ke dhënë”. Njeriu do të përgjigjet: “O Zoti im, si do të jap unë Ty ushqim, kur Ti je Zot i gjithë botëve?” All-llahu do të thotë: “A nuk e ke ditur që robi im ka kërkuar prej teje ushqim e ti nuk i ke dhënë? A nuk e ke ditur se sikur t’i kishe dhënë*”

ushqim do të më kishe gjetur Mua te ai. O njeri, Unë kam kërkuar prej teje të më japësh ujë, por ti nuk më ke dhënë të pijë!” Njeriu do të thotë: “O Zoti im, si do të jap unë Ty ujë, kur Ti je Zot i gjithë botëve?” All-llahu do të thotë: “Ka kërkuar robi im ujë prej teje e ti nuk i ke dhënë. Sikur t’i kishe dhënë ujë atij, do të më kishe gjetur Mua te ai!” (Mus-limi)

498. Ebu Musa r.a. tregon se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: “*Vizitoni të sëmurit, ushqeni të uriturit dhe lironi të zënurit rob*”. (Buhariu)

499. Thevban r.a. tregon se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: “*Musli-mani kur e viziton vëllain e vet musliman, vazhdimisht është në hurfen e Xhennetit derisa të kthe-het*”. Të pranishmit e pyetën çka është hurfa e Xhennetit? Pej-gam-be-ri s.a.v.s. u përgjigj: “*Ata janë portokajt e këputur, pemët e Xhen-netit*”. (Muslimi)

500. Aliu r.a. tregon se e ka dëgjuar Pej-gam-be-rin s.a.v.s. duke thënë: “*Ai musliman i cili e viziton muslimanin në mëngjes, shtatëdhjetë mijë melekë do të lu-ten për të deri në mbrëmje, e nëse e viziton pas akshamit dhe në ko-hën e jacisë, atëherë do të luten për të shtatëdhjetë mijë melekë deri në agim. Shpërblimi i tij do të jetë një pemë e veçantë, portokaj të vjelur*”. (Tirmidhiu)

501. Enesi r.a. thotë: “Një djalë i ri çifut shërbente te i Dërguari i All-llahut dhe një ditë u sëmur. Pej-gam-be-ri s.a.v.s. erdhi ta vizi-tojë, u ul afër kokës së tij dhe i tha: “*Pranoje Islam!*” Djaloshi e shikoi babain e vet, i cili ishte prezent. I ati i tha: “Dëgjoje Ebul Kasemin!” Djaloshi e pranoi Is-lamin. Pej-gam-be-ri s.a.v.s. atëherë doli duke thënë: “*Falënderimi i qoftë All-llahut, i cili e shpëtoi nga zjarri i Xhehennemit*”. (Buhariu)

502. Aisheja r.anha tregon se kur ndokush i ankohej Pej-gam-be-rit s.a.v.s. për ndonjë gjë, sëmundje apo plagë, Pej-gam-be-ri s.a.v.s. e prekte në atë vend me gishtin e tij tregues (transmetuesi Sufjan ibni Ujejne e vuri gishtin e tij në tokë pastaj e ngriti, duke dashur të tre-gojë se si ka vepruar Pej-gam-be-ri s.a.v.s.) e pastaj tha: “*Me emër të All-llahut, me dheun e tokës sonë, me frymën (hukamën) e njërit prej nesh shërohet i sëmuri ynë me lejen e Zotit tonë*”. (Muttefekun alejhi)

503. Ebu Abdull-llah Uthman ibni Ebil Asi r.a. tregon se i është ankuar Pej-gam-be-rit s.a.v.s. për një sëmundje në trupin e vet. I Dër-guari i All-llahut i tha: “*Vëne dorën tënde në vendin në të cilin ke dhembje dhe thuaj: ‘Bismil-lahi (tri herë) dhe shtatë herë thuaj: Kërkoj mbrojtje me anë të fuqisë së All-llahut dhe mundësisë së tij prej sherrit të asaj që e ndiej dhe i druaj*”. (Muslimi)

504. Ibnu Abbasi r.anhuma tregon se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka hyrë te një beduin për ta vizituar dhe sa herë që hynte për ta vizituar të sëmurin thoshte: “*S’duhet mërziur, pastrim (prej mëkateve), është me dashjen e All-llahut*”. (Buhariu)

505. Ebu Seid El-Hudriu dhe Ebu Hurejre r.anhuma kanë qenë dëshmitar se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: “*Kush thotë: ‘La ilahe il-lall-llahu vall-llahu ekber’ (nuk ka Zot, përveç All-llahut, All-llahu është më i madhi), All-llahu do ta dëshmojë se ai flet të vërtetën dhe do të thotë: ‘Është e vërtetë se nuk ka Zot tjetër, përveç Meje, Unë jam më i madhi’*. Ndërsa kur të thotë njeriu: ‘*La ilahe il-lall-llahu vahdehu la sherike lehu’ (nuk ka Zot, përveç All-llahut, Ai është i vetmi i pashoq), atëherë All-llahu do të thotë: ‘Është e vërtetë se unë jam Zot i vetëm dhe nuk kam shok në asnjë send’*. Ndërsa kur të thotë robi: ‘*La ilahe il-lall-llahu, lehul mulku ve lehul hamdu’ (nuk ka Zot, përveç All-llahut, i Tij është sundimi dhe Atij i takon fa-lën-de-ri-mi), atëherë All-llahu xh.sh. thotë: ‘Është e vërtetë se nuk ka Zot për-veç Meje, dhe sun-*

dimi e falën-de-ri-mi është i Imi'. Ndërsa kur të thotë robi: 'Nuk ka Zot, përveç All-llahut, nuk ka asnjë akt, punë dhe ndërrim që bëhet përveç me fuqinë e All-llahut', atëherë All-llahu do të thotë: 'Është e vërtetë se nuk ka Zot, për-veç Meje, dhe çdo ndryshim, çdo aksion dhe çdo fuqi është vetëm me Mua (kjo është vepër vetëm Imja)'. Atëherë i Dërguari i All-llahut tha: "Kush e thotë këtë gjatë sëmundjes së vet e pastaj vdes, nuk do ta përtyp (gëlltit) zjarri i Xhehenne-mit". (Tirmidhiu, hadith hasen)

506. Ibni Abbasi r.anhuma tregon se Ali ibni Ebi Talib r.a. doli prej te Pej-gam-be-ri s.a.v.s. kur ishte shumë i sëmurë, nga e cila sëmundje edhe vdiq, dhe njerëzit i thanë: "O Ebul Hasan, si është i Dërguari i All-llahut?" Aliu r.a. u përgjigj: "Është ngritur, el-hamdu li-l-Lah, i shëndoshë". (Buhariu)

507. Kasim ibni Muhammed tregon se Aisheja r.a. ka thënë: "Va re'sahu!" (O për kokën time!), kurse Pej-gam-be-ri s.a.v.s. i tha: "Bel ene va re'sahu!" (Jo, por për kokën time), dhe e përmend hadithin në vijim. (Buhariu)

508. Ummi Seleme r.anha thotë: "Hyri Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ke Ebu Seleme të cilit i ishte ngujuar shikimi. Atëherë Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ia mbylli sytë dhe tha: "Vërtet kur të dalë shpirti, atëherë atë e për-cjell edhe të pamurit". Në atë moment disa anëtarë të familjes së Ebu Selemes filluan të bërtasin. Pej-gam-be-ri s.a.v.s. atëherë tha: "Mos kërkoni për vete përveç ha-jrit, sepse melaqet bëjnë amin për të gjitha ato që ju i thuani". Pastaj tha: "O All-llahu im, fale Ebu Selemen dhe ngrite shkallën e tij në atë të të udhëzuarve dhe fali pasardhës të denjë, na falë neve dhe atë o Zot i botëve dhe bërja gjerë në varrin e tij dhe jepi ndriçim në të". (Muslimi)

509. Ummi Seleme r.anha tregon se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: "Kur të jeni prezent te i sëmuri apo te i vdekuri, atëherë folni mirë, sepse melaqet bëjnë amin për tërë atë që ju flitni". Ummi Seleme r.anha tregon se kur ka vdekur Ebu Seleme, shkova te Pej-gam-be-ri s.a.v.s. e i thashë: "O i Dërguari i All-llahut, Ebu Seleme vdiq". Ai më tha: "Thuaj: O Zoti im, më fal mua dhe Ebu Selemen dhe më jep mua pasardhës të mirë!". Pastaj thashë se All-llahu më dha pas tij më paso një jetë të mirë!". Dhe, me të vërtetë All-llahu më dha atë që ishte më i mirë se ai, Muhammedin s.a.v.s".

Muslimi e trans-me-ton kështu: "Kur të jeni prezent te i sëmuri apo te i vdekuri", këtu transmetuesi dyshon. Ndërsa, Ebu Davudi dhe të tjerët e trans-me-tojnë vetëm të vdekurin pa dyshim.

510. Ummi Seleme r.anha thotë se e ka dëgjuar të Dërguarin e All-llahut duke thënë: "Robit të cilit i ndodh ndonjë fatkeqësi dhe thotë: "Inna lil-lahi ve inna ilejhi raxhi-un". (Vërtet ne jemi të All-llahut dhe te Ai do të kthehem), o Zoti im, më jep shpërblim në këtë fatke-qësi dhe zëvendësoma me një të mirë, vërtet atë i cili e thotë këtë, All-llahu do ta shpërblejë për fat-keqësinë që i ka ndodhur me një shpërblim të mirë". Ummi Seleme thotë: "Pasi ka shkuar në ahiret Ebu Seleme, unë jam lutur ashtu siç më ka mësuar Pej-gam-be-ri s.a.v.s. dhe për këtë All-llahu ma ka dhënë Pej-gam-be-rin s.a.v.s". (Muslimi)

511. Ebu Musa r.a. tregon se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: "Kur robit i vdes fëmija, All-llahu u thotë meleqeve: 'A ia keni marrë shpirtin birit të robit Tim?' Mele-qët thonë: 'Po!' Pastaj u thotë: 'Ia keni marrë frytin e zemrës së tij?' Meleqët thonë: 'Po!' Pastaj prapë All-llahu thotë: 'Çka tha për këtë robi im?' Meleqët thonë: 'U falënderua dhe kërkoi kthim te Ti!' All-llahu xh.sh. thotë: 'Ndërtoni robit Tim një shtëpi në Xhennet dhe jepjani emrin 'Bejtul hamd' (shtëpia e falënderimit)". (Tirmi-dhiu, hadith hasen)

512. Usame ibnu Zejdi r.anhuma thotë: "Njëra prej vajzave të Pe-j-gam-be-rit s.a.v.s. dërgoi te i Dërguari i All-llahut një njeri që t'i tregojë dhe ta thërrasë se një fëmijë - apo djalë - i saj është para vdekjes.

Pej-gam-be-ri s.a.v.s. i tha të dërguarit të saj: *“Kthehu te ajo dhe thuaj se e All-llahut është e tërë ajo që e merr, e All-llahut është edhe ajo që e jep dhe çdo gjë te Ai është me afat (exhel) të caktuar dhe për këtë urdhëroje atë që të bëjë durim dhe të llogarisë në dëmshpërblim (kom-pensim)”*. (Transmetuesi e përmend hadithin në tërësi). (Mutte-fekun alejhi)

513. Ibnu Umeri r.anhuma tre-gon se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. e ka vizituar Sa’d ibni Ubadeten dhe se së bashku me Pej-gam-be-rin s.a.v.s. ishin Abdurrahman ibnu Avf, Sa’d ibnu Ebi Vekkas dhe Abdull-llah ibnu Mes’ud r.anhum. Pej-gam-be-ri s.a.v.s. qau dhe kur ata e panë se si qante i Dërguari i All-llahut qanë edhe ata e ai pastaj u tha: *“A nuk dëgjoni? Vërtet All-llahu nuk do të dënojë për shkak të lotit të syrit e as për dëshpërimin e zemrës, por do të dënojë për shkak të kësaj ose do të mëshirojë”*. Kur tha *“për shkak të kësaj”*, atëherë bëri me shenjë kah gjuha”. (Muttefekun alejhi)

514. Enesi r.a. tregon se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. hyri te i biri i tij Ibra-himi, i cili ishte para vdekjes dhe iu mbushën sytë me lotë dhe Abdur-rahman ibnu Avfi i tha: *“Edhe ti, o i Dërguari i All-llahut?”* Pej-gam-be-ri s.a.v.s. u përgjigj: *“O ibnu Avf, kjo është mëshirë”*, e pastaj vazhdoi: *“Vërtet syri qan, zemra dëshpërohet, por ne nuk do të themi përveç atë me të cilën është i kënaqur Zoti ynë. Ne për shkak të ndarjes tënde, o Ibrahim, jemi të pikëlluar”*. (Buhariu dhe një pjesë Muslimi)

Hadithet rreth kësaj teme janë të shumta dhe të njohura në Sahih.

515. Ebu Rafi Eslem, rob i të Dërguarit të All-llahut xh.sh. tre-gon se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: *“Kush e lanë të vdekurin dhe për të nuk flet asgjë, i fsheh të gjitha ato që i ka parë te ai, All-llahu xh.sh. do t’ia falë mëkatet dyzet herë më tepër”*. (Hakimi, i cili thotë se hadithi është sahih si-pas konditave të Muslimit)

516. Ebu Hurejre r.a. tregon se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: *“Kush prezenton xhenazen derisa të falet namazi e ka për shpërblim një kirat, ndërsa ai që prezenton derisa të varroset, shpërblehet me dy kirate”*. Të pranishmit thanë: *“Ç’janë dy kirate?”* Pej-gam-be-ri s.a.v.s. u përgjigj: *“Ai shpërblim është sa dy kodra të mëdha”*. (Muttefekun alejhi)

517. Ummi Atijja r.anha thotë: *“Na është ndaluar përcjellja e xhenazes, por ky ndalim nuk ishte i rreptë sikurse te ndalimet tjera (haram)”*. (Muttefekun alejhi)

518. Ibnu Abbasi r.anhuma tre-gon se e ka dëgjuar Pej-gam-be-rin s.a.v.s. duke thënë: *“Kushdo që vdes prej muslimanëve dhe në fal-jen e xhenazes së tij marrin pjesë dyzet veta, të cilët nuk i bëjnë shok (shirk) All-llahut, vërtet All-llahu do ta pranojë shefatin e tyre”*. (Muslimi)

519. Merthed ibnu Abdull-llah El-Jezenij thotë: *“Kur Malik ibnu Hubejre r.a. e falte namazin e xhenazes dhe kur njerëzit e pranishëm ishin pak, i ndante në tri pjesë e pastaj u thoshte se i Dërguari i All-llahut ka thënë: “Kujt i falet namazi i xhenazes prej tri safave, atij i është premtuar Xhen-neti”*. (Ebu Davudi dhe Tirmidhiu dhe thonë hadith hasen)

520. Ebi Abdurrahman Avf ibni Malik r.a. thotë: *“Pej-gam-be-ri s.a.v.s. e ka falur një xhenaze dhe e kam mbajtur në mend lutjen e tij, të cilën ai e lexoi: ‘O Zoti im, fale dhe mëshiroje, falja mëkatet e tij. Bëja të këndshëm qëndrimin e tij, zgjeroja vendbanimin e tij të ri. Laje trupin e tij me ujë, borë e akull të mirë dhe të këndshëm, dhe pastroje prej mëkateve të tij ashtu si pastrohen rrobat e bardha prej fëlliqësirave, ndërroja shtëpinë me më të mirë, dhe familjen me më të mirë si dhe gruan me më të mirë”*.

Fute në Xhennet dhe mbroje nga dënimi i varrit dhe dënimi i zjarrit të Xhehennemit". Transmetuesi thotë: "Aq sa dëshirova që unë të isha i vdekuri". (Muslimi)

521. Ebu Hurejre, Ebu Ka-tade dhe Ebu Ibrahim Eshhelij nga baba i tij - i cili ishte sa-hab i Pej-gam-be-rit s.a.v.s. - r.anhum tregojnë se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. e ka falur një xhenaze dhe ka thënë: "*O Zoti im, fali të gjallët dhe të vdeku-rit tanë, të vegjlit dhe të më-dhenjtë, meshkujt dhe femrat, ata që janë të pranishëm dhe ata që mungojnë. O Zoti im, atë të cilin e bjen në këtë jetë, bëre të jetojë në Islam, e atë të cilin e vdesë prej nesh, bëre të vdes me iman. O Zoti im, mos na ndaj nga dobia e tij dhe mos na vë në sprovë pas tij*". (Tirmidhiu sipas rivajetit të Ebu Hurejres dhe Eshhelis. Transmetimi i Ebu Davudit nga rivajeti i Ebu Hurejres dhe Katades. Hakimi thotë: Hadithi i Ebu Hurejres është sahih sipas kushteve të Buhariut dhe të Muslimit. Tirmidhiu thotë se Buhariu ka thënë: Rivajeti më i saktë i këtij hadithi është i Eshheliut. Buhariu thotë: Gjëja më e saktë në këtë temë është hadithi i Avf ibni Malikut).

522. Ebu Hurejre r.a. thotë se e ka dëgjuar të Dërguarin e All-lla-hut duke thënë: "*Kur të falni namazin e të vdekurit, atëherë lu-tuni për të me gjithë zemër*". (Ebu Davudi)

523. Ebu Hurejre r.a. tregon se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. në një xhenaze ka thënë: "*O Zot, Ti je Zot i tij dhe Ti e krijove dhe Ti e drejtove në Islam. Ti ia ke marrë shpirtin dhe Ti i di të fshehtat dhe të dukshmet e tij, ne kemi ardhur të kërkojmë shefaatin Tënd për këtë të vdekur dhe fale*". (Ebu Davudi)

524. Vathile ibnul Esk'a r.a. thotë: "Pej-gam-be-ri s.a.v.s. e fali me ne xhenazen e një njeriu mus-liman dhe gjatë lutjes e dëgjova duke thënë: "*O Zoti im, ky i biri i filanit është në mbrojtjen Tënde dhe në fqinjësinë Tënde dhe ruaje nga prova e varrit dhe dënimi i zjarrit. Ti e përmbush premtimin dhe meriton falënderim. O Zoti im, fale dhe mëshiroje. Vërtet, Ti je Ai që fal dhe mëshiron*". (Ebu Da-vudi)

525. Abdull-llah ibni Ebi Evfa r.anhuma në xhenazen e vajzës së vet i ka marrë katër tekbire dhe pas tekbirit të katërt qëndroi sa në mes dy tekbireve të para duke kërkuar falje dhe duke u lutur për bijën e vet, e pastaj tha: "I Dërguari i All-llahut vepronte po në këtë mënyrë".

Ndërsa në një rivajet thuhet: Bëri katër tekbire, pastaj qëndroi një moment derisa mendova se ai do të thërret edhe tekbirin e pestë, pastaj dha selam në të djathtë dhe në të majtë. Pasi mbaroi, i thamë: "Ç'është kjo?" Ai u përgjigj: "Unë nuk kam shtuar më tepër se ajo që e kam parë Pej-gam-be-rin s.a.v.s"., ose ka thënë: "Kështu ka vepruar i Dërguari i All-llahut". (Hakimi, hadith hasen)

526. Trans-me-ton Ebu Hurejre r.a., nga Pej-gam-be-ri s.a.v.s. që ka thënë: "*Shpirti i besimtarit është i lidhur me borxhin e vet derisa mos t'i lahet*". (Tirmidhiu thotë: hadith hasen)

527. Husajn ibni Vahvah r.a. tregon se është sëmurë Talha ibnu Berrai ibn Azib r.anhuma dhe erdhi Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ta vizitojë e i tha: "*Unë nuk e shoh Talhan ndryshe vetëm të vdekur, më la-jmëroni mua dhe ngutuni me të. Vërtet nuk ka nevojë që trupi i muslimanit të mbyllet në mesin e njerëzve të shtëpisë*". (Ebu Da-vudi)

528. Aliu r.a. thotë: "Ishim në xhenaze në Bekiil Garkad dhe erdhi i Dërguari i All-llahut e u ul dhe ne u ulëm rreth tij. Ai mbante një shkop, e luajti kokën dhe filloi të shpojë në tokë me shkopin e vet e pastaj tha: "*Nuk ka asnjë prej jush e që nuk i është përcaktuar një vend në Xhehennem e një vend në Xhennet*". Të pranishmit thanë: "O i Dërguari i All-llahut, a nuk duhet që ne të mbështetemi në li-brin tonë?" Pej-gam-be-ri s.a.v.s. tha: "*Punoni, kryeni obligimet tuaja, çdokush është i lehtësuar për atë që është*

krijuar". (Transmetuesi përmend përfundimin e hadithit). (Muttefekun alejhi)

All-llahu i Madhëruar thotë:

“Edhe ata, të cilët kanë ardhur pas tyre, thonë: ‘O Zoti ynë! Na e fal neve dhe vëllezërve tanë që na kanë prirë në besim’. (el-Hashr:10)

529. Aisheja r.a. tregon se një njeri i ka thënë Pej-gam-be-rit s.a.v.s.: “Vërtet, nëna ime ka ndërruar jetë dhe kam parë se sikurse të mundej të fliste do të më urdhë-ronte të jap sadaka (lëmoshë) për të. A ka dobi nëse unë jap sadaka për të?” Pej-gam-be-ri s.a.v.s. u përgjigj: “*Po!*” (Muttefekun alejhi)

530. Ebu Hurejre r.a. thotë se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: “*Kur vdes njeriu, puna e tij ndërpritet përveç tri gjërave: sadakasë së përhershme (hajratit), nga dituria prej së cilës kanë dobi të tjerët ose nga pasardhësi i mirë, i cili lutet për të vdekurin*”. (Muslimi)

531. Enesi r.a. thotë: “Disa njerëz bartnin një xhenaze dhe folën mirë për të. Atëherë Pej-gam-be-ri s.a.v.s. tha: “*Ashtu duhet të jetë!*” Pastaj sollën një xhenaze tjetër dhe njerëzit folën keq për të. Pej-gam-be-ri s.a.v.s. tha: “*Ashtu duhet të jetë!*” Atëherë Umer ibnul Hattabi r.a. pyeti: “Çka duhet të jetë ashtu?” Pej-gam-be-ri s.a.v.s. u përgjigj: “*Për të parin folët mirë dhe duhet të shkojë në Xhennet. Ndërsa, për të dytin folët keq dhe duhet të shkojë në Xhehennem. Ju jeni dëshmitarë të All-llahut në tokë*”. (Muttefekun alejhi)

532. Ebul Esvedi, i cili thotë: “Erdha në Medine dhe u ula te Umer ibnul Hattabi r.a. ndërsa njerëzit bartnin një xhenaze. Të pranishmit folën mirë për të vdekurin. Umeri tha: “*Ashtu duhet të jetë!*” Më vonë kaloi një xhenaze tjetër dhe u fol mirë edhe për të. Umeri prap tha: “*Ashtu duhet të jetë!*” Pastaj kaloi një xhenaze e tretë dhe u fol keq për të. Atëherë Umeri tha: “*Ashtu duhet të jetë!*” Ebul Esvedi thotë: “Atëherë pyeta: ‘Çka duhet të jetë ashtu, o prijës i besimtarëve?’ H. Umeri tha: “*Unë fola ashtu sikurse ka folur i Dërguari i All-llahut, e ai ka thënë: ‘Për cilindin musliman që dëshmojnë katër veta se është i mirë, All-llahu atë do ta çojë në Xhennet’.* Ne atëherë thamë: ‘E tre?’ Pej-gam-be-ri s.a.v.s. u përgjigj: ‘*Edhe tre!*’ Ne pastaj shtuam: ‘E dy?’ Pej-gam-be-ri s.a.v.s. u përgjigj: ‘*Edhe dy!*’ Pastaj më nuk e kemi pyetur vetëm për një dëshmitar”. (Buhariu)

533. Enesi r.a. thotë se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: “*Muslimanin, të cilit i vdesin tre fëmijë para se ta arrijnë moshën e pjekurisë (bylyk), All-llahu xh.sh. do ta çojë në Xhennet për shkak të dashurisë dhe mëshirës së tij ndaj fëmijëve*”. (Muttefekun alejhi)

534. Ebu Seid El-Hudriu r.a. thotë: “Erdhi një grua te i Dërguari i All-llahut dhe tha: “O i Dërguari i All-llahut, burrat po vijnë në bi-sedë te ti, prandaj caktoje edhe për ne një ditë, në të cilën do të tubo-hemi që të na mësosh atë që All-llahu ta ka mësuar ty”. Pastaj, i Dërguari i All-llahut tha: “*Tube-huni këtë dhe këtë ditë*”, kur edhe u tubuan, pastaj erdhi Pej-gam-be-ri s.a.v.s. dhe na mësoi atë që ia pat mësuar All-llahu, duke thënë: “*Cilësdo grua që i vdesin tre fëmijë (të moshës jomadhore), ata do të jenë perde (mburojë) për të prej zjarrit të Xhehennemit*”. Një grua pyeti: “E nëse i vdesin dy fëmijë?” I Dërguari i All-llahut u përgjigj: “*Edhe dy!*” (Muttefekun alejhi)

535. Ka’b ibnu Malik r.a. vërte-ton se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. u nis në luftën e Tebukut ditën e enjte dhe ai dëshironte që të nisej në rrugë ditën e enjte. (Muttefekun alejhi)

Në një rivajet në Sahihajn (të Buhariut dhe Muslimit) thuhet: “Vërtet pak herë i Dërguari i All-llahut është nisur në rrugë përveç ditës së enjte”.

536. Sahr bin Vadaate El-Gamidij Es-Sahabij r.a. thotë se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: *“O Zoti im, bekoje ummetin tim në mëngjeset e hershme!”* Pej-gam-be-ri s.a.v.s. kur e dërgonte patrullën apo ushtrinë, atë e bënte në fillim të ditës. Transmetuesi Sahr ishte tregtar dhe gjithnjë e niste kar-vanin e tregtisë në fillim të ditës dhe kështu u pasuria dhe fitoi shumë. (Ebu Davudi dhe Tirmidhiu dhe thonë: hadith hasen)

537. Amr ibn Shuajb nga gjyshi i tij përmes babait të tij trans-me-ton se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: *“Një kalorës i vetëm është një shejtan (i humbur), dy kalorës janë dy shejtanë (të humbur), ndërsa tre kalorës janë udhëtarë”*. (Ebu Davudi, Tirmidhiu dhe Nesaiu, hadith hasen)

538. Ebu Seidi dhe Ebu Hurejre r.anhuma tregojnë se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: *“Kur tre veta nisen për në rrugë, le ta zgjedhin menjëherë njërin për prijës (udhë-heqës) të vetin”*. (Ebu Davudi me isnad të mirë - hadith hasen)

539. Ibnu Abbasi r.anhuma tregojnë se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: *“Shoqëria më e mirë është prej katër vetave, çeta më e mirë është patrulla prej katërqind vetave, ndërsa ushtria më e mirë është prej katër mijë vetave. Dym-bëdhjetë mijë ushtarë nuk mund të pësojnë disfatë e si shkak të merret numri i vogël”*. (Ebu Davudi dhe Tirmidhiu thonë: hadith hasen)

540. Ebu Hurejre r.a. thotë se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: *“Kur të udhëtoni nëpër kullosa, jepjani deveve atë që u takon prej tokës. Ndërsa kur të udhëtoni nëpër shkretëtirë, ngutuni të kaloni sa më shpejtë, para se të nxehë dielli; e nëse pushoni, largohuni nga rrugët, sepse ato janë rrugë të kaf-shëve të egra dhe vendstrehim i luanëve gjatë natës”*. (Muslimi)

541. Enesi r.a. thotë: *“Ne kur ndodheshim në ndonjë vend, nuk faleshim para se t’i vendosnim (rehatonim) kafshët bartëse”*. (Ebu Davudi sipas kondi-tave të Muslimit)

542. Xhabiri r.a. tregon se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. e kishte traditë të rrijë mbrapa gjatë udhëtimit. Ashtu u ndihmonte të dobtëve, i shoqëronte dhe lutej për ta. (Ebu Davudi me isnad të vërtetë)

All-llahu i Madhëruar thotë:

“I cili ju bën të mundshme të udhëtoni me lundra dhe kafshë. Që të vendoseni mbi to dhe që të kujtoni dhuntitë e Zotit tuaj e të thuani: ‘Qoftë lavdëruar Ai, i cili na i ka nënshtruar ato. Ne këtë nuk do të mund ta bënim’”. (ez-Zuhruf:12-14)

543. Ibnu Umeri r.anhuma tregojnë se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. kur hipte në kafshën kalëruese të vet dhe nisej për rrugë, tri herë thoshte: *“All-llahu ekber”*, e pastaj vazhdonte: *“Falënderimi i qoftë Atij që na e bëri këtë, ruajtës të të cilit ne nuk jemi dhe ne do të kthehemi prap te Krijuesi ynë. O Zoti im, të lutemi Ty në këtë udhë-tim tonin për devotshmëri dhe mirësi, si dhe të bëjmë vepra të atilla prej të cilave Ti je i kënaqur. O Zoti im, na e lehtëso këtë udhëtim dhe na e bënë të afërt largësinë. O Zoti im, Ti je shoqëruar yni në udhëtim dhe zëvendës yni në familje. O Zoti im, unë kërkoj ndihmë prej Teje nga vështirësitë e rrugës dhe prej të pamurit të dëshpëruar dhe prej keqësisimit të gjendjes në pasuri, familje dhe fëmijë”*. Pej-gam-be-ri s.a.v.s. kur kthehej e përsëriste dhe shtonte: *“Të kthyer e të penduar, Zotin tonë duke e falënderuar”*. (Muslimi)

544. Ali ibni Rebiate thotë: *“Isha i pranishëm kur Ali ibnu Ebu Talibi zuri një kalë që të hipë në të dhe pasi që e vuri këmbën e vet në zenxhin tha: “Bismil-lahi”, ndërsa kur u vendos mbi shpinën e tij tha: “Falënderimi i qoftë All-llahut, që na krijoi këtë, pronarë të së cilës ne nuk jemi e as ruajtës. Dhe ne vërtet*

do të kthehemi te Krijuesi ynë”. Pastaj tri herë tha: “El-ham-dulil-lah”, tri herë: “All-llahu është më i Madhi!”, e pastaj vazhdoi: “Lavdërimi të takon vetëm Ty, unë jam mizorues i shpirtit tim, më fal, sepse nuk ka falës përveç Teje”. Pastaj qeshi dhe të pranishmit i thanë: “O prijës i besimtarëve, për çka qesh?” Ai u përgjigj: “E kam parë të Dërguarin e All-llahut duke vepruar kështu. Pastaj qeshi e unë i thashë: “O i Dërguari i All-llahut për çka qesh?” Ai u përgjigj: “*Vërtet Krijuesit tënd i pëlqen kur rob i thotë: Falmi mëkatet, sepse ai e di se mëkatet nuk mund t’i falë askush tjetër*”. (Ebu Davudi dhe Tirmidhiu, hadith hasen. Ky është teksti i Ebu Davudit)

545. Xhabiri r.a. tregon se Pejgamberi e kishte traditë të rrijë mbrapa gjatë udhëtimit. Ashtu u ndihmonte të dobtëve, i shoqëronte dhe lutej për ta. “Ne ngritnim tekbire, kur ngriheshim në kodrina, ndërsa falënderonim All-llahun kur zbritnim në rrafshina”. (Buhariu)

546. Ebu Hurejre r.a. tregon se një njeri ka thënë: “O i Dërguari i All-llahut, kam ndërmend të udhëtoj, prandaj më porosit diçka”. Pej-gam-be-ri s.a.v.s. i tha: “*Të poro-sis takvallukun (frikën nga All-llahu) dhe të marrësh tekbire në çdo kodrinë*”. Pasi njeriu shkoi, Pej-gam-be-ri s.a.v.s. tha: “*O Zoti im, afroja largësinë dhe lehtësoja udhëtimin!*” (Tirmidhiu thotë: hadith hasen)

547. Ebu Musa El-Esh’ariu r.a. thotë: “Ishim me të Dërguarin e All-llahut në një udhëtim dhe çdoherë që ngriheshim mbi ndonjë luginë me zë thoshim: “La ilahe il-lall-llah, All-llahu ekber”. Zëri ynë ngrihej lartë. I Dërguari i All-llahut me një rast tha: “*O njerëz, frenojeni vetveten, sepse ju nuk i luteni të shurdhëtit apo atij që nuk është i pranishëm. Ai është me ju. Ai dëgjon dhe është afër*”. (Mutte-fekun alejhi)

548. Ebu Hurejre r.a. thotë se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: “*Tri lutje (dua) janë të pranuar pa dyshim: lutja e atij mbi të cilin bëhet padrejtësi, lutja e udhëtarit (musafirit), si dhe lutja e prindit për fëmijën e vet*”. (Ebu Davudi dhe Tirmidhiu dhe thonë hadith hasen. Në rivajetin e Ebu Davudit ishte hequr fjala “veledihi” - për fëmijën e vet)

549. Havla binti Hakim r.a. thotë se e ka dëgjuar të Dërguarin e All-llahut duke thënë: “*Kush vendoset në një vend (banesë, pushimore, hotel, etj.) pastaj thotë: Kërkoj mbështetje me fjalët e përsosura të All-llahut nga sherri asaj që ka krijuar; nuk do ta dëmtojë asgjë derisa të lar-gohet prej atij vendi*”. (Muslimi)

550. Enesi r.a. thotë: “Udhëtuam me të Dërguarin e All-llahut dhe kur arritëm afër Medines, Pej-gam-be-ri s.a.v.s. tha: “*Të kthyer, të penduar e të përkushtuar, Zotin tonë duke e falënderuar*”. Pej-gam-be-ri s.a.v.s. i përsëriste këto fjalë derisa arritëm në Medinë”. (Muslimi)

551. Ebu Hurejre r.a. thotë se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: “*Nuk i lejohet një gruaje, e cila beson në All-llahun dhe në Ditën e Gjykimit, të marrë rrugë të gjatë prej një dite e një nate pa e shoqëruar një i afërm i familjes*”. (Muttefekun alejhi)

552. Ibnu Abbasi r.a. tregon se e ka dëgjuar të Dërguarin e All-llahut duke thënë: “*Assesi nuk duhet lënë vetëm një burrë me një grua, të cilën nuk e shoqëron një i afërm. Gruaja nuk duhet të udhëtojë pa të afërmin e saj*”. Një njeri tha: “O i Dërguari i All-llahut, gruaja ime udhëton për në haxh, kurse unë jam regjistruar në këtë e këtë betejë?” Pej-gam-be-ri s.a.v.s. iu përgjigj: “*Shko dhe kryeje haxhshin së bashku me gruan tënde!*” (Mutte-fekun alejhi)

553. Ebu Umame r.a. thotë se e ka dëgjuar të Dërguarin e All-llahut duke thënë: “*Lexojeni Kur’anin,*

vërtet ai do të ndërmjetësojë Ditën e Gjykimit për të zotët e vet”. (Muslimi)

554. Nevvas bin Sem’an r.a. thotë: “E kam dëgjuar të Dërguarin e All-llahut duke thënë: “*Ditën e Gjykimit do të vijë Kur’ani dhe të zotët e tij, të cilët vepronin sipas tij në këtë botë (dunja), u prijnë suret “El-Bekaretu” dhe “Ali imran”, të cilat ndërmjetësojnë për shokun (lexuesin) e vet*”. (Muslimi)

555. Uthman ibnu Affan r.a. thotë se i Dërguari i All-llahut ka thënë: “*Më i miri prej jush është ai i cili mëson Kur’an dhe ia mëson atë dikujt*”. (Buhariu)

556. Ebu Musa El-Esh’ariu r.a. thotë se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: “*Shembulli i besimtarit që lexon Kur’anin, është sikurse shembulli i qitrës (etruxhhetu): aroma e së cilës është e mirë dhe shijen e ka të mirë; shembulli i be-simtarit që nuk e lexon Kur’anin, është sikurse hurma (temretu): nuk ka erë, por shijen e ka të ëmbël; ndërsa shembulli i munafikut (hipokritit) i cili e lexon Kur’anin, është sikurse shembulli i krizan-temës (lule vjeshte) (rejhanetu), aroma e së cilës është e mirë, ndërsa shija e idhët. Shembulli i munafikut i cili nuk e lexon Kur’anin, është sikurse shembulli i kungullit të egër (handzaletu), që nuk ka aromë, kurse shijen e ka të idhët*”. (Muttefekun alejhi)

557. Umer ibnul Hattabi r.a. thotë se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: “*Vërtet All-llahu me këtë Libër do t’i ngrit disa popuj, ndërsa do t’i ulë disa të tjerë*”. (Muslimi)

558. Ibnu Umer ibnul Hattabi r.a. tregon se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: “*Nuk ka xhelozë vetëm në dy veta: Njeriut të cilit All-llahu ia ka dhënë Kur’anin dhe ai e lexon atë (në namaz) natën dhe ditën, dhe njeriut të cilit All-llahu i ka dhënë pasuri dhe ai atë e harxhon natë e ditë në bamirësi*”. (Muttefekun alejhi)

559. Berra bin Azib r.anhuma thotë: “*Ishte një njeri i cili lexonte suretul Kehf, kurse pranë tij ishte një kalë i lidhur me dy litarë. Në një moment zbriti një re dhe filloi t’i afrohet, ndërsa kali filloi të ikë prej saj. Pasi agoi, njeriu erdhi te Pe-j-gam-be-ri s.a.v.s. dhe i tregoi për atë që kishte ndodhur. Pej-gam-be-ri s.a.v.s. tha: “Kjo është mëshirë, zbriti për hir të Kur’anit*”. (Muttefekun alejhi)

560. Abdull-llah ibnu Amr ibnul Asi r.anhuma tregon se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: “*Poseduesit të Kur’anit do t’i thuhet: Lexo dhe hip lartë, lexoje ashtu si e ke lexuar në dynja. Vendi yt do të jetë ke ajeti i fundit të cilin do ta lexosh*”. (Ebu Da-vudi dhe Tirmidhiu thonë: hadith hasen sahih)

561. Ebu Musa r.a. tregon se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: “*Ruajeni Kur’anin, betohem në Atë që shpirti i Muhammedit është në duart e Tij, vërtet Kur’ani zgjidhet më shpejt se sa deveja nga litari i saj*”. (Muttefekun alejhi)

562. Ibnu Umeri r.anhuma tregon se i Dërguari i All-llahut ka thënë: “*Vërtet shembulli i një hafidhi të Kur’anit është sikurse shembulli i një deveje të lidhur. –Nëse kujdeset për të e mban e nëse e lë ik*”. (Kështu pra është edhe me hafidhin e Kur’anit, nëse gjithnjë e lexon do të mbetet hafidh i tij, përndryshe do ta ha-rrojë). (Muttefekun alejhi)

563. Ebu Hurejre r.a. thotë se e ka dëgjuar të Dërguarin e All-llahut duke thënë: “*All-llahu nuk i lejon askujt atë që ia ka lejuar Pej-gam-be-rit, që me zë të bukur, melodik e të lartë ta lexojë Kur’anin*”. (Muttefekun alejhi)

564. Berra bin Azib r.anhuma thotë: “E kam dëgjuar Pej-gam-be-ri s.a.v.s. duke lexuar në namazin e

jacisë “*Vettini vezzejtuni*” (*suren Tin*). Unë nuk kam dëgjuar zë më të bukur se zërin e Pej-gam-be-rit s.a.v.s”. (Mut-tefekun alejhi)

565. Nga Ebu Seid El-Huderijj r.a. përcillet se i Dërguari All-llahut (s.a.v.s.) ka thënë për “*Kulhuvall-llahu ehad*”: “*Për Atë, shpirti im në duart e të cilit është, kjo sure është e barabartë me një të tretën e Kur’anit*”.

Në një transmetim tjetër tregohet se I Dërguari i All-llahut u tha shokëve të tij: “*A asnjëri prej jush nuk mund ta lexojë një të tretën e Kur’anit brenda një nate?*” –Kjo iu duk e rëndë atyre dhe thanë: “*Cili prej nesh do të mund ta përballonte o I Dërguari i All-llahut?*” –Në atë rast u përgjigj: “*Kulhuvall-llahu ehad. All-llahus-samed është një e treta e Kur’anit*” (Transmeton Buhariu)

566. Ebu Hurejre r.a. tregon se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë se: “*‘Kul huvAll-llahu ehad’ është e barabartë me një të tretën e Kur’anit*”. (Transmeton Muslimi)

567. Ebu Mes’ud El-Bedrijj r.a. tregon se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: “*Kush i lexon dy ajetet e fundit të sures “Bekare” gjatë një nate, do t’i mjaftojnë*”. (Mutte-fekun alejhi)

568. Ebu Hurejre r.a. thotë: “Më autorizoi Pej-gam-be-ri s.a.v.s. për ruajtjen e zekatit të Ramazanit (sadakai fitrit) dhe më erdhi një udhëtar që filloi të marrë ushqim, e kapa dhe i thashë: “Patjetër do të të dërgoj te i Dërguari i All-lla-hut!” Ai tha: “Unë jam i nevo-jshëm, unë kam familje dhe nevojë shumë të madhe”. Unë e lejova të shkojë. Kur agoi, i Dërguari i All-llahut tha: “*O Ebu Hurejre ç'bëri me ty ai që e zure mbrëmë?*” Unë i thashë: “O i Dërguari i All-llahut, u ankua në nevojshmëri dhe familje, më është dhimbsur dhe për këtë e lashë të hyjë. Pej-gam-be-ri s.a.v.s. tha: “*Sa i përket atij, ai të ka gë-njyer dhe prapë do të vijë*”. Pasi e dija se do të vijë prapë, sipas fjalëve të Pej-gam-be-rit s.a.v.s., unë e pritja: erdhi dhe filloi të marrë ushqim. Unë i thashë: “Të dërgoj te Pej-gam-be-ri s.a.v.s”. Ai prapë tha: “Më lësho, unë jam i nevo-jshëm, kam shumë fëmijë dhe nuk do të vij tjetër herë”. Mu dhimbs dhe e lëshova të shkojë. Të nesër-men i Dërguari i All-llahut më tha: “*O Ebu Hurejre ç'bëri me ty ai që e zure mbrëmë?*” Unë i thashë: “Ankohej se ka nevojë shumë të madhe dhe ka shumë fëmijë. Mu dhimbs dhe e li-rova të shkojë”. Pej-gam-be-ri s.a.v.s. më tha: “*Ai të ka gënjyer dhe për-sëri do të kthehet*”. E prita për të tretën herë kur erdhi të marrë ush-qim. E kapa dhe i thashë: “Gjith-sesi do të të dërgoj te Pej-gam-be-ri s.a.v.s. Kjo është hera e tretë që ti thua se nuk do të kthehesh dhe prapë vjen”. Ai më tha: “Liromë, sepse unë do t’i mësoj disa fjalë, të cilat do të sjellin dobi te All-llahu”. I thashë: “Cilat janë ato?” Ai më tha: “Kur të shkosh të fleshë në shtratin tënd, lexoje ajeti Kur-sinë deri në fund të ajetit: “All-llahu la ilahe il-la huvel hajjul ka-jjumu”, dhe se All-llahu atë natë do të më ruajë dhe se shejtani nuk do të më afrohet deri në agim. Për këtë e lejova të shkojë. Të nesër-men pas agimit, Pej-gam-be-ri s.a.v.s. më tha: “*Çka bëri robi me ty dje?*” Unë i thashë: “O i Dërguari i All-llahut, ai më premtoi se do të më mësojë disa fjalë me të cilat All-llahu do të më sjellë dobi, për këtë e lejova të shkojë”. Pej-gam-be-ri s.a.v.s. më tha: “*Cilat janë ato fjalë?*” Unë i thashë se ai më tha: ‘Kur të shkosh të flesh lexoje ajeti Kursinë “All-llahu la ilahe il-la huvel hajjul kajjumu”, atë do ta kesh vazhdimisht mbrojtës të All-llahut, as nuk do të të afrohet ndonjë shejtan derisa të zgjohesh. Prap e lejova të shkojë. Pej-gam-be-ri s.a.v.s. tha: “*Të ka thënë të vërtetën, edhe pse ai gjithmonë është gënjeshtar. A e di se me kënd ke biseduar prej tre netësh o Ebu Hurejre?*” I thash: Jo. Ai ishte shejtan!”, - m’u përgjigj. (Buhariu)

569. Ebu Hurejre r.a. thotë se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: “*Ata njerëz që tubohen në njërën prej shtëpive të All-llahut (xhami), që të lexojnë Librin e All-llahut dhe ta studiojnë në mes veti, do t’ju vijë*

atyre paqja (qetësia) e plotë e All-llahut dhe do t'i mbulojë mëshira e Tij, dhe melaqet do të kujdesen për sigurimin e tyre e All-llahu do t'i lavdërojë tek ata që i ka pranë". (Muslimi)

All-llahu i Madhëruar në Kur'an thotë:

“O besimtarë! Kur të niseni të kryeni faljen (namazin), lani fytyrat tuaja dhe duart tuaja me gjithë bërryla, kurse kokën tuaj fërkojeni (bëni mes-h), edhe këmbët tuaja deri në zog të këmbës. Dhe nëse jeni të pa-pastër (xhunub), atëherë pastrohuni! Por, nëse jeni të sëmurë ose në rrugë, ose në qoftë se keni kryer nevojë natyrore apo keni pasur marrëdhënie me gratë tuaja e nuk gjeni ujë, atëherë me duart tuaja prekni tokën e pastër, lëmoni fytyrat tuaja dhe duart tuaja. All-llahu nuk do t'u bëjë vështirësi, por do që t'ju pastrojë dhe t'ua plotësojë dhuntinë e vet që të jeni mirënjohës". (el-Maide:6)

570. Ebu Hurejre r.a. tregon: “E kam dëgjuar mikun tim s.a.v.s. duke thënë: “*Veshja solemne (rro-bat dhe stolitë), e besimtarit do të arrijë deri ku ka arritur abdesti*”. (Muslimi)

571. Ebu Hurejre r.a. thotë se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: “*Kur merr abdest robi musliman - besimtari - kur ta lajë fytyrën e vet, prej fytyrës së tij del çdo mëkat që ka bërë duke shikuar me sytë e vet, këto mëkate bien së bashku me rënien e ujit ose me pikën e fundit të ujit. Ndërsa kur t'i lajë duart e veta, atëherë çdo mëkat që e kanë bërë duart e tij bie me ujin ose me pikën e fundit të ujit të dorës. Kur t'i lajë këmbët, atëherë çdo mëkat që kanë ecur në të këmbët e ti do të bie prej këmbës së bashku me ujin e abdestit, apo me pikën e fundit të ujit të abdestit nga këmba, kështu që kur të kryhet abdesti, mbetet i pastër prej mëkateve*”. (Muslimi)

572. Ebu Hurejre r.a. thotë se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: “*A dëshironi t'ju tregoj se me çka All-llahu i shlyen mëkatet e juaja dhe me çka i lartëson gradat tuaja?*” Të pranishmit i thanë: “Po, o i Dërguari i All-llahut!” Pej-gam-be-ri s.a.v.s. u tha: “*Marrja e abdestit edhe atëherë kur është vështirë, shkuarja e shpeshtë në xhami dhe pritja e namazit pas namazit. Kjo është fortifikatë, kjo është fortifikatë*”. (Muslimi)

573. Muavija r.a. thotë se e ka dëgjuar Pej-gam-be-rin s.a.v.s. duke thënë: “*Muezinët do të jenë më qafëgjatët (më të pashmit) në Ditën e Gjykimit*”. (Muslimi)

574. Abdull-llah ibni Abdur-rah--man bin Ebu Sa'sa'ah tregon se Ebu Seid El-Hudriu i ka thënë: “Unë të shoh ty që i do dhentë dhe shkretëtirën, kur të jesh me dhen në shkretëtirë dhe kur të thërrasësh ezanin për namaz, atëherë ngrite zërin. Vërtet çdokush që e dëgjon zërin e namazit, qoftë xhind, njeri ose diçka tjetër, do të bëhet dësh-mitar Ditën e Gjykimit”. Ebu Seidi pastaj tha: “Unë këtë e kam dë-gjuar prej të Dërguarit të All-lla-hut”. (Buhariu)

575. Ebu Hurejre r.a. thotë se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: “*Kur thirret ezani për namaz, atëherë shejtani lëshon një zë dhe ik që të mos e dëgjojë ezanin. Dhe kur të kryhet ezani, ai kthehet derisa të tubohen njerëzit për namaz dhe derisa të bëhet ikameti, atëherë u afrohet njerëzve dhe u pëshpërit: Përkujtoje këtë, përkujtoje atë, etj., të cilën gjë njeriu nuk do ta kishte përkujtuar pa namaz, kështu që njeriu nuk di sa ka falur*”. (Mutte-fekun alejhi)

576. Abdull-llah ibni Amr ibni As r.anhuma thotë se e ka dëgjuar të Dërguarin e All-llahut duke thënë: “*Kur ta dëgjoni ezanin, thuani ashtu siç thotë muezini, e pastaj bini salavat për mua, sepse kush bie salavat për mua një herë, All-llahu i Madhëruar vetëm për atë salavat për mua, do të bijë dhjetë salavate*

për të. *Pas salavateve lutne All-llahun për mua të ma japë ndërmjetësimin. Ai është një shkallë e veçantë, Xhennet, që i takon një robi prej robërve të All-llahut e shpresoj se ai rob do të jem unë. Ai i cili lutet për ndërmjetësim timin dhe t'i mundësohet shefaati".* (Muslimi)

577. Xhabiri r.a. thotë se Pe-j-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: *“Kush thotë pasi ta dëgjojë thirrjen (eza-nin): “O Zoti im dhe Zot i kësaj thirrjeje të përsosur dhe i namazit që do të falet, jepja Muhammedit ndërmjetësimin dhe nderimin, ringjalle atë në vendin më të famshëm, të cilin ia ke premtuar, kush e thotë këtë do të jem shefaatxhi i tij në Ditën e Gjykimit”.* (Buhariu)

578. Enesi r.a. thotë se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: *“Lutja (dua) në mes ezanit dhe ikametit nuk kthehet”.* (Ebu Davudi dhe Tirmidhiu dhe thonë hadith hasen)

All-llahu i Madhëruar në Kur'an thotë:

“Namazi me të vërtetë të pengon nga amoraliteti dhe nga çdo gjë e keqe”. (el-Ankebut:45)

579. Ebu Hurejre r.a. thotë se e ka dëgjuar të Dërguarin e All-lla-hut duke thënë: *“Çka mendoni, si-kur të ishte një lumë para derës së njërit prej jush, në të cilin do të lahej për çdo ditë nga pesë herë, a do të mbetej në të ndytësi?”* Të pranishmit thanë: *“Nuk do të mbetej kurrfarë ndytësie”.* Pej-gam-be-ri s.a.v.s. atëherë tha: *“Ky është shembulli i pesë kohëve të namazit. All-llahu me faljen e namazeve i shlyen mëkatet”.* (Muttefekun alejhi)

580. Xhabiri r.a. thotë se Pe-j-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: *“Shembulli i pesë kohëve të namazit është sikurse një lumë i rrjedhshëm dhe i pastër para derës së njërit prej jush, në të cilin ai lahet pesë herë në ditë”.* (Muslimi)

581. Ibnu Mes'udi r.a. tregon se kishte marrë një puthje nga një grua, andaj erdhi te Pejgamberi(a.s.) dhe e lajmëroi. All-llahu me këtë rast shpalli ajetin: *“Fale namazin ditën dhe natën, vërtet punët e mira i shlyejnë punët e këqija”.* Njeriu atëherë i tha Pe-j-gam-be-rit s.a.v.s.: *“A vlen kjo për mua?”* Pej-gam-be-ri s.a.v.s. iu përgjigj: *“Për mbarë ummetin tim!”* (Muttefekun alejhi)

582. Nga Uthman bin Affan r.a. thuhet se e ka dëgjuar të Dërguarin e All-llahut duke thënë: *“Cili njeri prej muslimanëve kur hyn koha e rregullt e namazit, merr abdest e falë namazin me përpikëri të plotë duke i kryer të gjitha ruknet e tij, ky do të jetë keffaret (larje gabimi) për mëkatet e mëparshme, derisa të mos bëjë mëkate të mëdha. Kjo vlen në mënyrë të vazhdueshme”.* (Muslimi)

583. Burejde r.a. thotë se Pe-j-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: *“Kush e lë namazin e ikindisë i humb e tërë puna e tij”.* (Buhariu)

584. Ebu Hurejre thotë se Pe-j-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: *“Kush shkon në mëngjes apo mbrëmje në xhami, All-llahu do t'i përgatit atij banesa në Xhennet, çdoherë kur shkon në mëngjes apo mbrëmje”.* (Muttefekun alejhi)

585. Ebu Hurejre r.a. tregon se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: *“Kush pastrohet në shtëpinë e vet, e pastaj shkon në një shtëpi prej shtëpive të All-llahut (xhami), për ta kryer njërin prej farzeve të All-llahut, për çdo hap që bën i shlyhet një mëkat, ndërsa hapi pas tij ia lartëson gradën”.* (Muslimi)

586. Ubejj ibnu Ka'bi tregon se ishte një njeri prej Ensarëve, nuk e di se ndokush ishte më larg se ai prej xhamisë (e kishte shtëpinë shumë larg xhamisë), por ai nuk e linte asnjë kohë të namazit pa e falur në

xhami. Njerëzit i thonin: “Sikur ta kishe blerë një gomar me të cilin do të udhëtoje deri në xhami dhe anasjelltas, gjatë natës dhe në kohën kur bën vapë e madhe”. Ai u tha: “Unë nuk do të dëshiroja as shtëpia ime të jetë afër xhamisë, unë dëshiroj që të më shkruhet udhëtimi im në xhami, si dhe të më shkruhet udhëtimi im kur të kthehem te familja”. I Dërguari i All-llahut tha: “*All-llahu të gjitha këto t’i ka bashkuar*”. (Muslimi)

587. Xhabiri r.a. thotë: “Hapë-si-ra rreth xhamisë në Medine ishte e zbrazët dhe fisi Benu Selime dëshiron të vendosej në afërsi të xhamisë. Për këtë mori vesh Pej-gam-be-ri s.a.v.s. dhe u tha: “*Jam informuar se ju dëshironi të vendoseni në afërsi të xhamisë?!*” Ata iu përgjigjën: “Është e vërtetë, o i Dërguari i All-llahut, ne këtë e dëshirojmë”. Atëherë Pej-gam-be-ri s.a.v.s. u tha: “*O Beni Selime, në shtëpitë tuaja shkruhen hapat tuaj, (dy herë)! (Për largësinë në mes shtëpive tuaja dhe xhamisë All-llahu do t’ju shpërblejë*”. Ata i thanë: “Ne nuk i gëzoheshim trans-ferimit”. (Muslimi)

Buhariu e trans-me-ton kup-timin e tij sipas rivajetit të Enesit.

588. Ebu Hurejre r.a. tregon se i Dërguari i All-llahut ka thënë: “*A dëshironi t’ju tregoj se me çka All-llahu i shlyen mëkatet dhe me çka i lartëson derexhet?*” Të pranishmit i thanë: “Gjithsesi dëshirojmë, o i Dërguari i All-llahut”. Pej-gam-be-ri s.a.v.s. atëherë u tha: “*Marrja e abdestit edhe kur është vështirë (bën kohë e ftohtë), shkuarja e shpeshtë në xhami, pritja e namazit pas namazit. Kjo është fortifikatë. Kjo është fortifikatë*”. (Muslimi)

589. Enesi r.a. tregon se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. e ka vonuar faljen e namazit të jacisë një natë deri në mesnatë, e pasi që e fali namazin u kthye me fytyrë kah ne dhe tha: “*Këta njerëz janë falur e kanë fjetur, por gjithnjë ishin në namaz, gjatë kohës së pritjes së namazit*”. (Buhariu)

590. Ebu Hurejre r.a. thotë: “Një njeri i verbër erdhi te Pej-gam-be-ri s.a.v.s. dhe i tha: “O i Dërguari i All-llahut, unë nuk kam udhërrë-fyes që më çon deri në xhami”. E luti Pej-gam-be-rin s.a.v.s. që ta lirojë nga shkuarja në xhami dhe të falet në shtëpinë e vet. Pej-gam-be-ri s.a.v.s. e liroi nga shkuarja në xhami, pasi që ai ia ktheu shpinën, Pej-gam-be-ri s.a.v.s. e thirri dhe i tha: “*A e dëgjon ti thirrjen e ezanit për namaz?*” Njeriu i verbër u përgjigj: “Po, e dëgjoj!” Pej-gam-be-ri s.a.v.s. atëherë i tha: “*Përgjigju thirrjes!*” (Muslimi)

591. Uthman ibni Affani r.a. thotë: “E kam dëgjuar të Dërguarin e All-llahut duke thënë: “*Kush e fal namazin e jacisë me xhemat, është sikurse ai që gjysmën e natës e kaloi në namaz. Ndërsa ai, që e fal namazin e sabahut me xhemat, është sikurse ai i cili është falur vetëm gjithë natën*”. (Muslimi)

Në rivajetin e Tirmidhiut, Uth-man bin Affani r.a. thotë se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: “*Kush e fal namazin e jacisë me xhemat, është sikurse ta ketë falur gjysmën e natës vetëm, ndërsa kush e fal namazin e jacisë dhe të sabahut me xhemat, është sikurse të jet falur vetëm tërë natën*”. (Tirmidhiu thotë: hadith hasen sahih)

592. Ebu Hurejre r.a. thotë se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: “*Si-kur ta dinin se ç’vlerë kanë namazi i jacisë dhe i sabahut, ata do të vinin (në xhami) qoftë edhe rrëshqanas*”. (Muttefekun alejhi)

593. Ebu Hurejre r.a. thotë se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: “*Nuk ka namaz më të rëndë për munafikët (hipokritët) se namazi i sabahut dhe i jacisë, e sikur ta dinin se çka ka në ta, do të vinin në xhemat, në këto dy namaze edhe rrëshqanas*”. (Muttefekun alejhi)

All-llahu i Madhëruar thotë:

“Ruani kohët e faljes si dhe atë të mesmen”. (*el-Bekare:238*)

All-llahu xh.sh. po ashtu thotë:

“E nëse pendohen, e kryejnë namazin dhe japin zekatin, lëshojuni rrugën”. (*et-Tewbe:5*)

594. Ibnu Umeri r.anhuma thotë se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: *“Mua më është urdhëruar që t’i luftoj njerëzit (pabe-simtarë), derisa të dëshmojnë se nuk ka hyjni tjetër përveç All-llahut dhe se Muhammedi është i Dër-guari i Tij, dhe derisa të falin namazin dhe të japin zekatin. E kur e bëjnë këtë, atëherë e kanë të mbrojtur prej meje gjakun dhe pasurinë e tyre, pos nëse i kanë hyrë në hak Islamit, llogaria e tyre është te All-llahu”.* (Muttefekun alejhi)

595. Muadhi r.a. thotë: *“Më dër-goi Pej-gam-be-ri s.a.v.s. në Jemen dhe më tha: “Ti do të shkosh te populli që është posedues i Librit (ehlul kitab). Thirri ata që të dëshmojnë se nuk ka Zot tjetër përveç All-llahut dhe se unë jam i Dërguari i Tij, e nëse binden në këtë, atëherë mësoi ata se All-llahu i ka obliguar me pesë kohë të namazit për çdo ditë dhe natë, nëse binden në këtë, atëherë mësoi ata se All-llahu i ka obliguar me zekat (lëmoshë), e cila merret prej të pasurve të tyre dhe u jepet të varfërve. Nëse binden në këtë, atëherë ruaju vlerës së pasurisë së tyre, si dhe ruaju mallkimit të të shtypurit, sepse në mes të të shtypurit dhe All-llahut nuk ka perde”.* (Muttefekun alejhi)

596. Xhabiri r.a. thotë: *“E kam dëgjuar të Dërguarin e All-llahut duke thënë: “Vërtet midis njeriut dhe shirkut qëndron lënia e namazit”.* (Muslimi)

597. Burejde r.a. thotë se Pe-j-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: *“Zotimi i cili na ndan neve dhe ata është namazi, andaj ai që e lë atë ka bërë kufr”.* (Tirmidhiu thotë: hadith hasen)

598. Shekik ibni Abdull-llah, i cili ishte prej tabiinëve dhe ishte i njohur për përsosuri, thotë: *“Shokët e Muhammedit s.a.v.s. nuk e shihnin (konsideronin) lënien e asnjë pune për kufr, për-veç lënies së namazit”.* (Tirmidhiu me sened të vërtetë)

599. Xhabir ibni Semure r.anhuma thotë: *“Pej-gam-be-ri s.a.v.s. doli në mes nesh dhe tha: “A nuk doni të rreshtoheni ashtu siç rreshtohen melekët tek Zoti i tyre? Ne i thamë: “O i Dërguari i All-llahut, po si rreshtohen melekët tek Zoti i tyre?” Pej-gam-be-ri s.a.v.s. tha: “plotësojnë safat njërin pas tjetrit dhe ngjeshen me njëri-tjetrin në saf”.* (Muslimi)

600. Ebu Hurejre r.a. thotë se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: *“Si-kur njerëzit ta dinin vlerën e ezanit dhe të safit të parë, ata nuk do të kishin mbetur pa hedhë short (se kush do ta thirrë ezanin dhe kush do të ulet në safin e parë)”.* (Mut-tefekun alejhi)

601. Ebu Hurejre r.a. thotë se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: *“Safi më i dobishëm ke meshkujt është safi i parë, ndërsa më i dëmshëm te ta është i fundit. Ndërsa safi më i dobishëm ke femrat është safi i fundit, kurse më i dëmshëm është safi i parë”.* (Muslimi)

602. Ebu Seid El-Hudriu r.a. tre-gon se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. kishte vërejtur se disa as-habë rrinin mbrapa prandaj iu tha atyre: *“Ka-loni përpara dhe plotësojeni safin e parë, ndërsa safin pas jush le ta plotësojnë ata që vijnë pas jush. Përderisa disa njerëz vonohen edhe All-llahu do t’i lërë ata prapa”.* (Muslimi)

603. Enesi r.a. thotë: “Ne u ngritëm që të falim namazin, ndërsa Pej-gam-be-ri s.a.v.s. u kthye me fytyrë kah ne dhe tha: “*Drejtoni safet dhe ngjeshni me njëri-tjetrin, sepse vër-tet unë ju shoh pas shpi-ne*”. (Rivajeti i Buhariut me fjalët e tij, ndërsa i Mus-limit në këtë kuptim. Në një rivajet të Buhariut thuhet: “Kra-hu i çdonjërit ishte i ngji-tur me krahun e tjetrit në saf, gjithashtu edhe këmbët”).

604. Nu'man ibni Beshiri r.anhuma thotë: “E kam dëgjuar të Dërguarin e All-llahut duke thënë: “*Safet tuaja ose do t'i drejtoni, ose All-llahu do t'ua ndryshojë fytyrat juve*”. (Muttefekun alejhi)

Në një rivajet të Muslimit thuhet: “Pej-gam-be-ri s.a.v.s. i drejtonte safet tona, ashtu si-kur drejtoheshin shigjetat, dhe kur e vërejti se ne e kemi kuptuar këtë, një ditë doli dhe kur kishte marrë qëndrimin të thotë “*All-llahu ekber*” vërejti një beduin, të cilit i kishte dalë kraharori jashtë safit, atëherë tha: “*O robër të Zotit, ose do t'i drejtoni safet, ose All-llahu do t'i ndryshojë fytyrat tuaja, ose do të vëjë përçarje në mes jush*”.

605. Enesi r.a. thotë se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: “*Ngjeshni safet tuaja, afrojeni safin njërin pranë tjetrit, qafat bëni paralel. Për Atë që shpirti im është në du-art e Tij, unë e shoh djallin se si hyn nëpër zbrazëtitrat e safeve, ashtu sikurse futet delja e zezë*”. (Hadithi është i vërtetë, e trans-me-ton Ebu Davudi sipas kushteve të Muslimit)

606. Enesi r.a. thotë se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: “*Plotësojeni safin e parë, pastaj atë që vijon. Nëse duhet të ketë zbrazëti, të jetë në safin e fundit*”. (Ebu Davudi me isnad hasen)

607. Abdull-llah ibni Mugaffel r.a. thotë se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: “*Në mes dy ezaneve (në mes ezanit dhe ikametit) falet një namaz! Në mes dy ezaneve falet një namaz*”. Kur këtë e tha për të tretën herë, atëherë shtoi: “*Për atë që dëshi-ron*”. (Muttefekun alejhi)

608. Aisheja r.anha thotë se: “Pej-gam-be-ri s.a.v.s. nuk i ka lënë katër rekate para namazit të drekës dhe dy rekate para namazit të sabahut”. (Buhariu)

609. Aisheja r.anha thotë se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: “*Dy rekatet e namazit të sabahut janë më të dobishme se kjo botë dhe çdo gjë që ka në të*”. (Muslimi)

610. Ebu Abdull-llah Bilal ibnu Rebbah, muezini i Pej-gam-be-rit s.a.v.s., tregon se ka shkuar te i Dërguari i All-llahut për të thirrë ezanin e namazit të sabahut, por Aisheja e angazhoi atë (Bilalin) me një punë tjetër, kështu që u gdhi shumë. Bilali u ngrit dhe e thirri ezanin e namazit të sabahut e pastaj edhe ezanin e dytë. Pej-gam-be-ri s.a.v.s. nuk doli, ndërsa kur doli u fal me njerëz. Bilali e informoi të Dërguarin e All-llahut se Aisheja r.a. e kishte vonuar, duke i kërkuar që t'ia kryejë një punë, derisa agoi shumë, dhe ky ishte shkak që e kishte vonuar. Pej-gam-be-ri s.a.v.s. i tha: “*Unë isha duke i falur dy rekatet e sabahut*”. Bilali i tha: “O i Dërguari i All-llahut, ti je zgjuar vonë ?” Ai iu përgjigj: “*Sikur të zgjohesha edhe më vonë se sa jam zgjuar do t'i kisha falur ato dyja duke i bërë mirë dhe bukur*”. (Ebu Davudi)

611. Ibnu Umeri r.a. thotë se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. i falte natën nga dy rekate, ndërsa me një rekat të vitrit e mbaronte nafilën e natës. I falte nga dy rekate sunnet para farzit të sabahut, sikur ezanin ta kishte në vesh (për farzin e sabahut). (Muttefekun alejhi)

612. Aisheja r.anha thotë: “Pe-j-gam-be-ri s.a.v.s. i falte në dhomën time para farzit të drekës nga katër

rekate, pastaj dilte dhe falte me xhemat farzin, pastaj prapë hynte në dhomën time dhe i falte dy rekate (sunnat). Kur e falte farzin e akshamit me xhemat, hynte në dhomën time dhe i falte dy rekate (sunnat). Kur e falte namazin e jacisë, hynte në dhomën time dhe i falte dy rekate (sunnat)". (Muslimi)

613. Ummi Habibe r.anha thotë se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: “*Kush i fal katër rekate para namazit të drekës dhe katër rekate pas, All-llahu do ta ruajë atë prej zjarrit*”. (Ebu Da-vudi dhe Tirmidhiu dhe thonë hadith hasen sahih)

614. Aisheja r.anha tregon se i Dërguari i All-llahut, nëse nuk i falte katër rekate para farzit të drekës (për ndonjë arsye), ato i falte pas farzit. (Tirmidhiu thotë: hadith hasen)

615. Enesi r.a. thotë: “I kam vërejtur as-habët e vjetër dhe me autoritet të Pej-gam-be-rit s.a.v.s. se me të madhe nguteshin për të falë nafilë namazin para akshamit”. (Buhariu)

616. Enesi r.a. thotë: “Ne i fal-nim në kohën e Pej-gam-be-rit s.a.v.s. nga dy rekate pas perëndi-mit të diellit dhe para farzit të ak-shamit”. Të pranishmit në këtë bi-sedë pyetën: “A i falte Pej-gam-be-ri s.a.v.s. nga dy rekate para farzit të akshamit?” Enesi u përgjigj: “Ai neve na ka parë duke u falë, dhe nuk na ka urdhëruar e as nuk na ka ndaluar”. (Muslimi)

617. Ebu Hurejre r.a. thotë se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: “*Kur ndonjëri prej jush e fal namazin e xhumasë (farzin), le t’i falë pas tij katër rekate*”. (Muslimi)

618. Zejd ibnu Thabit r.a. tregon se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: “*O njerëz, faluni në shtëpitë tuaja. Vërtet namazi më i vlefshëm është kur njeriu falet në shtëpinë e vet, përveç namazeve të obliguara (farz)*”. (Muttefekun alejhi)

619. Xhabiri r.a. thotë se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: “*Kur ndokush prej jush e kryen namazin e vet (farzin) në xhami, të llogaritë edhe për shtëpinë e vet një pjesë të namazit, sepse vërtet All-llahu do të bëjë mirë në shtëpinë e tij prej namazit të tij*”. (Muslimi)

620. Aliu r.a. thotë: “Vitri nuk është i domosdoshëm sikurse namazet e obliguara (farzet), por i Dërguari i All-llahut s.a.v.s. e bëri sunnat. Ai ka thënë: “*Vërtet All-llahu është tek (vitr) dhe Ai e do tekun, prandaj faleni namazin e vitrit, o ju të zotët e Kur’anit!*” (Ebu Davudi dhe Tirmidhiu)

621. Ibnu Umer r.anhuma tregon se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: “*Bëne namazin e fundit tuajin natën vitr (tek)!*” (Muttefekun alejhi)

622. Ebu Seid El-Hudriu r.a. thotë se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: “*Faleni namazin e vitrit para agimit të sabahut tuaj!*” (Muslimi)

623. Ebu Dherri r.a. tregon se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: “*Për çdo mëngjes, për çdo nje tuajën jepet sadaka (lëmoshë). Çdo tesbih është sadaka, çdo tahmid është sadaka, çdo tehlil është sadaka, çdo tekbir është sadaka, urdhri për punë të mirë është sadaka, ndalimi i së keqes është sadaka. Për këto do t’u mjaftojnë dy rekate, të cilat falen në namazin e paradites - duhasë*”. (Muslimi)

624. Ummi Hani Fahita Binti Ebu Talib r.anha thotë: “Unë shkova te i Dërguari i All-llahut në vitin e çlirimit të Mekkes, dhe e kam gjetur duke u pastruar (gusul). Pasi është pastruar i ka falur tetë rekate. Kjo ishte në kohën e para-dites - duhasë”. (Muttefekun ale-jhi)

625. Ebu Hurejre r.a. tregon se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. i ka thënë Bila-lit r.a.: *“O Bilal, më trego cila punë më së shumti të jep shpresë e të cilën e ke bërë në Islam? Vërtet unë e kam dëgjuar zhurmën e nallaneve tua para meje në Xhen-net”*. Bilali u përgjigj: *“Punën të cilën e kam bërë dhe prej së cilës shpresoj fitimin më të madh është ajo që asnjëherë ditën apo natën kur jam pastruar (kam marrë ab-dest) e që me atë abdest nuk kam falur atë që më është urdhëruar ta fal”*. (Muttefekun alejhi)

All-llahu xh.sh. thotë:

“Kur të kryhet namazi i xhumasë, atëherë shpërnda-huni nëpër tokë dhe kërkoni mirësinë e All-llahut dhe përmendeni All-llahun shpesh, ndoshta do të shpë-toni”. (el-Xhuma:10)

626. Ebu Hurejre r.a. thotë se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: *“Pesë namazet, xhumaja deri në xhuma, Ramazani deri në Ramazan e shlyejnë çdo gjë në mes tyre, nëse shmangen gabimet e mëdha”*. (Muslimi)

627. Ibnu Umeri r.a. thotë se i Dërguari i All-llahut ka thënë: *“Kur ndokujt prej jush i vjen dita e xhumasë, le të lahet”*. (Muttefekun alejhi)

628. Ebu Seid El-Hudriu r.a. thotë se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: *“Gusli (larja e përgjithshme e trupit) në ditën e xhumasë, është obligim për çdo musliman të rri-tur”*. (Muttefekun alejhi)

629. Semure r.a. thotë se i Dërguari i All-llahut ka thënë: *“Kush merr abdest ditën e xhumasë, është e mjaftueshme dhe e bukur, ndërsa ai që pastrohet në tërësi është edhe më mirë”*. (Ebu Davudi dhe Tirmidhiu)

630. Ebu Hurejre r.a. thotë se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka mbajtur fjalim (hutbe) një ditë të xhuma dhe në të ka thënë: *“Në këtë ditë gjendet një moment (orë), nëse ai përputhet me një rob musliman duke falur, e që ai kërkon diçka prej All-llahut, me të vërtetë ai do ta arrijë atë”*. Pej-gam-be-ri s.a.v.s. dha shenjë me dorën e vet se janë të paktë ata të cilët e shfrytëzojnë këtë”. (Muttefekun alejhi)

631. Ebu Burde ibni Ebu Musa El-Esh’ariu r.a. thotë se Abdull-llah ibni Umeri r.anhuma ka thënë: *“A e ke dëgjuar babanë tënd duke treguar se ç’ka thënë i Dërguari i All-llahut për vlerën e momentit të caktuar të ditës së xhumasë?”* Ai u përgjigj: *“Unë i thashë: “Po, e kam dëgjuar duke thënë: “E kam dëgjuar të Dërguarin e All-llahut duke thënë: “Ai moment i vlefshëm është në mes uljes së imamit dhe mbarimit të namazit”*. (Muslimi)

All-llahu i Madhëruar thotë:

“Dhe një pjesë të natës kaloje i zgjuar duke u falur! Kjo është vetëm për ty. Ndoshta Zoti yt do të ringjalla në një vend të lavdëruar”. (el-Isra:79)

All-llahu xh.sh. thotë:

“Ata ngrihen nga shtrati dhe bëjnë ibadet natën”. (es-Sexhde:16)

All-llahu xh.sh. prapë thotë:

“Vetëm pak natën kanë fjetur”. (edh-Dharrijat:17)

632. Salim ibni Abdull-llah ibni Umer ibni Hattab r.anhuma nga babai i vet Abdull-llahu trans-me-ton se i Dërguari i All-llahut ka thënë: *“I mrekullueshëm është Abdull-llahu, vetëm sikur të falej edhe natën!”* Salimi r.a. thotë: *“Pas kësaj, Abdull-llah ibni Umeri r.a. nuk flente natën, vetëm pak”*. (Muttefekun alejhi)

- 633.** Ebu Hurejre r.a. thotë se i Dërguari i All-llahut ka thënë: “*Agjërimi më i vlefshëm pas Ramazanit është agjërimi i muajit të All-llahut, Muharrem, ndërsa namazi më i vlefshëm pas farzeve është namazi i natës*”. (Muslimi)
- 634.** Ibni Umeri r.anhuma thotë se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: “*Namazi i natës është nga dy rekate, ndërsa nëse i frikohesh sabahut, atëherë fale vitrin me një rekat*”. (Muttefekun alejhi)
- 635.** Ibni Umeri r.anhuma thotë: “*Pej-gam-be-ri i falte natën gjithnjë nga dy rekate, ndërsa vitrin e falte vetëm një rekat*”. (Muttefekun alejhi)
- 636.** Aisheja r.anha thotë: “*Pe-j-gam-be-ri s.a.v.s. nuk falte - në Ramazan apo jashtë tij - më shumë se njëmbëdhjetë rekate. I falte katër rekate, e mos pyet për buku-rinë dhe gjatësinë e tyre! Pastaj prap i falte katër rekate, e mos pyet për bukurinë dhe gjatësinë e tyre! Pastaj i falte tre rekate. Unë i thashë: “O i Dërguari i All-llahut, a flen ti para se ta falësh namazin e vitrit?” Pej-gam-be-ri s.a.v.s. u përgjigj: “Oj Aishe, sytë e mi flenë, por nuk flen zemra ime!”* (Muttefekun alejhi)
- 637.** Ibnu Mes’udi r.a. thotë: “*Jam falur me Pej-gam-be-rin s.a.v.s. një natë dhe ai qëndroi aq gjatë sa që mendova diçka keq*”. Të pranishmit e pyetën: “*Çka ke men-duar?*” Ibnu Mes’udi tha: “*Men-dova të ulem dhe të shkoj*”. (Muttefekun alejhi)
- 638.** Abdull-llah ibni Amr ibnul As r.anhuma tregon se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: “*Namazi më i dashur te All-llahu është namazi i Davudit a.s., agjërimi më i dashur te All-llahu është agjërimi i Davudit a.s. Ai flente gjysëm nate, një të tretën e kalonte në namaz, pastaj prapë flente një të gjashtën. Ai një ditë agjëronte, e një ditë hante*”. (Muttefekun alejhi)
- 639.** Aisheja r.anha thotë: “*Pe-j-gam-be-ri s.a.v.s. kur çohet të falej gjatë natës, e fillonte namazin me dy rekate të shkurta*”. (Muslimi)
- 640.** Ebu Hurejre r.a. thotë se i Dërguari i All-llahut ka thënë: “*Nëse ndonjëri prej jush çohet gjatë natës, dhe nëse në mënyrë të pakuptueshme dhe pa vetëdije i shkon Kur’ani nëpër gjuhë, dhe nuk di se çka flet, atëherë le të shkojë të shtrihet në shtrat*”. (Muslimi)
- 641.** Ebu Hurejre r.a. tregon se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: “*Kush i kalon netët e Ramazanit duke bërë ibadet, duke qenë i bin-dur në besimin islam dhe duke pasur qëllim të sinqertë, do t’i falen të gjitha gabimet e tij të mëparshme*”. (Muttefekun alejhi)
- All-llahu i Madhëruar thotë:
- “*Vërtet ne e shpallëm atë (Kur’anin) natën e Kadrit*”. (el-Kadr:1)
- All-llahu xh.sh. prapë thotë:
- “*Ne atë e zbritëm në një natë të bekuar*”. (ed-Duhan:3)
- 642.** Ebu Hurejre r.a. tregon se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: “*Kush falet natën e Kadrit, duke qenë i bindur në besimin islam dhe ka qëllim të sinqertë, do t’i falen gabimet e tij të mëparshme*”. (Muttefekun alejhi)
- 643.** Aisheja r.anha thotë se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. në dhjetë ditët e fundit të Ramazanit bënte i’tikaf në xhami (mbyllej në të) dhe thoshte: “*Lypeni natën e Kadrit në dhjetë ditët e fundit të Ramazanit*”.

(Muttefekun alejhi)

644. Aisheja r.anha thotë: “Pe-j-gam-be-ri s.a.v.s. bënte ibadet (nuk flente) gjatë muajit të Ramazanit, atë që nuk e bënte ditëve të tjera dhe muajve të tjerë. Ndërsa në dhjetë ditët e fundit bënte ibadet më shumë se ditëve të tjera”. (Muslimi)

645. Aisheja r.anha tregon se ka thënë: “O i Dërguari i All-llahut, çka mendon sikur unë të dija për një natë se ajo është nata e Kadrit, çka duhet të them unë atë natë?” Pej-gam-be-ri s.a.v.s. i tha: “*Thuaj: “O Zoti im, Ti je falës, e don faljen, më fal mua!”* (Tirmi-dhiu thotë: hadith hasen)

646. Hudhejfe r.a. thotë: “Pe-j-gam-be-ri s.a.v.s. kur çohet prej gjumi e pastronte gojën e vet me misvak (furçë natyrore prej një lloj druri)”. (Muttefekun ale-jhi)

647. Aisheja r.anha thotë: “Ne i përgatitnim të Dërguarit të All-lla-hut misvakun e tij dhe ujin e pastër, edhe atëherë kur All-llahu e zgjonte natën, ai e përdorte misva-kun, merrte abdest dhe falej”. (Muslimi)

648. Enesi r.a. tregon se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: “*Me të madhe u porosis ta përdorni misvakun*”. (Buhariu)

649. Aisheja r.anha thotë se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: “*Mis-vaku është mjet për pastrimin e gojës dhe kënaqësi për Krijuesin*”. (Ne-saiu dhe Ibnu Huzejme)

650. Ibnu Umeri r.anhuma tregon se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: “*Mustaqet shkurtoni, kurse mjekrën lëshone!*” (Muttefekun alejhi)

All-llahu i Madhëruar thotë:

“Faleni namazin dhe jepeni zekatin!” (el-Bekare:43)

All-llahu xh.sh. gjithashtu thotë:

“Por u qe urdhëruar ta adhurojnë vetëm All-llahun, që si besimtarë të singertë t’u rrëfejnë fenë, edhe të kryejnë të falurit, edhe të japin zeka-tin, e ajo është fe stabile”. (el-Bejjine:5)

All-llahu xh.sh. gjithashtu thotë:

“Merre zekatin nga pasu-ria e tyre që t’i pastrosh me të”. (et-Tewbe:103)

651. Nga Ibni Umeri r. anhuma trans-me-tohet se i Dërguari i All-llahut ka thënë: “*Islami është ngritur mbi pesë (shtylla): dëshminë se nuk ka hyjni tjetër përveç All-lla-hut dhe se Muhammedi është i dërguar i All-llahut, kryerjen e namazit, dhënien e zekatit, vizitën Ka’bes dhe agjërimin e Ramaz-anit*”.

(Muttefekun alejhi)

652. Talha bin Ubejdullah thotë: “Erdhi një njeri prej Nexhdit te Pej-gam-be-ri s.a.v.s. që kishte flokë të dendur. Ne dëgjonim zërin e tij, mirëpo nuk kuptonim se ç’thoshte, derisa iu afrua të Dërguarit të All-llahut dhe pyeti për Islamin. Pe-j-gam-be-ri s.a.v.s. i tha: “*Islami është pesë kohë të namazit ditën dhe natën*”. Njeriu pyeti: “A jam i ob-liguar me diçka tjetër përveç këtyre?” Pej-gam-be-ri s.a.v.s. u përgjigj: “*Jo, vetëm nëse ti do në mënyrë vullnetare*”. Pej-gam-be-ri s.a.v.s. pastaj tha: “*Agjërimi i Ramazanit*”. Njeriu pyeti: “A kam obligim tjetër përveç agjërimit?” Pej-gam-be-ri s.a.v.s. u përgjigj: “*Jo, përveç nafile*”.

Transmetuesi përmend: Pastaj Pej-gam-be-ri s.a.v.s. përmendi dhënien e zekatit. Njeriu pyeti: “A kam obligim tjetër përveç zekatit?” Pej-gam-be-ri s.a.v.s. u përgjigj: “*Jo, vetëm nëse dëshiron vullnetar-isht*”.

Njeriu u kthye prapa duke thënë: “Betohem në Zotin, se as nuk do të shtoj e as nuk do të mungoj diçka prej këtyre”. I Dër-guari i All-llahut tha: “*Do të shpëtojë nëse e thotë të vërtetën*”. (Muttefekun alejhi)

653. Ibnu Abbasi r.anhuma tre-gon se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. e ka dërguar Muadhin r.a. në Jemen dhe i ka thënë: “*Thirri të dëshmojnë se nuk ka Zot tjetër përveç All-llahut dhe se unë jam i Dërguari i All-llahut, e nëse ata binden në këtë, atëherë informoi se All-llahu i ka obliguar me pesë kohët e namazit për çdo ditë dhe natë, nëse binden edhe në këtë, atëherë informoi se All-llahu i ka obliguar me zekat, që do ta marrish prej të pasurve të tyre e do t’ua shpërndash të var-fërve të tyre*”. (Muttefekun alejhi)

654. Ibnu Umeri r.anhuma thotë se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: “*Mua më është urdhëruar që t’i luftoj njerëzit (pabe-simtarë), derisa të dëshmojnë se nuk ka hyjni tjetër përveç All-llahut dhe se Muhammedi është i Dër-guari i Tij, dhe derisa të falin namazin dhe të japin zekatin. E kur e bëjnë këtë, atëherë e kanë të mbrojtur prej meje gjakun dhe pasurinë e tyre, pos nëse i kanë hyrë në hak Islamit, llogaria e tyre është te All-llahu*”. (Muttefekun alejhi)

655. Ebu Hurejre r.a. thotë: “Pasi i Dërguari i All-llahut është shpërngulur në ahiret (ka vdekur), Ebu Bekri u zgjodh për zëvendës të tij. Disa prej arabëve u kthyen në kufër (mosbesim). Atëherë Umeri r.a. tha: “Si do t’i luftosh njerëzit, kur Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: “*Më është urdhëruar që t’i luftoj njerëzit derisa të mos thonë: ‘La ilahe il-lall-llah’*. Kush e thotë këtë është e lirë pasuria dhe shpirti i tij prej meje, përveç me hak, dhe llogaria me të është në kompe-tencën e All-llahut”. Ebu Bekri atëherë tha: “Betohem në All-lla-hun se unë me të vërtetë do ta luftoj çdokend që e ndan namazin dhe zekatin. Zekati është obligim i pasurisë. Betohem në All-llahun se nëse ata nuk e japin zekatin edhe të kërpeshit (frenit) të deveve, të cilin ia jepnin Pej-gam-be-rit s.a.v.s., do t’i luftoj për mosdhënien e tij”. Umeri r.a. tha: “Betohem në All-llahun, dhe atëherë nuk kam parë asgjë tjetër, vetëm se All-llahu e kishte hapur kraharorin e Ebu Bek-rit për luftë dhe u binda se me të është e vërteta”. (Muttefekun alejhi)

656. Ebu Ejjubi r.a. tregon se një njeri i ka thënë Pej-gam-be-rit s.a.v.s.: “Më trego për një vepër e cila më çon në Xhennet?” Atëherë Pej-gam-be-ri s.a.v.s. tha: “*Ta adhu-rosh All-llahun (T’i bësh ibadet), dhe të mos i bësh shok, të falësh namazin, të japësh zekatin dhe ta ndihmosh farefisin*”. (Mut-tefekun alejhi)

657. Ebu Hurejre r.a. tregon se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: “*As-një pronar i arit dhe i argjendit (të hollave), që nuk i përmbush ob-ligimet e veta, nuk do të mbetet në Ditën e gjykimit pa u farkuar me pllaka të zjarrta, që do të nxehen në zjarrin e Xhehennemit, dhe me të do të fërgohen anët e tij, balli, kraharori dhe shpina, dhe çdo herë që pllakat ftohen do të nxehen përsëri. Kjo do të jetë në ditën që do të zgjasë pesëdhjetë mijë vjet, në të cilën do të zbatohet gjykimi në mes njerëzve, robërve, dhe kur do t’i tregohet çdokujt rruga për në Xhennet ose në Xhehennem*”. Të pranishmit thanë: “O i Dërguari i All-llahut, çka do të bëhet me de-vetë, pasurinë e njeriut?” Pej-gam-be-ri s.a.v.s. tha: “*Edhe asnjë pro-nar i deveve, që nuk i kryen obli-gimet e veta, e prej tyre mjeljen e saj ditën kur ajo shkon të pijë ujë. Çdo pronar që nuk i kryen obli-gimet e veta ndaj deveve, në Ditën e Gjyki-mit do të shtrihet në një vend të rrafshët dhe të gjerë, aq sa dy de-vetë e tij do të mund ta shkelnin me thundrat e tyre dhe ta kafshojnë me dhëmbët, kurdo që njëra prej tyre të kalojë mbi të, tjetra kthehet te ai, dhe ky mundim do të zgjasë një ditë, gjatësia e së cilës është pesëdhjetë mijë vjet, derisa të kry-het gjykimi në mes robërve, dhe kur do t’i tregohet çdokujt rruga për në Xhennet apo Xhehennem*”. Të pranishmit thanë: “O i Dërguari i All-llahut, çka do të bëhet me lopët dhe delet?” Pej-gam-be-ri s.a.v.s. tha: “*Çdo pronar i lopëve ose deleve, i cili nuk i kryen ob-ligimet e veta ndaj tyre, në Ditën e Gjykimit do të jetë i shtrirë në një vend të rrafshët, kah lopët dhe de-let e veta, dhe*

ato me brirët e tyre do ta therin dhe me thundrat e tyre do ta shkelin, e në mesin e tyre nuk do të ketë me brinjë të kthyer prapa, apo pa brirë e as me brirë të thyer. Kurdo që të kalojnë nëpër të parat, menjëherë pas tyre vijnë dhe kalojnë të tjerat. Dhe kjo do të jetë në një ditë, e cila do të zgjasë pesëdhjetë mijë vjet, derisa t'u shqiptohen gjykimet robërve dhe derisa të mos u tregohet rruga për në Xhennet apo Xhehennem". Të pranishmit thanë: "O i Dërguari i All-llahut, si do të veprohet me kuajt?" Pej-gam-be-ri s. a.v.s. u përgjigj: "Kaloria ndahet në tri lloje: Për dikë do të jetë barrë, për dikë mbulesë dhe për dikë shpëtim. Sa i përket atij për të cilin është barrë, është ai që i mban kuajt për shkak të namit, kryelartësisë apo garave kundër muslimanëve, për të tillin kali është barrë...Sa i përket atij, për të cilin është mbulesë, është ai që mban kuaj në rrugën e All-llahut, dhe nuk i harron obligimet ndaj All-llahut dhe kujdeset për ta. Për njeriun e këtillë, kali është mburojë nga zjarri i Xhehen-nemit...Sa i përket atij, për të cilin është shpëtim, është ai që mban kuajt për hir të All-llahut dhe të muslimanëve, i cili i kullot në li-vadhe dhe kopshtije, gjithë atë që kalorët dhe kuajt e tyre e hanë në kullosa dhe ara, do të shkruhet aq numër i të mirave. Gjithashtu për çdo shërbim të tyre, të madh dhe të vogël, do të shkruhen të mira. Çdo kalim i distancës dhe hipja mbi një e më shumë lartësira do t'i shkruhen të mira, në numrin e gjurmëve dhe hedhurinave të tij. Çdo kthim i kalit nga ana e pronarit në lumenj dhe burime, në të cilat i jep ujë, i shkruhen të mira aq sa herë kali do të pijë ujë". Të pranishmit i thanë: "O i Dërguari i All-llahut, e si do të jetë me gomarët?" Pej-gam-be-ri s.a.v.s. tha: "Mua nuk më është shpallë asgjë e posaçme për gomarët, përveç ajetit të përgjith-shëm e universal: **"Ai që punon mirë, sa grima - e sheh atë. Por, edhe kush punon keq sa grima - do ta shohë"**. (ez-Zilzal:7-8) (Muttefekun alejhi)

All-llahu i Madhëruar thotë:

"O besimtarë! Agjërimin e keni obligim të detyrueshëm, siç e kishin detyrë edhe ata që ishin para jush, ndoshta do të bëheni të devotshëm. Në ditë të caktuara me numër, por ai nga ju i cili është i sëmurë ose në udhë-tim - atëherë tjera ditë me të njëjtin numër. Ndërsa ata që nuk mund ta mbajnë - kom-pensimi është të ushqejë një varfënjak. Dhe kush jep më tepër, vullnetarisht, ajo është mirë për të. Por, të agjëroni është më mirë, ta dini". (el-Bekare:183-184)

658. Ebu Hurejre r.a. thotë se i Dërguari i All-llahut ka thënë: "Kush i ndihmon dy shokë në rrugën e All-llahut, do të thirret nga të gjitha dyert e Xhennetit: 'O rob i All-llahut eja këtu, këtu është mirë'. Kush është prej atyre që bëjnë namaz, do të thirret nga dera e namazit, e kush është luftëtar i xhihadit do të thirret nga dera e xhihadit. Kush është prej atyre që agjërojnë, do të thirret nga dera Rejjan (Xhennet i posa-çëm në të cilin hyjnë ata që agjë-rojnë). Kush është prej atyre që japin sadaka (lëmoshë), do të thirret nga dera e sadakasë". Atëherë, Ebu Bekri r.a. tha: "Pashë babën dhe nënën time, o i Dërguari i All-llahut! Për atë që thirret prej atyre dyerve, nuk do të ketë më mundime, e a do të ketë ndo-kush që do të thirret nga të gjitha ato dyer?" Pej-gam-be-ri s.a.v.s. tha: "Po, dhe shpresoj që edhe ti do të jesh prej tyre!" (Muttefekun alejhi)

659. Sehl ibni Sa'd r.a. thotë se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: "Vërtet në Xhennet është një derë, e cila quhet Rejjan, nëpër të cilën do të hyjnë Ditën e Gjykimit vetëm ata që agjërojnë, nëpër atë derë të tjerët nuk do të hyjnë. Do të thirret në atë derë ku janë agjëruesit. Do të çohen agjëruesit dhe nuk do të mundet tjetërkush të hyjë nga kjo derë, e pasi të hyjnë agjëruesit dera do të mbyllet e nuk do të mundet të hyjë askush tjetër". (Muttefekun alejhi)

660. Ebu Hurejre r.a. thotë se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: "Kush e agjëron muajin e Ramaz-anit, duke qenë i bindur në besimin islam dhe duke i kryer obligimet islame, do t'i falen gabimet e tij të

mëparshme”. (Muttefekun alejhi)

661. Ebu Hurejre r.a. thotë se i Dërguari i All-llahut s.a.v.s. ka thënë: “*Kur të vijë muaji i Ramaz-anit, hapen dyert e Xhennetit dhe mbyllen dyert e Xhehennemit dhe shejtanët lidhen me zinxhir*”. (Muttefekun alejhi)

662. Ebu Hurejre r.a. tregon se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: “*Agjëroni me të pamurit e hënës dhe bëni bajram me të pamurit e hënës. E nëse është vranësirë, atëherë plotësoni tridhjetë ditë të Shabanit!*” (Muttefekun alejhi)

Ky është teksti i Buhariut, ndërsa në rivajetin e Muslimit shtohet: “*Nëse është vranët, atëherë agjëroni tridhjetë ditë!*”

663. Ibnu Abbasi r.anhuma thotë: “I Dërguari i All-llahut ishte njeriu më bujar, në mënyrë të veçantë kur i vinte Xhibrili a.s. Xhibrili a.s. i vinte Pej-gam-be-rit s.a.v.s. në Ramazan, çdo natë dhe me të studionte Kur’anin. Vërtet kur Pej-gam-be-ri s.a.v.s. takohej me Xhibrilin, ishte më bujar në veprat e mira se sa era që sjell shiun”. (Muttefekun alejhi)

664. Aisheja r.anha thotë: “Kur vinin dhjetë ditët e fundit të Ramazanit, i Dërguari i All-llahut bënte ibadet natën dhe e çonte fa-miljen e vet që të bëjnë ibadet, ndërsa dyshekun e vet me gjithë mbulojë e palonte”. (Muttefekun alejhi)

665. Ebu Hurejre r.a. thotë se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: “*Në asnjë mënyrë, asnjëri prej jush të mos e pret Ramazanin duke qenë agjërueshëm, një apo dy ditë, për-veç nëse ai agjërues është person që e mban agjërimin e vet të rregullt. Në atë rast atë agjërim të rregullt mund ta agjërojë*”. (Mut-tefekun alejhi)

666. Ebu Hurejre r.a. thotë se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: “*Kur të mbetet edhe gjysma e muajit Sha’ban, atëherë mos agjëroni nafile!*” (Tirmidhiu thotë: hadith hasen sahih)

667. Enesi r.a. thotë se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: “*Çohuni në syfyr sepse vërtet në syfyr ka begati*”. (Muttefekun alejhi)

668. Zejd ibnu Thabiti r.a. thotë: “Ne çoheshim në syfyr së bashku me të Dërguarin e All-llahut, e pastaj ngriheshim të falnim namazin”. Njëri prej të pranish-mëve pyeti: “Sa ishte intervali në mes syfyrin dhe sabahut?” Zejdi u përgjigj: “Sa pesëdhjetë ajete!” (Muttefekun alejhi)

669. Ibnu Umeri r.anhuma tregon se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. i kishte dy muezinë: Bilalin dhe Ibni Umme Mektumin. Për këtë Pej-gam-be-ri s.a.v.s. kishte thënë: “*Vërtet Bilali e thirr ezanin gjatë natës, hani dhe pini derisa ta thë-rrasë ezanin Ibnu Umme Mek-tu-mi*”.

Transmetuesi thotë: “Intervali në mes tyre ishte sa njëri zbriste e tjetri hipte në vendin ku thirrej ezani”. (Muttefekun alejhi)

670. Ebu Hurejre r.a. thotë se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: “*All-llahu i Madhëruar ka thënë: “Robtë e mi më të dashur janë ata që nguten në iftar (d.m.th. nuk e shtyejnë iftarin por bëjnë iftar në kohë)*”. (Tirmidhiu thotë: hadith hasen)

671. Ebu Hurejre r.a. thotë se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: “*Kur ndonjëri prej jush harron dhe han*

ose pin, mos ta ndërprejë por ta vazhdojë agjërimin, sepse atë All-llahu e ushqeu dhe i dha të pijë”.
(Muttefekun alejhi)

672. Lekit ibni Sabire r.a. thotë: “Unë i kam thënë: ‘O i Dërguari i All-llahut, më thuaj diçka për abdestin!’ Pej-gam-be-ri s.a.v.s. u përgjigj: “*Merr abdest sipas rregullit, fërkoj gishtat në mes mirë, laje hundën deri në thellësi, përveç atëherë kur je agjëruë-shëm!*” (Ebu Davudi dhe Tirmidhiu dhe thonë: hadith hasen sahih)

673. Aisheja r.anha thotë: “Të Dërguarin e All-llahut e zinte agimi, e ai ishte xhunub (i obli-guar të lahej), pastaj lahej dhe agjëronte”. (Muttefekun alejhi)

674. Aisheja dhe Ummi Selema r.anhuma kanë thënë: “E zinte agimi të Dërguarin e All-llahut xhunub, pa parë ëndërr, pastaj agjëronte”. (Muttefekun alejhi)

675. Ebu Hurejre r.a. thotë se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: “*Agjërimi më i vlefshëm pas Ramaza-nit, është në muajin e All-llahut, Muharrem, kurse namazi më i vlef-shëm pas farzeve është namazi i natës*”. (Muslimi)

676. Muxhibete El-Bahilijete, nga babai i saj ose mixha trans-me-ton se ai (njëri prej tyre) kishte shkuar te Pej-gam-be-ri s.a.v.s., mirëpo kishte munguar një kohë dhe kishte shkuar pas një viti. Gjatë kësaj kohe gjendja e tij kishte ndryshuar dukshëm, dhe ai tha: “O i Dërguari i All-llahut, a më njeh?” Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ia ktheu: “*Kush je ti?*” Ky iu përgjigj: “Unë jam Bahiliu, që isha te ti vitin e kaluar”. Pej-gam-be-ri s.a.v.s. atëherë i tha: “*Ç’të ka ndryshuar, ishe i bukur?*” Ky atëherë i tha: “Prej momentit që jam ndarë prej teje, asgjë nuk kam ngrënë ditën, por vetëm natën”. I Dërguari i All-llahut i tha: “*Ti e ke munduar vetveten!*” Pastaj e këshilloi: “*Agjëroje muajin e sa-brit (durimit) dhe nga një ditë për çdo muaj!*” Njeriu i tha: “Më shto mua sepse unë kam fuqi për agjë-rim!” Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ia ktheu: “*Agjëro dy ditë!*” Bahiliu i tha: “Më shto edhe më shumë!” Pe-j-gam-be-ri s.a.v.s. i tha: “*Agjëro tri ditë!*” Ai prapë i tha: “Shto!” Pej-gam-be-ri s.a.v.s. atëherë i tha: “*Agjëro prej muajve të mëdhenj: Muharrem, Rexheb, Dhul Ka’de dhe Dhul-hixh-xhe. Pastaj pusho, pastaj agjëro, pastaj pusho, pastaj agjëro dhe pastaj pusho së agjëru-ari!*” Pej-gam-be-ri s.a.v.s. me tre gishtat e vet dha shenjë nga tri ditë”.

Muaji i sabrit është muaji i Ramazanit. (Ebu Davudi)

677. Ibnu Abbasi r.anhuma thotë se i Dërguari i All-llahut ka thënë: “*Nuk ka ditë, në të cilën veprat e mira janë më të dashura te All-llahu se sa këto ditë. Ato janë: dhjetë ditët e muajit Dhul-hixh-xhe*”. Të pranishmit pyetën: “O i Dërguari i All-llahut, e as xhiahadi në rrugë të All-llahut?” Pej-gam-be-ri s.a.v.s. u përgjigj: “*As xhiahadi në rrugë të All-llahut, përveç nëse njeriu del vetë dhe me pasurinë e vet, dhe nuk kthehet me asgjë*”. (Buhariu)

678. Ebu Katade thotë: “E pyetën as-habët të Dërguarin e All-llahut për agjërimin ditën e Are-fatit, e ai tha: “*Agjërimi i Arefes i shlyen mëkatet e vitit të kaluar dhe të vitit që ka ngelur*”. (Muslimi)

679. Ibnu Abbasi r.anhuma thotë se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka agjëruar ditën e Ashurasë dhe ka urdhëruar agjërimin e kësaj dite. (Muttefekun alejhi)

680. Ebu Katade r.a. thotë se as-habët e kanë pyetur të Dërguarin e All-llahut për agjërimin e ditës së Ashurasë, e ai ka thënë: “*Agjërimi i ditës së Ashurasë i shlyen mëkatet e vitit të kaluar*”. (Mus-limi)

681. Ibnu Abbasi r.anhuma thotë se i Dërguari i All-llahut ka thënë: *“Nëse mbetem gjallë deri në vitin e ardhshëm, me siguri do ta agjëroj ditën e nëntë të muajit Muharrem”*. (Muslimi)

682. Ebu Ejjubi r.a. thotë se i Dërguari i All-llahut ka thënë: *“Kush e agjëron Ramazanin, e pastaj e përcjell edhe me gjashtë ditë të muajit Shevval, do të jetë sikur të kishte agjëruar tërë jetën”*. (Muslimi)

683. Ebu Hurejre r.a. thotë se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: *“Veprat prezentohen ditën e hënë dhe ditën e enjte, andaj dëshiroj që të prezentohet vepra ime duke qenë unë agjërueshëm”*. (Tirmidhiu thotë: hadith hasen)

Muslimi e përmend këtë por pa fjalën agjërim.

684. Aisheja r.anha thotë: *“I Dërguari i All-llahut kujdesej të agjërojë ditën e hënë dhe ditën e enjte”*. (Muslimi)

685. Ebu Hurejre r.a. thotë: *“Miku im s.a.v.s. më ka porositur për tri gjëra: “Agjërimin e tri ditëve për çdo muaj, faljen e dy rekateve të namazit të duhasë dhe faljen e namazit të vitrit para se të shkoj të flejë”*. (Muttefekun alejhi)

686. Ebu Derdai r.a. thotë: *“I dashuri im s.a.v.s. më ka porositur për tri gjëra, të cilat nuk do t’i lë asnjëherë derisa të jem gjallë: Agjërimin e tri ditëve për çdo muaj, faljen e namazit të paradrekës (Salatu-d-Duha), dhe të mos shkoj të fle pa e falur namazin e vitrit”*. (Muslimi)

687. Ebu Dherri r.a. thotë se i Dërguari i All-llahut ka thënë: *“Kur të agjërosh tri ditë për çdo muaj, atëherë agjëro të trem-bëdhjetën, të katërbëdhjetën dhe të pesëmbëdhjetën ditë”*. (Tirmi-dhiu)

688. Ibnu Abbasi r.anhuma thotë: *“I Dërguari i All-llahut agjë-ron-te e nuk hante gjatë ditëve të bardha, kur qëndronte në shtëpi, e as gjatë udhëtimit”*. (Nesaiu)

689. Enesi r.a. tregon se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka shkuar te Sa’d ibnu Ubadete dhe ky i ka sjellë bukë dhe vaj, prej së cilës ka ngrënë i Dërguari i All-llahut, e pastaj ka thënë: *“Kanë bërë iftar te ju agjë-ruesit, kanë ngrënë te ju të de-votshmit dhe mirëbërësit dhe janë falur për ju melaqet”*. (Ebu Da-vudi)

690. Ibnu Umeri r.anhuma thotë: *“I Dërguari i All-llahut bënte i’tikaf në dhjetë ditët e fundit të muajit Ramazan”*. (Muttefekun alejhi)

691. Aisheja r.anha thotë se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. bënte i’tikaf në dhjetë ditët e fundit të muajit Ramazan, derisa ndërroi jetë, pastaj bënin i’tikaf gratë e tij pas vdekjes së tij s.a.v.s.. (Muttefekun alejhi)
All-llahu i Madhëruar thotë:

“Vizita Ka’bes, për hir të All-llahut, për atë që ka mundësi ta marrë këtë udhë ëshë obligim, e kush nuk be-son, ani, All-llahu me siguri nuk është i varur prej askujt”. (Ali Imran, 97)

692. Nga Ibni Umeri r. anhuma trans-me-tohet se i Dërguari i All-llahut ka thënë: *“Islami është ngritur mbi pesë (shtylla): dëshminë se nuk ka hyjni tjetër përveç All-lla-hut dhe se Muhammedi është i dërguar i All-llahut, kryerjen e namazit, dhënien e zekatit, vizitën Ka’bes dhe agjërimin e Ramaz-anit”*. (Muttefekun alejhi)

693. Nga Ebu Hurejre trans-me-tohet se ka thënë: I Dërguari i All-llahut na ka mbajtur një hutbe, me

ç' rast ka thënë: “*O njerëz!, vërtet All-llahu ua ka bërë obligim juve haxhxin, prandaj kryjeni*”. Një njeri ka thënë: “A për çdo vit, o i Dërguari i All-llahut?” I Dërguari i All-llahut heshti, kurse ai njeri tri herë e përsëriti pyetjen. Atëherë i Dërguari i All-llahut tha: “*Sikur të thosha “po”, atëherë sigurisht do të ishte obligim i domosdoshëm për çdo vit, por ju këtë nuk do të mundni*”. Pastaj ka thënë: “*Më lini me atë që u kam lënë juve, sepse para jush shumë kanë pësuar për shkak të pyetjeve të shumta dhe për shkak të kundërvënies pej-gam-berëve të tyre. Kur t’ju urdhëroj diç, atëherë atë kryene, nëse keni mundësi, por kur t’ju ndaloj diç, atëherë atë lëreni!*” (Muslimi)

694. Nga Ebu Hurejre r.a. trans-me-tohet se i Dërguari i All-llahut ka thënë: “*Mëkatet e vogla të bëra ndërmjet dy umreve janë të falura. Kurse për haxhxin e pranuar, nuk ka shpërblim tjetër përveç Xhennetit*”. (Muttefekun alejhi)

695. Nga Aisheja r. anha trans-me-tohet se ka thënë: “I kam thënë: “O i Dërguari i All-llahut, xhihadin e konsiderojmë si vepër më të mirë, andaj a nuk do të bëjmë xhi-had?” (Muhammedi s.a.v.s.) ka thënë: “*Vërtet për ju xhihadi më i vlefshëm është haxhxi i pranuar*”. (Buhariu)

696. Nga Aisheja r. anha trans-me-tohet se i Dërguari i All-llahut s.a.v.s. ka thënë: “*Nuk ka ditë në të cilën All-llahu liron robër më shumë nga zjarri, se në ditën e Arefatit*”. (Muslimi)

697. Nga Ibni Abbasi r. anhumata trans-me-tohet se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: “*Një umre në Ramazan është e barabartë me një haxh apo me një haxh me mua*”. (Muttefekun alejhi)

698. Nga Ibni Abbasi r. anhumata trans-me-tohet se një grua tha: “O i Dërguari i All-llahut, vërtet obligimi i All-llahut ndaj robërve të tij me haxh e ka arritur babain tim plak me pleqëri të thellë, sa nuk mund të qëndrojë në mjetin e tij transportues, prandaj a mund ta kryej unë haxhxin për të?” (Muhammedi s.a.v.s.) ka thënë: “*Po!*” (Muttefekun alejhi)

699. Nga Lekit b. Amiri r.a. trans-me-tohet se ai ka ardhur te Pej-gam-be-ri s.a.v.s. dhe ka thënë: Vërtet babai im është plak i shtyer në moshë, nuk mund ta kryejë haxhxin, umren e as të udhëtojë. (Pej-gam-be-ri s.a.v.s.) ka thënë: “*Kryeje për të haxhxin dhe um-ren*”. (Ebu Davudi dhe Tirmidhiu, i cili thotë se ky është hadith hasen sahih)

700. Nga Saib b. Jezidi r.a. trans-me-tohet se ka thënë: “*Mua më kanë dërguar në haxh me të dërguarin e All-llahut s.a.v.s. në haxhxin lamtumirës, kur unë kam pasur shtatë vjet*”. (Buhariu)

701. Nga Enese r.a. trans-me-tohet se ka thënë: “I Dërguari i All-llahut s.a.v.s. e ka kryer haxhxin në samarin e kafshës ngarkuese me rroba e ushqim”. (Buhariu)

All-llahu xh.sh. ka thënë:

“Numri i muajve të All-llahut është dymbëdhjetë, në Librin e All-llahut, prej ditës që krijoi qiejt dhe tokën, e nga këta, katër janë të she-nytë. Ajo është fe e qën-drueshme. Në këto mos bëni mëkate dhe luftoni kundër idhujtarëve, pa përjashtim, siç luftojnë ata të gjithë kundër jush, dhe ta dini se All-llahu është në anën e atyre, të cilët i frikohen All-llahut”. (et-Tewbe. 36)

“Ju caktohet lufta (ju ngarkohet si detyrë) edhe pse e urreni atë. Ju ndoshta urreni ndonjë gjë, por ajo është e mirë për ju, ndoshta dëshi-roni diçka që është e keqe për ju. All-llahu e di, por ju nuk e dini”. (el-Bekare, 216)

“Dilni në luftë, qofshi të dobët a të fortë, dhe luftoni për hir të All-llahut me mish e me shpirt. Nëse

e dini, kjo është më mirë”. (et-Tewbe, 41)

“All-llahu ka blerë nga be-simtarët shpirtat dhe pasuritë e tyre me Xhennet - ata do të luftojnë për hir të All-llahut dhe do të vrasin e do të vriten. Ai këtë ua ka premtuar me siguri në Tevrat dhe Inxhil edhe në Kur'an - pra, kush i plotëson premtimet e veta më mirë se All-llahu? Pandaj gëzojuni pazarllëkut që e keni bërë me Të, Ai është shumë i madh”. (et-Tewbe, 111)

“Besimtarët të cilët nuk luftojnë - përveç atyre që janë të paaftë për luftë - nuk janë të barabartë me ata që luftojnë në rrugë të All-lla-hut me pasigurinë dhe jetën e vet. Ata që luftojnë, te All-llahu janë në shkallë më të lartë. All-llahu të gjithëve u ka premtuar mirësi. All-llahu do t'u japë luftëtarëve, jo atyre që nuk luftojnë, shpërblim të madh. Shpër-blime të larta prej Tij dhe falje e mëshirë. - All-llahu është shumë i mëshirshëm dhe fal”. (en-Nisa, 95 dhe 96)

“O besimtarë! A doni t'ju udhëzoj në një tregti që do t'ju shpëtojë nga vuajtja e dhembshme”. (es-Saff, 10)

Ajetet kur'anore për këtë temë janë të shumta dhe të njohura. Sa u përket haditheve për vlerën e xhi-hadit, ato janë më shumë se ato që do t'i përmendim, sikur që vijojnë:

702. Nga Ebu Hurejre r.a. trans-me-tohet se ka thënë: Është pyetur i Dërguari i All-llahut, cila vepër është më e vlefshme? Ka thënë: *“Besimi në All-llahun dhe në të Dërguarin e Tij”*. I është thënë: *“Pastaj cila është?”* Ka thënë. *“Xhihadi në rrugën e All-llahut”*. I është thënë: *“Pastaj cila është?”* Ka thënë: *“Haxhxi i pranuar”*. (Muttefekun alejhi)

703. Nga Ebu Dherri r.a. trans-me-tohet se ka thënë: I kam thënë: *“O i Dërguari i All-llahut, cila vepër është më e vlefshme?”* Tha: *“Besimi në All-llahun dhe xhihadi në rrugën e All-llahut”*. (Mutte-fekun alejhi)

704. Nga Enesi r.a. trans-me-tohet se i Dërguari i All-llahut s.a.v.s. ka thënë: *“Një ecje e mëngjesit apo një ecje e mbrëmjes në rrugën e All-llahut është më e mirë se bota dhe çdo gjë në të”*. (Muttefekun alejhi)

705. Nga Ebu Se'id el-Hudrij r.a. trans-me-tohet se ka thënë: Erdhi një njeri te i Dërguari i All-llahut s.a. v.s. dhe tha: *“Cilët njerëz janë më të vlefshëm?”* Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: *“(Njeriu më i vlefshëm është) besimtari që lufton me shpirtin e pasurinë e tij në rrugën e All-llahut”*. (Ai njeriu atëherë) ka thënë: *“Pastaj kush?”* Ka thënë: *“Pastaj besimtari që në njërën prej luginave kodrinore e adhuron All-llahun, duke i braktisur njerëzit për shkak të sherrit të tij (që mund ta kaplojë prej tyre)”*. (Muttefekun alejhi)

706. Nga Sehl b. sa'di r.a. trans-me-tohet se i Dërguari i All-llahut s.a.v.s. ka thënë: *“Qëndrimi njëditor në rrugën e All-llahut është më i vlefshëm se bota dhe çdo gjë në të. Një vend i juaj në Xhennet është më i vlefshëm se bota dhe çdo gjë në të. Qëndrimi njëmbremësh apo njëditor i robit në rrugën e All-llahut të Madhëruar është më i vlefshëm se bota dhe çdo gjë në të”*. (Muttefekun alejhi)

707. Nga Selmani r.a. trans-me-tohet se ka thënë: *“E kam dëgjuar të Dërguarin e All-llahut s.a.v.s. duke thënë: “Qëndrimi njëditor apo njënatësh në fushëbetejë është më i mirë se agjërimi mujor dhe falja në të. Nëse luftëtari vdes në fushëbetejë, do të shpërblehet për veprat të cilat do t'i bënte gjatë luftës, dhe do të shpërblehet për punën e tij rreth furnizimit dhe do të sigurohet nga sprovat e varrit”*. (Muslimi)

708. Nga Uthmani r.a. trans-me-tohet se ka thënë: *“E kam dëgjuar të Dërguarin e All-llahut duke thënë: “Qëndrimi njëditor në rrugën e All-llahut është më i mirë se një mijë ditë tjera shtëpiake”*. (Tirmidhiu thotë se ky është hadith hasen sahih)

709. Nga Ebu Hurejre r.a. trans-me-tohet se i Dërguari i All-llahut s.a.v.s. ka thënë: “Çdo i plagosur që është plagosur në rrugën e All-llahut do të vijë Ditën e Gjykimit duke i rrjedhë plaga e tij gjak: gjaku i plagës do të jetë në ngjyrë të gjakut kurse aroma e tij do të jetë aroma e miskut”. (Muttefekun alejhi)

710. Nga Ebu Hurejre r.a. trans-me-tohet se ka thënë: “Kaloj një shok i të Dërguarit të All-llahut s.a.v.s. nëpër një grykë (mali) ku ishte një burim i vogël uji të ëm-bël, që i pëlqeu, dhe tha: “Sikur të izolohesha nga njerëzit dhe të ven-dosesha në këtë grykë, por këtë kurrë nuk do ta bëj derisa nuk më lejon i Dërguari i All-llahut s.a.v.s., prej të cilit do të kërkoj leje”. Ia tha këtë të Dërguarit të All-llahut s.a.v.s. e ai i tha: “Mos e bëj atë, sepse qëndrimi i njerit nga ju në rrugën e All-llahut është më i vlefshëm nga namazi i tij në shtëpinë e tij shtatëdhjetë vjet. A nuk dëshironi ju që All-llahu t’ju falë dhe t’ju futë në Xhennet. Luftoni në rrugën e All-llahut, sepse kush lufton në rrugën e All-llahut aq sa është koha ndërmjet dy mjeljeve të deve, për të është i sigurt Xhenneti”. (Tirmidhiu, i cili thotë se ky është hadith hasen)

711. Nga Ebu Hurejre r.a. trans-me-tohet se ka thënë: “I është thënë: “O i Dërguari i All-llahut, ç’është e barabartë me xhihadin në rrugën e All-llahut?” (Pej-gam-be-ri s.a.v.s.) ka thënë. “Ju këtë nuk mund ta bëni”. Të pranishmit edhe dy apo tri herë janë drejtuar me këtë pyetje, kurse Pej-gam-be-ri s.a.v.s. çdo herë u përgjigjej duke thënë. “Ju këtë nuk mund ta bëni!” E pastaj ka thënë: “Shembulli i muxhahidit në rrugën e All-llahut është sikur shembulli i agjëruesit dhe falësit i cili në tërësi u nënshtrohet ajeteve të All-llahut, nuk pushon të falet, as të agjërojë derisa nuk kthehet muxhahidi nga rruga e All-llahut”. (Muttefekun alejhi. Ky citat është sipas Mus-limit)

Kurse sipas transmetimit të Buhariut: “Një njeri tha: “O i Dërguari i All-llahut, më udhëzo mua në një vepër të barabartë me xhihadin”. (Pej-gam-be-ri s.a.v.s.) ka thënë: “Unë nuk mund ta gjejë!” Pastaj ka thënë: “A mundesh ti, kur të shkojë muxhahidi (në luftë), të hyshë në mesxhidin tënd, dhe të falesh pa ndër-prerje dhe të agjërosh pa ndërprerje?” Pastaj ka thënë: “E kush mundet kështu?”

712. Nga Ebu Abs Abdurrahman b. Xhebri r.a. trans-me-tohet se ka thënë: “I Dërguari i All-llahut s.a.v.s. ka thënë: “Nuk ka të ngjarë që këmbët e një robi të pluhurosen në rrugë të All-llahut e pastaj ta prek zjarri!” (Buhariu)

713. Nga Ebu Hurejre r.a. trans-me-tohet se ka thënë: “I Dërguari i All-llahut s.a.v.s. ka thënë: “Asnjë njeri nuk do të hedhet në zjarr, i cili ka qarë nga frika prej All-llahut vetëm po të kthehet qumështi (që e ka pirë) në sisën e vet, as që do të bashkohet te një rob pluhuri i marrë në rrugë të All-llahut me tymin e Xhehennemit”. (Tirmidhiu, i cili thotë se ky është hadith hasen sa-hih)

714. Nga Ibni Abbasi r.anhuma trans-me-tohet se ka thënë: “E kam dëgjuar të Dërguarin e All-llahut s.a.v.s. duke thënë: “Dy sy nuk do t’i përshkojë zjarri: Syri që qau nga frika prej All-llahut dhe syri që vëzhgoi në rrugë të All-llahut”. (Tirmidhiu, i cili thotë se ky hadith është hasen)

715. Nga Zejd b. Halid r.a. trans-me-tohet se i Dërguari i All-llahut s.a.v.s. ka thënë: “Kush e përgatit me përgatitje një luftëtar në rrugën e All-llahut, edhe ai është luftëtar, kurse kush kujdeset dhe e furnizon me të mira familjen e luftëtarit gjatë mungesës së tij, po ashtu është luftëtar”. (Muttefekun alejhi)

716. Nga Ebu Umame r.a. trans-me-tohet se ka thënë: “I Dërguari i All-llahut s.a.v.s. ka thënë: “Sadaka më e mirë është hija e çadrës në rrugën e All-llahut, ose dhënia e deve në shërbim në rrugën e All-llahut ose të një ati (a pele fisnike) në rrugë të All-llahut”. (Tirmidhiu, i cili thotë se ky hadith është

hasen sahih)

717. Nga Enesi r.a. trans-me-tohet se një djalosh prej fisit Esleme ka thënë: “O i Dërguari i All-llahut, unë vërtet dua të luftoj në rrugën e All-llahut, por nuk kam me çka të përgatitem për luftë”. (Pej-gam-be-ri s.a.v.s.) i ka thënë: “*Shko te filani, sepse ai është përgatitur për luftë, por është sëmure*”. Djaloshi erdhi te luftëtari i sëmure dhe i tha: “Të ka bërë selam i Dërguari i All-llahut dhe ka thënë të më japish përgatitjen tënde luftarake. Njeriu tha: “Oj filane (shërbëtores vër. përk.), jepja krejt çka kam përgatitur dhe mos mbaj asgjë. Pasha All-llahun, mos lë asgjë prej tyre, që edhe ti të kesh bereqet në përgatitje”. (Muslimi)

718. Nga Ebu Se'id el-Hudrij r.a. trans-me-tohet se i Dërguari i All-llahut s.a.v.s. i ka dërguar me-sazh Beni Lahjanit: “*Çdo dy veta le të dërgojnë një, kurse shpërblimi u ndahet të dyve*”. (Muslimi)

Në një transmetim tjetër të tij hadithi është: “*Le të dalë në radhët luftarake nga çdo dy veta njëri*”. E pastaj i tha njërit që pat mbetur në shtëpi: “*Kushdo nga ju që kujdeset për familjen dhe pasurinë e atij që ka dalë (në rrugë të All-llahut) me mirësjellje, shpërblimi i tij do të jetë sa gjysma e atij që ka dalë (në rrugë të Tij)*”.

719. Nga Berâ'i r.a. trans-me-tohet se ka thënë: “Të Dërguarit të All-llahut i erdhi një njeri i armatosur me tesha hekuri, me ç' rast ka thënë: “Të luftoj ose ta pranoj Islamin? (Pej-gam-be-ri s.a.v.s.) ka thënë: “*Pranoje Islamin, e pastaj lufto!*” Ai e pranoi Islamin, pastaj ka luftuar dhe në fund është vrarë. I Dërguari i All-llahut s.a.v.s. ka thënë: “*Ka punuar pak, kurse do të shpërblehet shumë*”. (Mutte-fekun alejhi; ky citat është nga Buhariu)

720. Nga Abdull-llah b. Amr b. el-As r. anhumâ trans-me-tohet se i Dërguari i All-llahut s.a.v.s. ka thënë: “*All-llahu do t'i falë she-hidit çdo gjë, përveç borxhit*”. Në një transmetim tjetër thuhet: “*Mbytja në rrugë të All-llahut shlyen çdo gjë përpos borxhit*” (Muslimi)

721. Nga Ebu Katade r.a. trans-me-tohet se i Dërguari i All-llahut s.a.v.s. qëndroi mes as'habëve dhe ka theksuar se xihadi në rrugën e All-llahut dhe besimi në All-llahun është puna më e lavduar. U ngrit një njeri dhe tha: “O i Dërguari i All-llahut, a konsideron ti se nëse unë vritem në rrugën e All-llahut, do të më falen të gjitha mëkatet e mia?” I Dërguari i All-llahut ka thënë: “*Po, nëse vritesh në rrugën e All-llahut duke qëndruar durimtar, duke llogaritur (në shpërblimin e All-llahut) duke u vënë në hov e duke mos u tërhequr*”. Pastaj i Dërguari i All-llahut s.a.v.s. ka thënë: “*Si the?*” Njeriu ka thënë: “A konsideron ti se nëse unë vritem në rrugën e All-llahut, do të falen të gjitha mëkatet e mia?” I Dërguari s.a.v.s. ka thënë: “*Po, nëse qëndron durimtar, llogaritë (në shpërblimin e All-llahut) dhe vihesh në hov e nuk tërhiqesh, përpos nëse ke borxh. Në të vërtetë kështu më tregoi Xhibrili alejhisselam*”. (Muslimi)

722. Nga Xhabiri r.a. trans-me-tohet se ka thënë: “Ka thënë një njeri: “Ku do të shkoj unë nëse vritem, o i Dërguari i All-llahut?” (I Dërguari s.a.v.s.) ka thënë: “*Në Xhennet!*” Atëherë njeriu i hodhi hurmat të cilat i kishte në duar, e pastaj shkoi në luftë derisa u vra”. (Muslimi)

723. Nga Enesi r.a. trans-me-tohet se ka thënë: Erdhi një grup njerëzish te Pej-gam-be-ri s.a.v.s. dhe thanë. “Dërgoje me ne një grup njerëzish, të cilët do të na mësojnë Kur'anin dhe Sunnetin. (Pej-gam-be-ri s.a.v.s.) u dërgoi atyre 70 en-sarë, të cilët quheshin kurrâ', kurse ndër ta ishte edhe daja im Harami. Ata (në Medine) lexonin Kur'an dhe e studionin bashkërisht, natën mësonin kurse gjatë ditës sillnin ujë dhe e vendosnin në xhami. Ata bartnin dru, i shitnin ato, e me fitimin e tyre blenin ushqim për banorët e Suffasë

dhe për të var-fërit. Ata i ka dërguar Pej-gam-be-ri s.a.v.s., por ata i vranë (në tradhti) para se të arrinin në vendin e caktuar. Ata kanë thënë: “All-llahu ynë, lajmëro për ne Pej-gam-be-rin tonë se ne jemi takuar me Ty dhe se jemi të kënaqur me Ty e se Ti je i kënaqur me ne. Një njeri (idhujtar) erdhi te Harami, daja i Enesit, pas shpinës së tij dhe e goditi me shtizën e tij në shpinë dhe e shpoi. Harami atëherë tha: “Pasha All-llahun e Ka'bes, nga-dhënjeva”. Në të njëjtën kohë i Dër-guari i All-llahut s.a.v.s. (shokëve të vet në Medine) u tha: “Vërtet vëllezërit tuaj vdiqën, kurse fjalët e tyre të fundit kanë qenë: “All-llahu ynë, lajmëro për ne Pej-gam-be-rin tonë se ne jemi ta-kuar me Ty dhe se Ti je i kënaqur me ne”. (Mutte-fekun alejhi. Ky citat është sipas Muslimit)

724. Nga Abdull-llah b. Ebi Ewfa r.a. trans-me-tohet se i Dër-guari i All-llahut s.a.v.s. një ditë, kur u përlesh me armikun, ka pri-tur diç deri në perëndim të diellit, pastaj është ngritur mes njerëzve dhe ka thënë: “O njerëz, mos e dëshironi përleshjen me armikun, por luteni All-llahun për shëndetin tuaj. Por, kur të përlesheni me ar-mikun, atëherë bëhuni të du-rueshëm dhe dijeni se Xhenneti është nën hijet e shpatave”. E pastaj tha: “O All-llah, zbritës i Librit, lëvizës i reve, shpartallues i aleatëve. Shpartalloi dhe na ndihmo kundër tyre”. (Muttefekun alejhi)

725. Nga Sehl b. Sa'di r.a. trans-me-tohet se ka thënë: I Dër-guari i All-llahut s.a.v.s. ka thënë: “Dy nuk refuzohen, apo rrallëherë do të refuzohen: lutja gjatë thirrjes (ezanit) dhe lutja në luftë, kur ata përleshën mes veti”. (Ebu Davudi me sened sahih)

726. Nga Enesi r.a. trans-me-tohet se ka thënë. Kur shkante i Dër-guari i All-llahut s.a.v.s. në luftë, thoshte: “All-llahu im! Ti je mbështetësi im dhe ndihmësi im, me Ty lëviz, me Ty deri në cak arrij dhe me Ty luftoj (kundër armikut)”. (Ebu Da-vudi dhe Tirmidhiu, të cilët thonë se ky është hadith hasen)

727. Nga Ebu Musa r.a. trans-me-tohet se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. kur është frikësuar prej ndonjë populli ka thënë: “All-llahu im! Ne Ty të lëmë në qafat e tyre dhe ne Ty të mbështetemi nga të këqijat e tyre”. (Ebu Davudi me sened sahih)

728. Nga Ebu Hurejre r.a. trans-me-tohet se ka thënë: “I Dër-guari i All-llahut s.a.v.s. ka thënë: “Kush e mbyll (që ta ushqejë) ka-lin për në rrugën e All-llahut, duke besuar në All-llahun dhe duke be-suar thellë në premtimin e tij, vërtet të ushqyerit dhe dhënia ujë atij dhe plehu i vogël dhe i madh i tij do të matet në Ditën e Gjyki-mit”. (Ai do të shpërblehet për këtë në Ditën e Gjykimit) (Buhariu)

729. Nga Ebu Hammad (Ukbe b. Amir el-Xhuhennij) r.a. trans-me-to-het se ka thënë: “E kam dëgjuar të Dërguarin e All-llahut s.a.v.s. duke thënë: “Shumë vende do të çliro-hen nga ju dhe juve ju mjafton All-llahu si ndihmës, prandaj askush nga ju mos t'i marrë lojë (mos t'i nëpërkëmbë) shtizat e tij (ushtrimet me shtiza)”. (Mus-limi)

730. Nga Ebu Hammad (Ukbe b. Amiri) r.a. trans-me-tohet se ka thënë: “E kam dëgjuar të Dër-guarin e All-llahut duke thënë: “Vërtet All-llahu me një shtizë do t'i çojë në Xhennet tre individë: ndërtuesin e saj, që ka llogaritur në mirësi gjatë ndërtimit të saj, hedhësit e saj mbi armikun dhe atë i cili i afron. Ushtroni hedhjen dhe kalërimin e kalorësisë luftarake, por nëse merreni me hedhjen e shtizës për mua është më mirë se të merreni me kalërim. Kush e lë hedhjen e shtizave pasi të mësohet me atë punë, duke e humbur vull-netin për të, vërtet e ka lënë një ni'met, ose ka thënë: e ka mohuar atë ni'met”. (Ebu Davudi)

731. Nga Seleme b. el-Ekva r.a. trans-me-tohet se ka thënë: “Ka kaluar Pej-gam-be-ri s.a.v.s. me një rast pranë një grupi as'habësh të cilët ushtronin dhe garonin në hedhje të shtizës, me ç'rast u tha: “O bijtë

e Ismailit, hedhni shtiza dhe ushtroni, sepse edhe stërgjyshi juaj ka qenë hedhës shtize". (Buhariu)

732. Nga Ebu Jahja Hurejm b. Fatik r.a. trans-me-tohet se ka thënë: "I Dërguari i All-llahut s.a.v.s. ka thënë. *"Kush shpenzon nga pasu-ria e tij në rrugën e All-llahut, i shkruhen atij shtatëqind fish"*. (Tirmidhiu, i cili thotë se ky është hadith hasen)

733. Nga Ebu Musa r.a. trans-me-tohet se erdhi një arab te Pej-gam-be-ri s.a.v.s. dhe i tha: "O i Dërguari i All-llahut, njeriu që lufton për shkak të presë luftarake, njeriu që lufton që të përmendet dhe njeriu që lufton për shkak të namit në vendin e tij, kurse në një transmetim tjetër: që lufton në emër të trimërisë dhe në emër të fanatizmit, kurse në një rivajet tjetër: edhe njeriu që lufton nga urrejtja ndaj armikut, prandaj kush është në rrugën e Zotit?" I Dërguari i All-llahut s.a.v.s. ka thënë: *"Kush lufton që fjala e All-llahut të jetë mbi çdo gjë, ai është në rrugën e All-llahut"*. (Mutte-fekun alejhi)

734. Nga Abdull-llah b. Amr b. el-Asi r.a. trans-me-tohet se ka thënë. "I Dërguari i All-llahut s.a.v.s. ka thënë: *"Cilido njësit luftarak apo ekspeditë që lufton me armikun dhe zë peng prenë lufta-rake dhe paqësohet, ata kanë nxi-tuar për dy të tretat e shpërblimit të tyre, dhe cilido njësit luftarak apo ekspeditë që lufton me armi-kun dhe humb, atyre do t'u plotësohet shpërblimi i tyre"*. (Muslimi)

735. Nga Abdull-llah b. Amr b. el Asi r.a. trans-me-tohet se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: *"Kthimi (nga lufta pasi është dhënë çdo gjë) është sikur lufta"*. (Ebu Davudi me sened të mirë)

"El-Kafletu" dmth. kthim nga lufta pas mbarimit të saj, që d.t.th. ai shpërblehet në kthimin e tij edhe pas mbarimit të luftës.

736. Nga Ebu Hurejre r.a. dhe nga Xhabiri r.a. trans-me-tohet se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: *"Lufta është mashtrim"*. (Mutte-fekun alejhi)

737. Nga Ebu Hurejre r.a. trans-me-tohet se ka thënë: "I Dërguari i All-llahut ka thënë: *"Kë ju e emëroni dëshmor?"* (As'habët) kanë thënë: "O i Dërguari i All-llahut, kush vritet në rrugën e All-llahut, ai është dëshmor". (Muhammedi s.a.v.s.) ka thënë: *"Atëherë vërtet do të kishte pak dëshmorë në ummetin tim"*. (As'habët) kanë thënë: "E kush është dëshmor, o i Dërguari i All-llahut?" Ka thënë: *"Kush është vrarë në rrugën e All-llahut, ai është dëshmor, kush ka vdekur në rrugën e All-llahut, ai është dësh-mor, kush vdes nga murtaja, ai është dëshmor, kush vdes nga barku (sëmundje interne) është dëshmor, dhe kush përmytet është dëshmor"*. (Muslimi)

738. Nga Abdull-llah b. Amr b. el-Asi r.a. trans-me-tohet se ka thënë: "I Dërguari i All-llahut s.a.v.s. ka thënë: *"Kush vritet në mbrojtjen e pasurisë së tij është dëshmor"*. (Muttefekun alejhi)

739. Nga Ebu Hurejre r.a. trans-me-tohet se ka thënë: "Erdhi një njeri tek i Dërguari i All-llahut s.a.v.s. dhe tha: "O i Dërguari i All-llahut: ç'mendon, nëse do të vinte një njeri me dëshirë të gra-bisë mallin tim?" (Pej-gam-be-ri s.a.v.s.) ka thënë: *"Mos ia jep pasurinë tënde"*. Njeriu tha: "Ç'mendon, nëse ai më sulmon fizikisht?" Tha: *"Lufto me të!"* Njeriu tha: "E çka nëse ai më vret?" Tha: *"Atëherë ti je dësh-mor"*. Njeriu tha: "Ç'mendon nëse unë e vras atë?" Tha: *"Ai është në zjarr"*. (Muslimi)

All-llahu i Madhëruar thotë:

"E ai nuk u hodh në përpyetëzën. E ç'gjë të mësoi ty se ç'është Akabe. Është lirimi i një skllavi". (el-Beled, 11-13)

740. Nga Ebu Dherri r.a. trans-me-tohet se ka thënë: “O i Dërguari i All-llahut, cila vepër është më e vlefshme?” Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: “*Besimi në All-llahun dhe xihadi në rrugën e All-llahut*”. Transmetuesi thotë: “Kam thënë: “Cila robëri është më e vlefshme?” (Pej-gam-be-ri s.a.v.s.) ka thënë: “*Ai që sillet më së miri në familjen e tij (ku është në shërbim dhe ai që është më i shtrenjtë*”. (Muttefekun alejhi)

All-llahu i Madhëruar thotë:

“Adhurojeni All-llahun dhe asnjë send mos e trajtoni të barabartë me Të!” Jini të mirë me prindërit dhe të afërmit, me bonjakët dhe të varfërit e ngratë, me fqinjët e afërt edhe me fqinjët e largët, me shokët përreth e udhëtarët dhe ata që janë nën kujdesin tuaj. All-llahu, pa dyshim, nuk i do ata që janë mendjemëdhenj dhe arrogantë”. (en-Nisa, 36)

741. Nga Ebu Hurejre r.a. trans-me-tohet se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: “*Kur njërit nga ju shërbëtori ia sjell ushqimin dhe nëse nuk e ulë (në sofër) pranë vetes, atëherë le t’i japë një kafshatë apo dy, një haje apo dy, sepse ai mori përsipër përkujdesjen e tij*”. (Buhariu)

742. Nga Ebu Hurejre r.a. trans-me-tohet se ka thënë: “I Dërguari i All-llahut s.a.v.s. ka thënë: “*Robi i mirësjellshëm në pronësi të tjetrit ka dy shpërblime*”. Pasha Atë në dorë të të cilit është shpirti i Ebu Hurejres, sikur të mos ishte xihadi në rrugën e All-llahut, haxhxi dhe mirësia ndaj nënës sime, do të dëshiroja të vdes si rob në pronësi të tjetrit”. (Muttefekun alejhi)

All-llahu i Madhëruar thotë:

“Të pyesin se ç’do të japin. Thuaj: “Atë që e jepni prej pasurisë jepni për prindërit, jepni për të afërmit, për bonjakët, për të varfërit, për kurbetçinjtë. E çdo të mirë që punoni, s’ka dyshim se All-llahu e di”. (el-Bekare, 215)

“O populli im! Matni drejt si me litër ashtu edhe me kandar dhe mos ua mungoni njerëzve gjërat e tyre dhe mos bëni në tokë keq dhe trazira”. (Hud, 85)

“Të mjerët ata që nuk pe-shojnë drejt, që nuk blejnë e marrin masën e plotë prej të tjerëve, por kur u masin të tjerëve me litër e kandar ua mungojnë. A nuk mendojnë ata se do të ngjallen në një ditë të madhe, në ditën kur njerëzit do të ngrihen me urdhër të Zotit të botëve”. (el-Mutaffifin, 1-6)

743. Nga Ebu Katade r.a. trans-me-tohet se ka thënë: “E kam dë-gjuar të Dërguarin e All-llahut s.a.v.s. duke thënë: “*Kush gëzohet që All-llahu ta shpëtojë nga vështirësitë e Ditës së Gjykimit, le t’ia shtyejë afatin borxhliut të rënduar apo le t’ia falë borxhin*”. (Muslimi)

744. Nga Ebu Hurejre r.a. trans-me-tohet se i Dërguari i All-llahut s.a.v.s. ka thënë: “*Një njeri u jepte hua njerëzve. Ai i ka thënë djaloshit të tij: “Kur t’i shkosh një borxhliu të ngarkuar falja atij, ndoshta All-llahu na falë neve. E kur i erdhi All-llahut (vdiq), Ai ia fali të gjitha*”. (Muttefekun alejhi)

745. Nga Ebu Mes’ud el-Bedrij r.a. trans-me-tohet se ka thënë: I Dërguari i All-llahut s.a.v.s. ka thënë: “*Do të japë llogari një njeri nga popujt e kaluar, e nuk do të gjendet asnjë e mirë përveç asaj që është përzier me njerëzit dhe ka qenë dorëshlire (në shitblerje dhe dhënie të borxhit) dhe i urdhëronte shërbëtorët e tij që t’i falin borxhliut të rënduar. All-llahu i Madhëruar për të do të thotë: “Ne e kemi më tepër detyrë (faljen) se sa ai, andaj falne atë”.* (Muslimi)

746. Nga Hudhejfe r.a. trans-me-tohet se ka thënë: “Do të sjellë All-llahu i Madhëruar afër vetes një

prej robërve të tij, të cilit i ka dhënë pasuri dhe do t'i thotë: “Ç’ke vepruar në botë?” (Hudhe-jfe) ka thënë: *“E All-llahut nuk mund t’ia fshehin asnjë fjalë”*. (en-Nisa, 42). Robi do të thotë: “Zoti im, më ke dhënë pasuri dhe unë kam bërë shitblerje me njerëzit. Karakteri im ka qenë durimi dhe lëshimi pe para borxhlinjve, atij që e ka pas lehtë e kam duruar kurse të rënduarit ia kam shtyer afatin”. All-llahu i Madhëruar thotë: “Unë e kam më tepër detyrë (një gjë të tillë) se sa ti. Falne robin tim!”. Ukbe b. Amiri dhe Ebu Mes’ud el-Ensariu r.a. thonë: “Kështu këtë e kemi dëgjuar nga i Dërguari i All-llahut s.a.v.s”. (Muslimi)

747. Nga Ebu Hurejre r.a. trans-me-tohet se ka thënë: “I Dërguari i All-llahut s.a.v.s. ka thënë: *“Kush e pret borxhliun e rënduar apo ia falë atë All-llahu do ta futë Ditën e Kijametit nën hijen e arshit të Tij, atë ditë kur nuk ka hije pos hijes së Tij”*. (Tirmidhiu, i cili thotë se ky është hadith hasen sahih)

All-llahu i Madhëruar thotë:

“Qoftë lartësuar All-llahu, Sundues i vërtetë! Dhe mos u ngut me leximin e Kur’anit para se të përfundojë shpallja e tij, dhe thuaj: “O Zoti im, shtoma diturinë!” (Ta Ha, 114)

“Apo është ai, që orët e natës i kalon me fytyrë në tokë (në lutje), duke u frikësuar nga bota tjetër dhe duke shpresuar në mëshirën e Zotit të vet? Thuaj: “A janë njëlloj ata që dinë dhe ata që nuk dinë? Mësim marrin vetëm të mençurit”. (Zumer, 9)

“O besimtarë. Kur ju thu-het: “Bëni vend në tubim, ju zgjeroni vendin që edhe All-llahu t’ju vendosë”, por kur ju thuhet: “Kundërshtoni” - ju kundërshtoni! All-llahu, ata nga mesi juaj, që besojnë dhe ata të cilëve u është dhënë dijenia, do t’i ngritë në shkallë të lartë. All-llahu është i informuar se ç’punoni”. (Muxhadele, 11)

“Ka gjithashtu edhe njerëz edhe gjallesa e kafshë ngjy-rash të ndryshme. Por All-llahut nga robërit e tij i frikësohen të dijshtit. All-llahu është, njëmend, i fortë dhe fal”. (Fatir, 28)

748. Nga Muaviu r.a. trans-me-to-het se ka thënë: “I Dërguari i All-llahut s.a.v.s. ka thënë: *“Kujt i dëshiron All-llahu mirë, i jep dituri të thellë në fe”*. (Muttefekun alejhi)

749. Nga Ibni Mes’udi r.a. trans-me-tohet se ka thënë: “I Dërguari i All-llahut s.a.v.s. ka thënë: *“Nuk lejohet zilia, përveç për dy njerëz: njeriut të cilit All-llahu i ka dhënë pasuri dhe e ka udhëzuar që atë pasuri ta shpenzojë në rrugën e së vërtetës, dhe njeriut të cilit All-llahu i ka dhënë urtësi, dhe sipas urtësisë së tij gjykon dhe i mëson të tjerët”*. (Muttefekun alejhi)

Qëllimi i zilisë (hasedit) është dmth. zili pa poshtërsi, dëshirë për gjënë e njëjtë.

750. Nga Sehl b. Sa’di r.a. trans-me-tohet se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. i ka thënë Aliut r.a.: *“Pasha All-llahun, që All-llahu nëpërmjet teje ta udhëzojë një njeri është më mirë për ty se sa një kope të deveve më të mira”*. (Muttefekun alejhi)

751. Nga Abdull-llah b. Amr b. el-Asi r.a. trans-me-tohet se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: *“Trans-me-toni të tjerëve ç’kam thënë, qoftë edhe një ajet, tregoni për Bijtë e Izraelitëve pa shtuar. Kush gënjen me qëllim ndaj meje, vetes le t’i përgatitë vendin në zjarr”*. (Buhariu)

752. Nga Ebu Hurejre r.a. trans-me-tohet se i Dërguari i All-llahut s.a.v.s. ka thënë: *“Kush niset në rrugë që të kërkojë dituri, All-llahu do t’ia lehtësojë rrugën për në Xhennet”*. (Muslimi)

753. Nga Ebu Hurejre r.a. trans-me-tohet se i Dërguari i All-llahut s.a.v.s. ka thënë: *“Kush thërret në rrugë të vërtetë do të shpërblehet aq sa edhe të gjithë ata që e kanë ndjekur, e që në këtë nuk do t’i*

mungonjë asnjë pjesë e shpërblimit të tyre". (Muslimi)

754. Nga Ebu Hurejre r.a. trans-me-tohet se ka thënë: "I Dër-guari i All-llahut s.a.v.s. ka thënë: "*Kur vdes njeriu, sevabet i pushojnë t'i arrijnë, përveç në tri raste: sadakasë së përhershme, diturisë prej të cilës ka dobi njerëzia dhe fëmijës së mirë i cili lutet për të*". (Muslimi)

755. Nga Ebu Hurejre r.a. trans-me-tohet se ka thënë: "E kam dëgjuar të Dërguarin e All-llahut s.a.v.s. duke thënë: "*Bota është e mallkuar dhe çdo gjë e saj është e mallkuar, përveç të përmendurit e All-llahut dhe ajo (vepra) që e pason, dhe njeriut të ditur dhe atij që mëson*". (Tirmidhiu, i cili thotë se ky është hadith hasen)

Shprehja "*dhe ajo (vepra) që e pason*" ka për qëllim bindjen praktike ndaj All-llahut.

756. Nga Enesi r.a. trans-me-tohet se ka thënë: "I Dërguari i All-llahut s.a.v.s. ka thënë: "*Kush del nga shtëpia për shkak të kërkimit të diturisë, konsiderohet se është në rrugën e All-llahut derisa të kthehet nga rruga*". (Tirmidhiu, i cili thotë se ky është hadith hasen)

757. Nga Ebu Se'id el-Hudrij r.a. trans-me-tohet se i Dërguari i All-llahut s.a.v.s. ka thënë: "*Be-simtari nuk ngopet nga e mira, de-risa fundi i tij të jetë Xhenneti*". (Tirmidhiu, i cili thotë se ky është hadith hasen)

758. Nga Ebu ed-Derdan r.a. trans-me-tohet se ka thënë: "E kam dëgjuar të Dërguarin e All-llahut s.a.v.s. duke thënë: "*Kush niset për në rrugë duke kërkuar dije, All-llahu do t'ia lehtësojë rrugën për në Xhennet. Vërtet edhe me-lekët ia shtijnë krahët kërkuesit të diturisë nga kënaqësia me veprën e tij. Për dijetarin falje kërkon çdo gjë në qiej dhe në tokë, e madje edhe peshqit në ujë. Vlera e di-jetarit ndaj robit të devotshëm është sikur që është vlera e hënës ndaj të gjithë yjeve tjerë (ngase rrezja e hënës për tokën është më e fuqishme sh.k.). Vërtet di-jetarët janë trashëgimtarë të pe-j-gam-berëve; pej-gam-berët nuk kanë lënë trashëgimi dinarë as dirhemë, por ata kanë lënë për trashëgimi dijen, prandaj kush e merr, ka marrë hisen më të bollshme.*". (Ebu Davudi dhe Tirmidhiu)

759. Nga Ebu Hurejre r.a. trans-me-tohet se ka thënë: "I Dër-guari i All-llahut s.a.v.s. ka thënë: "*Kush pyetet për një dituri, e ky atë e fshehë, në Ditën e Gjykimit do të hedhet me litar nga zjarri*". (Ebu Davudi dhe Tirmidhiu, i cili thotë se ky është hadith hasen)

760. Nga Ebu Hurejre r.a. trans-me-tohet se ka thënë: "I Dër-guari i All-llahut s.a.v.s. ka thënë: "*Kush mëson diturinë me të cilën kërkohet kënaqësia e All-llahut të Madhëruar, por e mëson vetëm për shkak të synimeve të kësaj bote, ai nuk do të ndijë aromë Xhenneti Ditën e Gjykimit*". (Ebu Davudi, me sened sahih)

761. Nga Abdull-llah b. Amr. b. el-Asi r.a. trans-me-tohet se ka thënë: "E kam dëgjuar të Dër-guarin e All-llahut s.a.v.s. duke thënë: "*All-llahu i Madhëruar nuk do t'ua marrë (njerëzve) dijen në atë mënyrë që do t'ua nxjerrë nga shpirtrat e tyre, por do ta marrë ashtu që do të bëjë të vdesin të di-turit, pas së cilës në Tokë nuk do të mbetet asnjë njeri i ditur.. Atëherë njerëzit vetes do t'i marrin për imamë injo-rantët. Ata do të pyeten (me pyetje të ndryshme) e ata do të përgjigjen pa dije përkatëse. Kështu ata (injo-rantët) vetë do të lajthisin por edhe do t'i lajthisin të tjerët*". (Muttefekun alejhi)

All-llahu i Madhëruar thotë:

"Më kujtoni Mua, t'u kujtoj edhe Unë dhe më falënderoni e mos më mo-honi!" (el-Bekare, 152)

“Nëse jeni mirënjohës, Unë gjithsesi do t’ua shtoj edhe më tepër”. (Ibrahim, 7)

“Dhe thuaj: Lavdëruar qoftë All-llahu!” (el-Isra, 111)

“Ndërsa lutja e fundit: “Falënderimi është për All-llahun, Zot i botëve”. (Ju-nus, 10)

762. Nga Ebu Hurejre r.a. trans-me-tohet se Pej-gam-be-rit s.a.v.s. në natën e Israsë i janë dhënë dy gota: me verë dhe me qumësht. I shikoi ato (Muhammedi s.a.v.s.) dhe e mori qumështin. Atëherë Xhibrili tha: “Falënderimi i qoftë All-llahut i cili të përudhi në pastërtinë natyrore (fitreh), sepse po ta kishe marrë verën, populli yt do të humbte!” (Mus-limi)

763. Nga Ebu Hurejre r.a. trans-me-tohet se i Dërguari i All-llahut s.a.v.s. ka thënë: “Çdo punë me vetëdije, të cilës nuk i paraprin falënderimi All-llahut, është e pavlefshme”. (Hadith hasen, Ebu Davudi dhe të tjerët)

All-llahu i Madhëruar thotë:

“Ata të cilët po e fyejnë All-llahun dhe të Dërguarin e tij, All-llahu do t’i mallkojë në këtë dhe në botën tjetër; Atyre u ka përgatitur vuajtje të turpshme”. (el-Ahzab, 56)

764. Nga Abdull-llah b. Amr b. el-Asi r.a. trans-me-tohet se e ka dëgjuar të Dërguarin e All-llahut s.a.v.s. duke thënë: “Kush bën një salavat për mua, All-llahu atij ia bën dhjetë salavate”. (Muslimi)

765. Nga Ibni Mes’udi r.a. trans-me-tohet se i Dërguari i All-llahut s.a.v.s. ka thënë: “Të parët që do të më kenë mua pranë janë ata që më së shumti kanë bërë salavate për mua”. (Tirmidhiu, i cili thotë se ky është hadith hasen)

766. Nga Ebu Evs b. Evi r.a. trans-me-tohet se ka thënë: I Dërguari i All-llahut s.a.v.s. ka thënë: “Dita juaj më e vlefshme është dita e xhuma, prandaj shtojeni mbi mua atë ditë salavatit. Me siguri, salavatet tuaja do të më paraqiten”. Shokët e tij kanë thënë: “O i Dërguari i All-llahut, si do të paraqiten ty salavatet tona, kur ti do të kalbesh?” ((Muhammedi a.s.) tha:: (Pej-gam-be-ri s.a.v.s.) thotë: “Belite” (Muhammedi s.a.v.s.) ka thënë: “Vërtet trupat e pej-gam-berëve janë haram (të ndaluar) për tokën”. (Ebu Davudi me sened sa-hih)

767. Nga Ebu Hurejre r.a. trans-me-tohet se ka thënë: I Dërguari i All-llahut s.a.v.s. ka thënë: “I humbur dhe i nënçmuar është ai që, kur në praninë e tij përmendet emri im, nuk bjen salavat për mua”. (Tirmidhiu, i cili thotë se ky është hadith hasen)

768. Nga Aliu r.a. trans-me-tohet se i Dërguari i All-llahut s.a.v.s. ka thënë: “Koprrac është çdokush te i cili përmendem, e nuk thërret salavat për mua”. (Tirmidhiu, i cili thotë se ky është hadith hasen sahih)

769. Nga Fedale b. Ubejd r.a. trans-me-tohet se ka thënë: “I Dërguari i All-llahut e ka dëgjuar një njeri që bën lutje në namazin e tij, por nuk e ka theksuar falënderimin All-llahut, as salavatet mbi Pej-gam-be-ri s.a.v.s., në çka Muhammedi s.a.v.s. ka thënë: “Ky u ngut“. Pastaj i tha atij apo të tjerëve: “Kur dikush prej jush falë (bën lutje), le të fillojë me falënderimet Krijuesit të tij, lavdisë Atij dhe lartësisë së Tij, e pastaj le të thërret salavat mbi Pegamberin s.a.v.s., e vetëm atëherë le të lutet për ç’të dojë”. (Ebu Davudi dhe Tirmidhiu i cili thotë se ky është hadith sahih)

770. Nga Ebu Muhammed Ka’b b. Uxhreh r.a. trans-me-tohet se ka thënë: Pej-gam-be-ri s.a.v.s. doli mes nesh, kurse ne thamë: “O i Dërguari i All-llahut, ne tashmë dimë si të të përshëndesim me selam, por

si do të thërrasim salavate për ty?” Ka thënë: *“Thuani: All-lla-hume sal-li ala Muhammedin ve ala ali Muhammedin, kema sal-le-jte ala ali Ibrahim, inneke hami-dun mexhid; All-llahumme barik ala Muhammedin ve ala ali Muhammedin, kema barekte ala ali Ibrahim, inneke hamidun mexhid. (O All-llah, mëshiroje Muhammedin dhe familjen e tij, siç na e mëshirove familjen e Ibrahimit. Vërtet Ti je i lavdishëm. O All-llah, bekoje Muhammedin dhe familjen e tij, siç e bekove familjen e Ibra-himitt. Vërtet Ti je i Lavdishëm”*. (Muttefekun ale-jhi)

771. Nga Ebu Mes’udi r.a. trans-me-tohet se ka thënë: “Na erdhi i Dërguari i All-llahut s.a.v.s.. kurse ne ishim në ndeje te Sa’d b. Ubadeh r.a., e Beshir b. Sa’di tha: “O i Dërguari i All-lla-hut, na ka urdhëruar All-llahu të thërrasim salavate mbi ty, si do ta bëjmë këtë”. I Dërguari i All-llahut ka heshtur aq, sa ne dëshiruam që mos ta kishte pyetur për këtë, pastaj tha: *“Thuani: “O All-llah, mëshiroje Muhammedin dhe fa-miljen e tij, siç e mëshirove familjen e Ibra-himit. O All-llah, bekoje Muhammedin dhe familjen e tij, siç e bekove familjen e Ibrahimit. Vërtet Ti je i lavdishëm dhe i ma-dhërishëm. Kurse selami është si-kur që e din”*. (Muslimi)

772. Nga Ebu Humejd es-Saidij r.a. trans-me-tohet se ka thënë: (As’ habët) kanë thënë: “O i Dërguari i All-llahut, si do të thërrasim salavate mbi ty?” (Pej-gam-be-ri s.a.v.s.) ka thënë: *“Thuani: “O All-llah, mëshiroje Muhammedin, gratë e tij dhe pasardhësit e tij, siç e ke mëshiruar familjen e Ibrahimit. O All-llah, bekoje Muhammedin dhe gratë dhe pasardhësit e tij siç e ke bekuar familjen e Ibrahimit. Vërtet Ti je i lavdishëm”*. (Muttefekun alejhi)

All-llahu i Madhëruar thotë:

“Të përmendurit e All-lla-hut është më e madhe”. (el-Ankebut, 45)

“Më kujtoni Mua, t’ju ku-jtoj edhe unë”. (el-Bekare, 152)

“Dhe në vete përmende Zotin tënd, me përluje dhe vendosmëri dhe pa e ngritur zërin lart, në agim dhe në muzg, dhe mos jij nga indif-erentët”. (el-A’raf, 205)

“Dhe përmendeni All-lla-hun shpesh, ndoshta do të shpëtoni”. (el-Xhumuah, 10)

“Muslimanëve dhe musli-maneve, edhe besimtarëve e besimtareve, edhe të dëgju-eshmëve e të dëgjuesh-meve, edhe të sinqertëve e të sin-qertave, edhe durimtarëve e durimtareve, edhe të përu-lurve e të përulurave, edhe meshkujve që japin sadaka edhe femrave që japin sadaka, edhe meshkujve që agjërojnë edhe femrave që agjërojnë, edhe meshkujve që kujdesen për pjesët e turpshme të trupit të vet edhe femrave që kujdesen për pjesët e turpshme të trupit të vet, edhe meshkujve që e përmenden All-llahun shpesh si edhe femrave, All-llahu me të vërtetë u ka përgatitur falje dhe shpërblim të madh”. (el-Ahzab, 35)

“O besimtarë, kujtojeni shpesh All-llahun! Dhe atë madhërojeni në mëngjes e në mbrëmje”. (el-Ahzab, 41-42)

Ajetet për këtë kaptinë janë të shumta dhe të njohura.

773. Nga Ebu Ejjub el-Ensarij r.a. trans-me-tohet se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: *“Kush thotë dhjetë herë: Nuk ka zot tjetër për-veç All-llahut të vetëm. Ai s’ka shok. Atij i takon sundimi dhe falënderimi. Ai është i gjithë-fu-qi-shëm - është sikur t’i falë (nga ro-bë-ria) katër individë nga pas-ardhë-sit e Ismailit”*. (Mutte-fekun alej-hi)

774. Nga Ebu Dherri r.a. trans-me-tohet se ka thënë: “I Dërguari i All-llahut s.a.v.s. më ka thënë: “A të të njoftoj me fjalët më të dashura për All-llahun? Fjalët më të dashura të All-llahut janë: “Subhanall-llahi

ve bihamdih” (*Madhëria dhe falënderimi i përkasin All-llahut të Madhëruar.*) (Muslimi)

775. Nga Ebu Malik el-Esh' arij r.a. trans-me-tohet se ka thënë: “I Dërguari i All-llahut s.a.v.s. ka thënë: “*Pastërtia është gjysma e imanit, el-hamdu lil-lahi mbush peshojën, kurse subhanall-llahi vel-hamdu lil-lahi mbush çdo gjë ndërmjet qiejve dhe tokës*”. (Muslimi)

776. Nga Sa'd b. Ebi Vekkasi r.a. trans-me-tohet se ka thënë: “Një beduin erdhi te i Dërguari i All-llahut dhe i tha: “Mësomë të them ndonjë fjalë!” (Pej-gam-be-ri s.a.v.s.) ka thënë: “*Thuaj: “Lâ ilâhe il-lall-llahu vahdehu la sherike lehu, All-llahu ekberu kebiren, vel-hamdu lil-lahi kethiren, ve subhanall-llahu rabbil-alemine, ve la hawle ve la kuvvete il-la bil-lahi-l-azizil-hakim*” (Nuk ka Zot përveç të vet-mit All-llah që nuk ka shoqërues, All-llahu është më i madhi në madhërinë e vet, për All-llahun qofshin falënderimet e shumta, Lavdia i qoftë All-llahut, krijuesit të botëve. Nuk ka fuqi as forcë pa All-llahun, të Lavdishëm dhe të Urtë). Beduini tha: “Të gjitha këto janë për Krijuesin tim e ç’është e imja?” (Pej-gam-be-ri s.a.v.s.) ka thënë. “*Thuaj: “All-llahu im, më fal, më mëshiro, më përudh dhe më furnizo*”. (Muslimi)

777. Nga Thevbani r.a. trans-me-tohet se ka thënë: “I Dërguari i All-llahut, kur e përfundonte namazin, tri herë kërkonte falje, e pastaj thoshte: “*All-llahu im! Ti je paqe dhe nga Ti rrjedh paqja, bekimi qoftë mbi Ty, o posedues i madhërisë dhe bujarisë*“. Kur është pyetur el-Evzaija, e ai është një nga transmetuesit e hadithit: “Si kërkohet falje (istigfar)?” Ai ka thënë: “Thuhet: Estagfirull-llahe, estagfirull-llahe” (e lus All-llahun për falje)”. (Muslimi)

778. Nga Mugire b. Shu'beh r.a. trans-me-tohet se i Dërguari i All-llahut s.a.v.s. pas përfundimit të namazit dhe dhënies selam ka thënë: “*La ilahe il-lall-llahu vahdehu la sherike lehu, lehu-l-mulku ve lehu-l-hamdu ve huve ala kul-li shej'in kadir. All-llahume la mânia lima a'atajte, ve la mu'tije lima mena'te, ve la jenfeu dhel-xheddi minke-l-xheddu*”. (Nuk ka Zot tjetër përveç të Vetmit All-llah, që nuk ka shoqërues në asgjë, i Tij është tërë sundimi dhe vetëm atij i përket tërë falënderimi dhe lavdia. Ai është sundues i gjithmundshëm i çdo gjëje. All-llahu im, s'ka kush që e ndalon atë që Ti e jep dhe s'ka kush që e jep atë që Ti e ndalon, as të zellshmit nuk i vlen zelli dhe puna pa të dhënitur e All-llahut. (Prej teje është zelli e pasuria). (Mutte-fekun alejhi)

779. Nga Ebu Hurejre r.a. trans-me-tohet se muhaxhirët var-fanjakë i kanë ardhur të Dërguarit të All-llahut s.a.v.s. dhe kanë thënë: “Të pasurit na tejkalu në shkallë të larta dhe begati të përhershme. Ata falen si falemi edhe ne, agjërojnë sikur agjërojmë ne, ata kanë dobi nga pasuria, ata kryejnë haxhë, umren dhe xihadin dhe ndajnë sadaka”. (Pej-gam-be-ri s.a.v.s.) ka thënë: “*A dëshironi t'ju mësoj diçka me të cilën do t'i arri-ni ata që ju kanë tejkalu dhe ata që vijnë pas jush; nëse këtë e bëni, askush nga ju nuk do të jetë më i vlefshëm përveç nëse vepron ç'veproni edhe ju*”. Muhaxhirët varfanjakë kanë thënë: “Po, gjith-qysh, o i Dërguar i All-llahut!” (Pej-gam-be-ri s.a.v.s.) ka thënë: “*Do të thoni subhanall-llah, el-hamdu lil-lah, dhe All-llahu ekber pas çdo namazi nga tridhjetë e tri herë*”. Ka thënë transmetuesi Ebu Salih nga Ebu Hurejre: “Kur është pyetur për mënyrën praktike të dhikrit (pas namazit, Pej-gam-be-ri s.a.v.s.) ka thënë: “*Subhanall-llah, ve-l-hamdu lil-lah, vall-llahu-ek-ber, që secila të jetë nga tridhjetë e tri herë*”. (Muttefekun alejhi)

Muslimi shton në trans-metimin e tij: “Dhe janë kthyer muhaxhirët varfanjakë te i Dërguari i All-llahut s.a.v.s. dhe kanë thënë: “Vëlle-zërit tanë, pasanikët, kanë dëgjuar ç'punojmë ne, ndaj edhe bëjnë si ne.” I Dërguari i All-llahut s.a.v.s. ka thënë: “*Ajo është dhunti e All-llahut, Ai ia jep kujt të dojë*”.

780. Nga Ebu Hurejre r.a. trans-me-tohet se i Dërguari i All-llahut s.a.v.s. ka thënë: “*Kush e lavdon All-*

llahun pas çdo namazi me tridhjetë e tri herë dhe kush e falënderon All-llahun tridhjetë e tri herë, e kush e madhëron All-llahun tridhjetë e tri herë, e pastaj me të njëqindtën e plotëson duke thënë:” La ilahe il-lall-llahu vahdehu la sherike lehu; lehu-l-mulku ve lehu-l-hamdu; ve huve ala kul-li shej’in kadir, do t’i falen mëkatet, qofshin ato edhe se shkuma e detit”. (Muslimi)

781. Nga Ka’b b. Uxhre r.a. trans-me-tohet se i Dërguari i All-llahu s.a.v.s. ka thënë: “*Përcjellë-set, përmes të cilave nuk tret shqiptuesi – ose kryerësi – i tyre pas çdo namazi të obliguar janë tridhjetë e tri herë tesbihi, tridhjetë e tri herë tahmidi dhe tridhjetë e katër herë tekbiri*”. (Muslimi)

782. Nga Mu’adhi r.a. trans-me-tohet se i Dërguari i All-llahut e ka marrë për dore dhe i ka thënë: “*O Mu’adh, për All-llahun, unë të dua*”. Pastaj ka thënë: “*O Mu’adh, unë të porosis që assesi në fund të namazit mos të lëshë pa thënë: “All-llahumme einni ala dhikrike ve shukrike ve husni ibadetike”.* (All-llahu im! Më ndihmo në përkujtimin Tënd, falënderimin Tënd dhe në përsosurinë e ibadetit Tënd”. (Ebu Davudi me senede sahih)

783. Nga Ebu Hurejre r.a. trans-me-tohet se i Dërguari i All-llahut s.a.v.s. ka thënë: “*Kur ta kryeni teshehudin në namaz, çdonjëri nga ju le të kërkojë nga All-llahu mbrojtjen nga katër gjëra me fjalët: “O All-llahu im! Më ruaj nga dënimi i Xhehennemit, dënimi i varrit, nga sprovat e jetës dhe të vdekjes, dhe nga sherri i mashtrimeve të Dexhxhallit*”. (Muslimi)

784. Nga Aliu r.a. trans-me-tohet se ka thënë: “*I Dërguari i All-lla-hut s.a.v.s. kur falej, gjithnjë fjalë të fundit ndërmjet teshehudit dhe selamit i kishte: “All-llahu im! Më fal ç’kam bërë dhe ç’kam lënë pa bërë, ç’kam fshehur dhe ç’kam bërë publikisht, dhe ç’kam tepruar, dhe atë që Ti e di më mirë se unë. Ti je ai i pari (për çdo gjë) dhe Ti je i mbрами (për çdo gjë), nuk ka zot tjetër përveç Teje*”. (Muslimi)

785. Nga Aisheja r. anha trans-me-tohet se ka thënë: “*Pej-gam-be-ri s.a.v.s. pat shpeshuar të thoshte në rukunë dhe sexhdet e tij: “Sub-haneke-ll-llahumme rabbena ve bihamdike, All-llahumme-gfirli” (Lavdia të qoftë Ty, o All-llahu im, Krijuesi im, Ty të qoftë falënderimi, All-llahu im, më fal!*”). (Muttefekun alejhi)

786. Nga Ibni Abbasi r. anhumat trans-me-tohet se i Dërguari i All-llahut s.a.v.s. ka thënë: “*Sa i përket rukusë, në të duhet Madhëruar Krijuesi tuaj; sa i përket sexhdes, në to përpiquini me dua sepse është e mundur t’u pranohet lutja*”. (Muslimi)

787. Nga nëna e besimtarëve Xhurvejrije binti-l-Harith r.a. trans-me-tohet se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. një mëngjes doli nga ajo në kohën e sabahut, ndërsa ajo ishte në mesxhidin e saj. Pastaj u kthye, pasi e fali namazin e duhasë (paraditës), kurse ajo ishte ulur, me ç’rast (Pej-gam-be-ri s.a.v.s.) ka thënë: “*A ende je në gjend-jen e njëjtë në të cilën jam ndarë prej teje?*”. Ajo tha: “*Po*”. Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: “*Vërtet pas teje kam thënë prej fillimit të ditës, këto fjalë do t’i peshonin ato, e ato janë: “Subhanall-llahi ve bihamdihi ad-ede halkihi, ve rida nefsihi, ve zinete arshihi, ve midade keli-matihi”.* (Lavdia i qoftë All-llahut dhe Atij i qoftë falënderimi aq sa janë krijesat e Tij, aq sa është i kënaqur me Qenien e Tij, aq sa peshon arshi i Tij dhe aq sa janë shumëfjalët e Tij”). (Muslimi)

Në një transmetim tjetër për të: “*Suhbhan All-llahi adede halkihi, subhanall-llahi rida nefsihi, subhanall-llahi zinete Arshihi, subhanall-llahi mi-dade kelimatihi*”. (Lavdia i qoftë All-llahut në numrin e krijesave të Tij, Lavdia i qoftë All-llahut aq sa janë krijesat e Tij, pasi ai është personalisht i kënaqur aq sa është i kënaqur me Qenien e Tij, Lavdia i qoftë All-llahut aq sa peshon Arshi i Tij, Lavdia i qoftë All-lla-hut aq sa janë shumë fjalët e Tij”).

Në transmetim të Tirmidhiut është: “A dëshiron të të mësoj fjalët të cilat do t’i theksosh?” (Pastaj e theksoi tesbihin e cekur, duke e thënë nga tri herë): “*Subhanall-llahi adede halkihi, subhanall-llahi adede halkihi, subhanall-llahi rida nefsihi, subhanall-llahi rida nefsihi, subhanall-llahi rida nefsihi, subhanall-llahi zinete arshihi, subhanall-llahi zinete arshihi, subhanall-llahi zinete arshihi, subhanall-llahi mi-dade kelimatih, subhannall-llahi midade kelimatih, sub-hanall-llahi midade keli-matih*”.

788. Nga Ebu Hurejre r.a. trans-me-tohet se i Dërguari i All-llahut s.a.v.s. ka thënë: “*All-llahu i Madhëruar thotë: “Unë jam në kujtimin e robit Tim për Mua, Unë jam me të kur më përmend Mua, nëse ai më përmend në veten e tij, Unë e përmend atë në veten Time, e nëse ai më përmend Mua në bashkësi, edhe Unë atë e kujtoj në bashkësi më të mirë se të atij*”. (Muttefekun alejhi)

789. Nga Ebu Hurejre r.a. trans-me-tohet se ka thënë: I Dërguari i All-llahut s.a.v.s. ka thënë: “*Ju kanë tejkeluar muferridunët!*” (As’habët) thanë: “Kush janë këta muferridunët, o i Dërguari i All-llahut?” Ka thënë: “*Të tillë janë ata dhe ato që e përmendin shumë All-llahun xh.sh*”. (Muslimi)

Është përcjellur: “El-Mufer-ridun” janë me “R” të dy-fishuar, disa thonë pa të. E pranueshme është ajo e shu-micës: me dyfishim.

790. Nga Xhabiri r.a. trans-me-to-het se ka thënë: “E kam dëgjuar të Dërguarin e All-llahut s.a.v.s. duke thënë: “*Dhikri më i vlefshëm është La ilahe il-lall-llah*”. (Tirmidhiu i cili thotë se ky është hadidh hasen)

791. Nga Xhabiri r.a. trans-me-to-het se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: “*Kush thotë: Subhanall-llahi ve bihamdih (Lavdia dhe falënderimi i qoftë All-llahut) për të mbillet një hurmë në Xhennet*”. (Tirmidhiu i cili thotë se ky është hadith hasen)

792. Nga Ibni Mes’udi r.a. trans-me-tohet se ka thënë: “I Dërguari i All-llahut s.a.v.s. ka thënë: “*E kam takuar Ibrahimin a.s. na-tën e Israsë, e ai më tha: O Mu-ham-med, përcjelli ummetit tënd nga unë selam dhe lajmëroi se Xhenneti është vend i mirë; ujë i ëmbël dhe i shërueshëm; dhe la-jmëroi se Xhenneti është rrafshinë; fidani i Xhennetit është: subhanall-llahi, vel-hamdu lil-lah, la ilahe il-lall-llah dhe All-llahu ekber*”. (Tirmidhiu i cili thotë se ky është hadith hasen)

793. Nga Ebu Derdai r.a. trans-me-tohet se ka thënë: “I Dërguari i All-llahut s.a.v.s. ka thënë: “*A nuk doni t’u lajmëroj për punën më të mirë, për më të pastrën te Krijuesi juaj, për më të lartën sipas gradës, që ëshë më e mirë për ju se ndarja e arit dhe argjendit: që është më e mirë për ju se takimi me armiqtë tuaj, ku ju u mëshoni në qafë dhe ata u mëshojnë në qafë preni atyre kokat?*” (As-habët) kanë thënë: “Gjithsesi!” (Muhammedi s.a.v.s.) ka thënë: “(Kjo është) *Përmendja e All-lla-hut*”. (Tirmidhiu; Hakim Ebu Ab-dull-llahu thotë se transmetimet janë sahih)

794. Nga Ebu Musa r.a. trans-me-tohet se ka thënë: “Më ka thënë mua i Dërguari i All-llahut s.a.v.s.: “*A dëshiron të të drejtoj në një nga thesarët e Xhennetit?*” U përgjigja: “Gjithqysh, o i Dërguari i Zotit”. (Pej-gam-be-ri s.a.v.s.) ka thënë: “*La havle ve lâ kuvvete il-la bil-lahi*” (Nuk ka fuqi as forcë pa ndihmën e All-llahut). (Muttefekun alejhi)

All-llahu i Madhëruar thotë:

“*Në krijimin e qiejve dhe të tokës, edhe në ndërrimin e natës e të ditës ka me të vërtetë argumente për ata që kanë mend. Për ata që e përmendin All-llahun në këmbë, ulur, edhe ratë...*” (Ali Imran,

190-191)

795. Nga Aisheja r.a. trans-me-to-het se ka thënë: “I Dërguari i All-llahut s.a.v.s. e përmendte All-llahun në çdo kohë dhe në çdo situatë”. (Muslimi)

796. Nga Hudhejfete dhe nga ebu Dherre r.anhuma trans-me-tohet se kanë thënë: “Kur i Dërguari i All-llahut shkante në shtrat, thoshte: “All-llahu im, në emrin tënd jetoj dhe vdes”, kurse kur zgjohej thoshte: “Falënderimi i qoftë All-llahut që na ngjallë pasi na vdes, tek Ai ringjallemi”. (Buhariu)

All-llahu i Madhëruar thotë:

“Qëndro vendosmërisht në anën e atyre që i luten Zotit të vet në mëngjes dhe në mbrëmje, me dëshirë që të meritojnë simpatinë e Tij, dhe mos i hiq sytë tu prej tyre...” (el-Kehf, 28)

797. Nga Ebu Hurejre r.a. trans-me-tohet se ka thënë: “I Dërguari i All-llahut s.a.v.s. ka thënë: “Vërtet All-llahu i Madhëruar ka engjëj që udhëtojnë gjithnjë dhe kërkojnë ithtarë të dhikrit, e kur gjejnë popullin që e përmend All-llahun e Madhëruar, engjëjt thërrasin: ‘Eni te ajo që po e kërkon!’’, e pastaj i rrethojnë me krahët e tyre deri në qiellin e kësaj bote, kurse Krijuesi i tyre, edhe pse e di më mirë se ata i pyeti: ‘Ç’po flasin njerëzit e Mi?’” Ka thënë: “Engjëjt thonë: ‘Po të lavdojnë (tes-bih) Ty, po të madhërojnë (tekbir) Ty, po të falënderojnë (tahmid) Ty, dhe po të lartësojnë (temxid) Ty’. All-llahu tha: ‘A më kanë parë robtë e Mi?’ Engjëjt thanë: ‘Jo, për All-llahun, ata nuk Të kanë parë!’ All-llahu pyeti: ‘Çfarë do të ishin, sikur të më shihnin?’ Engjëjt thonë: ‘Sikur Të të shihnin, ata edhe më tepër do Të të adhuronin, do Të të falënderonin dhe do Të të lavdonin’. All-llahu tha: ‘A po kërkojnë diç robtë e Mi?’ Engjëjt thanë: ‘Po Të lusin për Xhennet’.” Pej-gam-be-ri s.a.v.s. tha: “All-llahu thotë: ‘A e kanë parë atë?’ Engjëjt thanë: ‘Jo, për All-llahun, o Krijues, nuk e kanë parë Xhennetin’. All-llahu atëherë u tha: ‘E si do të luteshin për Xhennetin, sikur ta ki-shin parë?’ Engjëjt thanë: ‘Sikur ta kishin parë Xhennetin, ata edhe më shumë do të lakmonin për të, edhe më shumë do të kërkonin dhe edhe më shumë do të dëshironin’. Atëherë All-llahu i pyeti ata: ‘Prej çkahit ata kërkojnë mbrojtje dhe strehim?’ Engjëjt thanë: ‘Ata kërkojnë mbrojtje nga zjarri’. All-llahu tha: ‘A e kanë parë ata zja-rrin?’ Engjëjt thanë: ‘Jo, për All-llahun, nuk e kanë parë!’ All-llahu tha: ‘E si do të kërkonin ata mbrojtjen nga zjarri sikur ta kishin parë?’ Engjëjt thanë: ‘Sikur ta ki-shin parë zjarrin, ata edhe më shumë do të iknin nga ai, dhe edhe më shumë do të frikësoheshin nga ai’. All-llahu i Madhëruar thotë: ‘Bëhuni dëshmitarë që po ua fali atyre”.

Muhammedi s.a.v.s. ka thënë: “Një prej engjëjve thotë: ‘O Krijues, në mesin e tyre është një që nuk është prej tyre, ai ka ardhur në mesin e tyre për ndonjë nevojë të tyre’. All-llahu i Madhëruar thotë: ‘Meqë janë së bashku ulur, nuk do të jetë i pafat bashkulësi i tyre’..” (Muttefekun alejhi)

Sipas transmetimit të Mus-limit: Nga Ebu Hurejre r.a. trans-me-tohet se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: “Vërtet All-llahu ka engjëjt udhëtarë të zgjedhur, të cilët i përcjellin tubimet e dhikrit, dhe kur gjejnë tubim të dhikrit, ata ulen me ta dhe njëri-tjetrin e mbështjellin me krahët e tyre, kështu që e mbushin gjithë ç’ka mes tyre dhe qiellit të kësaj bote. Pasi që shpërnda-hen (të tubuarit), engjëjt ngri-hen dhe shkojnë në qiell. Atëherë All-llahu i pyet ata për përmendësit e All-llahut, ndonëse më mirë se ata e di gjendjen e tyre: ‘Prej nga erdhët?’ Engjëjt thonë: ‘Vijmë nga robtë Tu, që në tokë Të bëjnë tesbih, tekbir, tehlil, tahmid dhe lutje!’ All-llahu i Madhëruar thotë: ‘Çka po më lusin?’ Engjëjt thonë: ‘Të lusin për Xhennetin!’ All-llahu thotë: ‘A e kanë parë ata Xhennetin tim?’ Engjëjt thonë: ‘Jo, Krijuesi ynë!’ All-llahu thotë: ‘E si do të lutnin ata për Xhennetin sikur ta kenë parë atë?’ Engjëjt thonë: ‘Do të lusin t’i strehosh ata’. All-llahu thotë: ‘A e kanë parë ata zja-rrin Tim?’ Engjëjt thonë: ‘Jo!’ All-llahu thotë: ‘E si do ta bënë këtë sikur ta kishin parë atë?’ Engjëjt thonë: ‘Ata të lutin për falje’. All-llahu

thotë: *‘Unë tashmë të gjithëve ua kam fal dhe u kam dhënë ç’kanë kërkuar dhe i kam mbrojtur nga ajo që kanë kërkuar’*. Muhammedi s.a.v.s. ka thënë: *“Engjëjt thanë: ‘Në mesin e tyre ka një rob mëkatar, ai ka ecur dhe rastësisht iu është bashka-ngjitur në ndejë’*. All-llahu thotë: *‘Edhe atij ia kam falë, sepse ai bën pjesë në një popull, që asnjëherë nuk do të jetë i pafatë bashkulësi i tyre’*.”

798. Nga Ebu Hurejre r.a. dhe nga Ebu Seidi r.a. trans-me-tohet se kanë thënë: *“I Dërguari i All-llahut s.a.v.s. ka thënë: ‘Asnjë grup njerëzish nuk do të ulen ta për-mendin All-llahun, e që engjëjt nuk do t’i rrethojnë, nuk do t’i kaplojë mëshira dhe nuk do të lëshohet mbi ta qetësia shpirtërore dhe që All-llahu nuk do t’i përmend tek ata (engjëj) që i ka pranë’*. (Muslimi)

799. Nga Ebu vakid el-Harith b. Avfi r.a. trans-me-tohet se njëherë i Dërguari i All-llahut është ulur në xhami, rreth tij ishin as’habët, e me atë rast erdhën tre persona në xhami. Dy prej tyre u nisën në drejtim të Dërguarit të All-llahut s.a.v.s., kurse një shkoi. Dy që u nisën kah Pej-gam-be-ri s.a.v.s., kur erdhën deri te hallka rreth Muhammedit s.a.v.s., njëri prej tyre e pa një vend të zbrazët dhe u ul në atë hallkë. Personi i dytë u ul prapa hallkës, kurse shoku i tyre i tretë doli nga xhamia. Pasi që i Dërguari i All-llahut s.a.v.s. mbaroi me li-gjëratën tha: *“A dëshironi t’ju njoftoj për gjendjen e këtyre tre ardhacakëve? Një nga ata iu mbështet, ashtu që edhe All-llahu e mbështeti, i dyti ka ngurruar nga turpi, ashtu që edhe All-llahu ngurroi (nga dënimi i tij), kurse sa i përket të tretit që ktheu shpinën, edhe All-llahu ka kthyer nga ai (mëshirën e Tij)’*. (Muttefekun alejhi)

800. Nga Ebu Seid el-Hudrij r.a. trans-me-tohet se ka thënë: Muaviu me një rast doli në xhami në hallkën e xhematit dhe tha: *“Çka qën-droni ju këtu?”* U përgjigjën: *“Qëndrojmë ulur që ta përmendim All-llahun’*. (Muaviu) ka thënë: *“Ju qëndroni ulur këtu vetëm për All-llahun?”* Thanë: *“Veçmas për këtë qëndrojmë këtu’*. (Muaviu) ka thënë: *“Sa më përket mua, unë nuk ju kam përbetuar nga dyshimi ndaj thënies tuaj. Askush që ka qenë në shkallën time tek I Dërguari i All-llahut nuk ka komunikuar më pak hadithe se unë, por këtë herë ju komunikoj se I Dërguari i All-llahut s.a.v.s. me një rast doli në mesin e as’habëve, të cilët ishin ulur në hallkë në xhami, dhe u tha: ‘Për ç’arsye qëndroni ulur këtu?’* Thanë: *“Ne këtu qëndrojmë ulur për Ta përmendur All-llahun dhe për Ta falënderuar që na ka për-udhur në Islam dhe që na ka dhu-ruar me të’*. (I Dërguari i All-llahut) ka thënë: *“Ju këtu qëndroni ulur vetëm për All-llahun? Sa më përket mua, unë nuk kërkova betimin tuaj pse akuzoj sinqeritetin tuaj por vetëm për shkak se më erdhi Xhibrili dhe më ka lajmë-ruar se All-llahu krenohet me ju para engjëjve’*. (Muslimi)

DHIKRI GJATË SABAHUT DHE AKSHAMIT

All-llahu i Madhëruar thotë:

“Dhe në vete përmende Zotin tënd, me përulje dhe devotshmëri dhe pa e ngritur zërin lart, në agim dhe në muzg, dhe mos jij nga indif-erentët’. (el-A’raf, 205)

Ekspertët gjuhësorë pohojnë se “asâl” është shumësi i “esîl”. Kjo kohë është ndërmjet ikindisë dhe akshamit.

“Ndërsa Zotin tënd madhë-roje dhe lavdëroje në mbrëmje dhe në mëngjes’. (Gafir, 55)

“Dhe lartëso me falënderim Zotin tënd, para se të dalë dielli dhe para se të perëndojë’. (Ta Ha, 130)

Ekspertët gjuhësorë pohojnë se “ashijjun” d.m.th. edhe koha prej drekës deri në aksham.

“Nëpër shtëpi që janë ngritur me lejen e All-llahut aty përmendet edhe emri i Tij, aty e lavdërojnë në mëngjes dhe në mbrëmje. Ka njerëz, të cilët puna dhe shit-blerja nuk i pengon ta për-mendin All-llahun në muzg dhe në agim’. (Sa’d, 18)

801. Nga Ebu Hurejre r.a. trans-me-tohet se i Dërguari i All-llahut s.a.v.s. kur zgjohej thoshte: “*O All-llah, me Ty zgjohemi dhe me Ty na ze mbrëmja, me Ty je-tojmë, me Ty vdesim dhe te Ti është kthimi*”. Kurse kur binte në gjumë thoshte: “*O All-llah, me Ty jetojmë, me Ty vdesim dhe te Ti ringjallemi*”. (Ebu Davudi dhe Tirmidhiu, i cili thotë se ky është hadith hasen)

802. Nga Ebu Hurejre r.a. trans-me-tohet se Ebu Bekr es-Sid-diku r.a. ka thënë: “O i Dërguari i All-llahut, m’i urdhëro disa fjalë që t’i shqiptoj kur të zgjohem dhe kur të flej”. (Muhammedi s.a.v.s.) ka thënë: “*Thuaj: O All-llah, Kri-jues i qiejve dhe i tokës, njohës i fshehtësisë dhe i së njohurës, Kri-jues i çdo gjëje dhe Sundues i tyre, unë dëshmoj se nuk ka zot tjetër përveç Teje, te Ti kërkoj mbrojtje nga e keqja ime dhe nga e keqja e djallit dhe idhujtarisë së tij*”. (Pastaj) ka thënë (Pej-gam-be-ri s.a.v.s.): “*Këto fjalë thuaj sa herë të zgjohesh, të ngrysesh dhe sa herë të shtrihesh në shtrat*”. (Ebu Davudi dhe Tirmidhiu, i cili ka thënë se është hadith hasen sahih)

803. Nga Ibni Mes’udi r.a. trans-me-tohet se ka thënë: “Pej-gam-be-ri s.a.v.s. kur ngrysej thoshte: “*Ne kemi ngrysur, por edhe sun-dimi i All-llahut, nuk ka zot tjetër përveç të Vetmit All-llah, i cili nuk ka rival*”. Transmetuesi më tej thotë: “E kam parë (Pej-gam-be-rin s.a.v.s.) se pas fjalëve të theksuara ka thënë: “*Atij i takon sundimi dhe Atij i takon lavdia, Ai është i gjithëfuqishëm. O Krijues, të kërkojmë mirë për tërë këtë natë dhe për ato që vijnë pas kësaj. Të mbështetem prej çdo të keqe në këtë natë dhe së keqes në netët vi-juese. Krijues, të mbështetem nga përtacia dhe mendjemadhësia e shëmtuar. Të mbështetem nga dënimi i Xhehennemit dhe dënimi në varreza*”. Ndërsa kur zgjohej, thoshte po ashtu kështu, por në vend: “*kemi ngrysur*” (emsejna) thoshte “*jemi zgjuar*” (asbahna) dhe “*sundimi yt është zgjuar*”. (Muslimi)

804. Nga Abdull-llah b. Hubejb r.a. trans-me-tohet se ka thënë: “I Dërguari i All-llahut s.a.v.s. më ka thënë: “*Lexoje: Kul huvAll-llahu ehad dhe dy muavedhetejna (Kul eudhu bi rabbil felek dhe kul eudhu bi rabbinnas) kur të ngrysesh dhe kur të zgjohesh nga tri herë, do të mjaftojnë këto për çdo gjë*”. (Ebu Davudi dhe Tirmidhiu, i cili thotë se ky është hadith hasen sahih)

All-llahu i Madhëruar thotë:

“Në krijimin e qiejve dhe të tokës, edhe në ndërrimin e natës e të ditës ka me të vërtetë argumente për ata që kanë mend. Për ata që e përmendin All-llahun në këmbë, edhe ulur, edhe ratë dhe mendojnë thellë për kri-jimin e qiejve dhe të tokës”. (Ali Imran, 190-191)

805. Nga Hudhejfe dhe nga Ebu Dherri r. an-huma trans-me-tohet se i Dërguari i All-llahut s.a.v.s., kur binte në shtrat, thoshte: “*Me emrin tënd, o All-llah, unë jetoj dhe vdes*”. (Buhariu)

806. Nga Aliu r.a. trans-me-tohet se i Dërguari i All-llahut s.a.v.s. i ka thënë atij dhe Fatimes r. an-huma si vijon: “*Kur të shkoni për në shtrat, apo kur të shtrihen në shtrat, thuani tridhjetë e tri herë All-llahu ekber, tridhjetë e tri herë shubhanall-llah dhe tridhjetë e tri herë el-hamdu lil-lah*”.

Në një transmetim thuhet: “*Subhnall-llahu ëshë tridhjetë e katër herë*”, kurse sipas një trans-metimi tjetër: “*All-llahu ekber është tridhjetë e katër herë*”. (Muttefeku alejhi)

807. Nga Ebu Hurejre r.a. trans-me-tohet se ka thënë: “I Dërguari i All-llahut s.a.v.s. ka thënë: “*Kur ndonjë nga ju të shkojë për në shtrat, le ta shkundë shtratin me ndonjë mjet, le ta fshijë me brendinë e izarit (material për ve-shje) të tij, sepse nuk është e njo-hur se ç’ka hyrë pas tij në shtrat e pastaj le të thotë: Me emrin Tënd, o Krijuesi im bie në shtrat dhe me ty ngrihem, nëse ma merr shpirtin mëshiroje, e*

nëse ma kthen ruaje me çka i ruan robtë Tu të mirë ”. (Mutte-fekun alejhi)

808. Nga Aisheja r. anha trans-me-tohet se i Dërguari i All-llahut s.a.v.s., kur ulej në shtrat, fryente në duart e tij dhe i lexonte mbi to dy muavedhetejna (Felek dhe Nas), e atëherë me duart e tij e fërkonte trupin e tij. (Muttefekun alejhi)

Në transmetimin tjetër të Buhariut dhe Muslimit thuhet se “Pej-gam-be-ri s.a.v.s. kur shkante në shtrat, çdo natë i bashkonte shu-plakat e tij, fryente në to dhe lex-onte: *“Kul huvall-llahu ehad, Kul eudhu birabbi-l-felek dhe Kul eudhu bi rabbi-n-nas”*, e pastaj me to e fërkonte sa është e mundur trupin e tij. Fillonte (të fërkojë) me duart e tij nga koka dhe fytyra e tij dhe pjesën tjetër të përparme të trupit. Këtë e bënte nga tri herë”. (Muttefekun alejhi)

Gjuhëtarët pohojnë se shprehja “en-nefthu” është fryerje pa zë.

809. Nga Bera’ b. Azibi r. an-huma trans-me-tohet se ka thënë: “I Dërguari i All-llahut s.a.v.s. më ka thënë mua: *“Kur të nisesh për në shtratin tënd, merr abdest sikur për namaz, e pastaj shtriu në anën e djathtë dhe thuaj: All-llahu im, po të dorëzohem Ty, gjendjen time po ta besoj Ty, strehohem nën mbrojtjen tënde, me dëshirë kah Ti dhe nga frika prej Teje. Strehim dhe shpëtim nuk ka prej Teje për-veç tek Ti. Besoj në Librin tënd që e ke shpallur dhe Pej-gam-be-rin tënd që e ke dërguar; nëse vdes, vdes i pastër; këto fjalët që i thua le të jenë fjalët e fundit”*. (Mutte-fekun alejhi)

810. Nga Enesi r.a. trans-me-tohet se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. kur shkante në shtratin e tij ka thënë: *“Falënderimi i qoftë All-llahut që na ushqe dhe na dha të pimë, që kujdeset për ne dhe na strehon, e sa janë ata që nuk kanë mbrojtës e strehues”*. (Muslimi)

811. Nga Hudhejfe r.a. trans-me-tohet se i Dërguari i All-llahut s.a.v.s. kur dëshironte të flejë, dorën e tij të djathtë e vente në fytyrën e tij, e atëherë thoshte: *“All-llahu im, më ruaj nga dënimi yt ditën kur do t’i ringjallish ro-bërit e Tu”*. (Tirmidhiu i cili thotë se ky është hadith hasen)

Ebu Davudi e trans-me-ton këtë hadith nga Hafseja r. an-huma dhe thekson se i Dërguari këto fjalë i theksonte nga tri herë.

All-llahu i Madhëruar thotë:

“Zoti juaj ka thënë: “Më thërrisni t’ju përgjigjem”. (Gafir, 60)

“Lutjuni Zotit tuaj, me përukje dhe fshehurazi! Ai nuk i do ata që e teprojnë”. (el-A’raf, 55)

“Dhe kur të të pyesin ro-bërit e mi për Mua, Unë jam me të vërtetë afër, i përgji-gjem lutjes së lutësit kur më lutet”. (el-Bekare, 186)

“Ai, që i përgjigjet edhe të ngratit, kur ky i drejtohet Atij, Ai, që të keqen e lar-gon”. (en-Neml, 62)

812. Nga Nu’man b. Beshir r. an-huma trans-me-tohet se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: *“Lutja është ibadet i vërtetë”*. (Ebu Davudi dhe Tirmi-dhiu, i cili thotë se ky është hadith hasen sahih)

813. Nga Ibni Mes’udi r.a. trans-me-tohet se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. thoshte: *“All-llahu im, unë të lus për udhëzim dhe devotshmëri, për dëlirësi dhe mëvetësi (mosvarjen nga të tjerët)”*. (Muslimi)

814. Nga Tarik b. Eshjeme r.a. trans-me-tohet se ka thënë: “Kur një njeri e pranonte Islamin, Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ia mësonte namazin dhe atëherë e urdhëronte të lutet me këto fjalë: *“All-llahu im, më fal, më mëshiro, më udhëzo, më jep shëndet dhe më furnizo”*. (Mus-limi)

Në transmetimin tjetër të Tarikut, Muslimi thotë se Tariku e ka dëgjuar Pej-gam-be-rin s.a.v.s. se një njeri, që ka ardhur te i Dërguari s.a.v.s. ka thënë: “O i Dërguari i All-lla-hut, ç'të them unë kur ta lus Zotin tim?” (Pej-gam-be-ri s.a.v.s.) ka thënë: “Thuaj: “All-llahu im, më fal, më mëshiro, më jep shëndet dhe më furnizo”, sepse këto fjalë përmbajnë tërë dunjanë dhe ahiretin tënd”.

815. Nga Abdull-llah ibn Amr b. el-Asi r. anhumat trans-me-tohet se ka thënë: “I Dërguari i All-llahut s.a.v.s. ka thënë: “All-llahu im, sjellës i zemrave, silli zemrat tona kah nënshtrimi ndaj Teje”. (Muslimi)

816. Nga Ebu Hurejre r.a. trans-me-tohet se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: “Kërkoni mbrojtjen e All-llahut nga presionet e spro-vave, nga thellësitë e fatkeqësisë, nga keqësimi i fatit dhe nga gëzimi i armikut”. (Muttefekun alejhi)

Në transmetimin tjetër Sufjani thotë: “Dyshoj se kam shtuar ndonjë (fjalë) prej tyre”.

817. Nga Ebu Hurejre r.a. trans-me-tohet se ka thënë: “I Dërguari i All-llahut s.a.v.s. ka thënë: “All-llahu im, ma përmirëso fenë time, që është mbrojtja e jetës (punës) sime, ma përmirëso dunjan time, në të cilën është jeta ime e tashme, ma përmirëso ahiretin tim, në të cilin është kthimi im, ma bën jetën shtesë e çdo të mirë dhe vdekjen të sigurt (qetë) nga çdo e keqe”. (Muslimi)

818. Nga Aliu r.a. trans-me-tohet se ka thënë: “Më ka thënë mua i Dërguari i All-llahut s.a.v.s.: “Thuaj: All-llahu im, më udhëzo dhe më mbështet (në Ty)”.

Një transmetim tjetër është: “All-llahu im, të lus Ty për udhëzim dhe mbështetje!” (Muslimi)

819. Nga Enesi r.a. trans-me-tohet se ka thënë: “I Dërguari i All-lla-hut pat thënë: “All-llahu im, kërkoi mbrojtje tek Ti nga paaftësia dhe përtacia, nga frika, pafuqia dhe koprracia. All-llahu im, kërkoi mbrojtje tek Ti nga dënimi i varrit dhe kërkoi mbrojtje tek Ti nga sprovat e jetës dhe të vdekjes”.

Në një transmetim tjetër shtohen fjalët: “nga borxhet e rënda dhe nga dominimi i njerëzve”. (Muslimi)

820. Nga Ebu Bekër es-Siddiku r.a. trans-me-tohet se ai i ka thënë të Dërguarit të All-llahut s.a.v.s.: “Ma mëso një lutje (dua) që do ta bëj në namazin tim?” (Pej-gam-be-ri s.a.v.s.) ka thënë: “Thuaj: All-llahu im, vërtet unë i kam bërë ve-tes shumë dhunë dhe meqë mëkatet nuk i fal kush tjetër përveç Teje, atëherë më fal me faljen Tënde dhe mëshirohu ndaj meje. Vërtet Ti je falës dhe mëshirues i madh”. (Muttefekun alejhi)

Në një transmetim tjetër (të Muslimit) thuhet: “dhe në shtëpinë time (të lutem)”. Në transmetimin tjetër në vend “dhunë të shumtë” trans-me-tohet “dhunë të madhe”, prandaj është e nevojshme të dy transmetimet të bashkohen dhe të thuhet: “dhunë të shumtë e të madhe”.

821. Nga Aisheja r. anha trans-me-tohet se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. pat thënë në lutjet e tij: “All-llahu im, të mbështetem Ty nga e keqja e asaj ç'kam vepruar dhe nga e ke-qja e asaj që nuk e kam vepruar”. (Muslimi)

822. Nga Ibni Umeri r. anhumat trans-me-tohet se ka thënë: Prej lut-jeve të të Dërguarit të All-llahut ka qenë: “All-llahu im, të mbështetem Ty nga ndërprerja e dhuntive Tua, nga ndërrimi i mbrojtjes Tënde, nga zemërimi Yt i pa-pritur dhe nga çdo hidhërim Yti”. (Muslimi)

823. Nga Zejd b. Erkame r.a. trans-me-tohet se ka thënë: “I Dërguari i All-llahut pat thënë: “All-llahu im, të mbështetem Ty nga paaftësia dhe përtacia, nga koprracia dhe pafuqia dhe nga dënimi i varrit. All-

llahu im, m'i jep devotshmëri shpirtit tim, ma pastro shpirtin tim, sepse Ti je pastruesi më i mirë, Ti je miku dhe mbrojtësi im personal. All-llahu im, të mbështetem Ty nga dija e padobishme dhe zemra jo e devot-shme, nga shpirti i pangishëm dhe nga lutja të cilës nuk i përgji-gjesh". (Muslimi)

824. Nga Ibni Abbasi r. anhuma trans-me-tohet se i Dërguari i All-llahut s.a.v.s. pat thënë: “*All-llahu im, Ty të dorëzohem, Ty të besoj, Ty të mbështetem, te Ti marr siguri, me ndihmën Tënde luftoj, dhe për Ty hidhërohem, dhe Ty të drejto-hem për zgjedhje, prandaj më fal ç'kam vepruar më herët dhe më vonë, ç'kam fshehur dhe ç'kam komunikuar. Ti je i pari dhe Ti je i mbrami, nuk ka hyjni tjetër përveç Teje". Disa transmetues shtojnë: “Nuk ka forcë as fuqi pa ndihmën e All-llahut”. (Muttefekun alejhi)*

825. Nga Aisheja r. anha trans-me-tohet se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. është lutur me këto fjalë: “*All-llahu im, të mbështetem Ty nga sprovat e zjarrit dhe nga dënimi i Xhehennemit, nga e keqja e pasurisë dhe e varfërisë". (Ebu Davudi dhe Tirmidhiu, i cili thotë se ky është hadith hasen sahih. Ky citat është nga Ebu Davudi)*

826. Zijad b. Ilakate trans-me-ton nga axha i tij, d.m.th. nga Kutbe b. Maliku r.a. se ka thënë: “*Pej-gam-be-ri s.a.v.s. pat thënë: “All-llahu im, të mbështetem Ty nga punët e qortuara morale, veprimore dhe të vullnetit". (Tirmidhiu, i cili thotë se ky është hadith hasen)*

827. Nga Shekel b. Humejdi r.a. trans-me-tohet se ka thënë: “I thashë: “O i Dërguari i All-llahut, ma mëso një lutje!” Ka thënë: “*All-llahu im, të mbështetem Ty nga e keqja e të dëgjuarit tim, nga e keqja e të pamurit tim, nga e ke-qja e gjuhës sime, nga e keqja e epshit tim". (Ebu Davudi dhe Tirmidhiu, i cili thotë se ky është hadith ha-sen)*

828. Nga Enesi r.a. trans-me-tohet se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. pat thënë: “*All-llahu im, të mbështetem Ty nga gërbula, çmenduria, zgjeba dhe nga të gjitha sëmundjet e shëmtuara". (Ebu Davudi me sened sahih)*

829. Nga Imran r.a. trans-me-tohet se i ka ardhur një rob i hyrë në borxh që i tha: “Unë nuk kam mundësi ta paguaj kompensimin tim nga robëria, prandaj më ndi-hmo!” (Aliu r.a.) tha: “Do t'i mësoj ca fjalë, të cilat mua m'i ka mësuar i Dërguari i All-llahut s.a.v.s., e si-kur ti të kesh sa një mal borxh, do ta paguash atë. “*Thuaj: “All-llahu im, më kënaq me hallallin Tënd nga harami Yt, dhe më bën të mëvetësishtëm me mirësinë Tënde nga çdo gjë, përveç Teje". (Tir-midhiu, i cili thotë se ky është hadith hasen)*

830. Nga Imbran b. Husajn r. anhuma trans-me-tohet se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. e ka mësuar babain e tij Husainin me dy fjalë, me të cilat ai e ka bërë lutjen: “*All-llahu im, më frymëzo me orientim të drejtë dhe më ruaj nga e keqja e vetvetes sime". (Tirmidhiu, i cili thotë se ky është hadith hasen)*

831. Nga Ebu el-Fadl el-Abbas b. Abdulmutalibi r.a. trans-me-tohet se ka thënë: “Kam thënë: O i Dërguari i All-llahut, më mëso me diç me çka do t'i drejtohem All-llahut të Madhëruar”. Ka thënë: “*All-llahun luteni për shëndet". Pasi kaluan disa ditë, sërish i erdha dhe i thashë: “O i Dërguari i All-llahut, më mëso me diç me çka do ta lus All-llahun e Madhëruar". (Muhammedi s.a.v.s.) më tha: “O Abbas, o axha i të Dërguarit të All-llahut, All-llahun luteni për shëndet në këtë botë dhe në Ahiret". (Tirmidhiu, i cili thotë se ky është hadith sahih)*

832. Nga Shehr b. Havsheb trans-me-tohet se ka thënë: “I kam thënë Ummi Selemes r. anha: “O nëna e besimtarëve, cilën lutje më së shumti e thoshte i Dërguari i All-llahut s.a.v.s., kur gjendej te ti?” Tha ajo:

“Lutja më e shpeshtë e tij ka qenë: *“O lëvizës i zemrave, përforcoje zemrën time në fenë Tënde”*. (Tirmidhiu, i cili thotë se ky është hadith hasen)

833. Nga Ebu Emame r.a. trans-me-tohet se ka thënë: “I Dërguari i All-llahut s.a.v.s. ka bërë dua të shumta, por ne nuk mbajtëm mend asgjë nga ato. I thamë: “O i Dërguari i All-llahut, ti bërë lutje të shumta por ne nuk mbajtëm mend asgjë”. Ai tha: *“Tash unë do t’ju drejtoj në diç që i përmban të gjitha. Thuani: “All-llahu im, unë të lus për të mirë për të cilën të ka lutur Pej-gam-be-ri Yt, Muhammedi s.a.v.s., dhe të mbështetem Ty nga e keqja e atij nga e cila të është mbështetur Pej-gam-be-ri yt Muhammedi s.a.v.s.. All-llahu im, Ti je Ai që ndihmon dhe vetëm Ti je arritës (i qëllimeve tona). Nuk ka forcë as fuqi pa ndihmën e All-llahut”*. (Tirmidhiu, i cili thotë se ky është hadith hasen)

834. Nga Ibni Mes’udi r.a. trans-me-tohet se ka thënë: “Në me-sin e lutjeve të të Dërguarit të All-llahut ka qenë edhe: *“All-llahu im, unë të lus për mëshirën Tënde të cilën e pranon, për faljen tënde të cilën e siguron dhe shpëtimin Tënd nga çdo mëkat dhe përfitimin nga çdo e mirë, për fitoren me Xhennet dhe për shpëtimin nga zjarri”*. (Hakim Ebu Abdull-llahu, i cili thotë se hadithi është sahih sipas kushteve të Muslimit)

All-llahu i Madhëruar thotë:

“Kurse ata që kanë ardhur pas atyre, thonë: “O Zoti ynë! Na e fal neve dhe vëllezërve tanë që na kanë prirë në besim”. (el-Hashr, 10)

“Kërko falje për mëkatet tua dhe për besimtarët e be-simtare!” (Muhammed,19)

“All-llahu i Madhëruar na lajmëron se Ibrahim i s.a.v.s. është lutur: “O Zoti ynë më fal mua, edhe prindërit e mi, edhe tërë besimtarët - atë ditë kur të jepet llogari”. (Ibrahim, 41)

835. Nga Ebu ed-Derda r.a. trans-me-tohet se e ka dëgjuar të Dërguarin e All-llahut s.a.v.s. duke thënë: *“Nuk ka rob musliman, që e lut All-llahun për vëllain e tij jo të pranishëm, e që engjëlli mos t’i thotë: “Edhe ty të qoftë po ashtu!”* (Muslimi)

836. Nga Ebu ed-Derdai r.a. trans-me-tohet se i Dërguari i All-llahut s.a.v.s. pat thënë: *“Lutja e një njeriu musliman për vëllain e tij jo të pranishëm është e pranueshme. Te koka e lutësit është një engjell i autorizuar, i cili kur lutësi kurdo qoftë bën një lutje në dobi të vëllait të tij, engjëlli i autorizuar në lutje thotë: “Pranoje o Zot, edhe ty të qoftë po ashtu!”* (Muslimi)

837. Nga Usame b. Zejd r. an-huma trans-me-tohet se ka thënë: “I Dërguari i All-llahut s.a.v.s. ka thënë: *“Ai që për mirësinë e bërë i falënderohet mirëbërësit me fjalët: “All-llahu të shpërbleftë me të mirë - e ka shprehur mirënjohjen e tij të duhur”*. (Tirmidhiu, i cili thotë se ky është hadith hasen sa-hih)

838. Nga Xhabiri r.a. trans-me-tohet se ka thënë: “I Dërguari i All-llahut s.a.v.s. ka thënë: *“Mos e mallkoni veten, mos i mallkoni fëmijët tuaj, mos mallkoni pasurinë tuaj. Mos ja qëlloni çastit në të cilin All-llahu lutësit ia plotëson çdo gjë të kërkuar, që edhe mallkimit tuaj t’i përgjigjet”*. (Muslimi)

839. Nga Ebu Hurejre r.a. trans-me-tohet se i Dërguari i All-llahut s.a.v.s. ka thënë: *“Lutjet do të pranohen derisa njerëzit nuk nguten e të thonë: E luta Zotin tim por nuk iu përgjigj lutjes sime”*. (Muttefekun alejhi)

Në transmetimin e Muslimit është: *“Lutjes së njeriut gjithnjë i përgjigjet derisa nuk lutet për të keqe, ose për t’i prishur marrëdhëniet farefisnore, ose nuk ngutet”*. As’habët kanë thënë: “O i Dërguari i All-

lla-hut, ç'është ngutia?" (Pej-gam-be-ri s.a.v.s.) tha: "Kjo është kur lutësi thotë: "Unë jam lutur e lutur, por nuk po shoh të më pranohet. Kështu mërzhitet dhe e lë lutjen".

840. Nga Ebu Umame r.a. trans-me-tohet se ka thënë: "I është thënë të Dërguarit të All-llahut s.a.v.s.: "Kur është lutja më e pranueshme?" Ka thënë: "Pjesa e fundit e natës dhe në fund të namazeve të obliguara". (Tirmi-dhiu, i cili thotë se ky është hadith hasen)

841. Nga Ubadete b. Samiti r.a. trans-me-tohet se i Dërguari i All-llahut s.a.v.s. ka thënë: "Në tokë nuk ka asnjë musliman, i cili diç e lut All-llahun, e që këtë All-llahu nuk do t'ia japë, ose për ndërrim do t'ia heq ndonjë të keqe, përveç nëse lutësi lutet për mëkat ose për ndërprerjen e fare-fisnisë". Një njeri nga të pranishmit tha: "Atëherë të lutemi shumë!" (Pej-gam-be-ri s.a.v.s.) ka thënë: "All-llahu edhe më shumë jep". (Tirmidhiu, që thotë se ky është hadith hasen sahih).

Hakimi trans-me-ton nga Ebu Seidi duke ia shtuar: "Ose edhe po aq i jep shpërblim".

842. Nga Ibni Abbasi r. anhumata trans-me-tohet se i Dërguari i All-llahut s.a.v.s. në situatat e vështira thoshte: "Nuk ka zot tjetër përveç All-llahut të Madhëruar dhe thotë; nuk ka zot tjetër përveç All-llahut, sunduesit të Arshit të madh; nuk ka zot tjetër përveç All-llahut, krijuesit të qiejve dhe krijuesit të tokës; krijuesit të Arshit fisnik" .. (Mutte-fekun alejhi)

All-llahu i Madhëruar thotë:

"Pa dyshim dashamirët e All-llahut nuk frikësohen për kurrgjë e as nuk pikëllohen apo jo? Ata, që besojnë dhe që ruhen, për ata ka për-gëzime edhe në këtë jetë edhe në ahiret - fjalët e All-llahut nuk kanë të ndryshuar - ajo është njëmend sukses i madh". (Junus, 62, 63, 64)

"Shkunde trupin e hurmës se për ty kanë për të rënë hurma të freskëta. Andaj ha, pi dhe qetësohu!" (Merjem, 25-26)

"Dhe Zoti i saj e pranoi me ëndje atë dhe e rriti mirë dhe ia la në besë Zekerijjaut. Sa herë që hynte Zekerijja te ajo, në dhomë gjente ushqim te ajo. Prej nga kjo, oj Mer-jem? - i thoshte kurse ajo i përgjigjej: "Prej All-llahut, All-llahu e furnizon pa masë kë të dojë". (Ali Imran,37)

"Kur i patët lënë ata edhe ato të cilave u falen ata, në vend të All-llahut, strehohu pra në shpellë. Zoti juaj do t'ju mbulojë me mëshirën e vet dhe do t'ju përgatisë atë që është e dobishme për ju. Dhe ke mund të shohësh se si dielli, kur lind, i kalon shpellës së tyre nga ana e djathtë, e kur perëndon i kalon nga ana e majtë". (el-Kehf, 16-17)

843. Nga Ebu Hurejre r.a. trans-me-tohet se ka thënë: "I Dërguari i All-llahut s.a.v.s. ka thënë: "Në popujt e kaluar ka pasur njerëz të inspiruar (muhaddethun, që i kanë parashikuar gjërat), e nëse te populli im ka ndonjë, atëherë ai është Umeri". (Buhariu)

Muslimi trans-me-ton hadi-thin e njëjtë nga Aisheja r.a. Ibn Vehbi në dy transmetimet thotë se "muhaddethûn" janë njerëz me ilham (frymëzim)

844. Nga Xhabir b. Semurete r. anhumata trans-me-tohet se ka thënë: "U ankuan banorët e Kuffes te Umer b. el-Hattabi r.a. për Sa'din dmth. për Ibn Ebi Vekkasin r.a., kështu që Umeri r.a. (në vend të Sa'dit) e vendosi për mëkëmbës Ammarin. Ata u ankuan edhe për të saqë thanë që ai nuk falet mirë. Ai e ftoi atë të vijë ku i tha: "O Ebu Is'hak, këta pohojnë se ti nuk falesh mirë!" (Sa'di) tha: "Pasha All-llahun, sa më përket mua, unë me ta fali namazin e të Dërguarit të All-lla-hut s.a.v.s. nga i cili unë nuk heq dorë. Unë falë dy rekate të jacisë, në të cilët e zgjas qëndrimin në këmbë, kurse në dy të fundit e shkurtoj." Umeri r.

a. tha: “I këtitillë është mendimi për ty, o Ebu-l Is’hak!” Atëherë Umeri r.a. i dër-goi me të një apo dy njerëz në Kuffe, të cilët i pyetën banorët e Kuffes për Sa’din në çdo xhami. Të gjithë xhematlinjtë u shprehën mirë për të. Kur i deleguari i Umerit r.a. erdhi në xhaminë Beni Absi, një njeri u ngrit në këmbë, të cilin e quanin Usame bin Katade, kurse kishte ofiqin Ebu Sa’d, dhe tha: “Pasi ti na pyet për Sa’din unë të pohoj se Sa’di e ka lënë luftimin me ushtrinë, se drejtësinë nuk e ndan drejtë dhe se aktgjykimet nuk i shqipton drejtë”. Atëherë Sa’di tha: “Sa më përket mua, unë vërtet për këtë do ta bëjë një lutje (nëmë) për tri gjëra: “All-llahu im, nëse ky robi yt është gënjeshtar dhe është ngritur në këmbë për t’u parë e për t’u dëgjuar, atëherë zgjatja jetën, jepi varfëri të gjatë dhe ekspozoje sprovave“. Kështu ka ndodhur, pastaj kur e pyetnin për gjendjen, thoshte: “Unë jam plak i moshuar me shumë sprova, më ka zënë nëma e Sa’dit”. Abdulmelik b. Umejri rrëfen se Xhabir b. Semure i ka thënë: “Unë e kam parë pas asaj se si i kanë rënë vetullat në sy nga pleqëria e shtyrë, kështu ai përpiquej me gratë në rrugë dhe i mallkonte”. (Muttefekun alejhi)

845. Nga Urvete b. Zubejr trans-me-tohet se Erva binti Evs e ka paditur Seid b. Zejd b. Amr b. Nufejlin r.a. te Mervan b. Hakemi. Ajo ka pohuar se Seid b. Zejdi ka marrë diç nga toka e saj. Seidi atëherë tha: “Unë të marrë diç nga toka e saj, pas asaj çka kam dëgju-ar prej të Dërguarit të All-llahut s.a.v.s.?” (Mervani) tha: “Ç’ke dëgjuar nga i Dërguari i All-llahut s.a.v.s.?” (Seidi) ka thënë: “E kam dëgjuar të Dërguarin e All-llahut s.a.v.s. duke thënë: *“Kush e merr një pëllëmbë tokë me dhunë nga tjetri, me të do të ngjeshet deri në shtatë palë tokë”*. Mervani i tha atij: “Unë nuk të pyes më për sqarim pas kësaj”. Seidi atëherë tha: “All-llahu im, nëse ajo është gënjeshtarë, atëherë verboja sytë dhe bëje të vdekur në tokën e saj”. Transmetuesi i këtij hadithi thotë: “Ajo nuk ka vdekur derisa nuk është verbuar, dhe derisa ecte nëpër tokën e saj, ra në një pus dhe në të u përmyt”. (Muttefekun alejhi)

Nga transmetimi i Muslimit: Nga Muhammed b. Zejd b. Abdull-llah b. Umeri trans-me-tohet se ai e ka parë atë të verbër, që duke prekur muret, ka thënë: “Më ka zënë nëma e Seidit. Ajo pastaj hasi në pusin e shtëpisë së saj për të cilin bëri padinë, dhe ra në pus; ky ishte varri i saj”.

All-llahu i Madhëruar thotë:

“O besimtarë, shmanguni morisë së parashikimeve! Disa parashikime me të vërtetë janë mëkat. Dhe mos spiunoni njëri-tjetrin e as mos përqeshni njëri-tjetrin! A do dikush prej jush të hajë mishin e vëllait të vet të vdekur? Ju atë e dini se është shumë keq - prandaj, ruajuni All-llahun; All-llahu vërtetën pranon pendimet dhe është shumë i mëshirshëm”. (el-Huxhurat, 12)

“Mos paso atë për çka nuk di! Edhe të pamurit edhe të dëgjuarit edhe të kuptuarit, për të gjitha këto me siguri ka përgjegjësi”. (Isra, 36)

“Ai nuk belbëzon asnjë fjalë e të mos jetë afër tij vigjilenti i gatshëm”. (Kaf, 18)

Është e domosdoshme të dihet se çdo i moshërritur është i obliguar ta ruaje gjuhën e tij nga çdo e folur, pa e shoshitur fare, mund të tregojë në dobi. Madje edhe atëherë, nëse është e barabartë të flitet dhe të mos flitet edhe për gjërat e dobishme, sunnet është përmbajtja nga të folurit, sepse shpeshherë kuvendimi i lejuar e çon njeriun në atë të pale-juarën apo të jopreferuarën. Kjo është praktikë e shumë, prandaj është e nevojshme mbrojtja nga kuvendimet e ndaluara e të jo-preferuara.

846. Nga Ebu Hurejre r.a. trans-me-tohet se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: *“Kush beson në All-lla-hun dhe në Ditën e Gjykimit, le të fletë mirë ose le të heshtë”.* (Mut-tefekun alejhi)

Ky hadith tregon se është e nevojshme të përmbahemi nga të folurit, përveç nëse është i mirë. dmth. nëse dobia e tij është e dukshme. Ndërsa nëse dobia e tij është e dyshimtë, atëherë nuk bisedohet.

847. Nga Ebu Hurejre r.a. trans-me-tohet se e ka dëgjuar Pe-j-gam-be-rin s.a.v.s. duke thënë: “Vërtet njeriu me një fjalë të folur, për të cilën ai deklarohej (pa e menduar), mund të rrëshqasë drejt zjarrit më larg se distanca ndërmjet lindjes dhe perëndimit”. (Muttefekun alejhi)

Domethënia e “pa shoshitur fare” (ma jetebejjenu) është të rezonuarit e tij, në është mirë apo jo.

848. Nga Ebu Hurejre r.a. trans-me-tohet se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: “Vërtet njeriu me një fjalë të folur, me të cilën All-llahu është i kënaqur, kurse të cilës ai nuk i kushtoi kujdes, do të jetë i ngritur nga All-llahu në shkallë (të nderit). Dhe vërtet njeriu me një fjalë të folur, me të cilën All-llahu s’është i kënaqur, kurse të cilës ai nuk i kushtoi kujdes, do të hudhet në Xhehennem”. (Buhariu)

849. Nga Ebu Abdurrahman Bi-lal b. el-Harith el-Muzenij r.a. trans-me-tohet se i Dërguari i All-llahut s. a.v.s. ka thënë: “Vërtet njeriu flet një fjalë me të cilën All-llahu është i kënaqur, nga e cila ai nuk ka menduar se do të arrijë diç. All-llahu për këtë atij do t’ia shkruajë kënaqësinë e tij deri në ditën e takimit me të. Dhe vërtet njeriu flet një fjalë, të cilën All-llahu nuk e do, nga e cila ai nuk ka menduar se do të arrijë diç, All-llahu për këtë atij do t’ia shkruajë zemërimin e tij deri në ditën e takimit me të”. (Maliku në Mu-vatta dhe Tirmidhiu, i cili thotë se ky është hadith hasen sahih)

850. Nga Sufjan b. Abdull-llahu r.a. trans-me-tohet se ka thënë: I kam thënë: “O i Dërguari i All-llahut, më thuaj diç që të mbrohëm me të!” Tha: “Thuaj: krijuesi im është All-llahu, e pastaj vazhdo me ngulm (në këtë)!” Kam thënë: “O i Dërguari i All-llahut, për çka më frikësohesh më së shumti mua?” (I Dërguari i All-llahut) e kapi gjuhën e vet e pastaj tha: “Nga kjo”. (Tirmidhiu, i cili thotë se ky është hadith hasen sahih)

851. Nga Ibni Umeri r. anhumas trans-me-tohet se ka thënë: “I Dërguari i All-llahut s.a.v.s. ka thënë: “Mos flitni shumë pa përmendjen e All-llahut. Sepse, shumë biseda pa përmendjen e All-llahut e vdesin zemrën. Kurse vërtet më së largu nga All-llahu janë ata që i kanë zemrat e vdekura”. (Tirmidhiu)

852. Nga Ukbete b. Amiri r.a. trans-me-tohet se ka thënë: Kam thënë: “O i Dërguari i All-llahut, ç’është shpëtimi?” Ka thënë: “Zotëro me gjuhën tënde, rri në shtëpinë tënde dhe qaj për mëkatet tua”. (Tirmidhiu, i cili thotë se ky është hadith hasen)

853. Nga Ebu Seid el-Hudrij r.a. trans-me-tohet se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: “Kur zgjohet njeriu, të gjitha gjymtyrët e tij i kthehen gjuhës duke i thënë: “Kij frikën All-llahut lidhur me ne, sepse ne jemi me ty. Nëse ti je në rrugë të drejtë, edhe ne jemi në rrugë të drejtë, e nëse ti lajthitë, edhe ne kemi lajthitur”. (Tirmidhiu)

Domethënia e “i kthehen gjuhës” dmth. i nënshtrohen asaj.

854. Nga Ebu Hurejre r.a. trans-me-tohet se i Dërguari i All-llahut s.a.v.s. ka thënë: “A e dini ç’është përgojimi?” (As’habët) thanë: “All-llahu dhe i Dërguari i Tij e dinë më së miri!”. (Pej-gam-be-ri s.a.v.s.) ka thënë: “Përmendja e vëllait me fjalë që ai i urrenë”. Dikush tha: “E ç’mendon, nëse ajo që flas për vëllain tim është e vërtetë?” (Pej-gam-be-ri s.a.v.s.) ka thënë: “Nëse është e vërtetë ajo që ti e flet, atëherë e ke përgojuar, e nëse ajo që e flet nuk është e vërtetë, atëherë e ke shpifur”. (Muslimi)

855. Nga Ebu Bekri r.a. trans-me-tohet se i Dërguari i All-llahut s.a.v.s. në hutben e tij në Bajramin e Kurbanit në Minne, në Haxhxin lamtumirës, ka thënë: “Me të vërtetë gjaku juaj, pasuria juaj dhe nderi

juaj janë të shenjta për ju, ashtu siç është e shenjtë kjo dita juaj, në këtë muajin tuaj dhe në këtë vendin tuaj. A po e kam për-cjellur porosinë?!” (Muttefekun alejhi)

856. Nga Enesi r.a. trans-me-tohet se ka thënë: “I Dërguari i All-lla-hut s.a.v.s. ka thënë: “*Kur më ngritën në Mi’raxh, kam hasur në një popull që kishin thonjtë nga bakri, me të cilët i grithnin fytyrat e tyre dhe kraharorët e tyre. Unë thashë: “Kush janë këta, o Xhi-bril?” Tha: “Ata janë ata që kanë ngrënë mishin e njerëzve dhe nderin e tyre e kanë dëmtuar”.* (Ebu Davudi)

857. Nga Ebu Hurejre r.a. trans-me-tohet se i Dërguari i All-llahut s.a.v.s. ka thënë: “*Musli-mani në tërësi është i ndaluar për muslimanin: gjaku i tij, nderi i tij dhe pasuria e tij*”. (Muslimi)

All-llahu i Madhëruar ka thënë:

“Dhe kur dëgjojnë ndonjë marrëzi, i kthejnë shpinën”. (el-Kasas, 55)

“Ata që u shmangen fjalëve të kota”. (el-Mu’minun, 3)

“Edhe të pamurit edhe të dëgjuarit dhe të kuptuarit, për të gjitha këto me siguri ka përgjegjësi”. (el-Isra, 36)

“Kur t’i shohish ata që i nënçmojnë argumentet tona, ti largohu prej tyre, derisa të kalojnë në bisedë tjetër. E nëse djalli të bën të harrosh, ti pas përkujtimit mos rri më me mosbesimtarët”. (el-En’am, 68)

858. Nga Ebu Derdai r.a. trans-me-tohet se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: “*Kush pengon që vëllait të tij t’i thyet nderi. All-llahu Ditën e Gjykimit nga fytyra e tij do ta pengojë zjarrin*”. (Tirmidhiu, i cili thotë se ky është hadith hasen)

859. Nga Itban b. Maliku r.a. trans-me-tohet se në hadithin e tij të gjatë dhe të njohur, që është theksuar në kreun “Shpresa”, ka thënë: “Pej-gam-be-ri s.a.v.s. është ngritur të falë dhe tha: “*Ku është Malik b. Duhshumi?*” Një njeri tha: “Ai njeri është hipokrit, që nuk e do All-llahun as të Dërguarin e Tij”. Pej-gam-be-ri s.a.v.s. i tha: “*Mos fol kështu, a nuk e ke parë që pohon publikisht se nuk ka hyjni tjetër për-veç All-llahut me të cilin synon kënaqësinë e All-lla-hut. Dhe vërtet All-llahu ia ka ndaluar zjarrin atij që thotë: ‘Nuk ka hyjni tjetër përveç All-llahut, me të cilin synon kënaqësinë e All-llahut’.* (Muttefekun alejhi)

860. Nga Ka’b b. Maliku r.a. trans-me-tohet se në hadithin e tij të gjatë për rrëfimin e pendimit të tij, i cili është theksuar në kreun për “Pendimin” ka thënë: “Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë duke qenë ulur mes luftëtarëve në Tebuk: “*Ç’ka bërë Ka’b b. Maliku?*” Atëherë njëri nga Beni Seleme ka thënë: “O i Dërguari i All-llahut, e ka penguar guna e tij dhe shikimi në vet-vete”. Pastaj Muadh b. Xhebeli r.a. i ka thënë atij: “E shëmtuar është ajo ç’ke thënë!” “Pasha All-llahun, o i Dërguari i All-llahut, ne për të dimë vetëm mirë!” I Dërguari i All-llahut s.a.v.s. e heshti këtë (dhe nuk e kundërshtoi)”. (Muttefekun alejhi)

Dije se përgojimi është i lejuar për qëllime të pastra të sheriatit, deri te të cilët, pa përgojim, nuk mund të arrihet. Këto arsye janë gjashtë:

Shkaku i parë: dhuna e vazhdueshme. Atij personi që i bëhet dhunë, i lejohet të ankohet te sunduesi, gjyqtari ose ndonjë tjetër që është në sundim apo që ka mundësi ta zbatojë drejtësinë mbi tiranin. I dëmtuari thotë: “Filani më ka bërë dhunë kështu e kështu”.

Shkaku i dytë i lejimit të zbu-limeve të mëkateve të huaja është kërkesa e mundësisë që të çrrënjo-set ndonjë punë e shëmtuar dhe që mëkatari të përmirësohet. Lejo-het t’i thuhet atij që ka mundësi të pengojë ndonjë të keqe: “Filani punon kështu e kështu, prandaj pengojë atë nga ajo dhe të ngjashme”. Synimi i tij

duhet të jetë arritja e çrrënjësjes së ndonjë pune të shëmtuar. Nëse synimi i tij është diç tjetër, atëherë zbulimi i të metave të tjetërkujt është i ndaluar.

Shkaku i tretë për çka lejohet zbulimi i të metave të huaja është kërkimi i fetvasë përkatëse. Njeriut të cilit i është bërë e padrejtë i le-johet të thotë: “Më ka bërë dhunë babai im, vëllai im, burri im, ose dikush tjetër kështu e kështu, prandaj a ka të drejtë ai në këtë? Me cilën rrugë do të çlirohem unë nga kjo e kjo dhunë, si do ta arrijë unë të drejtën time, si do ta pengoj dhunën e të ngjashme?”. Kjo është e lejueshme në domosdoshmëri. Gjithsesi më e mirë dhe më e pëlqyeshme është t’i thuhet (muft-isë): “Ç’thua ti për njeriun, per-sonin ose bashkëshortin puna e të cilit është kështu e kështu? Qëllimi mund të arrihet edhe pa të përcak-tuarit dhe të emërtuarit e saktë, por edhe përveç kësaj, të përcaktohet saktësisht, të shënohet dhe të emërtohet dikush është e lejuar, si-kur që do t’i përmendim në hadi-thin e Hindës, in sha’ All-llah!

Shkaku i katërt është parala-jmërimi i muslimanit nga e keqja dhe këshillimi i tyre, e kjo arrihet në mënyra të ndryshme si psh. de-tyrimi në gënjeshtër, përgënjesht-rimi i hapur i transmetimeve dhe dështimeve të rrejshme. Kjo për-n-dryshe është e lejuar sipas mendi-mit të të gjithë muslimanëve, madje edhe obligim për shkak të nevojës, e pastaj të pyesësh dhe të merresh vesh për punët e indi-vidëve me të cilët dëshirohet të vendosen marrëdhëniet martesore, të bashkohen në udhëtim, në tregti, në punë e të ngjashme dhe me per-sonat me të cilët dëshirohet të bëhen fqinj. Është obligim i per-sonit që pyetet për dikë që mos ta fshehë gjendjen për të, por haptas t’i shtrojë të gjitha të metat që gjenden te personi për të cilin hu-lumtohet, kurse me qëllim të mirë që t’i jepet këshillë pyetësit. Kështu, është obligim ta këshillosh një student që mëson dituritë fe-tare, por i drejtohet për këshillë ndonjë heretiku i cili ndjek risitë ose ndonjë mëkatari. Është detyrë, pra, t’i tërhiqet vërejtje ndonjë stu-denti që shërbehet me dijen e ndonjë risimtari (bidatxhiu) për rrezikun nga ajo. Është detyrë ta këshillosh dhe t’ia sqarosh gjendjen e tij, por që ekskluzivisht ta ketë qëllimin e këshillës. Kjo është punë ku mund të gabohet lehtë, sepse është e mundshme që oratorin ta udhëheq xhelozia dhe që djalli ta mashtrojë, verbojë në atë punë, kurse atij t’i duket se puna e tij është këshillë, prandaj të tillët duhet të jenë të kujdesshëm dhe largpamës. Po ashtu është me personin i cili synon ndonjë punë me përgjegjësi, në qeverisje e të ngjashme, kurse për të cilën nuk është i aftë, as nuk është adekuat për të, apo pse është mëkatar, me sjellje të prishur dhe plotësisht pa përgjegjësi, i paku-jdesshëm e ngjashëm. E tërë kjo është e obligueshme t’i komuniko-het personit kompetent apo organit për emërim në pozitën përkatëse, në mënyrë që të pengohet dhe izolohej jomeritori për ndonjë po-zitë me përgjegjësi dhe në mënyrë që në atë vend të emërohet i afti dhe i denji. Është detyrë të njofto-het njeriu kompetent ta dijë gjendjen e vërtetë në mënyrë që të veprojë në pajtim me gjendjen e kandidatit përkatës për ndonjë po-zitë dhe që personi përgjegjës mos të mashtrohet me të dhe të mund të ndërmarrë masa ta përmirësojë ose ndërrojë për të mirë.

Shkaku i pestë kur mund të zbulohen të metat e dikujt, është nëse një person publikisht gabon apo predikon herezinë (risitë) si-kur: pirja publike e alkoolit, ti-ranët, mashtruesit, plaçkitësit e pasurisë së huaj etj. Natyrisht se këtu nuk bëjnë pjesë çështjet dhe punët sekrete. Është detyrë që të zbulohen publikisht mëkatet e një individi personit kompetent apo organit, porse nuk lejohet zbulimi i të metave të tjera të tij, përveç nëse për këtë ka ndonjë nga shkaqet e theksuara.

Shkaku i gjashtë për zbulimin e të metave është përkufizimi, njoftimi preciz, ashtu që nëse një person i njohur me ndonjë ofiq, siç është: glepë, lotues, çalaman, shurdhak, qorr, vëngërosh dhe emërtime të tjera, atëherë është e lejuar të precizohet edhe kjo. Nuk është e lejuar përgjithësisht të tre-gohet dikush për të mëngët. Nëse është e mundur të shmangen ofiqet e këtilla, kjo është më e mirë dhe më parësore.

Këto janë gjashtë shkaqet krye-sore për të cilat është i lejuar zbu-limi i të metave për individin jo të pranishëm, e të cilat i kanë thek-suar dijetarët dhe për të cilat ekziston pajtueshmëri e plotë. Të gjitha këto

kanë mbështetje në hadithet e njohura dhe të vërteta. Ja disa:

861. Nga Aisheja r. anha trans-me-tohet se një njeri kërkoi leje të hyjë te Pej-gam-be-ri s.a.v.s., e ky me atë rast tha: *“Lejojeni atë, bashkëfisi i keq është ai!”* (Muttefekun ale-jhi)

Buhariu është bazuar në këtë hadith për lejimin e për-gojimit të të prishurve dhe të dyshimtëve.

All-llahu i Madhëruar ka thënë:

“Shpifës, që vetëm bart fjalët e huaja”. (el-Kalem, 11)

“Ai nuk belbëzon asnjë fjalë e të mos jetë afër tij vigjilenti i gatshëm”. (Kaf, 18)

862. Nga Ibni Abbasi r. anhumata trans-me-tohet se i Dërguari i All-llahut s.a.v.s. ka kaluar pranë dy varreve dhe ka thënë: *“Këta dy janë në adhab (duke u dënuar). Ata nuk janë në adhab për ndonjë mëkat të madh (sipas tyre), kurse në të vërtetë është mëkat i madh (tek All-llahu). Njëri prej tyre është përcjellës i fjalëve të huaja, kurse i dyti nuk është ruajtur nga pikat e urinës”.* (Mut-tefekun alejhi)

Ky është një nga transme-timet sipas Buhariut.

Dijetarët kanë thënë: “Kup-timi i “Ata nuk janë në adhab për ndonjë mëkat të madh” dmth. i madh sipas tyre, dhe është thënë edhe: “e madhe është lënia e tyre”.

863. Nga Ibni Mes’udi r.a. trans-me-tohet se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: *“A dëshironi t’ju tregoj ç’është ‘el-ad’hu’? Kjo është për-cjellja e fjalëve të huaja me qëllim urrejtojeje mes njerëzve”.* (Mus-limi)

All-llahu i Madhëruar thotë:

“Dhe mos u ndihmoni në mëkate dhe armiqësi!” (el-Maide, 2)

Për këtë kaptinë janë theksuar shumë hadithe më parë kurse këtu po përmendim vetëm këtë:

864. Nga Ibni Mes’udi r.a. trans-me-tohet se ka thënë: “I Dër-guari i All-llahut s.a.v.s. ka thënë: *“Asnjë nga shokët e mi të mos më tregojë asgjë për shokët e mi. Unë vërtet dua të dal mes jush zemër-pastër (të kem mendim të mirë për ju)”.* (Ebu Davudi dhe Tirmidhiu)

All-llahu i Madhëruar thotë:

“Ata fshehin nga njerëzit, por nuk fshehin dot prej All-llahut, sepse Ai është me ata edhe natën kur trillojnë fjalë, me të cilat Ai nuk është i kënaqur; All-llahu e di mirë krejt se ç’punojnë ata”. (en-Nisa, 108)

865. Nga Ebu Hurejre r.a. trans-me-tohet se ka thënë: “I Dër-guari i All-llahut s.a.v.s. ka thënë: *“Do të shihni se njerëzit janë si metalet (me vlera dhe karakteristika të ndryshme). Më të dalluarit prej tyre në xhahilijet do të jenë më të dalluarit në Islam nëse vetëdijësohen (e pranojnë Islamin). Do të shihni se njerëzit më të dalluar në këtë pikëpamje (të fisnikërisë e pozitës) do të jenë ata që më së shumti do ta urrejnë atë (Islamin). Ndërsa do të shihni se njerëzit më të këqij janë ata me dy fytyra: njërës palë i afrohen me një fytyrë, kurse tjetrës me fytyrën tjetër”.* (Muttefekun alejhi)

All-llahu i Madhëruar thotë:

“Mos paso atë për çka nuk di!” (el-Isra, 36)

“Ai nuk belbëzon asnjë fjalë e të mos jetë afër tij vigjilenti i gatshëm”. (Kaf: 18)

866. Nga Ibni Mes’udi r.a. trans-me-tohet se ka thënë: “I Dër-guari i All-llahut s.a.v.s. ka thënë: *“E drejta të shpie deri te e mira, kurse e mira shpie në Xhennet. Njeriu vazhdon duke folë të vërtetën*

përderisa të shkruhet edhe te All-llahu ndër të drejtët. Ndërsa gënjeshtria shpie deri në mëkate, kurse mëkatet shpien në zjarr. Njeriu vazhdon duke gënjyer përderisa të shkruhet edhe te All-llahu gënjeshtar”” . (Muttefekun alejhi)

867. Nga Abdull-llah b. Amr. b. el-Asi r. anhumata trans-me-tohet se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: *“Per-soni, te i cili gjenden këto katër cilësi, është hipokrit i mirëfilltë, kurse te i cili gjendet një prej tyre, ai posedon cilësi të hipokrizisë de-risa nuk e shporr atë:*

-kur i besohet diçka, tradhton,

-kur flet, gënjen,

-kur zotohet, mashtron, dhe

-kur grindet tërbohet” . (Muttefekun alejhi)

868. Nga Ibni Abbasi r. anhumata trans-me-tohet se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: *“Kush mburret në të rrëfyerit e ëndrrave që nuk i ka parë, do të jetë i obliguar t’i lidhë dy qime, që s’mund ta bëjë kurrë, kurse kush e përgjon bisedën e di-kujt, të cilit nuk i vie mirë ta bëjë këtë ai, Ditën e Gjykimit veshët do t’i mbushen me plumb. Kush krijon figura, do të dënohet dhe do të obligohet t’u japë atyre shpirt (ruh), kurse ai këtë s’do të mund ta bëjë”* . (Buhariu)

869. Nga Ibni Umeri r. anhumata trans-me-tohet se ka thënë: Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: *“Shpifja (iftira) më e keqe është që njeriu të tregojë se ia kanë parë sytë atë që nuk ia kanë parë”* . (Buhariu)

Kuptimi i kësaj është: Që njeriu të flasë se ka parë (në ëndërr) atë që nuk e ka parë.

870. Nga Semurete b. Xhundubi r.a. trans-me-tohet se ka thënë: *“I Dërguari i All-llahut u fliste mjaft shokëve të vet: “A ka parë ndonjë prej jush ndonjë ëndërr?” Atij do t’ia rrëfente ëndrrat e veta ai të cilat All-llahu i ka dhënë ta bëjë. Një mëngjes i Dërguari i All-llahut na tha: “Mbrëmë më kanë ardhur dy njerëz dhe më thanë: Çdo gjë lëre dhe eja me ne. Unë shkova me ta dhe hasëm një njeri të shtrirë, kurse njeriu tjetër mbi të qëndronte me një gur, me të cilin në çast ia dërrmoi kokën (e atij që ishte shtrirë), duke e hedhur prej së larti mbi të. Guri në kokën e tij të dërrmuar u ndal. Njeriu që e hodhi gurin u ul ta marrë atë; kurse ai me kokë të dërrmuar për një çast u shërua siç edhe ka qenë, koka e tij u kthye në gjendjen e mëparshme. E pastaj njeriu me gur e përsëriti veprimin e tij dhe bëri atë ç’bëri herën e parë”* . (Pej-gam-be-ri s.a.v.s.) ka thënë: *“Atyre të dyve me të cilët kam udhëtuar u kam thënë: Subhana-ll-llah (Lavdia i qoftë All-llahut), ç’është kjo? Ata të dy më thanë: ‘Vazhdo, ec!’ Kemi ecur dhe erdhëm te një njeri tjetër, i cili ishte i shtrirë në shpinë, kurse njeriu tjetër mbi të qëndronte me sharrën e hekurt. Ky njeriu e kapi atë që ishte shtrirë në shpinë, për një tërësi faqe (të fytyrës) dhe me sharrë ia preu një nofull deri pas qafës, një vrimë të hundës me kanxhë hekuri dhe një sy ia preu deri pas qafës. Pas kësaj, po ky kaloi në anën tjetër të fytyrës. Dhe bëri të gjitha ato që i bëri në anën e parë. Ai as nuk e mbaroi anën e dytë, kurse ana e parë e fytyrës së tij në tërësi u shërua si-kur edhe ka qenë. Njeriu me sha-rrën prej hekuri vazhdoi të bëjë ç’bëri më parë”* . Pej-gam-be-ri më tej tha: *“Unë atëherë, pasi të gjitha i pashë, thashë: Subhanall-llah, ç’është me këta të dy? Dy shokët e mi më thanë: ‘Vazhdo, ec!’ Ecëm më tej dhe arritëm më në fund te diç e ngjashme me tennurin (furrën e përflakur)”* . Transmetuesi konsideron se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: *“E kur në atë tennur britma dhe zhurmë. Kur vështruam në tennur, e aty kishte meshkuj dhe femra të zhveshura, kurse në çast nën ta flaka e zjarrit i goditte, e kur i kapte flaka, ata rënkonin. Unë sërish u thashë shokëve të mi: ‘Ç’është me këta!’ Dy shokët e mi më thanë: ‘Vazhdo, ec!’ Ecëm më tej dhe arritëm deri te një lumë, (Transmetuesi thotë: “Më duket se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka*

thënë se: “ai lumë ka qenë i kuq si gjaku”), e kur në lumë një njeri noton, kurse në breg të lumit një njeri tjetër qëndron dhe kishte tu-buar një grumbull të madh me gurë. E kur notuesi, që notonte nëpër lumë, notoi deri tek njeriu në breg të lumit i cili kishte tubuar një grumbull të madh të gurëve, e hapi gojën e vet, njeriu me gurë ia qiti një gur në gojë, e ai u kthye dhe notoi dhe sërish u kthye deri tek ai. Sa herë që vinte deri te njeriu me gurë në breg, ai ia hu-dhte në gojë nga një gur. Sërish u thashë shokëve të mi: ‘Ç’është me këta të dy?’ Dy shokët e mi më thanë: ‘Vazhdo, ec!’ Ecëm më tej dhe arritëm deri te një njeri, me pamje mjaft të shëmtuar, më të shëmtuarën që kam parë ndonjë-herë, kurse tek ai një zjarr, të cilin ai e ndez dhe rreth tij sillet. Sërish i pyeta shokët e mi: ‘Ç’është me këtë!’ Ata sërish më thanë: ‘Vazh-do, ec!’ Ecëm dhe erdhëm deri te një kopsht, që ishte i tëri në terr, kurse në të të gjitha llojet e luleve pranverore. Sipër kopshtit qëndronte një njeri i gjatë, aq i gjatë sa që pothuaj nuk ia kam parë kokën, e cila për shkak të gjatësisë së tij ishte në qiell. Rreth atij njeriu kishte fëmijë aq shumë, sa kurrë më parë s’kisha parë. Unë sërish u thashë shokëve: ‘Ç’është me këtë dhe ç’është me këta (fëmi-jët)?’ Ata sërish më thanë: ‘Vazh-do, ec!’ Ecëm dhe arritëm deri te një dru (tendë) i madh, çfarë më parë përkah bukuria dhe madhësia kurrë s’kisha parë. Ata më thanë: ‘Hyr, ngjitu brenda’. Hymë brenda në një qytet, të ndërtuar nga tullat e arta dhe të argjendta dhe erdhëm deri te dyert e qytetit dhe trokitëm, e kërkua hapjen e tyre. Dyert na u hapën kurse ne hymë në qytet, aty na pritën njerëzit te të cilët njëra anë ishte përkah pamja aq e bukur sa nuk ke parë, kurse tjetra anë ishte përkah pamja aq e shëmtuar, sa nuk ke parë. Shokët e mi u thanë atyre: ‘Shkoni dhe kër-ceni në këtë lumë, si të ecte për së gjeri, uji i të cilit ishte si qumësht i pastër në bardhësi. Ata shkuan (deri në lumë) dhe hynë në të, pastaj u kthyen te ne. Shëmtia që ishte në njërin anë të fytyrës së tyre u zhduk, kurse ata u bënë me pamje shumë të bukur”. Pej-gam-be-ri s.a.v.s. tha: “Dy shokët e mi më thanë: ‘Ky është Xhenneti Adni, kurse kjo është banesa jote’. Shi-kimi im u ngrit në lartësi, kur atje një pallat, i ngjashëm me retë e bardha. Ata më thanë mua: ‘Kjo është banesa jote’. Unë u thashë atyre të dyve: ‘All-llahu ju bekoftë të dyve, më lejoni të hyj në këtë pallat’. Ata më thanë: ‘Tani për tani jo, kurse ti do të hysh në të tjetër herë’.

U thashë atyre? ‘Vërtet unë këtë natë kam parë çudira, ç’është ajo që kam parë?’ Më thanë: ‘Lidhur me këtë, ne të sqarojmë:

E para: Sa i përket njeriut të parë, tek i cili erdhëm, koka e të cilit dërrmohej me gurë, ky është njeriu që e ka marrë (në krye) Kur’anin, e pastaj e ka refuzuar, dhe i cili ka fjetur pa i falur namazet e obliguara.

E dyta: Sa i përket njeriut, fytyra, nofulla, vrimat e hundës dhe sytë e të cilit nxirren, copëto-hen dhe prehen, ky është njeriu që zgjohet në shtëpi të tij, e pastaj vazhdon të gënjejë sa që ajo arrin anëmbanë.

E treta: Sa u përket njerëzve dhe femrave të zhveshura që mundohen në furrën e përflakur me flakë të zjarrit; këto janë laviret dhe pushtët.

E katërta: Sa i përket njeriut notar nëpër lumë, te i cili erdhe kurse të cilit i hedhnin gurë në gojë, ai është fajdexhi që ka ngrënë kamatë.

E pesta: Sa i përket njeriut me pamje shumë të shëmtuar tek zjarri, i cili e ka ndezur dhe rreth tij sillet, ai është Maliku, portieri i Xhehennemit.

E gjashta: Sa i përket njeriut të gjatë në kopsht, ai është Ibrahim. E sa u përket fëmijëve rreth tij, ata janë fëmijët që kanë vdekur në pastërtinë e tyre fëmijërore (fi-treh)”.

Në transmetimin e Berkaniut thuhet: “(fëmijët) të lindur në pastërtinë e tyre fëmijërore (fi-treh)”.

Disa muslimanë kanë thënë: “O i Dërguari i All-llahut, edhe fëmijët e idhujtarëve?” I Dërguari i All-llahut s.a.v.s. ka thënë: “Edhe fëmijët e idhujtarëve”.

“E shtata: Sa i përket popullit, njëra anë e fytyrës e të cilëve ishte e bukur kurse ana tjetër mjaft e

shëmtuar, këta janë njerëz që i kanë përzier punët e mira dhe të këqija, kurse të cilëve All-llahu ua ka falur punët e këqija”. (Buhariu)

Në një transmetim tjetër të Buhariut thuhet: *“Sonte kam parë dy njerëz të cilët më er-dhën dhe më çuan në vendin e shenjtë (të pastër)”. Pastaj përmendi krejt çka ka parë në atë vend dhe ka thënë: “Kemi vazhduar të ecim deri te një zgavër, e ngjashme me furrën e skuqur, sipër e ngushtë e poshtë e gjerë, nën të cilën digjej zjarri. Kur ngrihej zjarri, atëherë edhe ata ngri-heshin sa nuk dolën nga ajo. Por kur pushonte, ata kthe-heshin në të. Në tennur njerëzit dhe femrat ishin të zhveshur. Në të ishte edhe një lumë prej gjaku te i cili er-dhëm”. Në këtë transmetim transmetuesi nuk dyshon se Pej-gam-be-ri ka thënë se ky lumë është prej gjaku. “Në mes të lumit qëndronte një njeri, kurse në breg të lumit njeriu tjetër, nën këmbët e të cilit kishte gurë. Njeriu në mes të lumit, kur nisej kah bregu me synim që të dalë nga ai, njeriu nga bregu e kthente në vendin ku ka qenë me gurin me të cilin e goditte në gojën e tij. Kurdo që ai nga mesi i lu-mit nisej të dalë, ai nga bregu me goditje të gurit në gojë e kthente prapa tek ishte”. Në transmetimin e përmendur: “Më ngritën në një lis në të cilin më futën dhe atëherë me mua hynë në një shtëpi aq të bukur sa më të bukur nuk kam parë. Në të kishte njerëz, të vjetër e të rinj. Në atë vend kam parë atë që ia prenin pjesët e fytyrës, e ai është gënjeshtar i rëndë që zgjeron rrenat që arrijnë deri në gjithësi. Me të do të veprohet ashtu, duke ia prerë fytyrën, deri në Ditën e Gjykimit. Në atë vend kam parë njeriun të cilit njeriu tjetër ia dërrmoi kokën, kurse ky është njeriu që ka mësuar Kur’anin e natën flenë nga ai, kurse ditën nuk punon sipas tij. Koka do t’i dërrmohet deri në Ditën e Gjy-kimit”.*

“Shtëpia e parë, në të cilën ke hyrë (më thanë bashkudhëtarët) është shtëpia e përgjithshme e besimtarëve. Sa i përket kësaj shtëpie, kjo është shtëpia e dësh-morëve. Unë jam Xhibrili, kurse ky është Mikaili. ‘Ngrite kokën tënde’, unë e ngrita kokën time, kur mbi mua diç e ngjashme me retë. Ata më thanë: ‘Ai (pallat) është banesa jote’. Unë u thashë: ‘Më lejoni të hyj në benesën time?’ Ata thanë: ‘Ti ende ke jetë (në botë) të cilën nuk e ke plotësuar, prandaj kur ta plotësosh kohën e saj, atëherë do të hyshë në banesën tënde”. (Buhariu)

Dije se gënjeshtria, edhe pse në thelb e ndaluar, nganjëherë është e lejuar me kushtet që i kam përmendur në kaptinën për Dhikrin. Shkurtimisht, të folurit është mjet për arritjen e synimeve. Çdo synim i lavdëruar, i cili është i mundur të sendërtohet pa gënjeshtria, të gë-njehet në sendërtimin e tij është e ndaluar. Por, nëse pa gënjeshtria nuk është e mundur të arrihet synimi i lavdëruar, atëherë është e lejuar të përdoret gënjeshtria. Nëse arritja e synimit është mubah (e lejuar), atëherë gënjeshtria është mubah. Nëse arritja e synimit është vaxhib (obligim), atëherë gënjeshtria është vaxhib. Nëse një musli-man fshehë diç që është mubah nga tirani, i cili dëshiron ta mbysë apo ta plaçkisë dhe e fshehë pasurinë e tij, e nëse dikush për këtë pyet, është i obliguar ta fshehë këtë, duke e gënjyer. Nëse ndonjë njeri posedon ndonjë vlerë, kurse tirani dëshiron t’ia marrë këtë, e ka obligim ta gënjejë, ta fshehë vlerën nga tirani. Në tërë këtë më së miri është të shërbehesh me tevrijjet. Domethënia e tevari-jjetit është që me fjalë synon cakun e drejtë e të mirë. E pasi që caku nuk është vetvetiu i rrejshëm, ndonëse fjalët formale janë të rrejshme në raport me atë çka kupton dhe mendon personi që përgjigjet në pyetjet e tiranit; kjo atëherë është tevrijjet, përzierje e të vërtetës dhe gënjeshtres, përkatësisht fshehje e të vërtetës në gënjeshtër. Gënjeshtria në këtë rast edhe nuk është gënjeshtër, por mbrojtje dhe fshehje e të vërtetës. Dijetarët dëshmojnë lejueshmërinë e gënjeshtres gojore në këtë rast me hadithin e Ummi Kulthumit r. anha, e cila e ka dëgjuar të Dër-guarin e All-llahut s. a.v.s. duke thënë: *“Nuk është gënjeshtar ai që i përmirëson njerëzit, mbjell mirë apo flet mirë”.* (Muttefekun alejhi)

Muslimi shton në trans-metimin e tij: Ummi Kulthumi ka thënë: “Nuk e kam dëgjuar të Dërguarin e All-llahut që lejon dhe diç lëshon që bota e flet përveç në tri raste: për qëllime luftarake, për pajtimin mes njerëzve, dhe në raportet e burrit ndaj gruas së tij dhe gruas ndaj burrit të saj”.

All-llahu i Madhëruar thotë:

“Mos paso atë për çka nuk di”. (el-Isra, 36)

“Ai nuk shpreh asnjë fjalë e të mos jetë afër tij vigjilenti i gatshëm”. (Kaf. 18)

871. Nga Ebu Hurejre r.a. trans-me-tohet se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: “Njeriut i mjafton gënjeshtria, sikur t’i rirrefente të gjitha ato që i dëgjon”. (Muslimi)

872. Nga Semure r.a. trans-me-to-het se ka thënë: “I Dërguari i All-llahut s.a.v.s. ka thënë: “Ai që trans-me-ton hadithin, duke e ditur se është i rrejshëm, radhitet ndër ata që janë gënjeshtarë”. (Muslimi)

All-llahu i Madhëruar thotë:

“Largohuni prej idhujve të ndyrë dhe fjalëve të pavërteta”. (el-Haxhxh, 30)

“Mos paso atë për çka nuk di”. (el-Isra, 36)

“Ai nuk shpreh asnjë fjalë e të mos jetë afër tij vigjilenti i gatshëm”. (Kaf. 18)

“Vërtet Zoti yt është njëmend në pritë”. (el-Fexhr, 14)

“Edhe ata që nuk dësh-mojnë rrejshëm”. (el-Furkan, 72)

873. Nga Ebu Bekrete r.a. trans-me-tohet se ka thënë: “I Dërguari i All-llahut s.a.v.s. tha: “A dëshironi t’ju njoftoj për mëkatet më të mëdha?” Thamë: “Gjith-qysh, o i Dërguari i All-llahut!” Ai tha: “T’i shoqërohet diç All-llahut dhe keqtrajtimi i prindërve”, meqë atëherë ishte i mbështetur, u ul dhe tha: “Gjithsesi edhe dëshmia e rrejshme”. Këtë aq e përsëriti, derisa thamë: “Sikur të pushonte më?” (Muttefekun alejhi)

874. Nga Ebu Zejd b. Thabit b. ed-Dahhak el-Ensariu r.a. i cili qe nga pjesëmarrësit e Marrëveshjes së Hudejbisë (Bejaturr-rridvanit,), trans-me-tohet se ka thënë: “I Dërguari i All-llahut s.a.v.s. ka thënë: “Kush përбетohet me be joislame duke gënjyer me qëllim, ajo (beja) është siç ka thënë, kush e mbytë veten me diç, me të do të dënohet në Ditën e Gjykimit. Njeriu nuk është i obliguar ta kryejë fjalën e dhënë kur është e pamundur, kurse mallkimi i besimtarit është i ngjashëm me mbytjen e tij”. (Muttefekun alejhi)

875. Nga Ebu Hurejre r.a. trans-me-tohet se i Dërguari i All-llahut s.a.v.s. ka thënë: “Për njeriun e sinqertë nuk është e denjë të jetë mallkues”. (Muslimi)

876. Nga Ebu ed-Derdai r.a. trans-me-tohet se ka thënë: “I Dërguari i All-llahut s.a.v.s. ka thënë: “Ata që mallkojnë shumë, në Ditën e Gjykimit nuk mund të jenë ndërmjetës dhe dëshmitarë”. (Muslimi)

877. Nga Semurete b. Xhundub r.a. trans-me-tohet se ka thënë: “I Dërguari i All-llahut s.a.v.s. ka thënë: “Mos u mallkoni ndërmjet veti me mallkimin e All-llahut, as me zemërimin e Tij, as me zjarrin e Tij”. (Ebu Davudi dhe Tirmidhiu, i cili thotë se ky është hadith hasen sahih)

878. Nga Ibni Mes’udi r.a. trans-me-tohet se ka thënë: “I Dërguari i All-llahut s.a.v.s. ka thënë: “Besimtari nuk mund të jetë ofendues, mallkues, sharës dhe degradues”. (Tirmidhiu, i cili thotë se ky është hadith hasen)

879. Nga Ebu ed-Derdai r.a. trans-me-tohet se ka thënë: “I Dër-guari i All-llahut s.a.v.s. ka thënë: “*Kur robi mallkon diçka, mallkimi ngjitet në qiell, e dyert e qiellit mbyllen nga ai, e pastaj mallkimi kthehet në tokë, por edhe dyert e tokës mbyllen nga ai. Pastaj mallkimi kthehet djathtas e majtas dhe pasi nuk gjen vendqën-drim, kthehet kah i mallkuari, nëse është i meritueshëm, por nëse nuk e meriton mallkimin, atëherë i kthehet mallkuesit*”. (Ebu Derdai)

880. Nga Imran b. Husejn r. an-huma trans-me-tohet se ka thënë: “Derisa i Dërguari i All-llahut s.a.v.s. ka udhëtuar në një udhëtim, një grua nga el-Ensaritë ishte hipur në deve, e cila palli, kurse gruaja filloi ta mallkojë. Këtë e dëgjoi i Dërguari i All-llahut s.a.v.s. dhe ka thënë: “*Merrjani atë që është ngarkuar, kurse atë lëreni, sepse ajo është e mallkuar*”. Imrani (trans-metuesi) ka thënë: “Sikur tash po e shoh se si ecën deveja mes njerëzve, kurse askush nuk kthehet kah ajo”. (Muslimi)

All-llahu i Madhëruar thotë:

“A nuk është mallkimi i All-llahut kundër mizorëve?!” (Hud, 18)

“Por një lajmëtar ndërmjet tyre do të thërrasë: “Mallki-mi i All-llahut është mbi mizorët”. (el-A’raf, 44)

Me shumë hadithe të vërteta është vërtetuar se i Dërguari i All-llahut s.a.v.s. ka thënë: “*All-llahu e ka mallkuar femrën e cila i gër-sheton flokët e huaja mbi të vetat, dhe atë që mundëson që kjo t’i bëhet*”. Po ashtu ai ka thënë: “*All-llahu e mallkoftë atë që han ka-matën*”. Ai i ka mallkuar edhe pik-turuesit e idhujve. Po ashtu: “*All-llahu e mallkoftë atë që i ndërron sinorët e tokës, dmth. kufijtë e saj*”. Ai ka thënë: “*All-llahu e mallkoftë hajnin që vjedh vezë!, All-llahu e mallkoftë atë që i mall-kon prindërit e vet! All-llahu e mallkoftë atë që therë në emër të dikujt tjetër, e jo të All-llahut!*” Po ashtu ka thënë: “*Kush fut në fe ndonjë risi, apo kush ka simpati ndaj risimtarit, mbi të qoftë mall-kimi i All-llahut, i engjëjve dhe i të gjithë njerëzve!*” Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: “*All-llahu im, mallkoje Ri’lin, Dhevkanin dhe Usajjetin, sepse ato nuk e kanë re-spektuar All-llahun dhe të Dër-guarin e Tij, e këto janë tri fise arabe!*” Po ashtu ka thënë: “*All-llahu i mallkoftë çifutët, që varret e pej-gam-berëve të tyre i kanë marrë për mesxhide!*” Ai i ka mallkuar meshkujt që i imitojnë femrat dhe femrat që i imitojnë meshkujt.

Të gjitha këto shprehje gjenden disa te Sahihu i Buhariut e disa te Sahihu i Muslimit, apo te njëri prej tyre. Synimi im ka qenë që vetëm të aludoj në këtë pyetje, kurse kry-esoren do ta theksoj në kaptinat tjera të këtij libri, in sha’ All-llahu teala.

All-llahu i Madhëruar thotë:

“Kurse ata që ofendojnë besimtarët dhe besimtare për diçka që nuk e meritojnë, ngarkohen vetë me shpifje dhe mëkat haptazi”. (el-Ahzab, 58)

881. Nga Ibni Mes’udi r. an-huma trans-me-tohet se ka thënë: “I Dërguari i All-llahut s.a.v.s. ka thënë: “*Ta blasfemosh (shashë) muslimanin është mëkat, kurse ta vrasish është mosbesim (kufr)*”. (Muttefekun alejhi)

882. Nga Ebu Hurejre r.a. trans-me-tohet se ka thënë: “Pej-gam-be-rit s.a.v.s. i sollën një njeri që ishte dehur. (Pej-gam-be-ri s.a.v.s.) ka thënë: “*Rraheni atë!*” Ebu Hurejrete ka thënë: “Disa nga ne e kanë goditur me dorë, disa me mbathësen e tyre, e disa me rrobat e tyre”. Kur rrahja mbaroi, një nga të pranishmit ka thënë: “All-llahu të marroftë!” Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: “*Mos fol kështu, mos i ndihmo shejtanit kundër tij*”. (Bu-ha-riu)

All-llahu i Madhëruar thotë:

“Kurse ata që i ofendojnë besimtarët dhe besimtare për diçka që nuk e meritojnë, ngarkohen vetë me shpifje dhe mëkat haptazi”. (el-Ahzab, 58)

883. Nga Abdull-llah b. Amr b. el-Asi r. anhumat trans-me-tohet se i Dërguari i All-llahut s.a.v.s. ka thënë: *“Musliman i mirëfilltë është ai, nga gjuha dhe duart e të cilit janë të sigurt muslimanët e tjerë; dhe muhaxhir i mirëfilltë është ai që largohet nga ajo që All-llahu e ka ndaluar”.* (Muttefekun alejhi)

All-llahu i Madhëruar thotë:

“Pa dyshim besimtarët janë vëllezër”. (el-Huxhurat, 10)

“Të përulur ndaj besim-tarëve dhe kryelartë ndaj mosbesimtarëve”. (el-Maide, 54)

“Muhammedi është i dër-guar i All-llahut, kurse ata që janë me të janë të ashpër ndaj mosbesimtarëve, por të mëshirshëm ndërmjet veti”. (el-Fet’h, 29)

884. Nga Enesi r.a. trans-me-tohet se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: *“Mos e urreni njëri-tjetrin, mos ia keni zili njëri-tjetrit, mos ia ktheni shpinën njëri-tjetrit (gjatë zemë-ri-mit), as mos i shkëputni marrë-dhëni-et tuaja dhe bëhuni robër të All-llahut, vëllezër të mirëfilltë. Për muslimanin nuk është e lejuar ta braktisë vëllain e tij (pas hidhërimit) e të mos flasë më tepër se tri ditë”.* (Muttefekun alejhi)

885. Nga Ebu Hurejre r.a. trans-me-tohet se i Dërguari i All-llahut s.a.v.s. ka thënë: *“Dyert e Xhennetit hapen çdo të hënë dhe çdo të entje, dhe gjatë atyre ditëve All-llahu ia falë secilit njeri që nuk i shoqëron asgjë All-llahut, përveç atij që është grindur me vëllain e tij (pas hidhërimit). Atëherë do të thuhet: “Shtyjani (faljen) këtyre dyve përderisa të pajtohen! (kështu thonë dy herë) Lërini këta të dy, derisa nuk pajtohen!”.* (Muslimi)

Në një transmetim tjetër të Muslimit thuhet: *“Çdo të enjte dhe të hënë ekspozohen veprat (e njerëzve)”* e të ngjashme, sikur që u citua në hadithin e sipërm.

All-llahu i Madhëruar thotë:

“Dhe mos spiunoni njëri-tjetrin”. (el-Huxhurat, 12)

“Kurse ata, që i ofendojnë be-sim-tarët dhe besimtare për diçka që nuk e meritojnë, ngar-kohen vetë me shpifje dhe mëkat haptazi”. (el-Ah-zab, 58)

886. Nga Ebu Hurejre r.a. trans-me-tohet se i Dërguari i All-llahut s.a.v.s. ka thënë: *“Ruanu nga keqkujtimi, sepse keqkujtimi shpie në gënjeshtren më të madhe. Mos e përgjoni as mos e spiunoni njëri-tjetrin, mos ia hulumtoni të metat njëri-tjetrit, as mos ia keni zili njëri-tjetrit. Mos e urreni njëri-tjetrin, as mos ia ktheni shpinën njëri-tjetrit. O robër të All-llahut, bëhuni vëllezër, siç ju është urdhëruar. Muslimani për muslimanin është vëlla, prandaj nuk guxon t’i bëjë të padrejtë, ta dëshpërojë, as ta nënçmojë. De-votshmëria është mu këtu. De-votshmëria është mu këtu, duke treguar në kraharorin e tij. Për njeriun është e keqe e mjaftueshme nëse e nënçmon vëllain e tij musliman. Çdo musliman për çdo musliman është i shenjtë, i pacenueshëm: gjaku i tij, nderi i tij dhe pasuria e tij. All-llahu nuk shikon në trupat tuaj, as në pamjen tuaj, as në punët tuaja, por shikon në zemrat tuaja”.*

Në një transmetim tjetër është: *“Mos ia keni njëri-tjetrit zili, mos e urreni njëri-tjetrin, mos e spiunoni njëri-tjetrin, mos garoni me njëri-tjetrin, as mos e mashtroni njëri-tjetrin. O robër të All-llahut, bëhuni vëllezër të mirëfilltë!”*

Në një transmetim tjetër është. *“Mos i shkëputni ma-rrëdhëniet ndërmjet veti, mos ia ktheni shpinën njëri-tjetrit, mos e urreni njëri-tjetrin, as mos ia keni zili njëri-tjetrit. O robër të All-llahut, bëhuni*

vëllezër të mirëfilltë!”

Në një transmetim tjetër është: *“Mos e bleni njëri-tjetrin dhe mos iu impononi njëri-tjetrit në shitblerje!”*

Të gjitha këto transmetime i trans-me-ton Muslimi, kurse Buha-riu e trans-me-ton shumicën e tyre.

887. Nga Muaviu r.a. trans-me-to-het se ka thënë: “E kam dëgjuar të Dërguarin e All-llahut s.a.v.s. duke thënë: *“Vërtet, nëse t’i i ndjekë të metat e muslimanëve, atëherë do t’i degradosh, apo gati do ta bëje këtë”*. (Hadith sahih, Ebu Da-vudi me senede sahih)

888. Nga Ibni Mes’udi r.a. trans-me-tohet se njëherë e sollën një njeri për të cilin kanë thënë. “Ky është filani, mjekra e tij pikon verë”. (Ibni Mes’udi) ka thënë: “Neve na është ndaluar ta hulumtojmë dhe ta spiunojmë njëri-tjetrin, por nëse diç paraqitet haptazi, atëherë ne për të dëno-jmë”. (Hadith sahih. Ebu Davudi me sened sipas sharteve të Buhar-iut dhe Muslimit)

All-llahu i Madhëruar thotë:

“O besimtarë, shmanguni prej shumë dyshimeve, sepse disa dyshime janë mëkat”. (el-Huxhurat, 12)

889. Nga Ebu Hurejre r.a. trans-me-tohet se i Dërguari i All-llahut s.a.v.s. ka thënë: *“Ruanu nga keqkujtimi, sepse keqkujtimi shpie në gënjeshtren më të madhe”*. (Mutte-fekun alejhi)

All-llahu i Madhëruar thotë:

“O besimtarë, mos të tallen burrat njëri me tjetrin, mbase ata janë më të mirë se këta; por as gratë njëra me tjetrën, ndoshta ato janë më të mira se këto. Mos shkarkoni vetveten dhe mos i ngjitni njëri-tjetrit llagape (të këqija)! Pas besimit është shumë keq vënia e llagapit të keq. Dhe ata që nuk pendo-hen, ata janë mizorë”. (el-Huxhurat, 11)

“Vaj halli për secilin shpifës - tallës!” (el-Humeze, 1)

890. Nga Ibni Mes’udi r.a. trans-me-tohet se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: *“Nuk do të hyjë në Xhennet kush ka në zemrën e tij sa një grimë mendjemadhësi”*. Një njeri tha: *“Vërtet njeriu dëshiron që rrobat dhe mbathëset të jenë të bukura”*. (Pej-gam-be-ri s.a.v.s.) ka thënë: *“All-llahu është i bukur, dhe e do të bukurën. Mendjema-dhësia është refuzim i pranimit të së vërtetës dhe nënçmim i njerëzve tjerë”*. (Muslimi)

891. Nga Xhundub b. Abdull-llah r.a. trans-me-tohet se ka thënë: “I Dërguari i All-llahut s.a.v.s. ka thënë: *“Një njeri ka thënë: “Për All-llahun, All-llahu nuk do ta falë këtë person!” All-llahu i Madhëruar në këtë tha: “Kush është ai që sundon me Mua, që Unë mos ta fal këtë person! Vërtet Unë e fala atë, kurse ty (që pohon atë për Mua), ta shkatërrova punën tënde”*. (Muslimi)

All-llahu i Madhëruar thotë:

“Vërtet besimtarët janë vëllezër”. (El-Huxhurat, 10)

“Ata të cilët dëshirojnë që te besimtarët të përhapet amoraliteti i pret dënimi i dhembshëm në këtë dhe në botën tjetër”. (en-Nûr, 19)

892. Nga Vathilete b. Eska r.a. trans-me-tohet se ka thënë: “I Dërguari i All-llahut s.a.v.s. ka thënë: *“Mos iu gëzo fatkeqësisë së vëllait tënd, sepse All-llahu mund ta mëshirojë atë, kurse fatkeqësinë e tij të ta caktojë ty”*. (Tirmidhiu, i cili thotë se ky është hadith hasen)

All-llahu i Madhëruar thotë:

“Kurse ata që ofendojnë besimtarët dhe besimtare për diçka që nuk e meritojnë, ngarkohen vetë me shpifje dhe mëkat haptazi”. (el-Ahzab, 58)

893. Nga Ebu Hurejre r.a. trans-me-tohet se ka thënë: “I Dër-guari i All-llahut s.a.v.s. ka thënë: “Dy gjëra janë të pranishme te njerëzit, ato për ta janë mosbesim kufr: Ofendimi i prejardhjes (fisënisë)dhe vajtimi për të vdekurin”. (Muslimi)

All-llahu i Madhëruar thotë:

“Kurse ata, që ofendojnë besimtarët dhe besimtare për diçka që nuk e meritojnë, ngarkohen vetë me shpifje dhe mëkat haptazi”. (el-Ahzab: 58)

894. Nga Ebu Hurejre r.a. trans-me-tohet se i Dërguari i All-llahut s.a.v.s. ka thënë: “Kush na drejton armën, nuk është prej nesh, dhe kush na mashtron, nuk është prej nesh”. (Muslimi)

895. Nga Ibni Umeri r. anhumat trans-me-tohet se ka thënë: “Një njeri i theksoi të Dërguarit të All-llahut se është mashtruar në blerje. I Dërguari i All-llahut s.a.v.s. ka thënë: “Atij që të shet diç thuaj: La hilabete (nuk ka mashtrim te muslimanët)”. (Muttefekun alejhi)

896. Nga Ebu Hurejre r.a. trans-me-tohet se ka thënë: “I Dër-guari i All-llahut s.a.v.s. ka thënë: “Kush e nxit (për përçarje) gruan e një njeriu apo të robit të tij, ai nuk është i yni”. (Ebu Davudi)

All-llahu i Madhëruar thotë:

“O besimtarë, zbatoni marrëdhëniet!” (el-Maide, 1)

“Dhe përmbushni obligimet, sepse obligimet kanë me siguri përgjegjësi”. (el-Isra, 34)

897. Nga Ebu Seid el-Hudrij r.a. trans-me-tohet se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: “Çdo i pabesë në anën e prapme të tij Ditën e Kijametit do ta ketë flamurin e tradhtisë, i cili do të ngrihet sipas sasisë së tradhtisë së tij. Kujdes, nuk ka tradhti dhe pabesi më të madhe se sa pabesia e udhëheqësit të një grupi njerëzish (të vogël apo të madh v.k.)”. (Muslimi)

898. Nga Ebu Hurejre r.a. trans-me-tohet se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: “All-llahu i Madhëruar thotë: “Me tre njerëz do të jem në hasmëri në Ditën e Kijametit: me njeriun i cili premtun në emrin Tim e nuk e zbaton, me njeriun i cili e shet njeriun e lirë dhe ato të holla i ka ngrënë, dhe me njeriun i cili angazhon mëditës dhe pas kryerjes së punës, mëditjen e kontraktuar nuk e paguan”. (Buhariu)

All-llahu i Madhëruar thotë:

“O besimtarë, mos e prishni sadakan tuaj me për-gojime dhe ofendime,” (el-Bekare, 264)

“Ata që e shpenzojnë pasurinë e vet në rrugë të All-llahut, e pastaj ata që shpenzojnë nuk e përcjellin me përgojime e shqetësime”. (el-Bekare, 262)

899. Nga Ebu Dherri r.a. trans-me-tohet se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: “Me tre veta All-llahu Ditën e Gjykimit nuk do të flasë; as nuk do t’i shikojë, as nuk do t’i pas-trojë nga mëkatet. Për ta është caktuar dënim i dhembshëm”. Transmetuesi ka thënë: “I Dërguari i All-llahut s.a.v.s. tri herë i për-sëriti këto fjalë”. Ebu Dherri ka thënë: “Janë shkatërruar dhe kanë humbur, kush janë ata, o i Dër-guari i All-llahut”. (Pej-gam-be-ri s.a.v.s.) ka thënë: “Zgjatësi (i teshës nën zogun e këmbëve), ai që i numëron mirësitë e veta (dhe ua mba në hundë personave që u ka bërë mirë) dhe ai që mallin e tij e shet duke u betuar rrejshëm”. (Muslimi)

Në një transmetim të Mus-limit thuhet: *“El-Musbilu”* (i cili lëshon) është shtuar edhe fjala *“izarehu”* (rrobat e tij) d.m.th. “ai që lëshon rrobat dhe gunën e tij më poshtë se nyjet e këmbëve për mend-jemadhësi”.

All-llahu i Madhëruar thotë:

“Prandaj mos mburreni fort me vetveten, Ai e di më mirë atë që ruhet”. (en-Nexhm, 32)

“Por ka rrugë (për dënim) ndaj atyre që dhunojnë njerëzit dhe pa të drejtë bëjnë çrregullime në tokë. Për ata ka dënim të dhemb-shëm”. (esh-Shûrâ, 42)

900. Nga Ijad b. Himari r.a. trans-me-tohet se ka thënë: “I Dërguari i All-llahut s.a.v.s. ka thënë: *“All-llahu më ka shpallur që ith-tarët e mi duhet të jenë modestë ndaj njëri-tjetrit, që askush askujt mos t’i bëjë padrejtësi dhe që askush mos të lavdohet kundruall tjetrit”.* (Muslimi)

901. Nga Ebu Hurejre r.a. trans-me-tohet se i Dërguari i All-llahut s.a.v.s. ka thënë: *“Kur një njeri thotë: ‘Është shkatërruar njerëzia’, ai është më i shkatërruar-ri”.* (Muslimi)

Ky është kuptimi nëse *“ehlekuhum”* lexohet në tra-jtën superlative, e nëse lexohet si folje *“ehlekehum”*, atëherë kuptimi i pjesës së dytë të hadithit është: Edhe ai është njëri nga ata të cilët i dëmtojnë, edhe ai i dëmton (me gjykimin e tij).

Ky ndalim i gjykimit është për atë i cili këtë e bën nga vetësimpatia personale, duke e përjashtuar veten nga shkatërrimi, i cili i nënçmon të tjerët dhe ngrihet mbi të tjerët. Ky është haram. Sa i përket atij që i vëren mungesat e njerëzve në punët fetare, dhe këtë gjykim ta shqiptojë dhe mendimin e tij nga kujdesi për botën dhe për fenë, atëherë nuk ka vëre-jtje. Kështu këtë e shpjeguan dijetarët dhe e sqaruan. Ndër imamët tjerë është edhe: Malik b. Enesi, Hattabijju, Hume-jdiju etj.

All-llahu i Madhëruar thotë:

“Pa dyshim besimtarët janë vëllezër, prandaj pajtoni dy vëllezër tuaj”. (el-Huxhu-rat, 10)

“Dhe mos ndihmoni në mëkat dhe armiqësi”. (el-Maide, 2)

902. Nga Enesi r.a. trans-me-tohet se ka thënë: “I Dërguari i All-llahut s.a.v.s. ka thënë: *“Mos i ndërpreni lidhjet reciproke, as mos ia ktheni shpinën njëri-tjetrit, dhe bëhuni, o robër të All-llahut, vëllezër të mirëfilltë. Për musli-manin nuk është e lejuar të jetojë në hidhërim me vëllain e tij më tepër se tri ditë”.* (Muttefekun alejhi)

903. Nga Xhabiri r.a. trans-me-tohet se ka thënë: “E kam dëgjuar të Dërguarin e All-llahut s.a.v.s. duke thënë: *“Vërtet shejtani tashmë ka rënë në dëshpërim për shkak se në Si-ujdhesën Arabe nuk po adhurohet nga falësit e namazit, por jo edhe se nuk do t’i ngatërrojë dhe ndërprejë marrë-dhëniet e tyre reciproke”.* (Musli-mi)

“Et-Tahrishu” dmth. ngatërrim, prishje dhe ndryshim i zemrave të tyre dhe ndërprerje e marrëdhënieve mes tyre.

904. Nga Ebu Hurejre r.a. trans-me-tohet se ka thënë: “I Dërguari i All-llahut s.a.v.s. ka thënë: *“Për muslimanin nuk është e lejuar të jetojë në hidhërim (ngatërrësë) me vëllain e tij më tepër se tri ditë. Kush mban hidhërim mbi tri ditë dhe vdes, do të hyjë në zjarr (të Xhehennemit)”.* (Ebu Da-vudi me sened sipas kushteve të Buhariut)

All-llahu i Madhëruar thotë:

“Marrëveshja e fshehtë është nga djalli”. (el-Mu-xhadele, 10)

905. Nga Ibni Umeri r. anhuma trans-me-tohet se i Dërguari i All-llahut s.a.v.s. ka thënë: *“Kur të jenë së bashku tri veta, mos të pëshpërisin dy prej tyre pa të tretin”*. (Muttefekun alejhi)

Ebu Davudi e trans-me-ton këtë hadith dhe shton: Ebu Salih ka thënë: “Unë i kam thënë Ibni Umerit: “E nëse janë katër veta?” Ai më tha: “Atëherë nuk ka dëm (më-kat)”.

Maliku trans-me-ton në “Mu-vattain” e tij nga Abdull-llah b. Dinari se ka thënë: “Unë dhe Ibni Umeri kemi qenë te shtëpia e Halid b. Ukbës, e cila ka qenë në treg. Atëherë erdhi një njeri që ka dëshiruar t’i pëshpërisë diç Ibni Umerit. Pranë nesh nuk kishte njeri tjetër. Ibni Umeri e ftoi një njeri tjetër, derisa u bëmë katër veta. Ibni Umeri mua dhe njeriut të tretë, që e ftoi, i tha: Ju dy pritni pak, sepse unë e kam dëgjuar të Dërguarin e All-llahut s.a.v.s. duke thënë: *“Mos të pësh-përisin dy veta mes veti pa të tretin (kur janë bashkë)”*.”

906. Nga Ibni Mes’udi r.a. trans-me-tohet se i Dërguari i All-llahut s.a.v.s. ka thënë: *“Kur të jeni tri veta, atëherë dy veta mos të pëshpërisin mes veti, pa personin e tretë, deri atëherë kur nuk përzi-heni me njerëz, që mos të dëshpro-het i tretë”*. (Muttefekun alejhi)

All-llahu i Madhëruar thotë:

“Jini të mirë me prindërit dhe të afërmit, edhe me bonjakët dhe të varfërit e ngratë, dhe me fqinjët e afërt edhe me fqinjët e largët, edhe me shokët përreth dhe udhëtarët, edhe me ata që janë nën kujdesin tuaj. All-llahu, pa dyshim, nuk i don ata që janë mendjemëdhenj dhe arrogantë”. (en-Nisa, 36)

907. Nga Ibni Umeri r. anhuma trans-me-tohet se i Dërguari i All-llahut s.a.v.s. ka thënë: *“Një grua do të dënohet për shkak të maces. E ka mbyllur në shtëpi derisa ka ngordhur, e për këtë do të hyjë në zjarr. As s’e ka ushqyer, as nuk i ka dhënë ujë kur e ka mbyllur, as nuk e ka lëshuar që vetë të ushqehet me zvarritësit dhe insektet e tokës”*. (Muttefekun alejhi)

908. Nga Ibni Umeri r. anhuma trans-me-tohet se ai ka kaluar pranë disa djelmoshave nga fisi Kurejsh, të cilët e kishin vendosur një shpend për ta qëlluar; dhe ata e qëllonin me shtiza. Kush nuk e qëllonte, shtizën e vet ia jepte pro-narit të shpendit. Kur e panë Ibni Umerin, djelmoshat u shpërndanë, kurse Ibni Umeri u tha: “Kush bën kështu? All-llahu e ka mallkuar kush bën kështu. Vërtet i Dërguari i All-llahut s. a.v.s. e ka mallkuar çdokënd që merr krijesë të gjallë për cak në të cilin qëllohet me diç”. (Muttefekun alejhi)

909. Nga Ebu Alij Suvejd b. Mukarrini r.a. trans-me-tohet se ka thënë: “Unë di për veten nga shtatë ne vëllezërit, bijtë e Mukarrinit. Kemi pasur vetëm një robëreshë (shërbëtores), të cilën e ka rrahur më i vogli prej nesh fëmijëve. I Dërguari i All-llahut s.a.v.s. (pasi mori vesh) urdhëroi që ta lirojmë nga robëria”. (Muslimi)

910. Nga Ibni Mes’ud el-Bedrij r.a. trans-me-tohet se ka thënë: “Një ditë unë e rraha robin tim me kamxhik, kur papritmas e dëgjova një zë pas vetes: *“Dije o Ebu Mes’ud!”* - por unë nuk e kuptova zërin nga hidhërimi. Pasi m’u afrua zëri, ai ishte i Dërguari i All-llahut s.a.v.s., që më tha: *“Dije, o Ebu Mes’ud, se All-llahu ka fuqi më shumë kundër teje se sa ti ndaj këtij djaloshi”*. Atëherë unë i thashë: “Unë më kurrë nuk do ta rrahë robin tim”. Në një transmetim thuhet: “Nga dora ime më ra kamxhiku nga frika prej Pej-gam-be-rit s.a.v.s”.. (thotë Ebu Mes’udi).

Në një transmetim thuhet: “I thashë: “O i Dërguari i All-llahut, ai është i lirë nga robëria për hir të All-llahut”. Atëherë Pej-gam-be-ri s.a.v.s. tha: “*Po mos ta kishe bërë këtë, sigurisht, zjarri do të digjte (ose ka thënë:), do të kapte zjarri*”. (Muslimi me të gjitha këto transmetime)

911. Nga Ibni Umeri r.anhuma trans-me-tohet se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: “*Kush e rrah djaloshin (robin) e vet, për atë që nuk i është përgjigjur, apo kush i bie shuplakë për këtë shkak, atëherë kompensimi i vetëm për të është ta lirojë*”. (Muslimi)

912. Nga Hisham b. Hakîm b. Hizam r. anhuma trans-me-tohet se ai ka hasur në Damask një grup njerëzish nga Nabatejt, të cilët qëndronin në diell kurse në kokat e tyre hedhej yndyrë, e ai ka thënë: “Ç’është kjo?” Thanë: “Po dëno-hen për shkak të haraxhit”. Në një transmetim thuhet: “Janë mbyllur për shkak xhizjes”. Atëherë Hishami ka thënë: “Dëshmoj se kam dëgjuar nga i Dërguari i All-llahut duke thënë: “*Vërtet All-llahu do t’i dënojë ata që i dënojnë njerëzit në këtë botë*”. Pastaj shkoi te emiri dhe i tregoi çka ka dëgjuar nga Pej-gam-be-ri s.a.v.s. Emiri urdhëroi që menjëherë të lirohen Nabatejt, dhe i kanë li-ruar”. (Muslimi)

913. Nga Ebu Hurejre r.a. trans-me-tohet se ka thënë: “Na ka dërguar i Dërguari i All-llahut s.a.v.s. në një patrullim dhe na ka thënë: “*Nëse e gjeni filanin dhe filanin, - dy njerëz nga Kurejshitët të cilët ai i ka emërtuar - “digjni të dytë me zjarr*”. E kur u nisëm të shkojmë, i Dërguari i All-llahut s.a.v.s. na ka thënë: “*Unë vërtet ju kam urdhëruar juve që ta digjni filanin dhe filanin, por vërtet me zjarr dënon vetëm All-llahu, pran-daj nëse i gjeni dhe i kapni atëherë vetëm t’i vritni*”. (Buhariu)

All-llahu i Madhëruar thotë:

“All-llahu ju urdhëron që gjërat e besuara t’ua jepni atyre që u takojnë, pronarëve të vet”. (en-Nisa, 58)

“Dhe nëse njëri te tjetri siguron diçka, ai le ta ar-syetojë besimin e shprehur”. (el-Bekare, 283)

914. Nga Ebu Hurejre r.a. trans-me-tohet se i Dërguari i All-llahut s.a.v.s. ka thënë: “*Zvarritja e pagesës së borxhit nga të pasurit është dhunë. Nëse dikush nga ju ndiqet ta paguajë borxhin, kurse ka mundësi ta paguajë, menjëherë të bindet dhe ta paguajë borxhin*”. (Muttefekun alejhi)

915. Nga Umer b. el-Hattabi r.a. trans-me-tohet se ka thënë: “Ia kam falë një luftëtari në rrugën e All-llahut kalin tim, e ai më pastaj e ka shitur. Kam dëshiruar ta blejë, por më është kujtuar se ai po e shet me çmim të lirë, prandaj e kam pyetur Pej-gam-be-rin s.a.v.s., e ai më ka thënë: “*Mos e blej; as mos u kthe në sadakanë tënde, edhe nëse ai ta jep për një dirhem. Vërtet ai që kthehet në sadakanë e tij është sikur ai që kthehet në të vjellurit e tij*”. (Muttefekun alejhi)

All-llahu i Madhëruar thotë:

“Ata, që hanë pasurinë e bonjakëve pa kurrfarë të drejte, pa dyshim hanë dhe mbushin barqet me zjarr, andaj do të digjen në flakë të këndellur”. (en-Nisa, 10)

“Mos përvetësoni pasurinë e bonjakut, përveç në mëny-rën më të mirë të lejuar”. (el-En’am, 152)

“Dhe të pyesin për bonja-kët thuaj, më mirë është të silleni mirë me ta. E nëse jetoni bashkë me ta, ata janë vëllezërit tuaj, kurse All-llahu di të dallojë atë të prishurin nga mirëbërësi”. (el-Bekare, 220)

916. Nga Ebu Hurejre r.a. trans-me-tohet se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: “*Ruajuni nga shtatë të këqija të mëdha!*” (As’habët) kanë thënë: “O i Dërguari All-llahut, cilat janë ato mëkate?” Ka thënë: “*Të shoqëruarit e All-llahut, sihri, mbytja e dikujt, që All-llahu e ka ndaluar, përveç me të drejtë, ngrënia e*

kamatës, pasurisë së bonjakut, ikja nga fushëbeteja dhe shpifja për amoral të besimtares së devotshme dhe të ndershme". (Muttefekun alejhi)

All-llahu i Madhëruar thotë:

“Ata që kanë kamatën do të ngrihen sikur që do të ngrihet ai të cilin e ka për-flakur me të prekur djalli, për shkak se kanë thënë: “Edhe tregtia është njëllëj sikur kamata”. Mirëpo All-llahu e ka lejuar tregtinë dhe e ka ndaluar kamatën. Atij që i vjen një këshillë nga Zoti i tij dhe heq dorë, i takon ajo që e ka fituar më parë (e kaluara). Çështja e tij është tek All-llahu, por kush e përsërit - ata janë banorë të Xhehennemit ku do të mbe-sin përgjithmonë. All-llahu e zhduk kamatën dhe e shton lëmoshën. All-llahu nuk e do asnjë mosbesimtar mëkatar. Ata që besojnë dhe bëjnë vepra të mira dhe kryejnë namazin, e japin zekatin, ata i pret shpërblimi te Zoti i tyre dhe për ata nuk ka frikë as pikëllim. O besimtarë! Fri-kë-so-juni All-llahut dhe nëse jeni besimtarë hiqni dorë nga mbeturina e kamatës”. (el-Bekare, 275-278)

Sa u përket haditheve në Sahih janë të shumtë dhe të njohur.

917. Nga Ibni Mes’udi r.a. trans-me-tohet se ka thënë: “I Dër-guari i All-llahut s.a.v.s. e ka mall-kuar shfrytëzuesin e kamatës dhe dhënësin e saj”. (Muslimi)

Tirmidhiu dhe të tjerët shtojnë: “Edhe dëshmitarët edhe kontraktuesin ”.

All-llahu i Madhëruar thotë:

“Porse u që urdhëruar ta adhurojnë vetëm All-llahun, të singertë në fe ndaj Tij”. (el-Bejjine,5)

“O besimtarë, mos e prishni sadakan tuaj me për-gojime dhe ofendime sikur ai që shpenzon pasurinë e vet për sy e faqe para njerëzve”. (el-Bekare, 264)

“Hipokritët shtiren se po e mashtrojnë All-llahun, ndër-sa Ai i mashtron ata”. (en-Nisa, 142)

918. Nga Ebu Hurejre r.a. trans-me-tohet se ka thënë: “E kam dëgjuar të Dërguarin e All-llahut s.a.v.s. duke thënë: “Personi i parë që do të gjykohet në Ditën e Gjyki-mit është njeriu që ka rënë dësh-mor në fushëbetejë. Ai do të shpjeret në gjykim dhe do t’i ek-spozohen begatitë e tij që ia ka dhënë All-llahu, të cilat ai do t’i njohë e atëherë All-llahu do t’i thotë: ‘Ç’ke bërë me begatitë që t’i kam dhënë?’ Ai thotë: ‘Kam luftuar për Ty derisa kam rënë dëshmor’. All-llahu do t’i thotë: ‘Gënjen, sepse ti ke luftuar që të thuhet se je trim i patrembur dhe kështu është thënë për ty’. Atëherë do të urdhërojë që të tërhiqet për fytyrë derisa të hedhet në zjarr. Pastaj do të ftohet në gjykim ai njeri që ka studiuar dituri dhe i ka mësuar të tjerët dhe që ka lexuar Kur’an. Edhe ai do të sillet në gjy-kim. Edhe atij do t’i ekspozohen begatitë dhe ai do t’i njohë. Edhe atij All-llahu do t’i thotë: ‘E ç’ke bërë ti në tërë këtë?’ Ai (njeriu) do të thotë: ‘Kam mësuar dhe të tjerët i kam mësuar, dhe për Ty kam lexuar Kur’an’. All-llahu i thotë: ‘Gënjen, sepse ti ke mësuar që të thonë se je dijetar, kurse Kur’an ke lexuar që të thonë se je lexues i Kur’anit (kari’), dhe kështu është folur’. Pastaj do të urdhërojë (Ai) që të tërhiqet për fytyrë derisa të hedhet në zjarr. Pastaj do të gjykohet njeriu të cilit All-llahu i ka dhënë pasuri më të ndryshme, e ai do të sillet në gjykim. Edhe atij do t’i ekspozohen begatitë e tij dhe do t’i njohë ato, atëherë do t’i thotë: ‘Ç’ke bërë ti në tërë këtë?’ Ai do të thotë: ‘Nuk kam lënë asnjë vend që Ti ke dëshiruar të shpen-zoj pasuri, e të mos kem shpenzuar në emrin Tënd’. Edhe atij Krijuesi do t’i thotë: ‘Gënjen, sepse ti ke vepruar kështu që të thuhet se je bujar, dhe kështu është folur. Pastaj do të urdhërojë që edhe Ai të hudhet në zjarr’.” (Muslimi)

919. Nga Ibni Umeri r. anhumas trans-me-tohet se njerëzit i kanë thënë: “Kur hyjmë te sunduesit tanë, ne u flasim të kundërtën nga të folurit që e flasim kur jemi jashtë tyre”. Ibni Umeri r. anhumas ka thënë:

“Veprimin e këtillë, në kohën e të Dërguarit të All-llahut, e konsideronim hipokrizi”. (Buhariu)

920. Nga Xhundub b. Abdull-llah b. Sufjani r.a. trans-me-tohet se ka thënë: “I Dërguari i All-llahut s.a.v.s. ka thënë: “*Kush punon për nam, All-llahu do t’ia mundësojë namin, e kush punon për syfaqësi, All-llahu do t’ia mundësojë syfaqësinë*”. (Muttefekun ale-jhi)

921. Muslimi këtë hadith po ashtu e trans-me-ton nga Ibni Ab-basi r.a.

Domethënia e hadithit mund të shpjegohet se në botën tjetër ai nuk ka shpërblim dhe do të dënohet, ngase në këtë botë punoi që të dëgjohet dhe shihet dhe këtë All-llahu ia mundësoi..

922. Nga Ebu Hurejre r.a. trans-me-tohet se ka thënë: “I Dërguari i All-llahut s.a.v.s. ka thënë: “*Kush mëson dituri me të cilën kërkohet vetëm kënaqësia e All-llahut të Madhëruar, nuk e bën këtë përveç për të arritur dobi të kësaj bote, ai nuk do të ndjejë aromën e Xhennetit në Ditën e Gjy-kimit*”. (Ebu Davudi me senede sahih)

Për këtë kaptinë ka hadithe të shumta e të njohura.

All-llahu i Madhëruar thotë:

“*Por thuaju besimtarëve të ulin kryet (shikimet e tyre)*”. (en-Nûr, 30)

“*Edhe të pamurit, edhe të dëgjuarit, edhe të kuptuarit, për të gjitha këto me siguri ka përgjegjësi*”. (el-Isra, 36)

“*Ai e di ç’fshehin sytë mashtru-es*”. (Gâfir, 19)

“*Sepse Zoti yt është një-mend në pritë*”. (el-Fexhr, 14)

923. Nga Ebu Seid el-Hudrij r.a. trans-me-tohet se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: “*Ruanu nga ndejt nëpër rrugë*”. (As-habët) kanë thënë: “O i Dërguari i All-llahut, ç’ të bëjmë nëse duhet medoemos pikërisht të takohemi, sepse në to kuvendo-jmë”. I Dërguari i All-llahut s.a.v.s. ka thënë: “*Nëse nuk mundeni pa ato ndeje, atëherë jepjani të drejtën rrugës*”. Ata kanë thënë: “Cila është e drejta e rrugës, o i Dërguari i All-llahut?” Ka thënë: “*Të mbyllen sytë (të ulet shikimi); të mos ngacmohet askush, të kthe-het selami, të urdhërohet e mira dhe të ndalohet e keqja*”. (Muttefekun alejhi)

924. Nga Ebu Talha Zejd b. Sehli r.a. trans-me-tohet se ka thënë: “Ishim ulur në një shesh dhe aty kuvendonim. I Dërguari i All-llahut erdhi ndër ne dhe qëndroi, pastaj tha: “*Ç’keni që uleni nëpër rrugë publike? Largohuni nga uljet nëpër vende pulike!*” Ne i thamë: “Vërtet ne ulemi, por jo për të keq, jemi ulur të përkujtojmë kujtimet dhe të kuvendojmë ndërmjet veti”. (Pej-gam-be-ri s.a.v.s.) ka thënë: “*Nëse është vetëm për këtë, atëherë rrugës jepjani të drejtën e saj: të ulet shikimi, të merret sela-mi, dhe të kuvendohet mirë*”. (Mus-limi)

Shprehja “Es-Su’udât” dtth. “Et-Turukât” (shumë rrugë).

925. Nga Xheriri r.a. trans-me-to-het se ka thënë: “E kam pyetur të Dërguarin e All-llahut s.a.v.s. për shikimin e befasishëm?” Ai ka thënë: “*Ktheje (menjëherë) shiki-min tënd!*”. (Muslimi)

926. Nga Ummi Selemete r. anha trans-me-tohet se ka thënë: “Kam qenë te i Dërguari i All-lla-hut s.a.v.s. kurse aty ishte edhe Mejmuneja, e erdhi edhe Ibni Ummi Mektumi. Kjo ka qenë pasi na është urdhëruar mbulesa (hi-xhabi)”. Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: “*Mbulohuni nga ai!*” Ne kemi thënë: “O i Dërguari i All-llahut, a nuk është ai i verbër, nuk na sheh as nuk na njeh!” Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë:

“A jeni ju të dyja të verbëta? A nuk po e shihni ju atë?” (Ebu Davudi dhe Tirmidhiu, i cili thotë se ky është hadith hasen sahih)

All-llahu i Madhëruar thotë:

“Po nëse kërkonin ndonjë send prej tyre, kërkojeni atë pas ndonjë perdeje”. (el-Ahzab, 53)

927. Nga Ukbete b. Amiri r.a. trans-me-tohet se i Dërguari i All-llahut s.a.v.s. ka thënë: “*Ruajuni (rreptësisht) nga hyrja te gratë (jo të afërta)*”. Një njeri nga Ensarët ka thënë: “Ç’ mendon për kunatin? Ka thënë: “Kunati është vdekje!” (Muttefekun alejhi)

928. Nga Burejde r.a. trans-me-tohet se i Dërguari i All-llahut s.a.v.s. ka thënë: “*Ata që mbesin në shtëpitë e tyre duhet t’i respektojnë gratë e luftëtarëve që janë larg nga shtëpitë e tyre, siç i respektojnë nënat e tyre. Njeriu që obligohet se do të kujdeset dhe do ta mirëmbajë familjen e luftëtarit jo të pranishëm, dhe tradhton (sidoqoftë), në Ditën e Gjykimit do të dalë para vëllait të tij luftëtar dhe do t’i jepet e drejta luftëtarit të marrë nga veprat e mira të joluftëtarit ç’ të dojë derisa të kënaqet*”. Pastaj i Dërguari i All-llahut s.a.v.s. u kthye kah ne dhe tha: “*E ç’ mendoni tash!*” (Muslimi)

929. Nga Ebu Hurejre r.a. trans-me-tohet se ka thënë: “I Dërguari i All-llahut s.a.v.s. e ka mallkuar njeriun që bart rrobat e femrave dhe e ka mallkuar femrën që bart rrobat e meshkujve”. (Ebu Davudi me sened sahih)

930. Nga Xhabiri r.a. trans-me-tohet se ka thënë: “I Dërguari i All-llahut s.a.v.s. ka thënë: “*Mos hani me dorën e majtë, sepse djalli han me dorën e majtë*”. (Muslimi)

931. Nga Ibni Umeri r. anhumas trans-me-tohet se ka thënë: “I Dërguari i All-llahut s.a.v.s. e ka ndaluar mbajtjen e xhufkës (një xhufkë flokë në maje të kokës, ose para, ose pas kokës, kurse pjesa tjetër të rruhet)”. (Muttefekun alejhi)

All-llahu i Madhëruar thotë:

“Ata, në vend të Tij, i luten idhujve femra; pra, nuk i luten tjetërkujt përveç djallit të mallkuar! All-llahu e mallkoi! Kurse ai i tha: “Unë gjithsesi do të bëj për vete një numër të caktuar nga robërit tuaj. Edhe do t’i shpjerë, me siguri, në rrugë të shtrembër dhe do t’i tërheq, pa dyshim, me shpresa të rrejshme dhe do t’i urdhëroj t’u presin veshët kafshëve dhe t’i ndryshojnë krijesat e All-llahut. Kush e bën mik djallin, e jo All-lla-hun, ai vërtet ka pësuar humbje të mëdha”. (en-Nisa, 117-119)

932. Nga Esma r. anha trans-me-tohet se një femër e ka pyetur Pej-gam-be-rin s.a.v.s. dhe ka thënë: “O i Dërguari i All-llahut, vajzën time e ka goditur lia, prandaj i kanë ra dhe i janë rralluar flokët, kurse unë e kam martuar, për këtë shkak a mund t’i vë asaj gërsheta të huaja?” Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: “*All-llahu e ka mallkuar personin që gërsheton dhe personin kujt i gërshetohen flokët (i shtohen flokë të huaja me gërshetim)*”. (Muttefekun alejhi)

Në një transmetim tjetër thuhet: “*All-llahu e ka mallkuar personin që gërsheton dhe personin që kërkon t’i gërshetohen flokët*”.

Aisheja r. anha trans-me-ton hadith të ngjashëm. (Muttefekun alejhi)

933. Nga Ibni Umeri r. anhumas trans-me-tohet se i Dërguari i All-llahut s.a.v.s. i ka mallkuar femrat që gërshetojnë flokë të huaja, femrat që u gërshetohen flokët, femrat që u bëhet tatuazhë dhe femrat që kërkojnë t’u bëhet tautazhë. (Muttefekun alejhi)

934. Nga Ebu Katade r.a. trans-me-tohet se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: “*Kur dikush nga ju e kryen nevojën e vogël, assesi mos ta kapë me dorën e tij të djathtë organin për derdhjen e ujit, po ashtu mos ta kryejë pastrimin pas nevojës së madhe me dorën e tij të djathtë dhe assesi mos të fryjë në enën (me ushqim)*”. (Muttefekun alejhi)

Për këtë çështje ka hadithe të shumta dhe të vërteta.

935. Nga Ebu Hurejre r.a. trans-me-tohet se ka thënë: “E kam dëgjuar të Dërguarin e All-llahut s.a.v.s. duke thënë: “*Nëse ndonjë-rit nga ju i këputet rripi në nalla-ne, të mos ecë vetëm me një nalle, derisa nuk e riparon nallanen tjetër*”. (Muslimi)

936. Nga Ebu Musa el-Esh’arij r.a. trans-me-tohet se ka thënë: “Një shtëpi në Medine është djegur natën me familjen në të e kur i komunikuan të Dërguarit të All-llahut s.a.v.s. për fatkeqësinë e kësaj familjeje, ai ka thënë: “*Vërtet ky zjarr është armiku juaj, prandaj kur të shkoni për të fjetur, fikenit atë*”. (Muttefekun alejhi)

937. Nga Umer b. el-Hattabi r.a. trans-me-tohet se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: “*I vdekuri dënohet në varr për shkak të vajtimit për të (nga të gjallët)*”. Në një transme-tim tjetër thuhet: “*me vajtimet*”. (Muttefekun alejhi)

938. Nga Ummi Atijete Nusejbe r. anha trans-me-tohet se ka thënë: “I Dërguari i All-llahut s.a.v.s. ka marrë nga ne besën se nuk do të vajtojmë (për të vdekurin)”. (Mut-tefekun alejhi)

939. Nga Ebu Musa r.a. trans-me-tohet se i Dërguari i All-llahut s.a.v.s. ka thënë: “*Çdo i vdekur që vdes dhe kur vajtuesit e tij flasin: Ah mali ynë, ah zotëriu ynë, apo të ngjashme, atëherë All-llahu i autorizon dy engjëj të cilët e goda-sin me grushta duke bërtitur: ‘I këtillë ke qenë a?’*” (Tirmidhiu, i cili thotë se ky është hadith hasen)

940. Nga Ebu Mes’ud el-Bedrij r.a. trans-me-tohet se i Dërguari i All-llahut s.a.v.s. i ka ndaluar paratë nga shitja e qenit, nga pros-titucioni dhe nga falli. (Muttefekun alejhi)

941. Nga Ibni Abbasi r. anhumata trans-me-tohet se ka thënë: “E kam dëgjuar të Dërguarin e All-llahut duke thënë: “*Çdo piktor do të shkojë në zjarr. Çdo figurë që e ka punuar do t’i krijohet shpirti dhe do ta dënojë në zjarr (piktura)*”. Ibni Abbasi ka thënë: “Nëse këtë patjetër duhet ta bësh, atëherë pu-noje drurin dhe figurat që nuk kanë shpirt”. (Muttefekun alejhi)

942. Nga Ibni Abbasi r. anhumata trans-me-tohet se ka thënë: “E kam dëgjuar të Dërguarin e All-llahut s.a.v.s. duke thënë: “*Kush e tra-jton një figurë në botë, në Ditën e Gjykimit do të obligohet ta frymëzojë me shpirt, kurse ai nuk është frymëzues i shpirtit*”. (Mutte-fekun alejhi)

943. Nga Ibni Mes’udi r.a. trans-me-tohet se ka thënë: “E kam dëgjuar të Dërguarin e All-llahut s.a.v.s. duke thënë: “*Dënimi më i ashpër Ditën e Gjykimit do të jetë për piktorët, ata që trajtojnë figura*”. (Muttefekun alejhi)

944. Nga Ebu-l Hejjaxh Hajjan b. Husajni trans-me-tohet se ka thënë: “Më ka thënë mua Ali (b. Ebi Talibi) r.a.: “A do të të porosis atë që mua më ka porositur i Dërguari i All-llahut (s.a.v.s.)? E ajo është: Asnjë fotografi mos ta lësh pa e asgjësuar e as ndonjë varr të ngritur pa e rrafshuar”. (Muslimi)

945. Nga Ibni Umeri r. anhuma trans-me-tohet se ka thënë: “I Dër-guari i All-llahut s.a.v.s. e ka ndaluar hipjen në xhel-laleh (de-veja që han bajgë dhe ndytësitë e tjera)”. (Ebu Davudi me sened sa-hih)

946. Nga Ebu Hurejre r.a. trans-me-tohet se i Dërguari i All-llahut s.a.v.s. ka thënë: “*Kur të shihni që dikush po shet apo po blen diç në mesxhid, atëherë thuani atij: “All-llahu mos të dhashtë fitim në tregtinë tënde”. E kur të shihni që dikush po pyet për sendin e humbur të tij në mesxhid, atëherë thuani atij: “Mos ta ktheftë prapë All-llahu atë (send) ty”.* (Tirmidhiu i cili thotë se ky është hadith hasen)

947. Nga Amr b. Shuajb, e ky nga babai i tij e nga gjyshi i tij, r.a. trans-me-tohet se i Dërguari i All-llahut e ka ndaluar blerjen dhe shitjen në mesxhid dhe kërkimin e sendit të humbur, dhe të recitohen në të poezi. (Ebu Davudi dhe Tir-midhiu, i cili thotë se ky është hadith hasen)

948. Nga Ummi Selemete r. anha trans-me-tohet se ka thënë: “I Dërguari i All-llahut s.a.v.s. ka thënë: “*Kush e ka kurbanin e për-gatitur për therje, e kur të del hëna e dhul-hixhxes, të mos qethet, as mos t’i prejë thonjtë derisa nuk e kryen therjen (në ditën e Bajra-mit)*”. (Muslimi)

949. Nga Burejde r.a. trans-me-tohet se i Dërguari i All-llahut s.a.v.s. ka thënë: “*Kush betohet- dhe thotë - unë jam i pastër nga Islami (ose: 'mos qofsha musli-man')*” - dhe nëse është gënjeshtar, atëherë ai është siç ka thënë, e nëse është i sinqertë, asnjëherë nuk do të kthehet në Islam i shën-doshë”. (Ebu Davudi)

950. Nga Ebu Umame Ijas b. Tha’lebe el-Harithij r.a. trans-me-tohet se i Dërguari i All-llahut s.a.v.s. ka thënë: “*Kush e ndan një njeri musliman nga e drejta e tij me betimin e tij, vërtet All-llahu ia ka siguruar zjarrin e Xhehennemit dhe ia ka ndaluar Xhennetin*”. Një njeri tha: “A është kështu edhe nëse është një gjë e vogël o i Dër-guari i All-llahut?” Ka thënë: “*Qoftë kjo edhe sa një degë (fije) e misvakut*”. (Muslimi)

951. Nga Abdurrahman b. Se-mure r.a. trans-me-tohet se ka thënë: “I Dërguari i All-llahut s.a.v.s. më ka thënë “*Kur të betohesh ga-bimisht dhe sheh se tjetri është më i dobishëm se ajo për çka je be-tuar, atëherë bëj ashtu si është më mirë, pastaj kryeje kefaretin për betimin e thyer*”. (Muttefekun alejhi)

952. Nga Ebu Musa r.a. trans-me-tohet se i Dërguari i All-llahut s.a.v.s. ka thënë: “*Unë pasha All-llahun, nëse do All-llahu nuk betohem për diçka e që pastaj të vërej diç më të mirë e të mos e thej betimin tim me keffaret dhe të mos e bëj atë që është më e dobishme*”. (Muttefekun alejhi)

953. Nga Ebu Hurejre r.a. trans-me-tohet se i Dërguari i All-llahut s.a.v.s. ka thënë: “*Kur ndonjëri prej jush e mundon familjen e tij për shkak të betimit të shtrembër, është mëkat më i madh se ta thyeje betimin dhe ta bëjë keffaretin që ia ka obliguar All-llahu*”. (Muttefekun alejhi)

954. Nga Ibni Umeri r. anhuma trans-me-tohet se ka thënë: “I Dër-guari i All-llahut s.a.v.s. ka thënë: “*Kush me (betimin me) All-llahun kërkon nga ju mbrojtje, mbrojeni! Kush lut diçka me (betimin me) All-llahun, jepjani! Kush ju thërret juve, përgjigjuni! Kush ju bën juve ndonjë të mirë, shpërblejeni atë. Nëse nuk keni me çka ta shpërbleni, bëni lutje për të derisa ta shihni se (i jeni shpaguear) në shpërblim*”. (Ebu Davudi dhe Nesaiu, hadith sahih me sened të Sahihajnit)

955. Nga Xhabiri r.a. trans-me-to-het se i Dërguari i All-llahut s.a.v.s. ka hyrë te Ummi Saibi apo te Ummi Musejjebi dhe ka thënë: “*Ç’ke ti, oj Ummi Saiba apo oj Ummi Musejjeba, që po dri-dhesh?*” Ajo

ka thënë: “Ethet, All-llahu mos i bekoftë!” Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: “*Mos i shaj ethet, sepse ato vërtet i heqin mëkatet e bijve të Ademit sikur që rrësheku i farkëtarit e heq ndryshkun e heku-rit*”.

(Muslimi)

956. Nga Ebu Hurejre r.a. trans-me-tohet se ka thënë: “E kam dëgjuar të Dërguarin e All-llahut s.a.v.s. duke thënë: “*Era është frymëzimi i All-llahut dhe vie si mëshirë e vie si dënim. Kur ta shi-hni atë, mos e shani (qortoni), por luteni All-llahun që era t’ju sjell të mira dhe kërkoni mbrojtje te All-llahu nga e keqja e saj*”. (Ebu Da-vudi me sened sahih)

957. Nga Ibni Umeri r. anhumata trans-me-tohet se ka thënë: “I Dërguari i All-llahut s.a.v.s. ka thënë: “*Kur një njeri i thotë vëllait të tij (musliman): ‘O i pafe (kafir)’, atëherë njëri prej atyre të dyve është i përshtatshëm për të. Nëse ai është siç i ka thënë, atëherë është në rregull, por nëse ai nuk është si është emërtuar, atëherë fjala e tij i kthehet atij*”. (Mutte-fekun alejhi)

958. Nga Ibni Mes’udi r.a. trans-me-tohet se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: “*Janë të humbur ata që mbingarkohen (gjuhësisht dhe në veprim)*”. Këto fjala i ka përsëritur tri herë. (Muslimi)

Fjala “*Mutenet-ti’âne*” d.m.th.: Të mbingarkuarit gjuhësisht, ata që e shtrengojnë gojën kur flasin dhe që e teprojnë në kritikë gjuhësore duke i kritikuar të tjerët. Po ashtu ata që mbingarkohen në veprime si p.sh. në ibadete.

959. Nga Abdull-llah b. Amr b. el-Asi r. anhumata trans-me-tohet se i Dërguari i All-llahut s.a.v.s. ka thënë: “*Vërtet All-llahu e urren atë që e nxjerr gjuhën gjatë të folurit ngjashëm sikur lopa (kur e pëshjt-jellë barin)*”. (Ebu Davudi dhe Tirmidhiu, i cili thotë se ky është hadith hasen)

960. Nga Vail b. Huxhri r.a. trans-me-tohet se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: “*Mos (i) thoni “el-kermu” (vreshtë), por thuani: “el-inebu” dhe “el-habeletu” (rrush, hardhi e rrushit, druri i rrushit)*”. (Muslimi)

961. Nga Ibni Mes’udi r.a. trans-me-tohet se ka thënë: “I Dërguari i All-llahut s.a.v.s. ka thënë: “*Një grua kurrsesi mos t’i përshkruajë gruan tjetër burrit të saj hollësisht, sikur ai e shikon atë*”. (Muttefekun alejhi)

962. Nga Hudhejfete b. Jemani r.a. trans-me-tohet se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: “*Mos thuani: Ç’paska dasht All-llahu dhe ç’paska dasht filani, por thuani: “Ç’paska dasht All-llahu atë e paska dasht filani’.*” (Ebu Da-vudi, me sened sahih)

Bisedat jashtë kohës së jacistë mund të jenë të preferueshme, por pas jacistë janë të ndaluara dhe të qortueshme dhe atë në masë të konsiderueshme. Hadithi ka të bëjë me bisedat e kota. Sa i përket bi-sedës për të mirë, sikur biseda për dituri, historiku për personat e de-votshëm, për vlerat morale, biseda me musafirët dhe me ata që kanë nevojë; bisedat e këtilla nuk janë të qortueshme por të preferueshme. As biseda për nevojë (uzr) dhe e shtruar nuk është e qortueshme, nëse është pozitive. Për këtë temë ekzistojnë shumë hadithe, disa i kemi theksuar e disa po i thekso-jmë.

963. Nga Enesi r.a. trans-me-tohet se as’habët e kanë pritur Pej-gam-be-rin s.a.v.s. për namazin e jacistë, e ai erdhi afër gjysmës së natës, e fali jacinë me as’habët dhe i këshilloi, e pastaj ka thënë: “*Kini kujdes, vërtet të tjerët janë falur, e pastaj kanë fjetur, kurse ju vazhdimisht keni qenë në namaz, derisa e keni pritur namazin*”. (Buhariu)

964. Nga Ebu Hurejre r.a. trans-me-tohet se ka thënë: “I Dërguari i All-llahut s.a.v.s. ka thënë: “*Kur burri e thërret gruan e vet në shtratin e tij, e ajo refuzon të shkojë, dhe nëse ai flen i hidhëruar në te, engjëjt atë e mallkojnë tërë natën deri në agim*”. (Muttefekun alejhi)

Në një transmetim tjetër thuhet: “(Engjëjt do ta mall-kojnë) derisa ajo nuk kthehet në shtratin e tij”.

965. Nga Ebu Hurejre r.a. trans-me-tohet se i Dërguari i All-llahut s.a.v.s. e ka ndaluar vënien e duarve në brez anash (mbi kërdho-kulla) gjatë namazit. (Muttefekun alejhi)

966. Nga Aisheja r. anha trans-me-tohet se ka thënë: “E kam dë-gjuar të Dërguarin e All-llahut s.a.v.s. duke thënë. “*Nuk është e preferueshme të falet namazi para ushqimit të shtruar (që sofrë të presë), as nuk është e preferueshme të falet namazi duke duruar nevo-jën e madhe dhe të vogël*”. (Mus-limi)

967. Nga Enesi r.a. trans-me-tohet se ka thënë: “I Dërguari i All-llahut s.a.v.s. ka thënë: “*Ruaju nga kthimi (i kokës dhe shikimit) në namaz, sepse kthimi (i kokës dhe shikimit) në namaz është shembje (e namazit). Nëse është patjetër, le të bëhet në nafilë e jo në farze*”. (Tir-mi-dhiu, i cili thotë se ky është hadith hasen sahih)

968. Nga Ebu Hurejre r.a. trans-me-tohet se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: “*Mos e dalloni natën e xhumasë me namaz prej netëve të tjera, dhe mos e dalloni ditën e xhumasë me agjërim prej ditëve të tjera, përveç si agjërim i rregullt që e agjërojnë disa nga ju*”. (Muslimi)

969. Nga Ebu Hurejre r.a. trans-me-tohet se ka thënë: “E kam dëgjuar të Dërguarin e All-llahut s.a.v.s. duke thënë: “*Askush nga ju mos ta agjërojë ditën e xhumasë e të mos ia shtojë një ditë para ose një ditë prapa xhumasë*”. (Muttefekun alejhi)

970. Nga Muhammed b. Abbadi trans-me-tohet se ka thënë: “E kam pyetur Xhabirin r.a.: “A e ka ndaluar Pej-gam-be-ri s.a.v.s. agjëri-min ditën e xhuma?” (Xhabiri ka thënë:) “Po!” (Muttefekun alejhi)

971. Nga Ebu Hurejrete dhe nga Aisheja r. anhumë trans-me-tohet se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. e ka ndaluar agjërimin e lidhur (shumëditor - sawmu-l-wisal). (Muttefekun alejhi)

972. Nga Xheriri r.a. trans-me-tohet se ka thënë: “I Dërguari i All-llahut s.a.v.s. ka thënë: “*Robi që ik nga zotëriu i tij, e ka humbur sigurinë (e strehimit)*”. (Muslimi)

973. Nga Xheriri r.a. trans-me-tohet se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: “*Kur një rob ik (nga zotëriu i tij), nga ai nuk pranohet namazi*”. (Muslimi)

Në një transmetim tjetër thuhet: “*Ai tashmë është bërë i pafe (kafir)*”.

All-llahu i Madhëruar thotë:

“Laviren dhe pushtin, çdo-një-rin, rriheni me njëqind të rëna me kamxhik dhe le të mos ju preokupojë sen-ti-men-ta-lizmi duke e zbatuar fenë e All-llahut, nëse i besoni All-llahut dhe botës tjetër”. (en-Nûr, 2)

974. Nga Aisheja r. anha trans-me-tohet se Kurejshitët i trazoi çështja kur një femër nga Ma-hzunijët ka vjedhur diç dhe kanë thënë: “Kush do t’i flasë për të të Dërguarit të All-llahut s.a.v.s.?” Të tjerët kanë thënë: “Kush do të ishte tjetër përveç Usame b. Zejditi dashuri i të Dërguarit të All-llahut s.a.v.s.?” Usameja foli për të, kurse i Dërguari i All-llahut s.a.v.s. ka thënë. “*Ti po ndërmjetëson në njërën prej*

dispozitive (dënimeve) të All-llahut të Madhëruar?” Pastaj ëshë ngritur, ka këshilluar e pastaj ka thënë: “Vërtet ata para jush janë shkatërruar për shkak se kur një njeri me autoritet ka vjedhur, nuk është dënuar, ndërsa kur ka vjedhur një njeri i dobët, ata e ekzekutonin dënimin. Beto hem në All-llahun, sikur Fatimeja, e bija e Muhammedit s.a.v.s. të vidhte diç, do t’ia preja dorën”. (Muttefekun alejhi)

Një një transmetim tjetër thuhet:

“Fytyra e të Dërguarit të All-llahut s.a.v.s. e pat ndërru-ar ngjyrën e atëherë ka thënë: “*Ti po ndërmjetëson në një dispozitë prej dënimeve të All-llahut, a?*” Usameja ka thënë: “Lutu për falje ndaj meje, o i Dërguari i All-llahut!” Trans-metuesi ka thënë: “Pastaj (Pej-gam-be-ri s.a.v.s.) ka urdhëruar që femrës t’i pre-het dora, dhe iu pre”.

975. Nga Nu’man b. Beshiri r. anhumata trans-me-tohet se babai i tij ka shkuar te i Dërguari i All-llahut s.a.v.s. dhe i ka thënë: “Vërtet unë e kam dalluar veçan këtë birin tim, djaloshin (me një rob)”. I Dërguari i All-llahut s.a.v.s. ka thënë: “*A e ke dalluar (me dhuratë) veçan çdo fëmijë tëndin, siç ke bërë me këtë?*” Babai im u përgjigj. “Jo!” Atëherë i Dërguari i All-llahut s.a.v.s. ka thënë: “*Ktheje atë (dhuratën) nga ai!*”

Në një transmetim thuhet: I Dërguari i All-llahut ka thënë: “*O Beshir a ke vepruar kështu edhe me fëmijët e tjerë?*” Përgjigjet: “Jo!” Pe-j-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë. “*Fri-kësojuni All-llahut dhe bëhuni të drejtë ndaj fëmijëve tuaj!*” Babai im e ktheu dhura-tën që ma pat dhënë, pasi u kthye në shtëpi”.

Në një transmetim thuhet: “I Dërguari i All-llahut ka thënë: “*O Beshir!, a ke ti fëmijë të tjerë përveç këtij?*” U përgjigj: “Po!” I Dërguari i All-llahut ka thënë: “*A i ke dhuruar ti çdo fëmijës tënd ngjashëm me këtë?*” (Beshiri) përgjigjet: “Jo!” Atëherë Pej-gam-be-ri i ka thënë: “*Atëherë mos më merr mua për dëshmitar, sepse unë nuk do të dëshmoj në të pa-drejtë (dhunë)*”.

Në një transmetim thuhet: “*Mos më merr mua për dësh-mitar në të padrejtë!*”

Në një transmetim thuhet: “*Për dëshmitar merre dikë tjetër përveç meje!*” Pastaj ka thënë: “*A të gëzon ty që të gjithë fëmijët tu të jenë të barabartë në mirësi?*” (Beshiri) ka thënë: “*Gjithsesi*” (Pej-gam-be-ri s.a.v.s.) ka thënë: “*Pra mos vepro ashtu (me ta)* (Muttefekun alejhi)

976. Nga Zejneb bint Ebu Sele-mete r. anhumata trans-me-tohet se ka thënë: “Kam hyrë tek Ummi Habibeja r. anhumata - bash-këshortja e Pej-gam-be-rit s.a.v.s., kur ka vdekur babai i saj Ebu Sufjan b. Harbi r.a. Ajo kërkoi që robëresha t’i sjell parfum, në të cilin kishte shafiran apo diç tjetër, e erosi me të robëreshën, e pastaj i fërkoi dy faqet e saj dhe pastaj ka thënë: “Për All-llahun, nuk po më nevojitet parfumi, por e kam dë-gjuar të Dërguarin e All-llahut s.a.v.s. që nga minberi thotë: “*Nuk është e lejuar për një femër, që e beson All-llahun dhe Ditën e Gjy-kimit të braktisë stolisjen më shumë se tri net për një të vdekur, përveç për bashkëshortin katër muaj e dhjetë ditë*”. Zejnebi më tej thotë: “Pastaj kam hyrë te Zejnebi, e bija e Xhahshit r. anha, kur i vdiq i vëllai, e edhe ajo e kërkoi për-fumin dhe me të u fërkua, e pastaj më tha: “Për All-llahun, mua nuk më nevojitet parfumi, por e kam dë-gjuar të Dërguarin e All-llahut s.a.v.s. duke thënë në minber: “*Nuk është e lejuar për një femër, që e beson All-llahun dhe Ditën e Gjykimit, ta braktisë stolisjen më shumë se tri ditë, përveç për bash-këshortin e vet katër muaj e dhjetë ditë*”. (Muttefekun alejhi)

977. Nga Enesi r.a. trans-me-tohet se ka thënë: “I Dërguari i All-llahut s.a.v.s. e ka ndaluar që vendasi t’i shesë diç të huajit, qoftë edhe nëse i huaji është vëlla i tij edhe nga baba edhe nga nëna”. (Mutte-fekun alejhi)

978. Nga Ibni Umeri r. anhumas trans-me-tohet se i Dërguari i All-llahut s.a.v.s. ka thënë: “*Mos i ndërhyjni robët (që të shtyheni ta bleni të njëjtën) derisa nuk e sjell dhe e shtron në treg*”. (Muttefekun alejhi)

979. Nga Ibni Abbasi r. anhumas trans-me-tohet se ka thënë: “I Dërguari i All-llahut s.a.v.s. ka thënë: “*Mos ua preni rrugën kalorësve (devegrahësve, karvanit për të blerë mallë në rrugë) dhe vendasi mos t’ua shesë mallin të huajve*”. Tavusi i ka thënë atij: “Përse vendasi mos t’i shet të huajt?” Ai ka thënë: “*Sepse i huaji nuk ka ndërmjetës (të njofshëm që do t’ia garantojë pagesën me rregull)*”. (Muttefekun alejhi)

980. Nga Ebu Hurejre r.a. trans-me-tohet se ka thënë: “I Dërguari i All-llahut s.a.v.s. ka thënë: “*All-llahu i Madhëruar te ju i pëlqen tri gjëra, kurse i urren tri gjëra. Te ju i pëlqen: ta adhuroni Atë, mos t’i bëni shok Atij dhe të mbaheni fuqishëm për litarin e All-llahut të gjithë dhe mos u ndani. Te ju urren: thashethemet, shumë pyetje dhe shpenzimin e tepruar të pasurisë*”. (Muslimi)

981. Nga Ebu Hurejre r.a. trans-me-tohet i Dërguari i All-llahut s.a.v.s. ka thënë: “*Kujt i ofrohet aroma, mos ta refuzojë, sepse aroma është e lehtë të bartet, kurse ka aromë të mirë*”. (Muslimi)

982. Nga Ebu Musa r.a. trans-me-tohet se ka thënë: “Pej-gam-be-ri s.a.v.s. e ka dëgjuar një njeri duke e lavduar dikënd dhe duke e lavduar tepër para syve, e Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: “*E shkatërruat ju, apo ia thyet ju shpinën njeriut*”. (Muttefekun alejhi)

983. Nga Ebu Bekrete r.a. trans-me-tohet se një njeri është përmendur te i Dërguari i All-llahut s.a.v.s., dhe një njeri e lavdoi se është i mirë. Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: “*Mjerë ti, ia ke thyer qafën shokut tënd*”. Këtë e ka thënë disa herë. “*Nëse dikë është e domosdoshme ta lavdoni, atëherë ai që lavdon, le të thotë: ‘Konsid-eroj se është kësi e kësi, nëse e sheh se ai është i këtillë, kurse All-llahu është njohës i tij’. Dhe askush mos ta pastron askëndin në emër të All-llahut.*” (Muttefekun alejhi)

All-llahut i Madhëruar thotë:

“*Kudo që të jeni, vdekja do t’ju arrijë, qoftë edhe në kulla të larta të fortifi-kuara*”. (en-Nisa, 78)

“*Vetveten mos e çoni në shkatërrim*”. (el-Bekare, 195)

984. Nga Ibni Abbasi r. anhumas trans-me-tohet se Umeri r. a. ka shkuar në Sham (Damask), kurse kur ishte në Serga në Siri, e takuan atë komandantët ushtarakë Ebu Ubejde b. Xherrahu dhe shoqëria e tij dhe e njoftuan se në Sham është përhapur murtaja. Ibni Abbasi ka thënë: Më ka thënë mua Umeri: “M’i thirr muhaxhirët e parë”. Pasi i thirra, ai me ata ka mbajtur një kuvendim (mushavera) dhe u ka thënë se në Sham përhapur murtaja, dhe këtu u ndanë në men-di-me. Disa thanë: Ti je nisur për shkak të një gjëje dhe ne nuk shohim arsye të kthehesh nga rruga. Të tjerët thanë: Me ty ka shumë njerëz dhe shokë të të Dërguarit të All-llahut dhe ne nuk shohim arsye të shkosh atje ku ka rënë murtaja”. Umeri r.a. ka thënë: “Më leni tash!” e pastaj ka thënë: “M’i thirr Ensaritë!” Pasi i thirra, edhe me ta ka mbajtur kuvendim, dhe edhe ata vepruan si muhaxhirët e u ndanë në mendime siç vepruan edhe muhaxhirët. Umeri r.a. ka thënë: “Më leni tash!” e pastaj ka thënë: “M’i thirr të gjithë njerëzit e vjetër nga Ku-rejshitet që janë këtu nga muhaxhirët e fet’hit”. Unë i kam thirrë, kurse as dy prej tyre nuk u ndanë në mendime. Të gjithë kanë thënë: “Konsiderojmë që të kthehesh me njerëzit dhe mos t’i çosh në murtajë”. Atëherë Umeri r.a. u komu-nikoi njerëzve: “Këtu kemi gdhirë dhe këtu do të mbesim”. Ebu Ubejde b. Xherrahu r.a. ka thënë: A po ik prej kaderit të All-llahut? Umeri r.a. ka thënë: “Sikur këtë ta kishte thënë tjetërkush përpos teje, o

Ebu Ubejd!” Umeri r.a. nuk dëshironte që dikush t’i kundërvihet. Ai ka thënë: “Po, ne po ikim prej kaderit të All-llahut në kaderin e All-llahut. Ç’mendon ti, sikur të kishe deve dhe kur ajo të gjendej në një rrafshirë me dy anë. Njëra anë prej tyre është me bar, kurse tjetra pa bar. A thua ti, nëse do ta ruaje atë anën e frytshme, këtë nuk do ta ruaje sipas kaderit të All-llahut, e nëse do ta ruaje anën jo të frytshme, vallë, këtë nuk do ta ruaje sipas kaderit të All-llahut? Ibn Ab-basi ka thënë: Erdhi Abdurrahman b. Afi r.a., i cili qe jo i pranishëm për një punë të tij dhe tha: “Vërtet, unë kam dije për këtë: e kam dëgjuar të Dërguarin e All-llahut s.a.v.s. duke thënë: *“Kur të dëgjo-ni për murtajën në një vend, atëherë mos shkoni atje, e nëse gjendeni në një vend ku mbretëron murtaja, atëherë mos dilni nga ai për të ikur”*. Umeri r.a. e falën-de-roi All-llahun dhe u kthye”. (Muttefekun alejhi)

985. Nga Usame r.a. trans-me-to-het se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: *“Kur të dëgjoni se në një vend është paraqitur murtaja, mos shkoni atje! E nëse paraqitet në vendin ku gjendeni, atëherë mos dilni nga ai vend!”* (Muttefekun alejhi)

986. Nga Umme Selemete r. anha trans-me-tohet se i Dërguari i All-llahut s.a.v.s. ka thënë: *“Ai që shërbehet me enë të argjendit gjatë pirjes, ai në barkun e tij derdh zjarrin e Xhehennemit”*. (Muttefekun alejhi)

Sipas transmetimit të Mus-limit thuhet: *“Ai që han dhe pi nga ena e argjendit dhe e arit”*.

987. Nga Hudhejfe r.a. trans-me-tohet se ka thënë: “Vërtet Pej-gam-be-ri s.a.v.s. na ka ndaluar veshjen e mëndafshit dhe prej kadi-fesë dhe pirjes nga ena e artë dhe e argjendit”. Ai ka thënë: *“Këto gjëra janë për ta në këtë botë kurse të juaj janë në botën tjetër”*. (Muttefekun alejhi)

Sipas transmetimit në të dy Sahihajit, Ebu Hurejre r.a. ka thënë: “E kam dëgjuar të Dërguarin e All-llahut s.a.v.s. duke thënë: *“Mos i veshni rrobat e mëndafshit dhe prej kadifesë, as mos pini nga enët e argjendit dhe të arta, as mos hani me enët e argjendit dhe të arit”*”.

988. Nga Enesi r.a. trans-me-tohet se ka thënë: “Pej-gam-be-ri s.a.v.s. e ka ndaluar që meshkujt t’i ngjyro-sin rrobat me ngjyrë shafrani”. (Muttefekun alejhi)

989. Nga Abdull-llah b. Amr b. el-Asi r. anuma trans-me-tohet se ka thënë: “Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka parë tek unë dy rroba me ngjyrë shafrani dhe më tha: *“Nëna jote të ka urdhëruar kështu?”* Unë u përgjigja: *“Do t’i pastroj”*. Ai ka thënë: *“Jo, digji!”*

Në një transmetim ka thënë: *“Vërtet këto janë prej rrobave të të pafeve, prandaj mos i vish”*. (Muslimi)

990. Nga Jezid b. Sherik b. Tarik trans-me-tohet se ka thënë: “E kam parë në minber Aliun r.a. duke mbajtur hutbe dhe e kam dëgjuar duke thënë: “Jo, për All-llahun, ne nuk kemi libër tjetër të cilin e lexojmë pos Librin e All-llahut. Ndërsa kjo që është në këtë sahife (shkresë), dhe e shpalosi, kur në të eshtrat e deve dhe magji tjera të ndryshme. Lidhur me këto i Dërguari i All-llahut ka thënë: *“Medineja është e ndaluar prej Ajrit deri te Thevri (vende në Medine). Kush fut një risi në Medine ose e sjell një risimtar, mbi të do të jetë mallkimi i All-llahut, i engjëjve dhe i mbarë njerëzve. Ditën e Gjykimit All-llahu nga ai nuk do ta pranojë as punën as drejtësinë; siguria e muslimanëve ndaj të pafeve është një, e cila i përfshinë të gjithë. Kush ia kthen shpinën muslimanit, mbi të do të jetë mallkimi i All-llahut, i engjëjve dhe i të gjithë njerëzve. Ditën e Gjykimit All-llahu nga ai nuk do ta pranojë as punën as drejtësinë (as të obliguarat, as vullnetaret)”*. (Muttefekun alejhi)

991. Nga Ebu Dherri r.a. trans-me-tohet se e ka dëgjuar të Dër-guarin e All-llahut duke thënë: *“Për njeriun, i cili me vetëdije pranon atësinë (baballëkun) e njeriut tjetër jashtë babait të tij, i mbetet vetëm mosbesimi; kush pohon diç që në të vërtetë nuk është e tij, ai nuk është nga ne, dhe le të përgatitet për qëndrim në zjarr”*. *“Kush e thërret një njeri për të pafe (kafir) apo i thotë se është armik i All-lla-hut, kurse nuk është kështu, nuk i mbetet tjetër përpos të befasohet (pos t’i kthehet atij që e ka thënë)”*. (Muttefekun alejhi) (Ky citat është sipas Muslimit)

992. Nga Rib’ij b. Hirashi trans-me-tohet se ka thënë: Kam shkuar me Ebu Mes’ud el-Ensariun deri te Hudhejfete b. Jemani r. an-hum, e Ebu Mes’udi i tha atij: *“Më fol mua ç’ke dëgjuar prej të Dër-guarit të All-llahut s.a.v.s. për Dexha-llin?”* (Hudhejfete) ka thënë: *“Vër-tet Dexhalli do të dalë dhe vërtet me të do të ketë një ujë dhe një zjarr. Sa i përket atij që njerëzit e konsiderojnë ujë, është zjarri i cili digjet; sa i përket atij që njerëzit e konsiderojnë zjarr, është ujë i ftohtë i pijshëm. Kush nga ju e pret (atë kohë), le të përcaktohet për atë që njerëzit e konsiderojnë zjarr, sepse ai do të jetë ujë i ëmbël, i ftohtë, i pijshëm”*. Ibni Mes’udi ka thënë: *“Edhe unë e kam dëgjuar këtë”*. (Muttefekun alejhi)

993. Nga Imran b. Husajn r. an-huma trans-me-tohet se ka thënë: *“E kam dëgjuar të Dërguarin e All-llahut s.a.v.s. duke thënë: “Ndërmjet krijimit të Ademit s.a.v.s. dhe ditës së shkatërrimit të kësaj bote nuk ka fatkeqësi më të madhe se Dexhxhalli”*. (Muslimi)

994. Nga Ibni Umeri r. an-huma trans-me-tohet se i Dërguari i All-llahut s.a.v.s. e ka përmendur De-xh-xhallin para njerëzve dhe ka thënë: *“Vërtet All-llahu nuk është i ver-bër. Kujdes, Mesih-ud-De-xh-xha-lli është i verbër në syrin e djathtë. Syri i tij është sikur kokrra e rrushit e ngrirë si copë akulli (e verbër)”*. (Mu-tte-fe-kun alejhi)

995. Nga Ebu Hurejre r.a. trans-me-tohet se ka thënë: *“E kam dëgjuar të Dërguarin e All-llahut s.a.v.s. duke thënë: “Medinen njerëzit do ta lënë në të mirë, pasi atë nuk do ta atakojnë as rrethojnë përveç shpezëve dhe egërsirave. Të fundit të cilët do të tubohen në Medine do të jenë dy bari nga Mu-zejna, të cilët do të dëshirojnë të hyjnë në Medine. Ata do të bërtasin në kafshët e tyre duke iu gra-hur, dhe do të sulmohen nga egër-sirat, dhe kur të arrijnë deri te Thenijjet-ul-veda do të bien në fytyrat e tyre (do të vdesin)”*. (Muttefekun alejhi)

996. Nga Ebu Hurejre r.a. trans-me-tohet se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: *“Besimtari nuk do të le-jojë të kafshohet nga një vrimë dy herë”*. (Muttefekun alejhi)

997. Nga Ebu Hurejre r.a. trans-me-tohet se ka thënë: *“Derisa Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ishte i ulur në një ndeje me njerëzit, erdhi një beduin dhe i ka thënë: “Kur do të jetë çasti i fundit (es-sä’at)?” I Dërguari i All-llahut s.a.v.s. vazhdoi të flasë dhe nuk ia vuri veshin pyetjes. Disa njerëz thanë: “E ka dëgjuar ç’ka thënë, por e ka qor-tuar ç’ka thënë ai”. Disa njerëz tjerë thanë: “As nuk e ka dëgjuar”. E kur e mbaroi fjalimin e tij ka thënë: “Ku është ai që pyeti për çastin e fundit?” Beduini ka thënë: “Ja ku jam o i Dërguari i All-lla-hut!” Ai ka thënë: “Kur të keqpër-doret amaneti, prite çastin e fun-dit!” Beduini vazhdoi: “Si keqpër-doret amaneti?” Ka thënë: “Kur çështjet me rëndësi t’u besohen atyre që nuk janë kompetentë, pritne çastin e fundit”*. (Buhariu)

998. Nga Ebu Hurejre r.a. trans-me-tohet se i Dërguari i All-llahut s.a.v.s. ka thënë: *“Ata që ju udhëheqin në namaz, nëse falin në mënyrë korrekte, atëherë është për të mirën tuaj, e nëse gabojnë, atëherë sërish është për të mirën tuaj, kurse në dëmin e tyre”*. (Buhariu)

999. Nga Ebu Hurejre r.a. trans-me-tohet se ka thënë: “Më ka marrë për dore i Dërguari i All-lla-hut s.a. v.s. dhe ka thënë: “*All-llahu e ka krijuar tokën të shtunën, kurse malet në të i ka krijuar të di-elën, drurin e ka krijuar të hënën, e qortimin (mekruhin) e ka krijuar të martën, dritën e ka krijuar të mërkurën, kurse të enjten i ka shpërndarë kafshët, e Ademin a.s. e krijoi pas ikindisë ditën e premtë në fund të krijimit*”. (Muslimi)

1000. Nga Ebu Sulejman Halid b. Velidi r.a. trans-me-tohet se ka thënë: “Në dorën time janë thyer nëntë shpata ditën e betejës në Mu'teh. Në dorën time nuk ka mun-dur të mbesë shpatë tjetër, pos shpatës së gjerë të Jemenit”. (Buha--riu)

1001. Nga Auf b. Malik b. Tu-fejl trans-me-tohet se Aishes r. anha i është thënë se Abdull-llah b. Zubejri r. anhuma ka thënë për një shitje ose dhuratë, që ia pat dhënë Aisheja r. anha: “Për All-llahun, ose Aisheja r. anha do ta ndërpresë këtë ose unë sigurisht me të nuk do të flas, do ta shkëpus lidhjen me të”. Kur këtë e dëgjoi Aisheja, ka thënë: “A e ka thënë këtë ai?” Të pranishmit kanë thënë: “Po!” Ajo ka thënë: “Ky është zotimi im se nuk do të flas kurrë me Ibni Zubejrin!” Ibni Zubejri i ka dërguar emisarët e vet për ndërmjetësim tek Aisheja r. anha pasi që ndër-prerja u zgjat. Ajo ka thënë: “Jo, për All-llahun, nuk do ta pranoj ndërmjetësimin kurrë, as që do ta thej zotimin tim”. Pasi kjo u zgjat Ibni Zubejri u foli Misver b. Mahreme dhe Abdurrahman b. Es-ved b. Abdi Jeguthit dhe u tha atyre dyve: “Ju betoj në All-llahun që të më çoni deri tek Aisheja r. anha, sepse nuk e ka pasur të lejuar të zotohet për shkëputjen totale me mua!” Shkuan atje Misveri dhe Abdurrahmani dhe kërkuan leje të hyjnë dhe thanë: “Es-selamu alejki ve rahmetullahi ve berekatuhu, a mund të hyjmë?” Aisheja ka thënë: “Hyni!” Ata kanë thënë: “Të gjithë ne?” Aisheja ka thënë: “Po, hyni të gjithë ju!” Ajo nuk e ka ditur se me ta është Ibni Zubejri; Pasi hynë, Ibni Zubejri hyri pas perdes, e përqafoi dhe filloi ta lusë dhe të qajë. Misveri dhe Abdurrahmani po ashtu e lutën derisa ajo nuk foli me Ibni Zubejrin dhe nuk e pranoi atë. Ata kanë thënë se vërtet Pe-j-gambe-ri s.a.v.s. e ka ndaluar këtë që ti po e vepron me refuzimin e shkëputjes. Për muslimanin nuk lejohet t'i ndërprejë lidhjet me vëllain e tij më shumë se tre net. Pasi ata theksuan dhe përmendën, ajo i ndërpreu përmendjet e tyre dhe qau duke thënë: “Unë jam zo-tuar, kurse zotimi është çështje e rëndë. Ata vazhdimisht insistonin derisa ajo i foli Ibni Zubejrit. Pastaj ajo liroi 40 robër për shkak të zotimit të saj. Më vonë, kur përmendej zotimi i saj, ajo qante aq shumë sa lotët e lagnin mbulesën e saj”. (Buhariu)

All-llahu i Madhëruar thotë:

“Kërko falje për mëkatet tua”. (Muhammed, 19)

“Dhe kërko falje nga All-llahu! All-llahu njëmend është shumë i mëshirshëm dhe fal!” (en-Nisa, 106)

“Ti madhëroje Zotin tënd me lavdërata dhe kërko falje nga Ai! Ai me të vërtetë e pranon pendimin!” (en-Nasr, 3)

“Thuaj: A t'ju tregoj çka është më mirë se ato? Ata të cilët janë të devotshëm kanë te Zoti i tyre Xhennete, ku do të rrjedhin lumenj, e aty do të mbesin përgjithmonë, edhe bashkëshorte të pastra dhe kënaqësinë e All-llahut. All-llahu i sheh mirë shumë robërit e vet. Ata të cilët thonë: “O Zoti ynë, ne me të vërtetë besojmë, prandaj na fal mëkatet tona dhe mbrona prej dënimit me zjarr!” Të durueshmit dhe të singertit, edhe të dëgjueshmit, edhe ata që japin lëmoshë me të cilët kërkojnë falje në orët e vona të natës”. (Ali Imran, 15-16-17)

“Ai i cili bën ndonjë të keqe ose bën mëkat ndaj ve-tes e pastaj lut All-llahun që t'ia falë - do të bindet se All-llahu fal dhe është i mëshirshëm”. (en-Nisa, 110)

“All-llahu ata nuk i dënonte, sepse ishe ti në me-sin e tyre dhe ata All-llahu nuk i dënon derisa luten për falje”. (el-Enfal, 33)

“Edhe ata, të cilët kur bëjnë paudhësi ose bëjnë gabim ndaj vetvetes, e ku-jtojnë All-llahun dhe kërkojnë falje për mëkatet e tyre - kush i fal mëkatet përveç All-llahut? - dhe të cilët vazhdojnë në atë çka kanë bërë (të gabojnë) me vetëdije”. (Ali Imran, 135)

Ajetet për këtë kaptinë janë të shumta dhe të njohura.

1002. Nga Egarr el-Muzennij r.a. trans-me-tohet se i Dërguari i All-llahut s.a.v.s. ka thënë: *“Vërtet më vie në zemrën time mendimi dhe dëshira ashtu që çdo ditë nga njëqind herë i lutem All-llahut për falje”*. (Muslimi)

1003. Nga Ebu Hurejre r.a. trans-me-tohet se ka thënë: *“E kam dëgjuar të Dërguarin e All-llahut s.a.v.s. duke thënë: “Për All-lla-hun, unë çdo ditë i drejtohem All-llahut për falje dhe për pendim më shumë se shtatëdhjetë herë”*. (Buhariu)

1004. Nga Ibni Abbasi r. an-huma trans-me-tohet se ka thënë: *“I Dërguari i All-llahut s.a.v.s. ka thënë: “Kush vazhdimisht lutet për falje, All-llahu do t’i japë dalje nga çdo ngushticë, do ta lirojë nga çdo brengosje dhe do ta furnizojë nga nuk e llogarit”*. (Ebu Davudi)

1005. Nga Ibni Mes’udi r.a. trans-me-tohet se ka thënë: *“I Dërguari i All-llahut s.a.v.s. ka thënë: “Kush thotë: All-llahut i lutem për falje, nuk ka zot tjetër përveç Atij, të Gjallit, të Qëndrueshmit, dhe Atij i drejtohem për pendim, do t’i falen mëkatet, qoftë edhe nëse ka ikur nga fushëbeteja”*. (Ebu Davudi, Tirmidhiu dhe Hakimi. Hadithi është sahih sipas kushteve të Buhariut dhe Muslimit)

1006. Nga Enesi r.a. trans-me-tohet se ka thënë: *“E kam dëgjuar të Dërguarin e All-llahut s.a.v.s. duke thënë: “All-llahu i Madhëruar ka thënë: “O i biri i Ademit, derisa ti më lutë dhe në Mua mbështetesh dhe shpreson, Unë do t’i falë ato që rrjedhin nga ti dhe nuk do të qortoj për to. O i biri i Ademit, si-kur mëkatet tua të arrinin deri në qiell, kurse ti më drejtohesh me lutje për falje, Unë do të falë dhe nuk do të qortoj. O i biri i Ademit, sikur t’i të ma sjellish plot tokën me mëkate, kurse pas kësaj më takon duke mos më shoqëruar Mua asgjë, Unë do të vijë ty po me aq falje”*. (Tirmidhiu, i cili thotë se ky është hadith hasen)

1007. Nga Ibni Umeri r. an-huma trans-me-tohet se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: *“O ju gra, jepni sadaka dhe kërkon falje shumë. Vërtet ju kam parë në Xhehennem prej banorëve më të shumtë”*. Një grua tha: *“Përse ne jemi më të shumtë në Xhehennem?”* Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: *“Ngase mallkoni shumë dhe nuk jeni mirënjohëse (ua mohoni të mirat) ndaj burrave tuaj. Nuk kam parë as-kënd më të mëngët në arsye dhe në fe prej atyre të cilëve u është dhënë arsyeja, se që jeni ju!”* Ajo ka thënë: *“Ç’është kjo mungesa e arsyes dhe e fesë?”* Ai ka thënë: *“(Mungesa e arsyes) është për shkak se dëshmimi i dy grave është i barabartë me dëshmimin e një mashkulli: sa i përket mungesës në fe, kjo dihet me atë që disa ditë kalojnë, e ju nuk faleni”*. (Muslimi)

All-llahu i Madhëruar thotë:

“Pa dyshim të devotshmit do të jenë në kopsht dhe burime. Hyni aty të sigurt, të liruar nga frika! Dhe ne nga kraharorët e tyre do t’ua heqim smirën, ata do të qën-drojnë sikur vëllezër njëri përballë tjetrit. Aty nuk i prekë kurrfarë lodhje dhe nuk do të nxirren prej tyre”. (el-Hixhr, 45-48)

“O njerëz të mi, ju sot mos u frikësoni dhe mos u pikë-lloni! Ata, të cilët kanë be-suar argumentet

tona dhe kanë qenë muslimanë. Hyni në Xhennet, ju dhe bash-këshortet tuaja, të gëzuar! Ata do të jenë të shërbyer me enë e gota prej ari. Aty do të keni gjithë çka ju dëshiron shpirti dhe ua kënda syri. Ju aty jeni përgjithmonë. Dhe ai është Xhenneti që u jipet në trashëgim për atë që keni punuar. Aty do të keni shumë pemë prej të cilave do të hani”. (ez-Zuhruf, 68-73)

“Të devotshmit pa mëdy-shje kanë vend të sigurt. Në kopshte me burime; të veshur në mën-dafsh e kadife, përballë njëri-tjetrit. Gjith-ashtu do t’i kurorëzojmë me hyri symëdha. Aty mund të kërkojnë, të sigurt, çfarëdo lloj pemësh që të dëshirojnë. Aty nuk do ta shijojnë vdek-jen përveç vdekjes së parë dhe Ai do t’i ruajë nga dënimi me zjarr. Nga mirësia e Zotit tënd, ai është sukses i madh”. (ed-Duhan, 51-57)

“Të mirët, njëmend, do të jenë në kënaqësi të Xhen-netit. Do të shikojnë nga di-vane; Në fytyrat e tyre vëre-hen gëzimi e lumturia. Do t’u jepet të pijnë nga pije të vu-losura, vula e të cilave është misk dhe për këtë le të bëjnë gara konkurrentët; do të jetë e përzier me ujë Tesnimi. Burimesh, prej ku pijnë të afërmit”. (el-Mutaffifîn, 22-28)

Ajetet për këtë kaptinë janë të shumta e të njohura.

1008. Nga Ebu Hurejre r.a. trans-me-tohet se ka thënë: “I Dër-guari i All-llahut s.a.v.s. ka thënë: “All-llahu i Madhëruar thotë: “Për robërit e Mi të devotshëm kam përgatitur atë që sytë e askujt se kanë parë, veshët nuk e kanë dëgjuar dhe në mend nuk u ka rënë. Lexoni, nëse dëshironi: **“Dhe askush nuk e di se çfarë gëzimesh të fshehta i presin”**. (es-Sexhde, 17) (Muttefekun alejhi)

1009. Nga Ebu Hurejre r.a. trans-me-tohet se ka thënë: “I Dër-guari i All-llahut s.a.v.s. ka thënë: “Grupi i parë i cili do të hyjë në Xhennet do të jetë në figurë të hënës katërmbëdhjetëshe, e pastaj ata më poshtë në figurë të yllit më të shndritshëm. Ata nuk do të kenë nevojën e vogël, as të madhe, as do të ketë kundërmim, as që do të ketë tërfillim, jargosje. Krehërit e tyre do të jenë të arit, kurse djersa e tyre do të jetë misk. Tagarët e tyre janë druri i shtresuar aro-matik, kurse çiftet e tyre janë hurul-in. Të gjithë do të kenë një pamje në figurën e babait të tyre Ademit me gjashtëdhjetë kuti në qiell”. (Muttefekun alejhi)

Në transmetimin sipas Bu-ha-riut dhe Muslimit thuhet: “Enët e tyre në të (Xhennet) janë të arit, djersa e tyre është misk; për çdo xhennetli ka dy gra, palca e kërçikës së të ci-lave do të shihet nga jashtë prej bukurisë. Ndërmjet tyre nuk do të ketë mospajtim, as konflikt e hidhërim. Zemrat e tyre janë një zemër. All-llahun do ta madhërojnë në mëngjes dhe në mbrëmje”.

1010. Nga Ibni Mes’udi r.a. trans-me-tohet se ka thënë: “I Dër-guari i All-llahut s.a.v.s. ka thënë: “Unë vërtet e di xhehennemlinë e fundit që do të del nga Xhehen-nemi dhe xhennetlinë e fundit që do të hyjë në të. Ky do të jetë njeriu që do të dalë nga zjarri duke u zvarritur, e All-llahu, pasi të zvarritet, do t’i thotë: ‘Shko hyn në Xhennet!’ Njeriu do të vijë deri te Xhenneti, dhe do t’i duket se është përplot dhe do të kthehet e do të thotë: ‘O Krijues, unë e gjeta përplot!’ All-llahu do t’i thotë këtij njeriu: ‘Shko, hyn në Xhennet! Njeriu do të vijë deri te Xhenneti dhe do t’i duket se është përplot dhe do të kthehet e do të thotë: ‘O Krijues, unë e gjeta përplot!’ All-llahu do t’i thotë këtij njeriu: Shko dhe hyn në xhennet, vërtet në të ke vend ti sa dhjetë dunjaja. Njeriu do të thotë: ‘Po më qesh dhe po tallesh me mua, ti që je Sundues?’ Transmetuesi thotë: “Vërtet unë e kam parë të Dërguarin e All-llahut s.a.v.s. që është qeshur aq sa i janë paraqitur dhëmballët. Pat thënë: “Ja, kjo është shkalla më e ulët e xhen-netlisë”. (Muttefekun alejhi)

1011. Nga Ebu Musa r.a. trans-me-tohet se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: “Vërtet një besimtar në Xhennet do të ketë një çadër nga një e vetmja kokërr e diamantit, i cili do të jetë me vrimë aq sa vrima e

tij në lartësi do të jetë e gjatë gjashtëdhjetë milje. Besimtari aty do ta ketë familjen e tij të cilës do t'i shkojë dhe vijë (do t'i bëjë ta-vaf). Familjet e tij nuk do të shihen ndërmjet veti". (Muttefekun alejhi)

1012. Nga Ebu Seid el-Hudrij r.a. trans-me-tohet se Pej-gam-be-ri s.a.v.s. ka thënë: *"Vërtet xhen-netlitë do t'i shohin mbi vete banorët e Gurefit siç i shikojnë yjet banorët e tokës, ato yje të shkëlqyeshme nga fundi i natës të cilat dridhen në horizontin prej lindjes deri në perëndim. Kjo është për shkak të dallimeve në gradat e Xhennetit dhe xhennetlitë". Të pranishmit thanë: "O i Dërguari i All-llahut, ato janë vendbanimet e pej-gam-berëve, a mund t'i arrijë tjetër-kush?" Ai ka thënë: "Gjith-qysh! Pasha Atë në sundimin e të cilit është shpirti im, ata janë njerëzit të cilët besojnë në All-lla-hun dhe të cilët janë të bindur në vërte-të-si-në dhe sinqeritetin e pej-gam-berëve të tyre". (Muttefekun alejhi)*

1013. Nga Ebu Seid dhe nga Ebu Hurejrete r. anhuma trans-me-tohet se i Dërguari i All-llahut s.a.v.s. ka thënë: *"Kur banorët e Xhennetit të hyjnë në Xhennet, një thirrës do të thirrë: "Vërtet ju është dhënë jeta dhe mos vdisni kurrë. Juve ju është dhënë shëndeti dhe kurrë mos u sëmuni. Juve ju është dhënë rinia dhe ju kurrë nuk do të plakeni. Juve ju është dhënë kënaqësia dhe ju kurrë nuk do të arrini në mjerim dhe të keqe!" (Muslimi)*

1014. Nga Xherir b. Abdull-llah r.a. trans-me-tohet se ka thënë: *"Kemi qenë tek i Dërguari i All-llahut s.a.v.s., e ai shikoi në hënën e katërmbëdhjetë dhe tha: "Vërtet ju kështu do ta shihni Krijuesin tuaj dukshëm siç e shihni hënën. Nuk do të ngushtoheni dhe shty-heni ndërmjet veti që ta shihni". (Muttefekun alejhi)*

All-llahu i Madhëruar thotë:

"Ata të cilët besojnë dhe bëjnë vepra të mira, Zoti i tyre i udhëzon në rrugë të drejtë, me besimin e tyre në Xhennet të kënaqësisë ku do të rrjedhin lumenj. Lutja e tyre aty është: "Qofsh lartësuar o All-llah!" dhe përshëndetja e tyre "Page!", ndërsa lutja e fundit "Falën-derimi është për All-llahun, Zot i botëve!" (Ju-nus, 9-10)